

М. О. Володарська, Л. І. Охрій

Олімпіади в початковій ШКОЛІ

Завдання, розв'язання, відповіді

УДК 91
ББК 74.262.6
В67

Володарська М. О., Охрій Л. І.
В67 Олімпіади в початковій школі. Завдання, розв'язання,
відповіді.— Х. : Вид. група «Основа», 2014.— 349, [3] с.
ISBN 978-617-00-2227-1

Посібник містить орієнтовні завдання для підготовки і проведення предметних олімпіад (з математики, української мови і природознавства) та конкурсу знавців української мови ім. Петра Яцика у 2–4-х класах. Усі завдання подано разом із розв'язаннями та відповідями.

Матеріали посібника сприятимуть виявленню та розвитку обдарованих і здібних до вивчення наук учнів, заохочення та стимулювання їх пізнавальних інтересів, допитливості, інтелектуальної ініціативи й позитивної мотивації до навчання.

Для вчителів початкових класів, методистів з початкового навчання, заступників директорів з НВР.

УДК 91
ББК 74.262.6

ISBN 978-617-00-2227-1

© Володарська М. О., Охрій Л. І., 2014
© ТОВ «Видавнича група “Основа”», 2014

Зміст

ПЕРЕДМОВА	5
ПОЛОЖЕННЯ ПРО МІСЬКІ ПРЕДМЕТНІ ОЛІМПІАДИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ (3–4-ті класи)	6
МАТЕМАТИЧНІ ОЛІМПІАДИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	13
2 КЛАС	
Математика	19
Класний етап	19
Завдання для підготовки до олімпіади	26
Українська мова	42
Класний етап	42
Завдання для підготовки до олімпіади	48
Природознавство	50
Класний етап	50
Завдання для підготовки до олімпіади	51
3 КЛАС	
Математика	64
Класний етап	64
Шкільний етап	68
Районний етап	76
Завдання для підготовки до олімпіади	84
Українська мова	94
Класний етап	94
Шкільний етап	98
Районний етап	101
Завдання для підготовки до олімпіади	106
Міжнародний конкурс знавців з української мови ім. Петра Яцика ...	117
Шкільний етап	118
Районний етап	123
Обласний етап	139
Загальнонаціональний етап	142
Завдання для підготовки до конкурсу	146

Природознавство	163
Класний етап	163
Шкільний етап	164
Районний етап	168
Завдання для підготовки до олімпіади	176
4 КЛАС	
Математика	182
Класний етап	182
Шкільний етап	184
Районний етап	185
Міський етап	192
Завдання для підготовки до олімпіади	197
Українська мова	222
Класний етап	222
Шкільний етап	225
Районний етап	239
Міський етап	243
Завдання для підготовки до олімпіади	258
Міжнародний конкурс знавців з української мови ім. Петра Яцика ...	272
Класний етап	272
Шкільний етап	274
Районний етап	278
Обласний етап	290
Загальнонаціональний етап	293
Завдання для підготовки до конкурсу	296
Природознавство	308
Класний етап	308
Шкільний етап	309
Районний етап	313
Міський етап	328
Завдання для підготовки до олімпіади	330
ЛІТЕРАТУРА	350

Передмова

Виявлення та розвиток здібних і обдарованих дітей є однією із актуальних проблем сучасної системи освіти, яка має забезпечувати розвиток творчих здібностей, формування навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації кожної дитини.

Розв'язання зазначеної проблеми має місце в початковій школі.

Формами розвитку здібностей і обдарувань молодших школярів є участь учнів 2–4-х класів у конкурсі знавців української мови та предметних олімпіадах.

Робота зі здібними та обдарованими дітьми має системний характер і чітку структуру:

- діагностичний етап (*виявлення здібностей і обдарувань, створення банку даних про здібних і обдарованих дітей*);
- організаційний етап (*участь учнів у різних формах роботи відповідно до інтересів, потреб*);
- узагальнювальний етап (*аналіз та узагальнення результатів, нагородження переможців*).

У першому турі (*шкільному*) конкурсів, олімпіад беруть участь усі охочі учні, учасниками кожного наступного туру є учні — переможці попереднього етапу. Усі конкурси, олімпіади проводяться у позаурочний час відповідно до попередньо складеного графіка. Особливостями і необхідними умовами ефективності форм роботи зі здібними й обдарованими дітьми є:

- добровільність участі, відповідність інтересам;
- опосередкована та безпосередня участь батьків у підготовці дітей;
- проведення роботи в умовах режиму, коли кожен учасник має виступити успішно.

Обов'язковою умовою проведення всіх форм є створення атмосфери урочистості і винятковості (*святковості*).

Положення про міські предметні олімпіади учнів початкових класів (3–4-ті класи)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

- 1.1. Міські олімпіади серед учнів початкових класів проводяться з метою раннього виявлення та розвитку обдарованих і здібних до вивчення основ наук дітей, заохочення та стимулювання їх пізнавальних інтересів, допитливості, інтелектуальної ініціативи й позитивної мотивації до навчання в умовах оновленого змісту початкової освіти.
- 1.2. Проведення олімпіад серед учнів початкових класів спрямоване на вирішення таких завдань:
 - упровадження в практику роботи загальноосвітніх навчальних закладів міста основних положень щодо застосування особистісно орієнтованих педагогічних систем, вибору перспективних освітніх технологій, забезпечення інтелектуального розвитку індивідуальності молодшого школяра, задоволення його пізнавальних інтересів і потреб на основі виявлення здібностей та обдарувань, прогнозування й проектування моделей особистісного зростання, самопізнання і самореалізації;
 - виявлення і підтримка талановитих та здібних до інтелектуальної праці учнів, розкриття й активний розвиток індивідуальних пізнавальних інтересів учнів початкових класів;
 - глибоке й якісне вивчення обдарованими та здібними учнями початкової школи основ наук у галузях «Математика», «Мова і література», «Природознавство», формування вмінь використовувати здобуті знання для розв'язання життєвих практичних завдань, аналізу нестандартних ситуацій, формування досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення молодших школярів до навколишнього світу, інших людей, самого себе;
 - цілеспрямоване формування життєвої та соціальної компетентності здібних до вивчення основ наук та обдарованих дітей, вироблення в початковій школі позитивного та свідомого ставлення до процесу пізнання, стимулювання творчого самовдосконалення, саморозвитку, самоосвіти;

— проведення моніторингових спостережень та психологічного супроводу динаміки загального розвитку і предметних навчальних досягнень обдарованих та здібних до вивчення наук школярів, виявлених у ході олімпіад, починаючи з 2-го класу загальноосвітньої школи I ступеня;

— попередження інтелектуальних утрат, спаду пізнавальних інтересів учнів при переході з початкової в основну школу, забезпечення наступності та перспективності в діяльності загальноосвітніх шкіл I та II ступенів, набуття учнями вже в початкових класах досвіду інтелектуальних змагань, підготовка дітей до подальшої участі в обласних та Всеукраїнських олімпіадах;

— систематизація роботи з обдарованими та здібними до вивчення основ наук учнями початкових класів на рівні загальноосвітнього навчального закладу, на рівні міста, активізація діяльності педагогічних працівників та методичних служб щодо впровадження індивідуалізації та диференціації початкового навчання як на уроках, так і в позаурочний час.

1.3. Організатором та координатором проведення міських предметних олімпіад серед учнів початкових класів є управління освіти.

1.4. Міські предметні олімпіади для учнів загальноосвітніх закладів I ступеня проводяться в два етапи:

I (шкільний) етап олімпіад — серед учнів 3-х класів з української мови та математики, серед учнів 4-х класів з української мови, математики, природознавства.

II (міський) етап — серед учнів 3-х класів з української мови та математики, серед учнів 4-х класів з української мови, математики, природознавства.

1.5. Умови проведення олімпіад передбачають:

- однакові вимоги до всіх учасників незалежно від типу, форм власності, розташування, підпорядкування навчального закладу, де учні початкових класів здобувають освіту;
- добровільність участі молодших школярів в олімпіаді, примушування учнів у будь-якому вигляді недопустиме;
- усі учні початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів міста мають право брати участь у I (шкільному) етапі олімпіад, будь-які обмеження (у т. ч. низькі показники навчальних досягнень школяра) забороняються;
- право брати участь в олімпіаді з декількох предметів однієї або різних освітніх галузей надається у шкільному та міському етапах змагань;

- до кожного наступного туру олімпіад допускаються учні, які стали переможцями попереднього етапу відповідної олімпіади і набрали не менше $\frac{2}{3}$ від максимально можливої кількості балів.
- 1.6. Для організації і проведення олімпіад кожного (шкільного або міського) етапів створюються організаційні комітети, а для перевірки виконання завдань учасниками — журі. Члени журі можуть бути також членами відповідних оргкомітетів олімпіад.
- 1.7. Для складання завдань усіх етапів міських олімпіад молодших школярів управління освіти створює творчу групу, до складу якої входять фахівці відповідної освітньої галузі у складі не більше трьох осіб із кожного предмета. Члени творчої групи несуть персональну відповідальність за рівень відбору завдань, їх розвивальну і практичну значущість, за дотримання секретності до моменту оприлюднення. Керівництво творчою групою зі складання завдань здійснює голова журі міського туру олімпіад.

2. ПІДГОТОВКА І ПРОВЕДЕННЯ ОЛІМПІАД:

- 2.1. Міські предметні олімпіади учнів початкових класів усіх етапів є очною формою змагань.
- 2.2. Підготовка учнів до участі в предметних олімпіадах на рівні загальноосвітнього закладу здійснюється на уроках, шляхом проведення індивідуальної і групової роботи, упровадження диференціації класних і домашніх завдань, а також у позаурочній, позакласній творчо-пошуковій діяльності молодших школярів, у ході проведення класних олімпіад та ін. Підготовка дітей на рівні міста може проводитися як в очній, очно-заочній, так і в заочній формах. До роботи з обдарованими та здібними до вивчення основ наук учнями початкових класів можуть залучатися заклади позашкільної освіти. Необхідною умовою ефективності олімпіад молодших школярів є опосередкована та безпосередня участь батьків у їх підготовці.
- 2.3. На виконання наказу управління освіти «Про проведення міських предметних олімпіад серед учнів початкових класів» та даного Положення міським управлінням освіти створюється оргкомітет та журі. Персональний їх склад, у тому числі голова, його заступники, секретар оргкомітету і журі затверджуються наказом управління освіти.

З метою проведення шкільного туру міських предметних олімпіад аналогічний наказ із переліком персонального складу оргкомітету та журі видається директором загальноосвітнього навчального закладу.

- 2.4. Голова журі міського етапу олімпіад одержує розроблені творчою групою завдання за наявності вказівки на конверті — тиражує їх і несе персональну відповідальність за секретність їх змісту до моменту оприлюднення.

На таких же умовах завдання передаються голові шкільних олімпіад.

- 2.5. При проведенні шкільного та міського етапів олімпіад рішенням оргкомітету кількість предметів, із яких проводяться міські змагання, може бути змінена.

Завдання для проведення олімпіад із додаткових предметів готують творчі групи, створені оргкомітетом відповідного рівня.

- 2.6. З метою забезпечення прав учня початкових класів брати участь у кількох предметних олімпіадах, проводити шкільні та міські олімпіади з різних предметів одночасно забороняється.

- 2.7. Під час проведення будь-якого етапу міських предметних олімпіад усі учасники повинні розташовуватись у межах одного загальноосвітнього закладу, який було попередньо обрано оргкомітетом.

Особливу увагу оргкомітету слід приділяти забезпеченню однакових умов для виконання учасниками всіх запропонованих завдань та дотриманню однакових вимог при перевірці робіт.

- 2.8. Заклад освіти, на базі якого проводиться олімпіада, готує приміщення і територію, матеріально-технічну базу, технічну і технологічну документацію, створює безпечні умови для виконання олімпіадних завдань.

- 2.9. Організація прибуття учасників олімпіад у місця їх проведення.

- 2.9.1. До місця проведення олімпіад учні прибувають організовано у супроводі керівника команди.

- 2.9.2. Керівник команди, як правило, призначається з числа вчителів шкіл, які брали активну участь у підготовці учнів до олімпіад та в їх проведенні й не були членами журі або оргкомітету відповідного етапу змагань.

- 2.9.3. Керівники команди адміністративно відповідають за життя та здоров'я членів команди.

Зазначена відповідальність за життя та здоров'я дітей настає з моменту відрядження команди з установи, яка її сформувала, і до моменту повернення до місця вибуття.

- 2.10. Категорично забороняється втручання в хід олімпіад батьків, учасників змагань та інших сторонніх осіб.
- 2.11. Роботи учнів-переможців, відомості про персональний склад оргкомітетів і журі (*у т. ч. голови, заступників, секретаря*), звіти про проведення шкільного етапу олімпіад та заявки на участь у міському етапі змагань з кожного предмета подаються не пізніше, як за 10 днів до початку їх проведення.

3. ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕМОЖЦІВ ОЛІМПІАД ТА ЇХ НАГОРОДЖЕННЯ:

- 3.1. Переможцями відповідного етапу вважаються учні, нагороджені дипломами I, II, III ступенів.
- 3.2. Прізвища, імена переможців та учасників змагань записуються в дипломах у називному відмінку.
- 3.3. Переможці міських предметних олімпіад визначаються відповідними оргкомітетами на основі рекомендацій журі.
- 3.4. Учні 3–4-х класів, які в результаті проведення шкільного етапу олімпіад визнані переможцями, нагороджуються Дипломами I, II, III ступенів загальноосвітнього закладу.
Учні 3–4-х класів, які в результаті проведення міського етапу змагань визнані переможцями, нагороджуються Дипломами I, II, III ступенів управління освіти.
- 3.5. Кращі роботи учасників олімпіад усіх типів можуть бути відзначені спеціальними дипломами або призами як такі, що потребують на заохочення.
- 3.6. Результати проведення всіх етапів міських предметних олімпіад серед учнів початкової школи затверджуються наказом управління освіти.

4. ОРГАНІЗАЦІЙНІ КОМІТЕТИ ЗМАГАНЬ:

- 4.1. Оргкомітет створюється із числа працівників методичних установ, педагогічних працівників закладів освіти міста.
- 4.2. Очолює оргкомітет голова, який має заступників і секретаря. Голова оргкомітету здійснює розподіл доручень між його членами та керує роботою з організації проведення відповідної олімпіади.
- 4.3. Оргкомітети:
 - 4.3.1. Проводять організаційну роботу з підготовки проведення олімпіад.
 - 4.3.2. Визначають і забезпечують порядок проведення олімпіад.
 - 4.3.3. Розподіляють і затверджують правила та умови проведення олімпіад.

- 4.3.4. Створюють мандатну комісію, яка проводить реєстрацію учасників олімпіад, перевіряє наявність і правильність оформлення документів.
- 4.3.5. Готують документацію для проведення олімпіад (програми, посвідчення учасників, бланки протоколів, звіти тощо).
- 4.3.6. Формують склад учасників олімпіад із числа переможців попереднього етапу.
- 4.3.7. Складають звіти про проведення олімпіад. Рішення за підсумками проведення олімпіад підписується головами оргкомітету, журі та секретарем і завіряється відповідно до місця проведення змагань печаткою органу, на який покладено відповідальність за його проведення.
У рішенні обов'язково вказується:
 - прізвище та ім'я (у називному відмінку) переможців і учасників змагань;
 - назва закладу освіти та клас навчання;
 - короткий аналіз та висновки щодо результатів та рівня проведення олімпіади.
- 4.3.8. Сприяють висвітленню результатів олімпіад на сайтах управління освіти та шкільних сайтах, у засобах масової інформації та в періодичній пресі.
- 4.4. Секретар проведення олімпіади забезпечує ведення необхідної документації.

5. ЖУРІ ОЛІМПІАД:

- 5.1. Журі формується з фахівців відповідного профілю з числа вчителів, методистів тощо. Його очолює голова, який має одного або кількох заступників; решта — члени журі, доручення між якими розподіляє голова або його заступник.
- 5.1.1. Кількість членів журі не повинна перевищувати третини від кількості школярів, які беруть участь у відповідній олімпіаді. Члени оргкомітету можуть бути членами журі.
- 5.1.2. До складу журі олімпіад не можуть уходити особи, діти або учні яких беруть у них участь.
- 5.2. Голова журі:
 - 5.2.1. Бере участь у формуванні складу журі.
 - 5.2.2. Несе відповідальність за об'єктивність перевірки та оцінювання робіт учасників олімпіади.
 - 5.2.3. Голова журі міського етапу олімпіад очолює творчу групу зі складання олімпіадних завдань для учнів 3–4-х класів з усіх предметів.

5.3. Журі олімпіад:

- 5.3.1. Здійснює експертизу олімпіадних робіт учнів-переможців шкільного та міського етапу за рішенням оргкомітету.
- 5.3.2. Перевіряє й оцінює рівень якості учнівських робіт.
Оцінювання рівня якості виконання завдань здійснюється у балах. Шкалу (максимальну кількість балів за кожне виконане завдання) оцінювання робіт визначає журі.
- 5.3.3. Проводить після змагань консультації для учасників олімпіад і керівників команд щодо розв'язування запропонованих завдань, розглядає апеляції.
- 5.3.4. Аналізує рівень підготовки учасників олімпіад, готує подання оргкомітету про нагородження переможців, складає відповідний звіт.
- 5.3.5. Рекомендує кандидатів до складу команд для участі в наступному етапі олімпіад.

Звіт про проведення I (шкільного) етапу учнівської олімпіади

з _____ в початкових класах _____ у 2014/2015 н. р.
(предмет) (назва закладу)

№ з/п	Кількість учасників	Кількість переможців
1		

Підпис

_____ (ПІБ директора)

Печатка

Заявка _____
(заклад освіти)

на участь у міському етапі учнівської олімпіади

з _____
(предмет)

№ з/п	Прізвище та ім'я учня	Дата народження	Клас	Місце	Учитель
1					
2					
3					
4					

Підпис

_____ (ПІБ директора)

Печатка

Математичні олімпіади в початковій школі

Олімпіада — це змагання в певній галузі знань і вмінь (*культурній, навчальній і т. ін.*), що має на меті з'ясування рівня знань і підвищення рівня підготовки учасників.

Мета олімпіад — виявляти талановитих школярів, удосконалювати методи їхнього навчання, обмінюватися передовим досвідом викладання.

Види олімпіад:

- шкільна олімпіада;
- районна олімпіада;
- міська олімпіада;
- всеукраїнська олімпіада;
- міжнародна олімпіада;
- Інтернет-олімпіада.

МАТЕМАТИЧНІ ОЛІМПІАДИ Й КОНКУРСИ, У ЯКИХ МОЖЕ БРАТИ УЧАСТЬ УЧЕНЬ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ:

1. Евристичні олімпіади (ДЕО), розклад олімпіад розміщений на сайті ЦДО «Ейдос»: <http://www.eidos.ru/olymp/schedule.htm>
2. Олімпіада «Сократ», <http://www.develop-kinder.com>
3. Конкурс-гра «Кенгуру», www.kangaroo.com.ua
4. Олімпіада «Російське ведмежа», <http://www.rm.kirov.ru>
5. Міжнародний чемпіонат з розв'язування логічних математичних задач, www.qbit.org.ua.

△ Евристичні олімпіади (ДЕО)

ДЕО — це дистанційні евристичні олімпіади з багатьох предметів. Проводяться вони з 1997 року щомісяця або щотижня. Усього з 1997 року проведено понад 100 дистанційних евристичних олімпіад з математики, інформатики, російської мови, літератури, англійської мови, фізики, хімії, астрономії, природознавства, економіки, фізкультури, історії.

Започаткував дистанційні евристичні олімпіади Андрій Вікторович Хуторської — доктор наук, директор ЦДО «Ейдос». Він же

очолив оргкомітет олімпіад. Розробкою евристичних завдань і перевіркою робіт займаються педагоги кафедр ЦДО «Ейдос», наукові співробітники Російської академії освіти.

Завдання на евристичних олімпіадах відкриті, без заздалегідь відомих відповідей.

Учень із будь-яким рівнем підготовки зможе виконати їх. Завдання олімпіади добираються без «прив'язування» до навчальних програм зі шкільних дисциплін, що дозволяє на належному рівні змагатися у творчості учням з достатньою різницею у віці й рівні базових знань. Завдання розподіляються за віковими групами: 1–4 класи (6–9 років), 5–8 класи (10–13 років), 9–11 класи (14–16 років). Реалізувати свій творчий потенціал удається кожному.

За найбільш оригінальні роботи учасники олімпіад одержують призи, дипломи, а в деяких олімпіадах — медалі. Іноді оргкомітет вручає подарунки ВСІМ учасникам олімпіади.

△ Олімпіада «Сократ»

Олімпіада «Сократ» — це міжнародна математична олімпіада-гра, що проводиться в Інтернеті, починаючи з 2005 року. Учасниками олімпіади є діти з 22 країн світу.

В олімпіадах «Сократ» може взяти участь будь-який учень 1–9-х класів, а також старші дошкільники. Олімпіадні завдання розробляються для дев'яти вікових груп.

Для участі в олімпіаді необхідний комп'ютер, підключений до мережі Інтернет. Комп'ютер може знаходитися вдома у конкурсанта, у школі або в будь-якому іншому зручному для занять місці. Кількість учасників, які користуються одним комп'ютером, не обмежена (*важливо тільки, щоб третє, підсумкове завдання, виконувалося всіма, хто користується одним комп'ютером, у різний час*).

Олімпіада «Сократ» — це гра: учасникам пропонуються 18 завдань, до кожного з яких дається від 4 до 8 варіантів відповідей. Серед них тільки одна правильна. Учасник має спочатку розв'язати завдання, а потім вибрати відповідь, що збігається із запропонованою. Завдання олімпіади оформлене як інтерактивна гра з підрахунком рейтингу в реальному часі.

Відповіді перевіряються за допомогою комп'ютера. Підсумки конкурсу підбиваються у чотирьох номінаціях: «Цілковита перемога», «Один крок до перемоги», «На півдорозі до перемоги», «Ті, що стали на шлях до перемоги». Усі без винятку учасники конкурсу отримують сертифікат; за бажанням учасника, дані про нього

можуть бути занесені до книги «Вони були перші»; переможці одержують дипломи або грамоти.

Як провести конкурс у школі?

Учителям, що проводять конкурс у школі, потрібно:

- зайти на сайт: <http://www.develop-kinder.com>;
- зареєструвати школу в каталозі шкіл;
- увійти за паролем у «кабінет учителя»;
- ознайомитися з корисною інформацією в «кабінеті», що дозволить легко провести олімпіаду.

△ Конкурс-гра «Кенгуру»

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 24. 05. 2000 р. № 149 «Про участь школярів України у Міжнародному математичному конкурсі “Кенгуру”» Міжнародний математичний конкурс «Кенгуру» проводиться в Україні спільно з Міжнародною асоціацією «KANGOUROU SANS FRONTIERES» («Кенгуру без кордонів») під егідою ЮНЕСКО на базі Львівського фізико-математичного ліцею при Львівському Національному університеті імені Івана Франка. Метою конкурсу є популяризація математичних ідей та підтримка талановитих школярів, розвиток їхніх інтелектуальних здібностей, активізація творчої діяльності вчителів, вироблення методичних рекомендацій щодо вдосконалення навчальних програм та підручників шляхом аналізу статистичних даних за результатами конкурсу.

Уперше конкурс-гру «Кенгуру» в Україні було проведено 1997 року на базі кількох шкіл Старосамбірського району Львівської області та Львівського фізико-математичного ліцею при Львівському Національному університеті імені Івана Франка. Тепер це наймасовіше математичне та інтелектуальне змагання серед школярів нашої держави. Майже півмільйона учасників зібрав та об'єднав конкурс за 10 років.

Мета конкурсу — залучення учнів у цікавий і пізнавальний світ математики. Учасником конкурсу може бути кожний учень від 2-го по 11-й клас з усіх куточків України. Гра цікава як призерам Всеукраїнських олімпіад із різних предметів, так і тим, хто лише починає засвоювати ази чудової науки — математики.

Особливість конкурсу полягає в тому, що ані переможців, ані переможених тут немає. Кожна дитина знає, що це насамперед особиста перемога. Серед «кенгуренят» — понад 20 призерів Міжнародних предметних олімпіад і тисячі дітей, які вперше зацікавилися математикою саме під час конкурсу.

△ Міжнародний чемпіонат з розв'язування логічних математичних задач

Додаток
до наказу МОН України
від 23. 02. 2009 № 159

ПРАВИЛА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЕТАПУ МІЖНАРОДНОГО ЧЕМПІОНАТУ З РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЛОГІЧНИХ МАТЕМАТИЧНИХ ЗАДАЧ

Всеукраїнський етап Міжнародного чемпіонату з розв'язування логічних математичних задач (*далі — Чемпіонат*) проводиться в Україні спільно з Міжнародним комітетом математичних змагань та Французькою федерацією математичних змагань на базі Вінницького міського центру з інтеграції до європейського та світового освітнього простору при середній загальноосвітній школі І–ІІ ступенів — ліцей № 7 м. Вінниця.

Метою Чемпіонату є популяризація математичних ідей та підтримка талановитих школярів, розвиток їх інтелектуальних здібностей, активізація творчої діяльності вчителів, створення дієвих передумов щодо інтеграції України до європейського та світового освітнього простору.

1. Організаційний комітет Чемпіонату

Організація і проведення Всеукраїнського етапу Міжнародного чемпіонату з розв'язування логічних математичних задач покладається на Центральний організаційний комітет, який діє на базі Вінницького міського центру з інтеграції до європейського та світового освітнього простору при середній загальноосвітній школі І–ІІ ступенів — ліцей № 7 м. Вінниця.

Адреса Центрального оргкомітету:

вул. Червоних партизанів, 21, м. Вінниця, 21018;
тел. (8-0432) 61-37-95; тел/факс (8-0432) 57-06-27;
e-mail: mikdandi@svitonline.com

2. Участь у Чемпіонаті та порядок його проведення

Змагання проводяться під егідою та за завданнями Міжнародного комітету математичних змагань (*м. Париж, Франція*) у чотири етапи:

I етап — чвертьфінал (заочний тур у грудні–січні);

II етап — півфінал (очний тур у березні);

III етап — національний фінал (очний тур у травні);

IV етап — міжнародний суперфінал (традиційно проводиться в м. Парижі протягом двох днів у кінці серпня).

Учасники чвертьфіналу виконують завдання різного рівня складності відповідно до вікових категорій:

- 1–3-ті класи (5 задач);
- 4–5-ті класи (6 задач).

Центральний оргкомітет запрошує переможців чвертьфіналу для участі в очному півфіналі, що проводиться координаторами в один день у регіонах за текстами, наданими Центральним оргкомітетом. Виконані роботи півфіналістів надсилаються до Центрального оргкомітету для перевірки не пізніше наступного дня після проведення змагань.

Переможці півфіналу запрошуються до участі у Всеукраїнському фіналі, що відбувається щорічно у травні у м. Вінниці.

Міжнародний суперфінал проходить у серпні в м. Парижі.

Учасники півфіналу, фіналу, суперфіналу виконують завдання відповідно до кожної вікової категорії:

- 1–3-ті класи — 1 година;
- 4–5-ті класи — 1 година 30 хвилин.

Математична олімпіада — змагання, яке стимулює потяг учнів до самоосвіти, викликає поглиблений інтерес до математики, виробляє навички самостійної роботи, наполегливість, уміння долати труднощі. На математичних олімпіадах пропонуються задачі, які мають виявити рівень математичної підготовленості учнів, їхнє вміння логічно мислити, аналізувати, порівнювати, зіставляти, узагальнювати.

Олімпіади молодших школярів мають пропедевтичний характер. Основними рівнями математичних олімпіад учнів початкової школи є *класні* та *шкільні*. Міжшкільні і районні олімпіади проводяться за умов належної підготовки з боку працівників районних відділів освіти чи методичних кабінетів.

В. Богданович відзначає такі особливості та необхідні умови ефективності математичних олімпіад молодших школярів:

1. Масовість. Кожному учню має бути надана можливість узяти участь у олімпіаді. Реальним заходом забезпечення масовості є організація і проведення класних олімпіад.
2. Опосередкована участь батьків чи старших братів і сестер у підготовці молодших школярів.
3. Повне забезпечення вчителя задачним матеріалом, як до змісту завдань самої олімпіади, так і до завдань підготовчої роботи. Видання відповідного друкованого посібника масовим тиражем.
4. Проведення олімпіади в умовах режиму, за якого кожен учасник має виступити успішно, тобто розв'язати хоча б одну задачу.

Більшість учнів має впоратися із двома-трьома задачами. Переможцями слід уважати третину учнів, яка має кращі результати у розв'язанні задач олімпіади. Усім учасникам олімпіади оголошується подяка і даруються листівки з відповідними записами.

5. Поступовість у нарощуванні турів олімпіад.

У 2-му класі проводяться тільки класні олімпіади, у 3-му — класні та шкільні, у 4-му — класні, шкільні та міжшкільні (*районні*).

Не кожна дитина має змогу одержати допомогу в підготовці до олімпіади з боку старших членів сім'ї. Таку допомогу слід очікувати від учителя, його плідної роботи на уроках та систематичної участі в роботі гуртка. Учитель має планомірно готувати учнів до участі в олімпіаді: розв'язувати з ними олімпіадні задачі, розповідати про порядок проведення олімпіади, стратегію поведінки на олімпіаді, здійснювати відповідну психологічну підготовку майбутніх учасників олімпіади, щоб досягти їх свідомої поведінки та запобігти стресовим ситуаціям.

Усі класні олімпіади бажано проводити 5–15 квітня, шкільні — 16–25 квітня. Якщо олімпіада триватиме і на міжшкільному рівні, то її можна провести 5–15 травня.

Класні олімпіади проводяться на одному з уроків математики або в позаурочний час, тобто на п'ятому уроці (але після 15–20 хвилин відпочинку). Здебільшого змагання проводяться за двома варіантами. Олімпіадні задачі мають бути роздруковані для кожного учня (або записані на дошці). Розв'язання задач учні записують на окремих аркушах учнівського зошита. Дозволяється користуватися чернетками. Час виконання — 40–50 хвилин.

Переможці класних олімпіад стають учасниками шкільних олімпіад. Завдання шкільної олімпіади пропонується в одному варіанті, але її учасники сидять за окремими столами.

Що стосується числа переможців, є потреба відзначити учнів, які набрали найбільшу кількість балів і посіли відповідно 1-ше, 2-ге і 3-тє місця, щоб об'єктивно визначити тих, хто братиме участь в олімпіаді наступного рівня. Визначення конкретних переможців стимулює дітей до активної самостійної роботи.

2 клас

МАТЕМАТИКА

КЛАСНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Біля будинку ростуть 2 липи, 5 яблунь і 8 груш. Скільки всього плодових дерев росте біля будинку? (13)
2. У хлопчика було 40 марок. 8 марок з малюнками рослин він обміняв на 5 марок з малюнками тварин. Скільки марок стало у хлопчика? (37)
3. Записано числа від 1 до 50. Скільки разів у запису зустрічається цифра 3? (16)
4. Із чисел 10; 15; 17; 20; 22; 28; 31; 35 дібрати такі три числа, сума яких дорівнює 70. (15, 20, 35; 20, 22, 28; 17, 22, 31)
5. Братові 18 років, а сестрі — 10. Скільки років буде братові, коли сестрі стане стільки, скільки йому зараз? (26)
6. Богдан, Максим і Руслан — брати. Богдан не старший за Максима, а Руслан не молодший за нього. Хто з них найстарший? (Руслан)

Варіант 2

1. Три перших уроки за розкладом — математика, українська мова та читання. Математика — не перший, читання — не перший і не третій урок. Яким був розклад уроків? (Українська мова, читання, математика)

Розв'язання:

	м	у	ч
1	—	+	—
2	—	—	+
3	+	—	—

2. В одному будинку на 1 під'їзд більше, ніж у другому. Усього в цих двох будинках 9 під'їздів. Скільки під'їздів у кожному будинку? (5 і 4)
3. В одне відро налили 8 л води, а в друге — 6 л. Як зробити, щоб води у відрах стало порівну? (Якщо є мірка 1 л, то перелити з 8 л один літр. Якщо немає мірки: вилити воду з двох відер, буде порівну 0; або вилити 8 л і набрати у це відро 6 л, буде порівну по 6 л.)
4. На столі у вазі лежало 3 зефіри, 5 цукерок та 8 слив. Скільки фруктів лежало у вазі? (8)
5. Намалюйте у ряд 6 трикутників і квадрат так, щоб ліворуч від квадрата було на 2 трикутники менше, ніж праворуч.
Відповідь:

△ △ □ △ △ △ △
6. Посадили 7 ялинок, а між ними поставили по одній лавці. Скільки було лавок? (6)

Варіант 3

1. В Оленки, Тетянки та Яни є домашні улюбленці. В однієї з дівчаток живе кішка, в другій — собака, у третьої — папуга. Хто має яку тварину, якщо в Оленки не папуга і не кішка, а в Тетянки — не кішка?

Відповідь:

	Оленка	Тетянка	Яна
Кішка	—	—	+
Собака	+	—	—
Папуга	—	+	—

2. В одному будинку на 3 поверхи більше, ніж у другому. Усього в цих будинках 5 поверхів. Скільки поверхів у кожному будинку? (4 і 1)
3. Біля школи посадили 3 берези, 2 липи та 4 кущі троянд. Скільки всього дерев посадили? (5)
4. В одній вазі 10 яблук, а в другій — 6 яблук. Скільки яблук треба перекласти із однієї вази в другу, щоб яблук стало порівну? (2)
5. Намалюйте у ряд 8 трикутників і квадрат так, щоб ліворуч від квадрата було на 2 трикутники менше, ніж праворуч.
Відповідь:

6. Олегові подарували журнал «Пізнайко» з 4-го по 7-й номер. Скільки журналів подарували Олегу? (4)

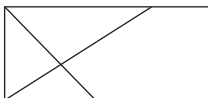
Варіант 4

1. Згрупуйте числа 2; 3; 4; 5; 6; 7 у три пари так, щоб суми чисел кожної пари були однакові. (2 і 7; 3 і 6; 4 і 5)
2. Жук відбіг від нірки на 10 м, а потім пробіг у протилежному напрямку 20 м. На якій відстані від нірки опинився жук? (На відстані 10 м)
3. Юля має два цілих яблука, дві половинки та чотири четвертинки. Скільки яблук у Юлі? (4)
4. У жука 3 пари ніг, а в павука — 4 пари ніг. На скільки ніг більше у павука, ніж у жука? (На 2)
5. Намалуйте стільки трикутників, щоб їх було менше, ніж вершин у шестикутника, але більше, ніж сторін у квадрата. (5 трикутників)
6. 2 яблука важать, як 3 персики, а персик важить, як 2 абрикоси. На одній шальці терезів — 2 яблука. Скільки абрикосів треба покласти на другу шальку, щоб терези зрівноважилися? (6 абрикосів)

Варіант 5

1. Накресліть будь-який прямокутник і поділіть його двома відрізками на 5 трикутників і один п'ятикутник.

Відповідь:

2. До годівниці спочатку прилетіли 10 голубів, а потім — горобці. Голубів було на 4 більше, ніж горобців. Скільки всього птахів прилетіло? (16)
3. У багатоповерховому будинку від поверху до поверху 15 сходиців. Скільки сходиців треба пройти, щоб піднятися на третій поверх? (30 сходиців)
4. Кавун важить 3 кг і півкавуна. Скільки важить кавун? (6 кг)
5. Висота стовпа 6 метрів. Равлик за день піднімається на 4 метри, а за ніч опускається на 3 метри. За скільки днів равлик доповзе до вершини стовпа? (За 3 дні)
6. Василь старший, ніж Дмитро. Дмитро старший, ніж Микола. Напишіть ім'я наймолодшого хлопчика. (Микола)

Варіант 6

1. Знайдіть «зайве» число серед поданих: 2; 3; 5; 6; 9; 11. (11)

2. Продовжіть ряд: 2; 4; 6; ...; ... (8; 10)

3. Заповніть пропуски числами.

$$15 - \square + 2 = 11$$

$$\square + 8 - 6 = 5$$

Відповідь: $15 - 6 + 2 = 11$; $3 + 8 - 6 = 5$

4. Заповніть пропуски знаками дій.

$$12 * 7 * 6 * 3 = 14$$

$$4 * 9 * 2 * 8 = 7$$

Відповідь:

$$12 - 7 + 6 + 3 = 14$$

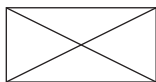
$$4 + 9 + 2 - 8 = 7$$

5. Розставте у кімнаті 5 стільців так, щоб уздовж кожної з чотирьох стін стояло по 2 стільці.

Відповідь:

6. Підрахуйте кількість трикутників на кресленні. (8)

7. На першій полиці 6 книг. Це на 2 книги менше, ніж на другій. Скільки книг на обох полицях? Скільки книг слід доставити, щоб їх стало 20 на двох полицях? (14 книг; треба доставити 6 книг)

8. Геологи знайшли 7 каменів масою 1 кг, 2 кг, 3 кг, 4 кг, 5 кг, 6 кг, 7 кг. Треба розкласти ці камені порівну в 4 рюкзаки. (1 кг і 6 кг; 2 кг і 5 кг; 3 кг і 4 кг; 7 кг)

9. Є посудини на 5 л і на 3 л. Як цими посудинами набрати з річки 4 л води?

Відповідь:

1 варіант

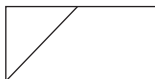
5	0
2	3
2	0
0	2
5	2
4	3

2 варіант

0	3
3	0
3	3
5	1
0	1
1	0
1	3
4	0

Варіант 7

- Заповніть пропуски в ряді чисел.
3; 5; ...; 9; 11; 13; ...; 17. (7; 15)
- Даринка піднімалась східцями. Східців було 7. Вона зупинилася на середній сходинці. Напишіть, на якій сходинці зупинилася Даринка. (4)
- Накресліть прямокутник і поділіть його однією лінією на трикутник і чотирикутник.
Відповідь:

- Кавун важить 4 кг і ще півкавуна. Яка вага кавуна? (8 кг)
- Скільки кролів і гусей, якщо є всього 4 голови і 10 ніг? (1 кроль і 3 гуси)
- У ряд стоять 8 стовпів. Відстань між двома сусідніми стовпами 2 м. Яка відстань між крайніми стовпами? (14 м)
- Як у прямокутній кімнаті поставити 2 стільці так, щоб біля кожної стіни стояло по 1 стільцю?
Відповідь:

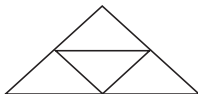
- Рік тому Сашкові було 6 років. Скільки років йому буде через 3 роки? (10 років)
- Опівночі йшов дощ. Чи можна чекати на сонячну погоду за 1 добу? (Ні, не можна. Буде ніч.)

Варіант 8

- Заповніть пропуски.
2; 4; ...; 8; ...; 12; 14; ...; 18. (6; 10; 16)
- Вовк та лисиця змагалися з бігу. Хто яке місце посів, коли відомо, що лисиця була передостанньою? (Лисиця — перша, вовк — другий.)
- Як, користуючись банками місткістю 3 л і 2 л, налити з крана 1 л води?
Відповідь:

3 л	2 л
3	0
1	2

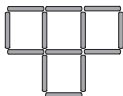
4. Сума двох чисел 15. Одне число 6. На скільки число 6 менше від другого числа? *(На 3)*
5. Андрійко старший за Сергійка. Сергійко молодший за Сашка. Сашко молодший за Дениса, а Денис старший за Андрійка. Серед них є ровесники. Як звати ровесників? *(Андрійко і Сашко)*
6. На двох деревах сиділи граки. Коли з першого дерева 9 граків полетіли зовсім, а з другого перелетіли на перше дерево 5 граків, то після цього граків на кожному дереві стало по 8. Скільки граків було на кожному дереві спочатку? *(12 — на першому; 13 — на другому.)*
7. Якщо двоє дітей візьмуть по 3 горіхи, то 1 горіх залишиться, а якщо візьмуть по 4 горіхи, то одного горіха не вистачить. Скільки було горіхів? *(7)*
8. Скільки трикутників на малюнку? *(5)*

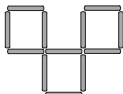
9. Під час канікул учні міської школи поїхали на екскурсію до села. Їхали двома автобусами. В одному автобусі було 20 учнів, а в другому — 15. Назустріч їм їхали 20 учнів сільської школи. Скільки всього учнів їхали з міста в село? *(20)*

Варіант 9

1. Утворіть усі можливі двоцифрові числа, використовуючи лише цифри 2; 7; 9 *(повторювати цифри можна)*. *(27; 29; 72; 79; 92; 97)*
2. Біля будинку ростуть 2 липи, 5 яблунь і 8 груш. Скільки плодovих дерев ростуть біля будинку? *(13)*
3. 5 хлопчиків і 16 дівчаток прибирали клас. Потім Марина, Івась і Таня пішли до садка поливати квіти. Скільки дівчаток залишилося в класі? *(14)*
4. У господарки було 12 гусей, що на 8 менше, ніж качок. Скільки разом було гусей і качок? *(32)*
5. Приберіть одну паличку так, щоб із чотирьох чотирикутників утворилося три.

Відповідь:

6. Чотири товариші спускалися з гори на санчатах. Ігор проїхав далі, ніж Роман. Роман проїхав менше, ніж Олег, але далі, ніж Вадим. Хто проїхав найменше? (*Вадим*)
7. Учень записав підряд усі числа від 1 до 100. Скільки разів йому довелося писати цифру 8? (20)
8. Братові 16 років, а сестрі — 10. Скільки років буде братові, коли сестрі виповниться стільки, скільки йому зараз? (22)
9. У першій бригаді було 12 тракторів, а в другій — менше. Коли з першої бригади у другу переїхали 4 трактори, то в обох бригадах стало тракторів порівну. Скільки тракторів було у другій бригаді спочатку? (4)

Варіант 10

1. Знайдіть і випишіть «зайве» число.
10 20 25 30 40 50 60. (25)
2. Відновіть цифру
 $*7 + 22 = 5* + 24$ (5)
3. Микола трьома різними монетами заплатив за зошит 17 к. Які це монети? (10 к., 5 к., 2 к.)
4. Хлопчик по прямій лінії забив 6 кілочків. Відстань між сусідніми кілочками 2 м. Яка відстань між крайніми кілочками? (10 м)
5. У багатоповерховому будинку від поверху до поверху 10 східців. Скільки східців треба пройти, щоб піднятися на третій поверх? (20)
6. У дванадцятилітровому відрі було 8 л води. Відро доповнили водою з повного п'ятилітрового бідона. Скільки літрів води стало у бідоні? (1 л)
7. Богдан, Максим і Руслан — брати. Богдан не старший за Максима, а Руслан не молодший за нього. Хто з них найстарший? (*Руслан*)
8. Перекладіть дві палички, щоб з двох трикутників утворилося 3 трикутники.

Відповідь:

9. У Сергійка було 10 марок. Три марки він подарував Сашкові. Після цього в Сашка стало на 2 марки більше, ніж залишилось в Сергійка. Скільки марок було в Сашка спочатку? (6)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ОЛІМПІАДИ

1. Укладіть всі можливі двоцифрові числа за допомогою цифр 1; 2; 3 (без повторення цифр).
(12; 13; 21; 23; 31; 32)
2. Укладіть трицифрові числа з літер с, е, к (без повторення літер). (с, е, к; с, к, е; е, к, с; е, с, к; к, е, с; к, с, е)
3. Миколка молодший за Петрика, Петрик молодший за Юрка. Хто наймолодший? (Миколка)
4. Петрик слабший від Миколки. Володя сильніший від Петрика. Хто найслабший? (Петрик)
5. У Тані було 5 горіхів. Один вона віддала братові, і у них стало горіхів порівну. Скільки горіхів було у брата спочатку? (3 горіхи)
6. Знайдіть і викресліть «зайвий» рядок.

2	5	8	11	14
4	7	10	13	16
3	4	5	6	7
5	8	11	14	17

(«Зайвий» рядок — третій, бо до кожного попереднього числа додається число 1, а не 3.)
7. Віра, Ніна й Оля гралися ляльками. Вони одягли своїх ляльок — одну в пальто, другу в куртку, а третю в сукню. Коли мама запитала дівчаток, що вони одягли на своїх ляльок, то діти вирішили пожартувати, і одна з них сказала: «Віра наділа на ляльку сукню, а Оля — пальто». Друга відповіла: «Віра наділа на ляльку пальто, і Ніна — теж пальто». Потім дівчатка додали, що і в першій, і в другій відповіді одна частина правильна (істинна), а друга неправильна (хибна). Чия лялька у сукні, чия — у пальті, а чия — у куртці? (Якщо Віра одягла на свою ляльку сукню, Оля не могла одягти на свою ляльку пальто, бо в другій відповіді згадано пальто двічі. Отже, у першій відповіді істинно те, що Віра одягла на ляльку сукню, а пальто одягла на ляльку Ніна. Оля одягла на свою ляльку куртку.)
8. Зоя несла від колодязя важке відро з водою. Позаду неї йшли хлопчики: Петрик, Павлик і Тарасик. Вона хлопчиків не бачила. Не дійшовши до будинку, дівчинка поставила відро і побігла додому, щоб погукати когось на допомогу. Поки Зоя бігала, один із хлопчиків заніс відро у двір. Коли дівчинка вийшла з хати, то побачила відро з водою і трьох товаришів.

— Хто з вас приніс відро? Кому я повинна віддячити? — запитала вона.

Петрик сказав:

— Я приніс відро.

Павлик:

— Я не приносив відра.

Тоді Зоя звернулася до Тарасика, знаючи, що він завжди говорить тільки правду:

— Правду сказали хлопчики?

Тарасик відповів:

— Я не приносив. А кожен з них сказав неправду.

Тоді Зоя здогадалася, хто приніс відро, і подякувала. Кому з хлопчиків подякувала Зоя? (Павлику)

9. Цеглина важить 2 кг і ще півцеглини. Скільки важать 2 цеглини? (8 кг)
10. Наталка, Галинка і Тетянка брали участь у змаганнях з плавання та отримали золоту, срібну і бронзову медалі. Коли в них запитали, яку медаль отримала кожна з них, то вони відповіли:
 - 1) «Тетянка отримала не срібну, а Наталка не золоту медаль».
 - 2) «Галинка отримала не бронзову, а Наталка не срібну».
 Яку медаль отримала кожна дівчинка, якщо обидві відповіді правильні? (Наталка отримала бронзову медаль, Галинка — срібну, Тетянка — золоту.)
11. У квартирі було 3 кімнати. Із однієї кімнати зробили дві. Скільки кімнат стало у квартирі? (4 кімнати)
12. На новорічний маскарад Дмитрик, Павлик, Галинка і Даринка одягли маски вовка, ведмедя, лисички і Червоної Шапочки. У костюмі Червоної Шапочки була одна із дівчаток, але не Даринка. Дмитрик — не вовк і не лисиця. Павлик — теж не лисиця і не ведмідь. Яка маска у кожного із дітей?

Відповідь:

	Дмитрик	Павлик	Галинка	Даринка
вовк	—	+	—	—
ведмідь	+	—	—	—
лисичка	—	—	—	—
Червона Шапочка	—	—	+	—

13. Зустрілися троє хлопців. Прізвище одного з них Коваленко, другого — Слюсаренко, а третього — Токаренко. Батьки їх працювали: один — ковалем, другий — токарем, третій — слюсарем. «Цікаво,— сказав хлопчик, батько якого був слюсарем,— що жоден з наших батьків не працює за спеціальністю, від якої походить його прізвище». «А ти маєш рацію!» — підтвердив Токаренко. Ким працювали батьки хлопчиків?

Відповідь:

	Коваленко	Слюсаренко	Токаренко
коваль	—	—	+
токарь	—	+	—
слюсар	+	—	—

14. Дві дівчинки йшли зі школи додому, а назустріч їм — три хлопчики. Скільки всього дітей йшли додому? (2 дівчинки)
15. У шапковому турнірі кожний з трьох учнів — Ілля, Максим і Славко — захищав честь свого класу. Один з них учився в 2-А, другий — у 2-Б, і третій — у 2-В класі. Першу партію грали Ілля і учень 2-А класу. Другу — Максим і учень 2-В класу. Ілля у цей час відпочивав. У яком класі вчився кожний із хлопчиків?

Відповідь:

	Ілля	Максим	Славко
2-А	—	+	—
2-Б	+	—	—
2-В	—	—	+

16. Три брати вчилися в різних класах однієї школи: Іванко, Сашко і Сергійко. Іванко був не старший від Сергійка, а Сашко — не старший від Іванка. Назвіть ім'я найстаршого з братів, середнього, а потім — молодшого. (Сергійко, Іванко, Сашко)
17. У багатоповерховому будинку між поверхами по 20 сходинок. Скільки сходинок треба пройти, щоб піднятися на третій поверх? (40 сходинок)
18. Три хлопчики — Кирилко, Мишко і Дмитрик — з'їли апельсин, грушу і мандарин. Коли їх запитали: «Хто що їв?», вони пожартували і відповіли загадково.
Кирилко: «Мишко з'їв апельсин, а Дмитрик грушу».
Мишко: «Кирилко з'їв апельсин, і Дмитрик апельсин».
Потім Дмитрик додав, що в першій і другій відповідях одна частина істинна, а друга — хибна. Що з'їв кожен із хлопчиків? (Кирилко з'їв апельсин, Мишко — мандарин, а Дмитрик — грушу.)

19. Максим та Славко навчаються в другому класі. Їхні прізвища Василенко і Дрозденко. Яке прізвище має кожний з хлопчиків, якщо Максим вищий за Дрозденка? (Максим Василенко, Славко Дрозденко)
20. На першу вантажівку навантажили половину шаф, а на другу — чотири, що залишилися. Скільки всього було шаф? (8 шаф)
21. Сума трьох чисел 76. Сума перших двох 42, а останніх двох — 61. Знайдіть ці числа. (15; 27; 34)
22. Дівчатка тримали трьох кошенят: рудого, чорного і білого. Прізвища дівчаток були: Руденко, Білова і Чернова. Жодна з дівчаток не тримала кошенятко того кольору, від якого пішло її прізвище. Білова уважно розглядала чорне кошенятко, якого тримала подруга. Кошенята якого кольору були на руках у кожної дівчинки?
- Відповідь:

	Руденко	Білова	Чернова
руде	—	+	—
чорне	+	—	—
біле	—	—	+

23. Три учениці — Тополева, Березина і Кленова — посадили біля школи три дерева: берізку, тополь і клен. Причому жодна з них не посадила дерево тієї породи, від якої пішло її прізвище. Деревце якої породи посадила Кленова, якщо це була не берізка? А які дерева посадили Тополева і Березина?
- Відповідь:

	Тополева	Березина	Кленова
береза	+	—	—
тополя	—	—	+
клен	—	+	—

24. Три товариші — Артемко, Дмитрик і Сергійко — пішли в ліс по гриби, причому кожен з них ішов зі своєю сестрою. Імена дівчаток: Галинка, Оленка й Іринка. Хлопчики швидко наповнили грибами свої кошики і почали допомагати дівчаткам. Назвіть ім'я сестри кожного із хлопчиків, якщо з'ясувалося, що жоден з них не поклав грибів до кошика своєї сестри і що Дмитрик

декілька грибів поклав до кошика Галинки, а Артемко поклав декілька грибів до кошика Галинки й Іринки.

Відповідь:

	Артемко	Дмитрик	Сергійко
Галинка	–	–	+
Оленка	+	–	–
Іринка	–	+	–

25. Три товариші змагалися з бігу. Один пробіг деяку відстань за 15 с, другий — за 20 с, а третій — за 13 с. За скільки секунд пробіг цю відстань кожний хлопчик, якщо Петрик біг швидше, ніж Сашко, а Сашко — швидше, ніж Сергійко? (*Сергійко — за 13 с, Сашко — за 15 с, Петрик — за 20 с*)
26. Іринка, Маринка і Даринка отримали за контрольну роботу з математики 10; 11; 12 балів. Коли у них запитали, які оцінки вони отримали, то дівчатка відповіли:
Іринка: «Я отримала 11».
Маринка: «Я не отримала 11».
Даринка: «Я не отримала 12».
Визначте, яку оцінку отримала кожна із дівчаток, якщо тільки одна із них сказала правду. (*Даринка отримала 10, Маринка — 11, Іринка — 12.*)
27. Три товариші — Сашко, Сергійко та Андрійко — мають сестру. Імена дівчаток: Оленка, Оксанка, Галинка. На запитання, як звуть сестру кожного з них, хлопчики відповіли:
Сашко: «Мою сестру звуть Оленка».
Сергійко: «Мою сестру звуть не Оленка».
Андрійко: «Мою сестру звуть не Галинка».
Як звуть сестру кожного із хлопчиків, якщо тільки один із них сказав правду? (*У Сашка сестра Оленка, у Сергійка — Оксанка, у Андрійка — Галинка.*)
28. Тетянка, Оленка й Іринка за контрольну роботу отримали різні оцінки: 10; 9; 8 балів. Відгадайте, яку оцінку отримала кожна з дівчат, якщо в Тетянки — не 8, а в Іринки — не 8 і не 10. (*Оленка — 8, Іринка — 9, Тетянка — 10.*)
29. Мишко, Дмитрик і Павлик гуляли надворі. Біля них гралося кошеня. Підійшла до хлопчиків Тая і запитала, чиє це кошеня. Хлопчики відповіли так:
Мишко: «Це моє кошеня».
Дмитрик: «Це кошеня не Павлика».

Чиє ж насправді було кошеня, якщо одне з цих тверджень істинне, а одне — хибне? (*Кошеня — Дмитрика.*)

30. Поставте дужки так, щоб значення поданого виразу було найменшим: $20 : 5 + 5 \cdot 3$.

Відповідь:

1 варіант: $(20 : 5) + (5 \cdot 3) = 19$.

2 варіант: $(20 : 5 + 5) \cdot 3 = 27$.

3 варіант: $20 : (5 + 5) \cdot 3 = 6$.

4 варіант: $20 : (5 + 5 \cdot 3) = 1$.

Треба вибрати четвертий варіант.

31. За контрольну роботу з математики п'ять товаришів — Андрій, Богдан, Славко, Максим і Дмитро — отримали дві 10, дві 9 і одну 8. Богдан і Дмитрик отримали однакові оцінки. Славко, хоч і не отримав найвищої оцінки, але його робота була оцінена вищим балом, ніж робота Андрія. Яку оцінку отримав кожний із хлопчиків? (*У Богдана і Дмитрика — 10. У Славка — 9. У Максима — 8.*)

32. Валя, Галина, Катруся і Тетянка навчаються у 1; 2; 3 і 4 класах. На запитання, хто в якому класі навчається, вони відповіли так:

1) «Валя — у першому, а Галинка — в другому».

2) «Тетянка — у першому, а Валя — в третьому».

3) «Тетянка — в четвертому, а Катруся — в другому».

Хто в якому класі навчається, якщо в кожній відповіді одна частина істинна, а друга — хибна? (*Катруся вчиться у 1 класі, Галинка — у 2 класі, Валя — у 3 класі, Тетянка — у 4 класі.*)

33. Троє поросятток Нуф-Нуф, Наф-Наф і Ніф-Ніф заховалися від вовка у будинку. Коли до дверей постукали, один із них кинувся відчиняти. Хто з поросятток наражався на небезпеку, якщо вони розповіли наступне:

1) Нуф-Нуф: «Ніф-Ніф не відчиняв, і Наф-Наф не відчиняв».

2) Нав-Наф: «Я вважаю, це зробив Нуф-Нуф. Ніф-Ніф цього не міг зробити».

3) Ніф-Ніф: «Я знаю, що Наф-Наф не міг цього зробити. Це я хотів відчинити двері».

Візьміть до уваги, що одне із поросятток двічі сказало правду, друге — двічі збрехало, а третє — було правдиве тільки наполовину. (*Ніф-Ніф відчинив двері вовку.*)

34. Три подружки Віра, Оленка і Тетянка пішли в ліс по ягоди. Для збирання ягід у них були кошик, відерце і козубок. Відомо, що Оленка була не з козубком і не з кошиком,

а Віра — не з кошиком. Що з собою взяла кожна дівчинка для збирання ягід?

Відповідь:

	Віра	Оленка	Тетянка
кошик	—	—	+
відерце	—	+	—
козубок	+	—	—

35. Троє учнів різних шкіл м. Харкова приїхали на відпочинок у табір. На питання вожатого, у яких школах вони навчаються, кожний дав відповідь:

Петрик: «Я вчусь у школі № 162, а Сашко у школі № 28».

Сашко: «Я вчусь у школі № 162, а Петрик у школі № 65».

Сергій: «Я вчуся у школі № 162, а Петрик у школі № 28».

Вожатий здивувався і попросив хлопчиків пояснити, де правда, а де — брехня. Тоді діти зізналися, що у відповіді кожного одне твердження істинне, а друге — хибне. У якій школі вчиться кожний з цих хлопчиків? (Сашко вчиться у школі № 28. Петрик — у школі № 65, а Сергій — у школі № 162.)

36. У змаганнях з бігу Іванко, Павлик і Дмитрик посіли перші три місця (1-ше, 2-ге, 3-тє). Яке місце посів кожний із хлопчиків, якщо Павлик посів не друге і не третє місце, а Дмитрик — не третє?

Відповідь:

	Іванко	Павлик	Дмитрик
1	—	+	—
2	—	—	+
3	+	—	—

37. У другому класі вчать 3 хлопчики: Чернов, Білов і Руденко. Одного разу Чернов сказав Білову: «Цікаво, що один із нас білявий, другий — чорнявий, третій — руденький. І при цьому ні в кого з нас колір волосся не збігається з прізвищем». У відповідь Білов зазначив: «Але я не рудий». Який колір волосся у кожного з трьох хлопчиків?

Відповідь:

	Білявий	Чорнявий	Рудий
Чернов	—	—	+
Білов	—	+	—
Руденко	+	—	—

38. Валя, Маша, Оленка і Наталка зірвали 4 різних квітки: дзвіночок, ромашку, волошку і троянду. На питання, хто яку квітку зірвав, дівчатка, жартуючи, відповіли так, що у кожній відповіді одна частина істинна, а друга — хибна. Відповіді дівчаток: «Оленка зірвала ромашку, Наталка — волошку».

«Оленка зірвала дзвіночок, Маша — ромашку».

«Валя зірвала ромашку, Наталка — троянду».

Хто яку квітку зірвав? *(Якщо Оленка зірвала ромашку, то у другому випадку вона не могла зірвати дзвіночок, але тоді Маша не могла зірвати ромашку, тому що обидві відповіді будуть хибними. Отже, Наталка зірвала троянду, Валя — ромашку, Оленка — дзвіночок, Маша — волошку.)*

39. На скільки одиниць найбільше одноцифрове число менше найменшого двоцифрового числа? *(На 1)*

40. Біля трьох стін сцени слід поставити 7 кошиків з квітами так, щоб біля кожної стіни кількість кошиків була однакова. Як це зробити?

Відповідь:

41. Дівчинку запитали, скільки у неї сестер. Вона відповіла, що у неї стільки сестер, скільки і братів. А її брат на це саме питання відповів, що у нього сестер удвічі більше, ніж братів. Скільки в цій сім'ї хлопчиків і скільки дівчаток? *(3 хлопчики і 4 дівчинки)*

42. Яке з чисел в ряду пропущено?

76; 72; 68; 64; ...; 56; 52. *(60)*

43. Отримайте число 0, розставляючи знаки дій між поданими цифрами: 1234567.

Наведіть два варіанти розв'язання.

Відповідь: 1) $1 + 2 + 3 - 4 + 5 - 6 + 7 - 8 = 0$;

2) $1 + 2 - 3 + 4 + 5 + 6 - 7 - 8 = 0$.

44. П'ятеро хлопчиків вишикувалися в лінійку на зарядку. Вони встали на відстані 1 м один від одного. Якої довжини ця лінійка із хлопчиків? *(4 м)*

45. Три білочки збирали горіхи. Перша білочка знайшла 8 горіхів, друга — 5, а третя — лише 2. Ці горіхи білочки поділили між собою порівну. Скільки горіхів віддала перша білочка третій? Друга білочка — третій? *(Перша третій — 3 горіхи, а друга — жодного.)*

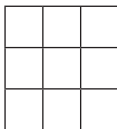
46. У багатоповерховому будинку від поверху до поверху 20 східців. Скільки східців треба пройти, щоб піднятися на 6-й поверх, а потім опуститися на 3-й? (160)
47. У коробці лежало 36 кольорових олівців. Коли Ірина дала братикові і сестричці стільки ж, скільки взяла сама, то в коробці їх залишилося 9. По скільки олівців отримала кожна дитина? (По 9)
48. У сім'ї 2 матері, 2 дочки і бабуса з онучкою. Скільки всіх? (3)
49. Сходи в будинку ведуть від першого поверху до останнього. Хлопчик пройшов половину шляху і відпочиває на 5-му поверсі. Скільки поверхів в будинку? (9)
50. Дві сестри знайшли разом 82 гриби. Коли старша сестра віддала молодшій 12 своїх грибів, у них грибів стало порівну. Скільки грибів було в кожній сестри спочатку? (47 і 23)
51. Хлопчик розклав на столі камінчики у два ряди. У першому ряді 8 камінчиків на відстані 2 см, а у другому ряді 15 камінчиків на відстані 1 см. Який ряд довший? (Однакові)
52. У торбинці 17 цукерок льодяників. Червоних на 3 більше, ніж зелених. Скільки червоних і зелених окремо? (Червоних — 10, зелених — 7)
53. Контрольну роботу з математики в класі на «9» не написав ніхто. Івась, Тарас та Оля отримали різні оцінки. Івась одержав не «10». Оля не «10» і не «12». Хто яку оцінку отримав?

Відповідь:

	Івась	Тарас	Оля
10	—	+	—
11	—	—	+
12	+	—	—

54. Є відріз шовку завдовжки 8 м. Як, не користуючись лінійкою, відрізати 6 м?
Відповідь. Перегнути стрічку навпіл і ще раз навпіл. Отримаємо довжину 2 м. Відріжемо її. Друга частина буде завдовжки 6 м.
55. У майстра була стрічка завдовжки 30 м. Кожного дня він відрізав від неї 1 м. Через скільки днів буде відрізана остання частина стрічки? (Через 29 днів)
56. За 5 кг цукерок та 2 кг печива заплатили 13 грн. За 3 кг таких самих цукерок і 2 кг такого самого печива заплатили 9 грн. Скільки коштує 1 кг печива? (1 грн 50 к.)

57. Було 12 аркушів паперу. Деякі з них розділили на 3 частини. Усього стало 20 аркушів. Скільки аркушів розрізали на частини? (4 аркуші)
58. Скільки всього квадратів зображено на малюнку? (14)

59. Між деякими з поданих цифр 12345 поставте знаки дій і дужки так, щоб результат дорівнював 1. $((1 + 2) : 3 + 4) : 5 = 1$.
60. Марійка має дві ляльки, три яблука, одну шоколадку, два апельсини, п'ять персиків і один велосипед. Скільки фруктів має Марійка? (10)
61. Катруся з дуба груші рвала, у кошик складала: дві татові й дві матусі, три братику і три Катрусі. Скільки всього було груш? (На дубі груші не ростуть.)
62. У дівчинки стільки сестер, скільки братів. А її брат сказав, що в нього 3 сестри. Скільки дітей у сім'ї? (5 дітей)
63. Лисиця швидша за черепаху. Лисиця повільніша, ніж олень. Хто найшвидший? (Олень)
64. Двоє дівчаток саджали дерева, а одна — квіти. Що саджала Тетянка, якщо Світлана з Ларисою й Лариса з Тетянкою саджали різні рослини?

Відповідь:

	Тетянка	Світлана	Лариса
дерева	+	+	—
квіти	—	—	+

65. У трьох братів 9 зошитів, причому в молодшого на 1 зошит менше, а в старшого на один зошит більше, ніж у середнього. Скільки зошитів у кожного? (2; 3; 4)
66. Вінні-Пуху подарували на день народження діжку з медом масою 7 кг. Коли Вінні-Пух з'їв половину меду, то маса діжки з медом склала 4 кг. Скільки кілограмів меду було в діжці спочатку? (6 кг)
67. На скільки одиниць більше найбільше двоцифрове число, ніж найбільше одноцифрове число? $(99 - 9 = 90)$
68. У сім'ї троє дітей: Сергійко, Даринка та Іванко. Їм відповідно — 4; 9 та 12 років. Скільки років кожному з них, якщо один

хлопчик ходить до дитячого садка, а Іванко старший за Даринку? (*Сергійко — 4 роки, Даринка — 9 років Іванко — 12 років.*)

69. У Юлі, Тарасика та Сашка жили троє цуценят: біле, чорне і руде. У Юлі й Тарасика жило не чорне цуценя. Біле цуценя жило не у Юлі. У кого з дітей жило кожне цуценя?

Відповідь:

	Юля	Тарасик	Сашко
Біле	—	+	—
Чорне	—	—	+
Руде	+	—	—

70. У Петрика було 13 цукерок, у Михайлика — 10. У дівчаток — Наталки та Світланки — цукерок було більше, ніж в одного із хлопчиків, але менше, ніж у другого, до того ж більше було у Світланки. Скільки цукерок було у кожної дівчинки? (*У Наталки — 12, у Світланки — 11.*)
71. На спортивному майданчику гралися учні початкових класів. Першокласників було 3, стільки ж другокласників, а третьокласників — менше, ніж другокласників, але більше, ніж учнів 4-го класу. Скільки всього дітей гралося на майданчику? (*9 учнів*)
72. Гамчик, Хрумчик та Об'їдайло ласували пиріжками. Гамчик з'їв більше, ніж Хрумчик. Хрумчик — менше, ніж Гамчик, але більше ніж Об'їдайло. Хто з них з'їв найбільше пиріжків? (*Гамчик*)
73. Професор лягає спати о 8-й годині вечора, а будильник заводить на 9-ту годину ранку. Скільки спатиме професор? (*1 год*)
74. Чи може чоловік одружитися із сестрою своєї вдови? (*Ні, вдова — це жінка, у якої помер чоловік.*)
75. Чи є 7 листопада в Австралії? (*Так*)
76. У фермера було 10 овець. Усі, крім 9, померли. Скільки залишилося овець? (*Дев'ять*)
77. Ви — пілот літака, що летить із Гавани до Москви із двома посадками в Алжирі. Скільки років пілотові? (*Стільки ж, скільки вам.*)
78. Зазвичай місяць завершується 30-м або 31-м числом. У якому місяці є 28-ме? (*В усіх*)
79. Ви заходите у затемнену малознайому кімнату. У ній є дві лампи — газова і бензинова. Що ви запалите в першу чергу? (*Сірник*)

80. Один потяг їде з Москви до Петербурга, а другий — із Петербурга до Москви. Вийшли вони одночасно, але швидкість першого потяга є втричі більшою за швидкість другого. Який потяг опиниться далі від Москви в момент їхньої зустрічі? *(Однаково)*
81. Археологи знайшли монету, датовану 35 роком до нашої ери. Чи можливо це? *(Ні, тому що тоді на монетах не писали дату виготовлення.)*
82. Палицю потрібно розпилити на 12 частин. Скільки потрібно розпилів? *(11)*
83. На руках 10 пальців. Скільки пальців на 10 руках? *(50)*
84. Лікар прописав хворому три уколи, по уколу через кожні пів-години. Скільки потрібно часу, щоб зробити всі уколи? *(1 год)*
85. Скільки цифр «9» у ряді чисел від 1 до 100? *(20)*
86. У 12-поверховому будинку є ліфт. На першому поверсі мешкає всього двоє людей. Від поверху до поверху кількість мешканців збільшується вдвічі. Яка кнопка в ліфті цього будинку натискається найчастіше? *(Кнопка 1)*
87. Дах одного будинку не симетричний: один скат його становить за горизонталлю кут 60° , а другий — кут 70° . Припустимо, що півень відкладає яйце на гребені даху. У яку сторону впаде яйце — вбік пологішого чи крутішого скату? *(Півні яйця не відкладають.)*
88. Один оберт навколо Землі супутник робить за 1 год 40 хв, а другий — за 100 хв. Як це можна пояснити? *(1 год 40 хв = 100 хв)*
89. Що важче: 1 кг тополиного пуху чи 1 кг картоплі? *(Однаково)*
90. У Марії волосся світліше, ніж у Софії, і темніше, ніж у Надії. У кого найтемніше волосся? *(У Софії)*
91. Троє братів разом мали 9 олівців. У молодшого — на 1 менше, а у старшого — на 1 більше, ніж у середнього брата. Скільки олівців було у кожного з братів? *(У молодшого — 2, у старшого — 4, у середнього — 3.)*
92. Який математичний знак дій потрібно поставити між цифрами 2222 для того, щоб отримати 8? *(+)*
93. Скільки метрів у 2 метрах? *(2 метри)*
94. Як у кімнаті можна поставити 2 стільці, щоб біля кожної стіни стояло по 1 стільцю?
Відповідь:

95. Як розмістити 6 стільців біля 4 стін, щоб біля кожної стіни розташовувалося по 2 стільці?

Відповідь:

96. В одному ряді 8 камінців на відстані 2 см один від одного. У другому ряді 15 камінців на відстані 1 см один від одного. Який ряд довший? (*Однакові*)
97. Кришка столу має 4 кути. Один кут відрізали. Скільки утворилося кутів у стола? (*5 кутів*)
98. У кімнаті у кожному кутку сидить кішка, а навпроти кожної кішки є 3 кішки. Скільки кішок у кімнаті? (*4 кішки*)
99. Ваня розклав на столі камінці на відстані 2 см один від одного. Скільки камінців він розклав на проміжку 10 см? (*6 камінців*)
100. Вовк і Заєць — сусіди по дачі. Їх спільна межа завдовжки 12 м. Заєць загородив її парканом, закопуючи через кожні 2 м стовп. Скільки всього знадобилося стовпів? (*7 стовпів*)
101. Є три квадрати: перший має сторону завдовжки 6 см, другий — 3 см, третій — теж 3 см. Чи можна з цих квадратів скласти прямокутник? (*Так*)
102. Уздовж межі ділянки квадратної форми потрібно посадити 10 тополь, порівну вздовж кожної сторони. Як це зробити?

Відповідь:

103. Є прямокутник зі сторонами 12 і 10 см. Що необхідно зробити з його довжиною, щоб вийшов квадрат? (*Зменшити на 2 см*)
104. На прямій лінії 5 точок. Відстань між кожними двома сусідніми точками 1 см. Якою є відстань між крайніми точками? (*4 см*)
105. Казка про нуль

Лисичка, Їжачок, Зайчик і Ведмедик знайшли в лісі одне яблучко.

Лисичка запропонувала виконати певну дію з одиницею і нулем, щоб вийшло число, більше за одиницю. У кого це вийде, той і з'їсть яблучко.

Їжачок додав до одиниці нуль і отримав один: $(1 + 0 = 1)$.

Зайчик: $1 - 0 = 1$. Ведмедик: $1 \cdot 0 = 0$.

А Лисичка приписала нуль до одиниці та отримала 10.

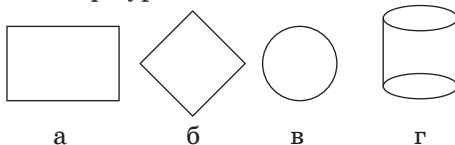
Хто ж з'їв яблучко? (*Лисичка*)

106. Джеррі прогриз у трьох шматочках сиру 6 дірочок. Подивився крізь одну дірочку і побачив Тома, який спав у кутку. Поглянув крізь другу, третю, четверту, п'яту... — і скрізь побачив котів. «Звідки взялося так багато Томів?» — вигукнув Джеррі й утік. Скількох котів побачило перелякане мишеня крізь усі дірочки? *(Одного)*
107. Лисичка в курнику тримала дев'ять курей. Щодня курочки несли по 7 яєць, які Лисичка продавала на базарі. Скільки півників було серед курей? *(Двоє)*
108. Вовк і Заєць пішли купувати морозиво. Вовк каже: «Я більший і куплю три порції, а ти менший, тож попросиш дві». Вовк купив три порції, а Заєць... двічі по дві. З'їв Вовк морозиво, подивився на Зайця та як гукне: «Ну, зайцю, постривай!». Чому розсердився Вовк? *(Заєць купив 4 порції.)*
109. У квартирі було 3 кімнати. З однієї кімнати зробили дві. Скільки кімнат утворилося у квартирі? *(4)*
110. У Світлани було 5 горіхів. Один горішок вона віддала братові, і кількість горіхів у них із братом зрівнялася. Скільки горіхів було у брата спочатку? *(3)*
111. Двоє учнів домовилися сісти в четвертий вагон потяга. Але один сів у четвертий вагон від початку, а другий — у четвертий із кінця. Чи в одному вагоні їдуть учні, якщо всього вісім вагонів у потязі? *(Ні)*
112. Сестра з'їла 3 яблочки, а братик — 4. Скільки яблук з'їла бабуся? *(Ніскільки)*
113. 5 хлопчиків повертаються зі школи додому. А назустріч їм — 3 дівчинки. Скільки всього дітей повертається додому зі школи? *(5)*
114. У дитячому садочку бігало 10 дітей. Няня принесла 1 десяток яблук. Чи вистачить усім по одному яблечку? *(Вистачить.)*
115. Бабуся купила десяток яблук. Три пари яблук вона вже поклала до сумки. Скільки яблук їй ще необхідно покласти? *(4)*
116. На подвір'ї ходили гуси. Усього в них було 8 лапок. Підійшло двоє козенят. Скільки ніг у гусей і козенят разом? *(16)*
117. На одній тарілці лежала пара яблук, а на другій — на одне яблуко більше. Скільки яблук лежало на другій тарілці? *(3)*
118. На тину сиділо 6 снігурів. Кіт підкрався і схопив одного. Скільки пташок залишилося на тину? *(Жодної)*
119. Сергійко задумав двоцифрове число. Відняв від нього 1 і дістав одноцифрове число. Яке число задумав Сергійко? *(10)*

120. У трьох сестер по двоє братів. Скільки всього дітей у сім'ї? (5)
121. У сім'ї кілька дітей. Одна дитина запевняє, що в неї є брат і сестра. Друга — що в неї немає жодної сестри. Скільки в сім'ї дітей? Скільки дівчаток? хлопчиків? (*Троє дітей. Одна дівчинка і двоє хлопчиків.*)
122. У Тані 35 горіхів. Скільки горіхів вона могла б віддати братові, щоб у неї залишилося більше, ніж 27 горіхів? (*7 або менше*)
123. Їжачок подарував каченяттям 8 чобітків. Скільки було каченят? (4)
124. З лісу необхідно привезти 9 дубочків. На вантажівку можна покласти тільки 4 дубки. Скільки разів доведеться з'їздити на цій машині до лісу? (*Тричі*)
125. Бабуся старша за татка на 20 років, а дідусь — на 18 років. Хто старший — бабуся чи дідусь? (*Бабуся*)
126. Хлопчик по прямій лінії забив у землю 3 кілочки. Відстань між кожними двома сусідніми кілочками — 6 метрів. Яка відстань між крайніми кілочками? (*12 м*)
127. Батько із синами каталися на триколісних і двоколісних велосипедах. Усього у них було 7 коліс. Скільки і яких було велосипедів? (*1 триколісний і 2 двоколісних*)
128. Два десятивідерні баки з'єднали внизу трубою. Обидва баки повні. Скільки відер води залишилося в кожному з баків, якщо з першого бака взяли 6 відер води? (7)
129. Літак пролетів відстань від Кривого Рогу до Донецька за 1 год 10 хв. Але зворотній шлях він подолав за 70 хв. Як це пояснити? (*1 год 10 хв = 70 хв*)
130. У класі 15 парт. За кожною партою сидить не більше ніж двоє учнів. Скільки учнів може бути в класі, якщо вільних парт немає, а вільні місця є? (*Не менше 15, не більше 30*)
131. Незнайко бачив, що тато варить суп у дволітровій каструлі за 30 хв. Тоді він вирішив, що для варіння супу в літрової каструлі йому вистачить 15 хв. Чи мав рацію Незнайко? (*Ні*)
132. Тарас і Юрко домовилися поїхати електричкою до сусіднього міста. Тарас сів у шостий вагон від «голови» потяга, а Юрко — у шостий від «хвоста». Коли потяг рушив, друзі побачили один одного — вони їхали в одному вагоні. Скільки всього вагонів було в потязі? (*11 вагонів*)
133. Троє білочок збирали горіхи. Перша білочка знайшла 6 горіхів, друга — 5, а третя — лише 1. Але білочки поділили всі горіхи

- порівну. Скільки горіхів віддала третій білочці перша і скільки — друга? (*Віддала третій білочці перша — 2, друга — 1.*)
134. У кошику 10 груш. Необхідно їх поділити між десятима дітками (*по одній*), але так, щоб одна груша залишилася в кошику. Як це зробити? (*Дати одній дитині разом із кошиком.*)
135. У двох сестер було 20 цукерок. Коли менша сестричка з'їла 2 цукерки, то в них виявилось цукерок порівну. Скільки цукерок було спочатку в кожній сестри? (*11 і 9*)
136. Щоб зварити одне яйце, потрібно 3 хв. Скільки хвилин необхідно для того, щоб зварити 5 яєць? (*3 хв*)
137. Уяви, що ти — машиніст потяга, в якому 10 вагонів. Швидкість потяга — 60 кілометрів на годину. Проїхав потяг вже 500 кілометрів. Скільки років машиністові? (*Стільки, скільки тобі, адже ти — машиніст потяга.*)
138. Двоє батьків і двоє синів знайшли 3 яблуки, і кожному дісталось по одному. Як це могло статися? (*Дідусь, тато, син*)
139. Учора в школі три дитини малювали три картини. Працювали дві години. Якщо 100 таких дітей малюють 100 таких картин, то скільки їм потрібно годин? (*2 год*)
140. Вінні-Пух, Кролик і П'ятачок вирізали три прапорці різного кольору: синій, червоний і зелений. Кролик вирізав не червоний, Вінні-Пух — не червоний і не синій. Якого кольору прапорець вирізав кожен герой? (*Вінні-Пух — зелений, Кролик — синій, П'ятачок — червоний*)
141. Зайчик, Лисичка і Вовк чекали автобуса 3 год. Скільки годин чекав автобуса кожен пасажир? (*3 год*)
142. Ансамбль музикантів із шести чоловік виступав 3 год. Скільки годин виступав кожен музикант? (*3 год*)
143. На кухні стоїть стіл і три табуретки. Усі меблі мають по чотири ніжки. Скільки всього буде ніжок, якщо снідатимуть одночасно мама, татко і синок? (*22*)
144. Росло 4 ялинки. На кожній — по 6 гілок. На кожній гілці — по 5 яблук. Скільки всього яблук виросло? (*Жодного*)
145. Мама дала Маринці 6 помідорів, 4 огірки і 3 яблочки. Скільки всього овочів дала мама Маринці? (*10*)
146. У класі 35 учнів. Чи можна стверджувати, що серед них знайдеться хоча б 2 учні, прізвища яких починалися б з однієї й тієї самої літери? (*Так*)

147. Весело крокує їжачок під дощем. Він розв'язує задачу: «Чи може йти дощ два дні поспіль?» А ви знаєте відповідь? (*Не може*)
148. У кімнаті горіло сім свічок. Проходила повз них людина і погасила дві свічки. Скільки залишилося? (*Дві свічки, бо решта згоріла.*)
149. Летіла зграя гусей. Одна гуска попереду і дві позаду. Одна позаду і дві попереду. Одна між двома і три в ряд. Скільки їх було? (*Троє. Летіли одна за одною.*)
150. Позначте об'ємні фігури.

Відповідь: г.

151. У мами два сини, у кожного є сестра. Скільки дітей у мами? (3)
152. Скільки непарних чисел знаходиться у проміжку чисел від 3 до 17? (6)

УКРАЇНСЬКА МОВА

КЛАСНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Списати слова, поставити наголос.
Виразно, загадка, ім'я, корисний, олень, подруга.
Відповідь. Виразно, загадка, ім'я, корисний, олень, подруга.
2. Виписати лише ті слова, які не можна перенести.
Річка, Оля, дівчинка, пір'я, тінь, щур, бур'ян, ряст, їжак, матуся, Львів.
Відповідь. Оля, тінь, щур, ряст, їжак, Львів.
3. Записати тільки ті слова, у яких букв більше, ніж звуків.
Щавель, сіль, Юля, дзвінок, маяк, джміль, матуся, насіння.
Відповідь. Сіль, дзвінок, джміль, насіння.
4. Записати слова за алфавітним порядком.
Матуся, тітонька, дідусь, татко, синок, братик.
Відповідь. Братик, дідусь, матуся, синок, татко, тітонька.

5. Дописати букви, щоб вийшли три різні слова.

..ак ..ак ..ак

Відповідь. Рак, мак, лак.

6. Дібрати і записати слово, якому б відповідала подана звукова модель.

--	--	--

Відповідь. Корова, молоко.

7. Записати слова у формі звертання.

Сестричка — братик — зоря —

Відповідь. Сестричко, братику, зоре.

8. Записати кілька слів вибачення.

Відповідь. Пробачте, вибачте, будь ласка.

9. Скласти і записати:

- а) спонукальне речення; б) питальне речення.

Відповідь: а) Бережіть природу! б) Скільки років живе слон?

10. Прочитати речення. Розташувати їх так, щоб утворився текст.
Записати текст. Дібрати до тексту заголовки.

- 1) Побачила, цуценя, голодне, вона, раптом.

- 2) У, гуляла, Оленка, дворі.

- 3) Його, нагодувала, дівчинка.

Відповідь:

ДОБРИЙ УЧИНОК

Оленка гуляла у дворі. Раптом вона побачила голодне цуценя.

Дівчинка його нагодувала.

Варіант 2

1. Прочитати, визначити, які букви відсутні на місці крапок. Записати слова, вставляючи пропущені букви.

Л..он, кукуру..а, годи..ик, дз..б, ..країна, ..удзик.

Відповідь. Льон, кукурудза, годинник, дзьоб, Україна, гудзик.

2. Списати слова, поставити наголос.

Одинадцять, новий, подруга, чотирнадцять, квартира, посередині.

Відповідь. Оди́на́дцять, но́вий, по́друга, чо́тирна́дцять, ква́рти́рка, посе́ре́дині.

3. Списати тільки ті слова, в яких букв менше, ніж звуків.

Кінь, маяк, дзвіночки, Київ, квітець, Євгенко, тюльпан, м'ята, Юля, щука, гаї, щавель.

Відповідь. Маяк, Київ, Євгенко, м'ята, Юля, щука, гаї.

4. Списати всі слова, які можна перенести, поділивши їх для переносу. Листя, Юра, пір'я, дзьоб, якір, гудзик, олія, чайка.

Відповідь. Лис-тя, пі-р'я, гу-дзик, чай-ка.

5. Дібрати кілька слів, які б відповідали поданій схемі.

--	--	--

6. Записати кілька слів привітання.

Відповідь. Добрий день! Доброго ранку! Добрий вечір! Привіт!

7. Утворити нові слова із поданих, переставляючи букви.

Волога — ватра —

синок — слово —

коні —

Відповідь. Голова, трава, носик, волос, кіно.

8. Записати питальне речення із звертанням наприкінці речення.

Відповідь. Що ти гризеш, білочко?

9. Дати письмові відповіді на запитання:

У якій країні ти живеш?

Як називається столиця твоєї Батьківщини?

Яка найбільша річка країни?

Відповідь. Я живу в Україні. Столиця моєї Батьківщини називається Київ. Найбільша річка нашої країни Дніпро.

10. Списати. У кінці речень поставити розділові знаки.

Незабаром зимові канікули

Скільки днів вони тривають

А скільки свят під час цих канікул

Як цікаво

Ми всі любимо відпочивати

Відповідь. Незабаром зимові канікули. Скільки днів вони тривають? А скільки свят під час цих канікул? Як цікаво! Ми всі любимо відпочивати!

Варіант 3

1. Списати слова, поділяючи їх для переносу.

Чайка, пальма, Зоя, зоопарк, сиджу, Мар'яна.

Відповідь. Чай-ка, паль-ма, Зоя, зоо-парк, си-джу, Ма-р'яна.

2. Придумати якнайбільше слів, які складаються з 4 букв і закінчуються на ль.

.... ль

Відповідь. Сіль, міль, біль, тюль, гель, роль, руль, ціль, шаль.

3. Записати 5 імен дітей за алфавітним порядком.

Відповідь. Андрій, Борис, Валентина, Дмитрик, Сергій.

4. Утворити і записати слова з поданих складів.
ва, ло, ряк, лип, мас, сли, на, бу, ка, вес.
Відповідь. Кава, слива, бува, масло, було, весло, буряк, налип,
липка, маска, слина, бусли, весна.
5. У кожному з цих слів «заховалося» інше слово. Знайти і під-
креслити його.
Дослід, дзвінкий, голосні, чарівно, помирає.
Відповідь. Слід, дзвін, голос, рівно, мир.
6. Записати кілька слів прощання.
Відповідь. До побачення. До зустрічі. На все добре. Бувай.
7. Доповнити порівняння.
Хитрий, як...	Впертий, як...
Колючий, як...	Мовчазний, як...
Відповідь.	
Хитрий, як лисиця.	Впертий, як осел.
Колючий, як їжак.	Мовчазний, як риба.
8. У кінці кожного речення поставити потрібний розділовий знак.
Слова, подані в дужках, записати у формі звертання.

Що ти, (донечка), шепочеш ..
І чому це ти не спиш ..
Я, (матуся), спати хочу,
Але треба вивчить вірш ..

Відповідь.

Що ти, донечко, шепочеш?
І чому це ти не спиш?
Я, матусю, спати хочу,
Але треба вивчить вірш.

9. Із букв поданого слова скласти й записати інші слова.
Жайворонок
Відповідь. Ворона, врожай, ранок, корона, кора, нора, вожак,
рай, район, край, ворожка, коровай.
10. Зі слів кожного рядка скласти речення. Записати їх. Прочитати
текст. Дібрати до нього заголовок.
люблю, красою, я, милуватися, міста.
місто, гарне, яке, Київ!
у, багато, і, ньому, садів, парків.
Відповідь:
Я ЛЮБЛЮ КИЇВ
Яке гарне місто Київ! У ньому багато садів і парків. Я люблю
милуватися красою міста.

Варіант 4

1. Записати 6 слів, у яких наголос падає на другий склад.
Відповідь. Акація, виразно, директор, корова, ворона, сорока.
2. Записати якнайбільше слів із букв слова *листопад*.
Відповідь. Лист, опади, стоп, стадо, ласти, стопа, сила, липа, стид, лад, тип, пила, лис, лопати, столи, допит, сито, тост, пост.
3. Записати 5 назв овочів за алфавітним порядком.
Відповідь. Буряк, картопля, огірок, помідор, цибуля.
4. Утворити нові слова із поданих, переставляючи букви.
Арфа — атлас —
армія — автор —
Відповідь. Фара, салат, Марія, товар.
5. Доповнити порівняння.
Співає, як...
Білий, як...
Кучерявий, як...
Відповідь:
Співає, як соловей.
Білий, як сніг.
Кучерявий, як баран.
6. Перебудувати речення у спонукальне.
Діти, будьте уважними під час уроків.
Відповідь. Діти повинні бути уважними під час уроків.
7. Записати подані слова у формі звертання.
Рибка —
вовк —
бабуся —
Відповідь. Рибко, вовче, бабусю.
8. Скласти і записати прислів'я.
На п'ять, раніше, краще, ніж, на, хвилину, хвилину, пізніше.
Відповідь. Краще на п'ять хвилину раніше, ніж на хвилину пізніше.
9. Прочитати запитання, дати письмові відповіді.
У якому місті ти живеш?
На якій вулиці знаходиться твій будинок?
Яка річка протікає через твоє місто?
Відповідь. Я живу у місті Харків. Мій будинок знаходиться на вулиці Пермській. Через моє місто протікає річка Лопань.

10. Зі слів скласти речення, а із речень — текст. Записати складений текст. Дібрати і записати заголовок до тексту.

вибрала, огірки, Галинка.

бабуся, засолила, на, їх, зиму, Наталя, а.

помідори, городі, огірки, на, вирости, та.

Відповідь:

УРОЖАЙ

На городі вирости огірки та помідори. Галинка вибрала огірки.

А бабуся Наталя засолила їх на зиму.

Варіант 5

1. Списати слова, поставити наголос.

Завдання, помилка, читання, черговий, шофер, шістнадцять.

Відповідь. Завда́ння, поми́лка, чита́ння, черговий, шофе́р, шістна́дцять.

2. Виписати слова, в яких букв менше, ніж звуків.

Дзвінок, Київ, польові, сім'я, щавель, книга, Ялта, щука, олівець, маяк, в'юн.

Відповідь. Киї́в, сім'я, Ялта, щука, маяк, в'ю́н.

3. Записати загадані слова.

З К — в дівчат на голові.

З Р — виблискую в траві.

Відповідь. Коса, роса.

4. Від поданих слів — імен дорослих утворити і записати дитячі імена.

Олена —

Сергій —

Катерина —

Микола —

Відповідь:

Олена — Оленка

Сергій — Сергійко

Катерина — Катруся

Микола — Миколка

5. Утворити нове слово, додавши одну букву:

на початку

лід

всередині

сон

в кінці

буря

Відповідь. Плід, слон, буряк.

6. Переставити букви, щоб вийшло нове слово.

Тіло

липка

рамка

Відповідь. Літо, пилка, марка.

7. Записати три прізвища українських поетів чи письменників за алфавітним порядком.

Відповідь. Українка, Франко, Шевченко.

8. Доповнити порівняння.

Голодний, як...

Вірний, як...

Неповороткий, як...

Відповідь:

Голодний, як вовк.

Вірний, як собака.

Неповороткий, як ведмідь.

9. Скласти і записати спонукальне речення. Змінити це речення так, щоб воно стало розповідним, і записати.

Відповідь. Любіть книгу! Книгу треба любити.

10. Поділити на речення, записати. Дібрати і записати заголовок.

Настала осінь повіяв холодний вітер небо вкрилося хмарами часто йде дощ жовте листя опадає з дерев

Відповідь. Настала осінь. Повіяв холодний вітер. Небо вкрилося хмарами. Часто йде дощ. Жовте листя опадає з дерев.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ОЛІМПІАДИ**1. Запиши слова, поділивши їх для переносу.**

Олівець, садок, морозиво, урок, Олена, станція.

Відповідь. Олі-вець, са-док, мо-ро-зи-во, урок, Оле-на, стан-ція.

2. Із запропонованих літер склади слова.

е, в, а, с, н —

о, м, а, в —

Відповідь. Весна, мова.

3. Постав потрібні розділові знаки.

Діти не грайтеся поблизу дороги.

Відповідь. Діти, не грайтеся поблизу дороги.

4. Встав пропущені слова.

Завершилася зима, й настала Зеленіє молода Радіють весні дорослі й

Відповідь. Завершилася зима, й настала весна. Зеленіє молода травичка. Радіють весні дорослі й діти.

5. Пронумеруй речення, щоб вийшов текст.

☐ Однокласники принесли домашнє завдання.

☐ Захворів Максим.

☐ Друзі допомогли хлопчикові розв'язати задачу.

☐ До хворого прийшли Андрій і Володя.

Відповідь.

Однокласники принесли домашнє завдання. (3)

Захворів Максим. (1)

Друзі допомогли хлопчикові розв'язати задачу. (4)

До хворого прийшли Андрій і Володя. (2)

6. Який заголовок найкраще відповідає запропонованому тексту?
Тато подарував Юркові їжака. Котик хотів погратися з їжаком.
Усе тіло їжака вкрите голками. Мурчик поколов свої лапки.

- а) Їжак;
б) Котик;
в) Треба бути обережним.

Відповідь: в.

7. Добери заголовок до тексту. Запиши його.

Настала зима. Лисичка сидить у норі. Голодний вовк блукає лісом. Зайчатко тремтить під ялинкою.

Відповідь. Зима у лісі.

8. Поділи текст на речення.

Ластівка зліпила гніздечко побачив це горобчик зайняв його ластівка покликала на допомогу інших ластівочок вони разом вигнали горобця із гнізда

Відповідь. Ластівка зліпила гніздечко. Побачив це горобчик. Зайняв його. Ластівка покликала на допомогу інших ластівочок. Вони разом вигнали горобця із гнізда.

9. Розташуй абзаци у відповідному порядку, пронумеруй їх.

☐ На землі лежало четверо жовторотих пташенят. Їхні батьки кружляли над своїми дітками і кликали на допомогу.

☐ У нас під стріхою жили ластівки. Аж ось трапилася велика біда. Під час вітру гніздо впало і зруйнувалося.

☐ Василько поклав малих у капелюх і прибив його під стріхою. Ластівки дуже зраділи і почали годувати пташенят.

Відповідь. На землі лежало четверо жовторотих пташенят. Їхні батьки кружляли над своїми дітками і кликали на допомогу (2). У нас під стріхою жили ластівки. Аж ось трапилася велика біда. Під час вітру гніздо впало і зруйнувалося (1). Василько поклав малих у капелюх і прибив його під стріхою. Ластівки дуже зраділи і почали годувати пташенят (3).

10. Доповни речення за змістом.

Біля нашої школи ростуть ... В оленя великі, красиві ... Кущ низький, а дерево — ...

Відповідь. Біля нашої школи ростуть липи. В оленя великі, красиві роги. Кущ низький, а дерево — високе.

11. За змістом розповідного речення побудуй питальне.
Уранці Яринка поспішає до школи.
Відповідь. Коли Яринка поспішає до школи?
12. Перебудуй спонукальне речення на розповідне.
Діти, бережіть книги!
Відповідь. Діти бережуть книги.
13. Дай повні відповіді на запитання.
Хто взимку спить у барлозі? Де ростуть яблуні? Де працює тато? Де граються діти?
Відповідь. Ведмідь узимку спить у барлозі. У саду ростуть яблуні. На заводі працює тато. На майданчику граються діти.
14. Підкресли в дужках потрібну за змістом назву дії.
Біля сосни (*дзюркоче, витікає, починається*) струмок. Він (*тече, пливе, біжить*) по ярах до річечки.
Відповідь. Біля сосни (*дзюркоче, витікає, починається*) струмок. Він (*тече, пливе, біжить*) по ярах до річечки.

ПРИРОДОЗНАВСТВО

КЛАСНИЙ ЕТАП

Завдання 1–12 оцінюються 1 балом.

1. Назви пори року по черзі. (*Зима, весна, літо, осінь*)
2. Назви трьох тварин лісу, які взимку впадають у сплячку. (*Ведмідь, їжак, борсук*)
3. Яка пташка не висиджує пташенят, коли відкладає яйця? (*Зозуля*)
4. Яка найбільша річка України? (*Дніпро*)
5. Тіло якої тварини майже повністю складається з води? (*Медузи*)
6. Вибери з поданих предмети, які належать до неживої природи: дерево, сонце, корова, хмара, білка, камінь, автомобіль. (*Сонце, хмара, камінь, автомобіль*)
7. Є такий лісовий птах — пугач. Як його ще називають? (*Філін, сова*)
8. Воно навколо нас, прозоре й безбарвне, заповнює всі порожнини, постійно рухається. Що це таке? (*Повітря*)

9. Яку рослину вважають в Україні символом дівочої краси? (*Калину*)
10. Що таке Червона книга? (*Книга, до якої занесені зниклі або зникаючі рослини і тварини.*)
11. На ньому хвиля золота, як достигнуть жита. Що це? (*Поле*)
12. Який гриб лікує тварин, але є отруйним для людини? (*Мухомор*)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ОЛІМПІАДИ

1. Юннат посадив 2 ділянки картоплі. На 1-й ділянці він поклав картоплю паростками догори, на 2-й — донизу. На якій ділянці картопля проросте швидше? (*На 1-й ділянці*)
2. Чому березовий сік збирають навесні, а не влітку або восени? Як це завдає шкоди деревам? (*Навесні дерево прокидається, тому зціджування соку не завдає шкоди розвитку бруньок.*)
3. Коли у дерев (*клена, берези, тополі, горіха, акації, верби*) починає жовтіти листя? (*У верби, тополі, берези — у вересні, а у горіха, клена, акації — у жовтні.*)
4. У яких деревах листя опадає першим, у яких — останнім? (*У липи — першим, а у дуба — останнім.*)
5. Яку рослину, що росте на болотах, використовують замість йоду і вати? (*Торф'яний мох. Він добре вбирає кров і гній, має дезінфекційні властивості.*)
6. Яку траву полюбляють коти? Які хвороби нею лікують? (*Валеріану. Валеріанові краплі вживають як заспокійливий засіб і засіб від безсоння.*)
7. Для чого лісники огороджують жердинами мурашники? (*Щоб узимку тварини випадково не зруйнували присипаний снігом мурашник.*)
8. Хто швидше махає крилами: джміль чи комар? Як це можна з'ясувати? (*Комар робить 954 помаху на секунду, а джміль — 123–233. Тому комар дзигчить, а джміль гуде.*)
9. Яку комаху називають «летючою ватою»? (*Крилатку-попелицю, усе тіло якої вкрите ніжним восковим пухом.*)
10. Які комахи мають такі самі назви, що й звірі? (*Жуки-носороги, олень, слоник, метелик-ведмедиця*)
11. Павук — не комаха. Чому? (*Бо в усіх комах — метеликів, мух, жуків — шість пар ніг, а в павука — аж вісім.*)
12. Які птахи видають звуки, схожі на сміх людини? (*Сіра сова і пугач*)

13. Чи буває пташине молоко? *(Звісно, ні, відповісте ви. Адже про нього говорять як про щось неймовірне, але пташине молоко існує. У волі голубів, коли вони виводять пташенят, утворюється маса, подібна до густого молока або рідкого сиру. Цим «молоком» птахи вигодовують малят.)*
14. У пташенят рот яскраво-червоний або оранжевий. Чому? *(Голодні пташенята кричать. Червоний колір для їхніх батьків — сигнал тривоги: час годувати своїх дітей.)*
15. Як можна відрізнити гніздо ворони від гнізда сороки? *(Вороняче гніздо — видовжене, а в сороки — кругле, із дашком.)*
16. Які птахи особливо охайно і старанно очищають свої гнізда від різного сміття? *(Дятли, шпаки та ін.)*
17. Скільки гнізд у білки? Чому? *(Від 3 до 5. Коли в теплому гнізді заводяться паразити, білка переносить білчат до іншого гнізда. Це саме робить, коли відчуває небезпеку.)*
18. Який звір найбільше любить чистоту? Доведіть. *(Борсук. Навколо нори завжди чисто. Вбиральню — глибокі ями — борсук улаштовує за кілька метрів від нори. Коли яма заповнюється, він зариває її та будує нову. Коли йде на полювання, він чистить шерсть, розрівнює прим'яті у норі волоски.)*
19. Чи п'є жаба воду? *(Ні. Вода, яка потрібна жабі, надходить до організму тільки через шкіру, що поглинає вологу.)*
20. Які тварини ростуть протягом усього життя? *(Риби)*
21. Чи правильним є твердження: «Чудо-юдо риба-кит»? *(Ні. Кит — не риба, хоча живе у воді. Дихає він не зябрами, а легеньями. Дітей вигодовує молоком.)*
22. Усім відомо, що морська вода для пиття непридатна. Звідки беруть прісну воду риби? *(У риб є чудове пристосування — спеціальні клітини в зябрах, які опріснюють воду.)*
23. Чому моря, як правило, синього кольору? *(Морська вода відбиває колір неба.)*
24. Які ви знаєте «кольорові» моря нашої планети? *(Біле, Чорне, Червоне, Жовте)*
25. Які ви знаєте дорогоцінні метали? *(Золото, срібло, платина)*
26. З яких корисних копалин виготовляють сталь? *(Залізна руда, пісок, вапняки, марганець, нікель, хром)*
27. Розчин, з якого випаровують сіль. *(Рана)*

28. Знайдіть пару. Прочитайте прислів'я.

Посієш жито поспіх — ...	на ясну погоду.
Ранковий туман — ...	буде довга осінь.
Якщо багато павутиння, ...	незабаром дощ.
Гучно кумкають жаби — ...	то воно вродить на посміх.

Відповідь. Посієш жито поспіх — то воно вродить на посміх.
Ранковий туман — на ясну погоду. Якщо багато павутиння —
буде довга осінь. Гучно кумкають жаби — незабаром дощ.

29. Тест «Так чи ні?»

- ☐ За зимою настає літо.
- ☐ Зміни пір року залежать від людей.
- ☐ Сонце — джерело світла і тепла.
- ☐ Світло не проходить через прозорі предмети.
- ☐ Від нагрівання рідина стискається.
- ☐ -8° — це 8 градусів морозу.

Відповідь. Так: Сонце — джерело світла і тепла; -8° — це 8 градусів морозу.

30. Оберіть повну правильну відповідь.

До живої природи належать:

- а) людина, гори, дерева;
- б) людина, тварини, квіти;
- в) людина, тварини, рослини, гриби.
- г) рослини, тварини, ріки;
- д) людина, рослини, звірі.

Відповідь: в.

31. Підкресліть предмети неживої природи.

Повітря, трактор, хмара, вода, лелека, ворона, сніг, пенал, вітер, олівець, горобина, корова, синиця, дощ, голуб, липа, зорі.

Відповідь. Повітря, хмара, вода, сніг, вітер, дощ, зорі.

32. Підкресліть предмети, зроблені руками людини.

Підручник, вітер, комп'ютер, гора, будинок, квітка, картина, каміння, вода, автомобіль, мухомор, одяг.

Відповідь. Підручник, комп'ютер, будинок, картина, автомобіль, одяг.

33. Назвіть і запишіть відгадки одним словом.

- 1) Гарне на вроду, їсть масло і п'є воду;
Ходить з краю в край, ріже чорний коровай. (*Трактор*)
- 2) Він любить все робити сам — сам розвантажувє вантаж,
Сам заїздить у свій гараж. (*Самоскид*)

- 3) Не спортсмен, не чоловік, а на лижах цілий вік.
Землю риє, а не звір, у труді він багатир. (*Екскаватор*)
34. Розподіліть на дві групи: вода, бджола, метелик, трава, горобець, каміння, ластівка, собака, пісок, корова, дуб, мідь, ялина, земля, вишня, залізо, мурашка, кішка, кінь, сонце, риба.
- 1) Жива природа: ...
2) Нежива природа: ...
- Відповіді. 1) бджола, метелик, трава, горобець, ластівка, собака, корова, дуб, ялина, вишня, мурашка, кішка, кінь, риба;
2) вода, каміння, пісок, мідь, земля, залізо, сонце.
35. Тест «Так чи ні?»
- ☐ Сонячне світло, тепло, вода, повітря необхідні всьому живому;
☐ жива природа може існувати без неживої;
☐ жива природа впливає на неживу;
☐ рослини очищають повітря;
☐ рослини і тварини не пов'язані між собою;
☐ рослинами живляться миші, зайці, бобри та інші тварини;
☐ тварини розносять насіння рослин.
- Відповідь. Так: Сонячне світло, тепло, вода, повітря необхідні всьому живому; жива природа впливає на неживу; рослини очищають повітря; рослинами живляться миші, зайці, бобри та інші тварини; тварини розносять насіння рослин.
36. Доповніть ланцюжок живлення.
Капуста → попелиця → ...
... → миша → лисиця.
Відповідь. Сонечко. Пшениця.
37. Тест «Так чи ні?»
- ☐ Сонце — величезна розжарена куля.
☐ Сонячні промені несуть на Землю світло і тепло.
☐ Усе живе ховається від Сонця.
☐ Тінь — це темний відбиток непрозорого предмета, освітлений із протилежного боку.
☐ Сонце в багато разів менше ніж Земля.
☐ Відстань від Сонця до Землі дуже велика.
- Відповідь. Так: Сонце — величезна розжарена куля. Сонячні промені несуть на Землю світло і тепло. Тінь — це темний відбиток непрозорого предмета, освітлений із протилежного боку. Відстань від Сонця до Землі дуже велика.

38. Розподіліть на три групи рослини: дуб, смородина, суниця, береза, шипшина, чорнобривці, каштан, агрус, ромашка:

1) Дерева: ...

2) Кущі: ...

3) Трав'янисті рослини:

Відповідь: 1) дуб, береза, каштан; 2) смородина, шипшина, агрус; 3) суниця, чорнобривці, ромашка.

39. Назвіть та запишіть відгадки одним словом.

1) Сам червоний, сахаристий,

Жупан зелений, оксамитовий.

2) В золотому решеті чорних хатинок повно.

3) Навесні веселить, улітку холодить,

Восени харчує, взимку зігріває.

Відповіді. 1) Соняшник; 2) кавун; 3) дерево.

40. Назвіть і запишіть відгадки одним словом.

1) Червона, солодка, запашна,

Росте низько, до землі близько.

2) Що за голова, що лиш зуби й борода?

3) Мене любить кожна юшка, називаюся...

4) Є рослина в нас така, що від неї кінь скака.

Відповіді. 1) Часник; 2) петрушка; 3) полуниця; 4) овес.

41. У кожному рядку знайдіть «зайву» тварину.

а) Мурашка, качка, бабка, бджола, метелик, хрущ;

б) індик, лебідь, щиглик, павук, сойка, гусак;

в) корова, лось, вовк, бобер, горобець, кріт, кажан;

г) заєць, куниця, лисиця, карась, вовк, ведмідь;

д) жаба, карась, окунь, лящ, щука, сом.

Відповіді. а) Качка; б) павук; в) горобець; г) карась; д) жаба.

42. Підкресліть назви комах.

Соловей, сонечко, метелик, тарган, жаба, джміль, зайчик, колорадський жук, бабка, муха, блоха, риба, змія, ведмідь, водомірка, оса, мураха, їжак, бджола, кажан, хрущ, кріт.

Відповіді. Сонечко, метелик, тарган, джміль, колорадський жук, бабка, муха, блоха, водомірка, оса, мураха, бджола, хрущ.

43. Розподіліть на дві групи тварин: тигр, корова, лев, коза, ведмідь, заєць, білка, бджола, курка, кіт, лось, олень, кріт, горобець, кінь, віл, індик.

1) Свійські: ...

2) Дикі: ...

Відповіді. 1) Корова, коза, курка, кіт, кінь, віл, індик; 2) тигр, лев, ведмідь, заєць, білка, бджола, лось, олень, кріт, горобець.

44. Зазначте, до зоопарку або до ботанічного саду належать: дуб, кінь, корова, ялина, собака, троянда, соняшник, кішка, береза, подорожник, метелик, їжак, яблуня, банан, лисиця, кульбаба, олень, шипшина, черепаха, черешня, бджола, оса.

1) Зоопарк: ...

2) Ботанічний сад: ...

Відповіді. 1) Кінь, корова, собака, кішка, метелик, їжак, лисиця, олень, черепаха, бджола, оса; 2) дуб, ялина, троянда, соняшник, береза, подорожник, яблуня, банан, кульбаба, шипшина, черепаха, бджола, оса.

45. Гра «Хрестики-нулики»

За правильну відповідь поставте хрестик, а за неправильну — нулик.

- ☐ Людина — це частина неживої природи.
☐ Дерева, кущі, трави дихають, ростуть, пересуваються.
☐ Тварини дихають, ростуть, рухаються.
☐ І людина, і тварина не можуть жити без тепла, повітря, води, їжі.
☐ Як і тварина, людина рухається, харчується, росте, розвивається.

Відповідь. Тварини дихають, ростуть, рухаються. І людина, і тварина не можуть жити без тепла, повітря, води, їжі. Як і тварина, людина рухається, харчується, росте, розвивається.

46. Для життя людині необхідні:

- а) повітря, вода, їжа;
б) тепло, вода, їжа;
в) повітря, вода, їжа, тепло;
г) думати, розмовляти, працювати;

Відповідь: в.

47. Допишіть назви місяців.

- а) ... — рум'янець року.
б) ... — жовтню син, а зимі — рідний брат.
в) ... стелить землю листям, а ... — снігом.
г) ... ходить по краю та й виганяє птахів із гаю.

Відповіді. а) Червень; б) листопад; в) листопад, грудень; г) жовтень.

48. Оберіть правильну відповідь.

У сплячку впадають:

- а) ведмеді, борсуки, білки;
б) ведмеді, борсуки, їжаки.

Відповідь: б.

Де зимують жаби?

- а) Під снігом, листям і травою на берегах;
- б) у норах;
- в) під водою в мулі, між камінням і в ямах.

Відповідь: в.

49. Оберіть правильну відповідь.

Найбільші міста України:

- а) Львів, Суми, Ташкент, Харків;
- б) Київ, Дніпропетровськ, Донецьк, Житомир;
- в) Полтава, Тернопіль, Варшава, Запоріжжя.

Відповідь: б.

Річки України — це:

- а) Дніпро, Дунай, Волга;
- б) Дністер, Сіверський Донець, Дніпро.

Відповідь: б.

50. Доповніть речення.

Україна — це красиві міста: ..., чудові ріки:

Це гори

Це широкий ... , який несе води у ... море.

Відповідь:

Україна — це красиві міста: Київ, Харків, Львів.

Чудові ріки: Дніпро, Дністер, Десна.

Це гори Карпати і Кримські.

Це широкий Дніпро, який несе води у Чорне море.

51. Відгадайте загадки. Які відгадки є символами України? Підкресліть.

- 1) Які ноги, такий хвіст,
По болоту ходить скрізь,
Хату на хаті має.

Жабам рахунок знає.

(Лелека)

- 2) У вінку зеленолистім,
У червоному намисті
Видивляється у воду
На свою хорошу вроду.

(Калина)

- 3) На сонечко я схожий
І сонечко люблю.
До нього повертаю
Голівоньку свою.

(Соняшник)

- 4) Заблукала в верболозі,
Дні і ночі ронить сльози.
(Вербка)

- 5) Коли святкує вся країна,
Всі дорослі і малі
Іменини Батьківщини —
Краще свято на землі?
(24 серпня)

- 6) Цвіте синьо, лист зелений.
Квітник прикрашає.
Хоч мороз усе побив,
Його не чіпає.
(Барвінок)

52. З'єднайте стрілками.

Картопля

одяг

пшениця

телевізор

хліб

цукерки

зошит

кукурудза

Вирощують

Виготовляють

Відповідь: вирощують картоплю, пшеницю, хліб, кукурудзу;
виготовляють одяг, телевізор, хліб, цукерки, зошит.

53. Підкресліть ознаки весни.

- 1) Голосніший і дзвінкіший спів пташок;
- 2) приліт перелітних птахів;
- 3) сівба на полях; поява їжачків, кротів;
- 4) опадання листя з дерев;
- 5) поява малят у сім'ях тварин;
- 6) збирання лікарських трав;
- 7) сонце майже весь день стоїть високо.

Відповідь: 1, 2, 3, 5.

54. Підкресліть, чим займаються люди навесні.

Сіють ячмінь; полють бур'яни; саджають розсаду; обкопують дерева, обмотують стовбури молодих дерев; збирають лікарські трави; розклеюють і миють вікна; заготовляють овочі.

Відповідь: сіють ячмінь; полють бур'яни; саджають розсаду; обкопують дерева.

55. Підкресліть назви весняних квітів.

Троянда, бузок, айстра, конвалія, фіалка, пролісок, сон-трава, мати-й-мачуха, мімоза, підсніжник, хризантема, гладіолус.

Відповідь: бузок, конвалія, фіалка, пролісок, сон-трава, мати-й-мачуха, мімоза, підсніжник.

56. Оберіть правильну відповідь. Підкресліть.

Букети можна складати з таких квітів: жовенець, кульбаба, троянда, пролісок, тюльпан, ромашка, волошка, підсніжник, калла, конвалія.

Відповідь: букети можна складати з таких квітів: троянда, тюльпан, ромашка, волошка, калла.

57. Закресліть назви отруйних ягід.

Журавлина, суниця, чорниця, смородина, беладонна, пасльон, аґрус, вороняче око, вовчі ягоди, обліпіха, малина.

Відповідь: беладонна, пасльон, вороняче око, вовчі ягоди.

58. Що спільного у рослин із тваринами?

- а) Зовнішній вигляд;
- б) будова органів;
- в) вони дихають, розмножуються, ростуть.

Відповідь: в.

59. Якою є основна причина відльоту птахів у вирій?

- а) Боятися холоду;
- б) можуть долати великі відстані;
- в) не можуть знайти комах і насіння.

Відповідь: в.

60. Розподіліть подані назви предметів на три групи:

- а) предмети живої природи;
- б) предмети неживої природи;
- в) предмети, створені працею людей.

Суниця, портфель, Сонце, пшениця, комбайн, дощ, вишня, ставок, будинок, учень, ромашка, олівець, журавель, вітер.

Відповідь: а) суниця, пшениця, вишня, учень, ромашка, журавель; б) сонце, дощ, ставок, вітер; в) портфель, комбайн, будинок, олівець.

61. Який із названих предметів належить до виробів?

- а) Мед;
- б) цукор;
- в) цукерка;
- г) нектар.

Відповідь: б, в.

62. Перетворення води з одного стану в інший та переміщення її в природі називають:

- а) опадами;
- б) випаровуванням;
- в) кругообігом;
- г) циркуляцією.

Відповідь: в.

63. Основною ознакою ґрунту називають:

- а) вологість;
- б) родючість;
- в) колір;
- г) заболоченість.

Відповідь: б.

64. Яке твердження хибне?

- а) Корінь вбирає із ґрунту воду;
- б) листя проводить вологу до органів рослини;
- в) із квітки утворюється плід.

Відповідь: б.

65. На перший погляд, рослини здаються нерухомими. Доведіть, що це не так, обравши відповідне твердження.

- а) Рослини повертаються до світла;
- б) рослини закріпилися у ґрунті та знаходяться на одному місці;
- в) корені тягнуться до води.

Відповідь: а.

66. Україна — незалежна держава у:

- а) Європі;
- б) Азії;
- в) Африці.

Відповідь: а.

67. Столиця України — місто:

- а) Харків;
- б) Київ;
- в) Донецьк.

Відповідь: б.

68. Що належить до неживої природи?

- а) Місяць;
- в) береза;
- б) повітря;
- г) бактерії.

Відповідь: а.

69. Які з цих рослин називають культурними?

- а) Пшениця;
- в) виноград;
- б) кропива;
- г) осот.

Відповідь: а, в.

70. Які з цих дерев ростуть у хвойному лісі?

- а) Тополя;
- в) верба;
- б) сосна
- г) ялина.

Відповідь: б, г.

71. Оберіть листяні дерева.

- а) Дуб;
- б) сосна;
- в) клен.

Відповідь: а, в.

72. До диких тварин належать:

- а) корова;
- б) лось;
- в) індик.

Відповідь: б.

73. Перелітні птахи — це:

- а) ворона;
- в) журавель;
- б) ластівка;
- г) лелека.

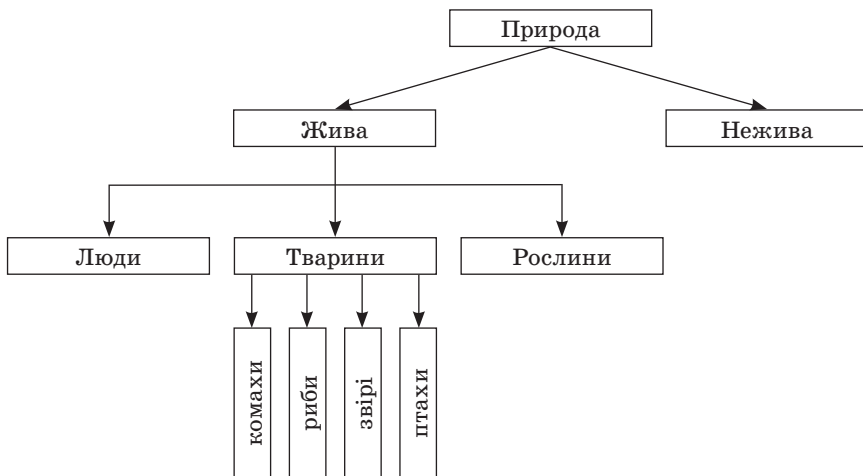
Відповідь: б, в, г.

74. Якими бувають тіла?

- а) Твердими;
- б) м'якими;
- в) рідкими.

Відповідь: а, в.

75. Складіть схему «Природа», використовуючи слова: людина, нежива, жива, тварини, комахи, рослини, риби, звірі, птахи.
Відповідь:

76. Що «зайве» у кожному рядку? Підкресліть.

- а) Соняшник, сонце, білка, синиця, суніця.
б) Земля, вода, небо, літак, дощ.
в) Вода, олія, повітря, молоко, сік.

Відповідь: а) Сонце; б) літак; в) повітря.

77. Запишіть назви 5 рослин, що мають їстівне листя.

Відповідь: капуста, петрушка, кріп, щавель, салат.

78. На скільки груп і за якими ознаками можна поділити ці рослини?

Яблуня, смородина, огірок, кропива, тополя, дуб, картопля.

Відповідь: 1. Яблуня, тополя, дуб. Огірок, кропива, картопля.

2. Яблуня, смородина, огірок, картопля. Кропива, тополя, дуб.

79. Доведіть, що павук — не комаха. (8 лапок)

80. Рослини — символи України, якими прикрашають українську садибу:

- а) кактус; в) кипарис;
б) калина; г) вишня.

Відповідь: б, г.

81. Яку форму має Земля?

- а) Круглу; б) овальну; в) кулясту.

Відповідь: в.

82. Це є в кожній істоті. Де цього немає, там немає життя. Це:

- а) ґрунт; в) вода;
б) глина; г) повітря.

Відповідь: в.

83. Великий простір суходолу з майже рівною поверхнею — це:

- а) горб; б) рівнина; в) яр.

Відповідь: б.

84. Вода в твердому стані — це:

- а) дощ; б) сніг; в) водяна пара.

Відповідь: б.

85. Чого на землі найбільше?

- а) суходолу;
- б) води;
- в) порівну суходолу й води.

Відповідь: б.

86. Зимуючі птахи — це:

- а) синиця; в) шпаки;
б) ластівка; г) дятел.

Відповідь: а, г.

87. Листяні дерева — це:

- а) верба; в) горіх;
р) ялина; г) сосна.

Відповідь: а, в.

88. Птах, який не має свого гнізда,— це:

- а) ластівка; б) лелека; в) зозуля.

Відповідь: в.

89. Дощовий черв'як — тварина:

- а) корисна; б) шкідлива.

Відповідь: а.

90. Сонце — це:

- а) комета; б) зірка; в) планета.

Відповідь: б.

91. Об'ємна модель Землі — це:

- а) компас; б) глобус; в) карта.

Відповідь: б.

92. Найдовша річка в світі:

- а) Амазонка; б) Ніл; в) Дніпро.

Відповідь: а.

93. Найбільша риба планети:

- а) кит; б) китова акула; в) дельфін.

Відповідь: б.

94. Найдовший вік серед птахів має:

- а) сокіл; б) орел; в) горобець.

Відповідь: б.

95. Найшвидша тварина планети:

- а) жирафа; б) гепард; в) пантера.

Відповідь: б

96. Яким місяцем починається кожний рік, а яким — закінчується?

Відповідь: січень, грудень.

97. Яким числом починається кожний місяць, а яким — закінчується?

Відповідь: 1; 28, 29, 30 або 31.

3 клас

МАТЕМАТИКА

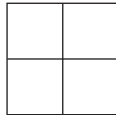
КЛАСНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Запишіть усі можливі трицифрові числа, використовуючи тільки цифри 0; 3 і 7. Повторювати цифри можна. (1 бал)
Відповідь: 307; 370; 703; 730; 333; 330; 337; 303; 300; 373; 777; 707; 770; 737; 773; 733.
2. Використовуючи чотири рази цифру 5, знаки дій і дужки, запишіть число 20. (3 бали)
Розв'язання
 $(5 - 5 : 5) \cdot 5 = 20$
3. Уздовж бігової доріжки рівномірно поставлені стовпчики. Від першого до четвертого стовпчика бігун пробіг за 12 секунд. Через скільки часу після цього він буде біля сьомого стовпчика? (Швидкість однакова.) (3 бали)
Розв'язання
 - 1) $4 - 1 = 3$ (проміжки) — між 1 і 4 стовпчиком;
 - 2) $7 - 4 = 3$ (проміжки) — між 4 і 7 стовпчиком.Відповідь: через 12 секунд.
4. Від дуба до сосни 62 м. Їжак рухався від дуба до сосни, а на зустріч йому біг заєць. Хто з них був далі від дуба і на скільки метрів, коли їжак пройшов 18 м, а заєць — 43 м? (3 бали)
Розв'язання
 - 1) $62 - 43 = 19$ (м) — заєць від сосни;
 - 2) $19 - 18 = 1$ (м) далі заєць.
5. Двоє рибалок вирішили зварити юшку. Перший рибалка спіймав 5 рибин, а другий — 4. Коли юшка була готова, до них підійшов грибник. За свою порцію юшки він дав 18 грибів. Як рибалки повинні поділити ці гриби між собою? (3 бали)

Розв'язання

- 1) $5 + 4 = 9$ (риб.) — усього;
 - 2) $18 : 9 = 2$ (гр.) — за одну рибину;
 - 3) $2 \cdot 5 = 10$ (гр.) — першому рибалці;
 - 4) $2 \cdot 4 = 8$ (гр.) — другому рибалці.
6. З чотирьох однакових квадратів складіть один великий. Знайдіть його периметр, якщо периметр малого квадрата дорівнює 8 см. (4 бали)

Розв'язання: $P = 8 : 4 \cdot 8 = 16$ (см)

7. Є посудини місткістю 5 л і 3 л. Як ними набрати з річки 4 л води? (3 бали)

Розв'язання

1-й спосіб

5 л	3 л
0	3
3	0
3	3
5	1
0	1
1	0
1	3

2-й спосіб

5 л	3 л
5	0
2	3
2	0
0	2
5	2
4	3

Варіант 2

1. Запишіть усі можливі трицифрові числа, використовуючи тільки цифри 0; 2; 5 і 9. У кожному числі цифри мають бути різні. (1 бал)

Відповідь: 205; 250; 259; 295; 209; 290; 520; 502; 529; 592; 920; 902; 950; 905.

2. Між деякими цифрами 1 2 3 4 5 поставте знаки дій і дужки так, щоб можна було отримати число 40. (3 бали)

Розв'язання: $(12 : 3 + 4) \cdot 5 = 40$.

3. Три лелеки стали в ряд. Відстань між сусідніми лелеками — 8 м. Яка відстань між крайніми? (3 бали)

Розв'язання: $8 \cdot 2 = 16$ (м).

4. На двох деревах сиділи граки. Коли з першого дерева 9 граків полетіли геть, а з другого перелетіло на перше дерево 5 граків, то після цього граків на кожному дереві стало по 8. Скільки граків було на кожному дереві спочатку? (3 бали)

Розв'язання

- 1) $8 - 5 + 9 = 12$ (гр.) — було на першому дереві спочатку;
 2) $8 + 5 = 13$ (гр.) — було на другому дереві спочатку.
5. У двох братів 6 гривень. У старшого удвічі більше, ніж у молодшого. Скільки гривень у кожного? (3 бали)

Розв'язання

- 1) $2 + 1 = 3$ (част.) — складають 6 грн;
 2) $6 : 3 = 2$ (грн) — у молодшого брата;
 3) $2 \cdot 2 = 4$ (грн) — у старшого брата.
6. Квадрат, периметр якого дорівнює 20 см, розрізали на два однакові прямокутники. На скільки сантиметрів периметр квадрата менший від суми периметрів утворених прямокутників? (4 бали)

Розв'язання

- 1) $20 : 4 = 5$ (см) — сторона квадрата;
 2) $5 \cdot 2 = 10$ (см) — периметр квадрата менший від суми периметрів утворених прямокутників.
7. Геологи знайшли 7 камінців масою 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7 кг. Треба розкласти їх в 4 рюкзаки так, щоб маса всіх рюкзаків була однаковою. (1 бал)

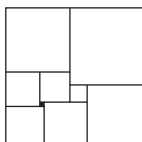
Розв'язання: $1 + 6$; $2 + 5$; $3 + 4$; 7.

Варіант 3

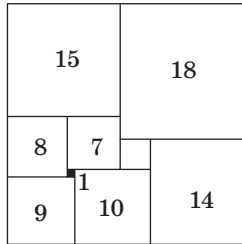
1. Маса поросяти і собаки 64 кг, барана і поросяти — теж 64 кг, а собаки і барана — 60 кг. Яка маса поросяти? (4 бали)

Розв'язання

- 1) $60 : 2 = 30$ (кг) — маса барана або собаки;
 2) $64 - 30 = 34$ (кг) — маса поросяти.
2. Прямокутник розрізали на 9 неоднакових квадратів. Довжина сторони одного з квадратів указана, а сторона чорного квадрата дорівнює 1. Напишіть на малюнку довжини сторін інших квадратів. (7 балів)

Розв'язання

3. Троє їжачків зібрали 60 грибів. Вони поділили їх так: перший узяв собі на 10 грибів менше, а третій — на 10 грибів більше, ніж другий. Скільки взяв кожен? (3 бали)

Розв'язання

- 1) $60 : 3 = 20$ (гр.) — узяв другий;
 - 2) $20 - 10 = 10$ (гр.) — узяв перший;
 - 3) $20 + 10 = 30$ (гр.) — узяв третій.
4. Запишіть ряд з 7 чисел, у якому перше число 1; друге — 2; наступне число дорівнює добутку двох попередніх. (3 бали)
- Розв'язання: 1; 2; 2; 4; 8; 32; 256.
5. Троє друзів — Андрій, Миколка і Сергій — сіли на лавку в один ряд. Скількома способами вони можуть це зробити? Напишіть. (3 бали)

Розв'язання: АМС, АСМ, МАС, МСА, СМА, САМ.

6. Поставте між деякими цифрами знаки «+» і «-» так, щоб вийшла істинна рівність. (4 бали)

$$1\ 2\ 3\ 4\ 5 = 5$$

$$1\ 2\ 3\ 4\ 5 = 41$$

$$1\ 2\ 3\ 4\ 5 = 54$$

$$1\ 2\ 3\ 4\ 5 = 168$$

Розв'язання

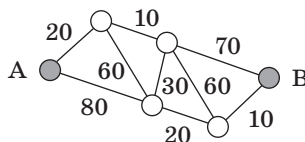
$$1 + 2 + 3 + 4 - 5 = 5$$

$$12 + 34 - 5 = 41$$

$$12 - 3 + 45 = 54$$

$$123 + 45 = 168$$

7. Шість міст сполучено автобусними маршрутами. Вартість проїзду між цими містами вказана на схемі. За яку найменшу суму можна проїхати з міста А в місто В? Обведіть правильну відповідь. Запишіть приклад. (1 бал)

Розв'язання: $20 + 10 + 30 + 20 + 10 = 90$

Варіант 4

1. Зошит дешевший за ручку, але дорожчий за олівець. Що дешевше: олівець або ручка? (1 бал)

Відповідь: олівець.

2. Знайдіть суму чисел $1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10$. (1 бал)

Відповідь: $11 \cdot 5 = 55$.

3. Запишіть усі двоцифрові числа, використовуючи цифри 1; 2; 3 (цифри в записі числа не повинні повторюватися), та знайдіть суму цих чисел. (3 бали)

Відповідь: $12 + 13 + 21 + 23 + 31 + 32 = 132$.

4. У двох залах 50 стільців. Коли з однієї зали 10 стільців винесли, то в залах стільців залишилося порівну. Скільки стільців було в кожній залі спочатку? (3 бали)

Розв'язання

- 1) $(50 - 10) : 2 = 20$ — стільців в одній залі;
 2) $20 + 10 = 30$ — стільців у другій залі.
5. Сашко вирішив прогулятися і пішов по лівому берегу струмка. Під час прогулянки він тричі переходив цей струмок. На лівому або на правому березі він опинився? (1 бал)

Відповідь: на правому березі.

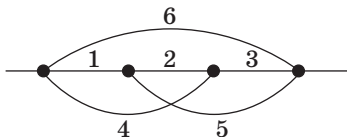
6. Уздовж дороги поставили 4 нові стовпи. Відстань між кожними двома сусідніми стовпами 5 метрів. На якій відстані один від одного знаходяться крайні стовпи? (1 бал)

Розв'язання

$| 5 \text{ м} | 5 \text{ м} | 5 \text{ м} |$ — на відстані 15 метрів

7. На прямій позначили 4 точки. Скільки вийшло відрізків? (4 бали)

Розв'язання

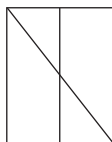

Відповідь: 6 відрізків.

ШКІЛЬНИЙ ЕТАП**Варіант 1**

1. Пиріг прямокутної форми двома розрізами розділили на 4 частини так, що дві з них були чотирикутної форми, а дві — трикутної. Накресліть, як це зробити. (1 бал)

Розв'язання

2. Іванко живе вище за Петрика, але нижче за Павлика, а Миколка живе нижче за Петрика. На якому поверсі чотириповерхового будинку живе кожен з них? (1 бал)

Розв'язання

1-й поверх — Миколка; 2-й поверх — Петрик; 3-й поверх — Іванко; 4-й поверх — Павлик.

3. Мама випекла млинчики. За вечерею з'їли 12 млинчиків. Після вечері залишилася третя частина всіх випечених млинчиків. Скільки млинчиків випекла мама? (3 бали)

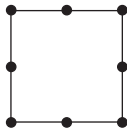
Розв'язання

1) $12 : 2 = 6$ (мл) — складає одну частину.

2) $6 \cdot 3 = 18$ (мл) — випекла мама.

4. Накресліть квадрат. Розставте на його сторонах 8 точок так, щоб на кожній стороні було по 3 точки. (1 бал)

Розв'язання

5. Три курки за три дні знесли 3 яйця. Скільки яєць знесуть 6 курок за 6 днів? А 4 курки за 9 днів? (4 бали)

Розв'язання

Якщо за 3 дні 3 курки знесли 3 яйця, то кожна курка зносить по 1 яйцю за 3 дні. Таким чином, за 6 днів кожна курка знесе 2 яйця, а 6 курок — 12 яєць. За 9 днів кожна курка знесе 3 яйця, а 4 курки — 12 яєць.

6. Трое поросят упіймали 32 піскарі і почали варити юшку. Ніф-Ніф віддав для юшки 4 рибки, Наф-Наф — 7, Нуф-Нуф — 12. Після цього у них залишилося рибок порівну. Скільки піскарів упіймало кожне з поросят? (3 бали)

Розв'язання

1) $4 + 7 + 12 = 23$ — піскарі віддали на юшку;

2) $(32 - 23) : 3 = 3$ — піскарі залишилося у кожного;

3) $3 + 4 = 7$ піскарів у Ніф-Ніфа;

4) $3 + 7 = 10$ піскарів у Наф-Нафа;

5) $3 + 12 = 15$ піскарів у Нуф-Нуфа.

7. У селі Простоквашино на лавці перед будинком сидить дядько Федір, кіт Матроскін, пес Шарик і листоноша Печкін. Якщо пес Шарик, що сидить крайнім ліворуч, сяде між котом Матроскіним і дядьком Федором, то дядько Федір виявиться крайнім ліворуч. Хто де сидить? (1 бал)

Розв'язання

Зліва направо сидять: пес Шарик, дядько Федір, кіт Матроскін і листоноша Печкін.

Варіант 2

1. Одне яйце вариться 4 хвилини. Скільки хвилин вариться 5 яєць? (1 бал)
2. Петрик сказав одного разу друзям: «Позавчора мені було 9 років, а наступного року мені виповниться 12». Якого числа у Петрика день народження? (3 бали)

Відповідь: 31 грудня.

3. Бабка летить зі швидкістю 10 м/с. Скільки кілометрів вона пролетить за 1 годину? (3 бали)

Відповідь: 36 км.

4. Поставте знаки і дужки у прикладах так, щоб вийшли подані результати. (2 бали)

а) $300\ 20\ 10\ 4 = 334$;

б) $300\ 20\ 10\ 4 = 154$.

Відповіді: а) $+$, $+$, $+$, $+$; б) $:$, $\times$, $+$.

5. 1 гумка, 2 олівці і 3 блокноти коштують 38 грн. 3 гумки, 2 олівці і 1 блокнот коштують 22 грн. Скільки коштує комплект з гумки, олівця і блокнота? (3 бали)

Відповідь: комплект коштує 15 грн, оскільки 4 гумки, 4 олівці і 4 блокноти коштують $38 + 22 = 60$ (грн)

Один комплект коштує $60 : 4 = 15$ (грн)

6. Зі шматка дроту зігнули квадрат зі стороною 6 см. Потім розігнули дріт і зігнули з нього трикутник з рівними сторонами. Яка довжина сторони трикутника? (1 бал)

Відповідь: 8 см.

7. Мурашка був у гостях у сусідньому мурашнику. Туди він йшов пішки, а назад їхав. Першу половину шляху він їхав на Гусені — у 2 рази повільніше, ніж ішов пішки. А іншу половину шляху він їхав на Конику — у 5 разів швидше, ніж ішов пішки. На який шлях Мурашка витратив часу менше: у гості або назад? (4 бали)

Розв'язання

Мурашка витратив менше часу на шлях у гості, ніж на зворотний шлях. Лише на половину шляху верхи на Гусені він витратив стільки ж часу, скільки на весь шлях пішки, оскільки Гусинь рухалася вдвічі повільніше, ніж Мурашка ішов пішки.

Варіант 3

1. Микола, Василь і Борис грали в шашки. Кожен з них зіграв усього 2 партії. Скільки всього партій було зіграно? (1 бал)

Відповідь: усього 3 партії (М-В, М-Б, В-Б).

2. Другокласники мали посадити один ряд яблунь. Довжина цього ряду 30 м, відстань між яблунями 3 м. Скільки потрібно заготовити саджанців яблунь для посадки? (2 бали)

Відповідь: 11 яблунь.

3. Скільки всього двоцифрових чисел можна скласти з цифр 1; 2; 3 за умови, що цифри у записі числа повторюватися не будуть? Запишіть усі ці числа та знайдіть їх суму. (2 бали)

Відповідь: усього можна скласти 6 чисел: 12; 13; 21; 23; 31; 32. Сума — 132.

4. Яке число потрібно підставити замість x у рівнянні $12 : x = 7 - x$, щоб вийшла істинна рівність? Знайдіть усі ці числа. (3 бали)

Відповідь: 3 і 4.

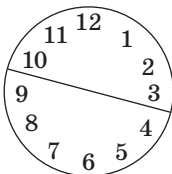
5. Малюк може з'їсти 600 грамів варення за 6 хвилин, а Карлсон — у 2 рази швидше. За який час вони з'їдять це варення разом? (2 бали)

Розв'язання

За 1 хв Малюк з'їсть $600 : 6 = 100$ (г). Карлсон може з'їсти все варення за $6 : 2 = 3$ (хв). Отже, він за 1 хв з'їсть $600 : 3 = 200$ (г) варення. Обидва вони можуть з'їсти за 1 хв $200 + 100 = 300$ (г) варення. Все варення вони спільно з'їдять за $600 : 300 = 2$ (хв).

6. Розділіть прямою лінією циферблат годинника на дві частини так, щоб суми чисел у цих частинах були рівними. (4 бали)

Розв'язання

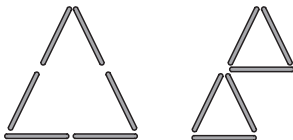

$12 + 1 = 13$; $11 + 2 = 13$; $10 + 3 = 13$; $13 \cdot 3 = 39$; $9 + 4 = 13$; $8 + 5 = 13$; $7 + 6 = 13$; $13 \cdot 3 = 39$.

7. Два пакети молока і пачка сиру разом коштують 27 грн. А дві пачки сиру і один пакет молока коштують 24 грн. Що дорожче: пачка сиру або пакет молока, на скільки гривень і чому? (3 бали)
Відповідь: сир дешевший за молоко на 3 грн.

Варіант 4

1. Запишіть усі трицифрові числа, використовуючи цифри 0; 4 і 7, щоб жодна цифра у кожному числі не повторювалася. Скільки всього десятків у найбільшому числі? (1 бал)
Відповідь. 407; 470; 740; 704.
2. Запишіть число 110 п'ятьма дев'ятками. (3 бали)
Розв'язання: $99 : 9 + 99 = 110$
3. Побудуйте трикутник із шести паличок. Переставте дві палички так, щоб вийшло два однакові трикутники. (1 бал)
Розв'язання

4. Сума зменшуваного, від'ємника і різниці дорівнює 46. Знайдіть зменшуване, від'ємник і різницю, якщо від'ємник на 9 більший, ніж різниця. (4 бали)
Розв'язання
- 1) $46 : 2 = 23$ — зменшуване і сума від'ємника і різниці;
2) $(23 - 9) : 2 = 7$ — різниця;
3) $23 - 7 = 16$ — від'ємник.
5. Шість стовпів для огорожі ділянки розміщено в один ряд. Відстань між двома сусідніми стовпами 5 м. Скільки метрів становить відстань між крайніми стовпами?
Розв'язання: $5 \cdot 5 = 25$ м.
6. Було 9 аркушів паперу. Деякі з них розрізали на три частини. Усього стало 15 аркушів. Скільки аркушів паперу розрізали? (4 бали)
Розв'язання
Розрізали 3 аркуші паперу. Коли ріжуть один аркуш на 3 частини, то кількісно додаються ще 2 аркуші. Додалося всього $15 - 9 = 6$ (аркушіє). Отже, розрізали $6 : 2 = 3$ (аркуші).
7. Нільс летів у зграї на спині гусака Мартіна. Він звернув увагу, що зграя нагадує трикутник: попереду ватажок, потім — 2 гусаки, у третьому ряді — 3 гусаки і так далі. Зграя зупинилася на нічліг на крижині. Нільс побачив, що розташування гусей

цього разу нагадає квадрат, що складається з рядів, у кожному ряді однакова кількість гусей, причому число гусей у кожному ряді дорівнює числу рядів. Гусей у зграї менше 50. Скільки гусей у зграї? (4 бали)

(Запропонувати учням зробити малюнки, розв'язати методом підбору.)

Відповідь: у зграї 36 гусей.

Варіант 5

1. Запишіть усі двоцифрові числа, щоб сума десятків і одиниць кожного числа дорівнювала 8. (2 бали)

Відповідь: 17; 26; 35; 44; 53; 62; 71; 80.

2. Запишіть, які це числа. (3 бали)

1) Сума цифр двоцифрового числа дорівнює найбільшому однозначному числу, а число десятків на два менше цієї суми. Це число... (72).

2) Сума цифр двоцифрового числа дорівнює найменшому двоцифровому числу, а цифра десятків у два рази менше цифри одиниць. Це число... (28).

3) Цифра десятків у двоцифровому числі на три більше цифри одиниць і дорівнює 7. Це число... (74).

3. Сума і добуток чотирьох одноцифрових чисел дорівнюють 8. Які це числа? (2 бали)

Відповідь: числа 4; 2; 1; 1.

4. Між цифрами поставте знаки дій або дужки так, щоб вийшла істинна рівність. (3 бали)

$$3\ 3\ 3\ 3\ 3 = 10$$

$$3\ 3\ 3\ 3\ 3 = 37$$

$$3\ 3\ 3\ 3 = 30$$

Відповідь:

$$(3 \cdot 3 \cdot 3 + 3) : 3 = 10.$$

$$33 + 3 + 3 : 3 = 37.$$

$$3 \cdot 3 \cdot 3 + 3 = 30.$$

5. Коли Барон Мюнхаузен потрапив на Місяць, він дізнався, що місячні жителі замість кожних двох наших букв пишуть три, зате проміжків між словами не роблять. Скільки букв напишуть місячні жителі у повному імені барона «Карл Фрідріх Ієроним фон Мюнхаузен»? (4 бали)

Розв'язання

Якщо всі букви в імені розділити на частини по дві букви в кожній, то таких частин виявиться 15. Отже, місячні жителі напишуть в імені 45 букв.

6. Три сестри знайшли 47 грибів. Коли одна сестра віддала подрузі 6 маслюків, інша — 2 підберезники, третя — 3 білі гриби, то у кожній з них залишилася рівна кількість грибів. Скільки грибів знайшла кожна сестра? (4 бали)

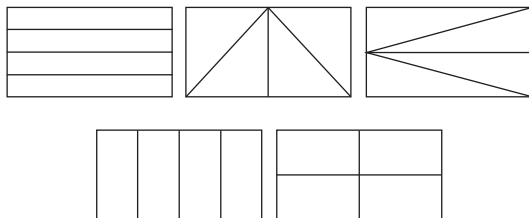
Розв'язання

- 1) $6 + 2 + 3 = 11$ (гр.) — віддали сестри подрузі;
- 2) $47 - 11 = 36$ (гр.) — залишилося у трьох сестер;
- 3) $36 : 3 = 12$ (гр.) — залишилося у кожній сестри;
- 4) $12 + 6 = 18$ (гр.) — було у першій сестри;
- 5) $12 + 2 = 14$ (гр.) — було у другій сестри;
- 6) $12 + 3 = 15$ (гр.) — було у третьій сестри.

Відповідь: 18 грибів; 14 грибів, 15 грибів.

7. Знайдіть найбільшу кількість способів ділення прямокутника на чотири рівні частини.

Відповідь:

Варіант 6

1. Скільки треба цифрових знаків, щоб пронумерувати зошит у 100 сторінок? (3 бали)

Відповідь: 192 знаки.

2. 1. У «віконечка» запишіть знаки дій і розставте дужки так, щоб одержати істинні рівності. (3 бали)

$$48 \square 4 \square 2 \square 3 = 24$$

$$48 \square 4 \square 2 \square 3 = 42$$

$$48 \square 4 \square 2 \square 3 = 16$$

Розв'язання

$$48 : (4 + 2) \cdot 3 = 24$$

$$48 - (4 : 2 \cdot 3) = 42$$

$$48 : (4 + 2 - 3) = 16$$

3. Висота стовпа 6 м. Равлик за день піднімається вгору на 4 м, а за ніч опускається на 3 м. За скільки днів равлик доповзе до верхівки стовпа?

Відповідь: за 3 дні.

4. Половина периметра прямокутника дорівнює 40 см, а одна зі сторін — 4 см. На скільки сантиметрів довжина прямокутника більша, ніж його ширина? (2 бали)

Відповідь: на 28 см.

5. Змішали 2 кг цукерок по 9 гривень за кілограм та 6 кг по 5 гривень. Скільки коштує 1 кг суміші? (3 бали)

Відповідь: $(9 \cdot 2 + 5 \cdot 6) : (2 + 6) = 6$ (грн).

6. Три білочки збирали горіхи. Перша білочка знайшла 8 горіхів, друга — 5, а третя — лише 2. Ці горіхи білочки поділили між собою порівну. Скільки горіхів віддала перша білочка третій? Друга білочка — третій? (2 бали)

Відповідь: $(8 + 5 + 2) : 3 = 5$ (гор.). Перша віддала третій 3 гриба, друга — не віддавала жодного.

7. Десятилітровий бідон повний. Як із нього за допомогою семилітрового і трилітрового бідонів відлити 5 л води? (3 бали)

Розв'язання

1-й спосіб

7 л	3 л
0	3
3	0
3	3
6	0
6	3
7	2
0	2
2	0
2	3

2-й спосіб

7 л	3 л
7	0
4	3
4	0
1	3
1	0
0	1
7	1
5	3

Варіант 7

1. Хлопчик розклав на столі камінчики у два ряди. У першому ряді 8 камінчиків на відстані 2 см, а у другому ряді 15 камінчиків на відстані 1 см. Який ряд довший? (1 бал)

Розв'язання: $2 \cdot 7 = 1 \cdot 14$ — однакові.

2. У торбинці 17 цукерок льодяників. Червоних на 3 більше, ніж зелених. Скільки червоних і зелених окремо? (2 бали)

Розв'язання

$(17 - 3) : 2 = 7$ (л.) — зелених;

$7 + 3 = 10$ (л.) — червоних.

3. Сходи в будинку ведуть від першого поверху до останнього. Хлопчик пройшов половину шляху і відпочиває на 5-му поверсі. Скільки поверхів у будинку? (2 бали)

Розв'язання

$$(5 - 1) \cdot 2 + 1 = 9 \text{ (пов.)}$$

4. У сім'ї 2 матері, 2 дочки і бабуся з онучкою. Скільки всіх? (1 бал)

Відповідь: 3.

5. Як побудувати із 5 паличок два трикутники? Намалюйте. (1 бал)

Відповідь:

6. Накресліть прямокутники, периметр яких дорівнює 12 см. (2 бали)

Відповідь: сторони 1 і 5; 2 і 4; 3 і 3; 5 і 1; 4 і 2 см.

7. Вставте пропущені цифри, щоб рівності були істинними. (4 бали)

$$\begin{array}{r} *5* \\ - 2*9 \\ \hline 106 \end{array} \quad \begin{array}{r} 3** \\ + *36 \\ \hline 701 \end{array}$$

Розв'язання

$$\begin{array}{r} 355 \\ - 249 \\ \hline 106 \end{array} \quad \begin{array}{r} 365 \\ + 336 \\ \hline 701 \end{array}$$

РАЙОННИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Квиток для дорослого у зоопарк коштує 4 гривні, а дитячий — на 1 гривню дешевший. Скільки гривень має заплатити батько, щоб відвідати зоопарк разом з двома дітьми? (1 бал)

Розв'язання: $(4 - 1) \cdot 2 + 4 = 10$ (грн)

2. У Тетянки 37 дисків. Її подруга Оксанка сказала: «Якщо ти даси мені 10 своїх дисків, то їх у нас стане порівну». Скільки дисків у Оксанки? (2 бали)

а) 10;

г) 27;

б) 17;

д) 32.

в) 22;

Відповідь: б.

3. Як за допомогою п'яти двійок і знаків дій отримати число 7?
(2 бали)
Відповідь: $2 \cdot 2 + 2 : 2 + 2 = 7$
4. Запишіть у «віконечка» знаки дій так, щоб рівності були істинними. (2 бали)
 $12 \square 3 \square 2 \square 2 = 8$; $18 \square 9 \square 3 \square 2 = 12$
Розв'язання
 $12 : 3 + 2 \cdot 2 = 8$; $18 : 9 \cdot 3 \cdot 2 = 12$.
5. Знайдіть значення виразу: $80 - 36 : 4 - 7 + 28 = \square$. (1 бал)
а) 91; б) 46; в) 92.
Відповідь: в.
6. У якому рівнянні буде найбільша відповідь? (1 бал)
а) $x + 3 = 24$; б) $x - 3 = 24$; в) $24 : x = 3$.
Відповідь: б.
7. Виконайте перетворення (6 балів)
 $205 \text{ см} = \square \text{ м } \square \text{ дм } \square \text{ см}$ $580 \text{ см} = \square \text{ м } \square \text{ дм } \square \text{ см}$
 $8 \text{ ц } 1 \text{ кг} = \square \text{ кг}$ $265 \text{ кг} = \square \text{ ц } \square \text{ кг}$
 $807 \text{ кг} = \square \text{ ц } \square \text{ кг}$ $9 \text{ м } 2 \text{ см} = \square \text{ см}$
Розв'язання
 $205 \text{ см} = 2 \text{ м } 0 \text{ дм } 5 \text{ см}$ $580 \text{ см} = 5 \text{ м } 8 \text{ дм } 0 \text{ см}$
 $8 \text{ ц } 1 \text{ кг} = 801 \text{ кг}$ $265 \text{ кг} = 2 \text{ ц } 65 \text{ кг}$
 $807 \text{ кг} = 8 \text{ ц } 7 \text{ кг}$ $9 \text{ м } 2 \text{ см} = 902 \text{ см}$
8. Обчисліть. (4 бали)
 $3 \text{ м} - 3 \text{ см} = \square$ $1 \text{ кг} - 40 \text{ г} = \square$
 $4 \text{ м} : 5 = \square$ $5 \text{ м } 70 \text{ см} + 30 \text{ см} = \square$
Розв'язання
 $3 \text{ м} - 3 \text{ см} = 297 \text{ см}$ $1 \text{ кг} - 40 \text{ г} = 960 \text{ г}$
 $4 \text{ м} : 5 = 8 \text{ дм}$ $5 \text{ м } 70 \text{ см} + 30 \text{ см} = 6 \text{ м}$
9. У зоомагазині три великі риби і три маленькі дорожчі за три великі й одну маленьку на 20 грн. Скільки коштує одна велика рибка та 1 маленька, якщо велика коштує стільки, скільки дві маленькі? (4 бали)
Розв'язання
1) $3 - 1 = 2$ (малі риб.) — коштують 20 грн, ціна великої рибини;
2) $20 : 2 = 10$ (грн.) — коштує 1 маленька.
10. У чашці, склянці, кухлі й банці містяться вода, чай, компот і сік. Відомо, що сік і вода не в чашці; чай стоїть між кухлем і ємністю з компотом, у банці не чай і не сік. Склянка стоїть поруч із банкою і ємністю з водою. Де міститься кожна рідина? Напишіть. (3 бали)

Розв'язання

	ч	с	к	б
В	—	—	+	—
Ч	+	—	—	—
К	—	—	—	+
С	—	+	—	—

Відповідь: чашка — чай; кухоль — вода; склянка — сік; банка — компот.

11. Сім стовпів для огорожі ділянки розміщено в один ряд. Відстань між двома сусідніми стовпами 5 м. Скільки метрів становить відстань між крайніми стовпами? (2 бали)

Відповідь: 30 м.

12. Довжина прямокутника 6 см, а ширина складає третю частину довжини. Чому дорівнює периметр прямокутника? (2 бали)

- а) 12 см; б) 14 см; в) 16 см.

Відповідь: в.

Варіант 2

Завдання 1–5 оцінюються трьома балами.

1. Складіть приклади, у яких доданок дорівнює сумі, зменшувач дорівнює різниці.

Відповідь: один з доданків — нуль; від'ємник — нуль.

2. Як можна швидко знайти суму чисел у другому й третьому рядках, користуючись сумою першого рядка?

$$8 + 7 + 6 = 21$$

$$28 + 27 + 26 = \square$$

$$208 + 207 + 206 = \square$$

Розв'язання

$$28 + 27 + 26 = 20 + 8 + 20 + 7 + 20 + 6 = 60 + 21 = 81$$

$$208 + 207 + 206 = 200 + 8 + 200 + 7 + 200 + 6 = 600 + 21 = 621$$

3. Мати з сином-другокласником їхали в електричці. Мати запитала сина: «У якому по порядку вагоні ми їдемо?» Син відповів: «У шостому, якщо полічити з голови потяга, або у третьому, якщо полічити з хвоста». Скільки вагонів було в електричці?

Відповідь: 8.

4. У магазин привезли 60 червоних троянд і стільки ж білих. Кожні 3 червоні троянди коштують 2 гривні, а кожні 2 білі — 3 гривні. Продавець склала з троянд букети, по

5 квіток у кожному, і хотіла продати їх по 5 гривень. Чи правильно вона підрахувала?

Відповідь: неправильно.

5. Садівник вирішив посадити на ділянці кущі малини. Довжина ділянки 12 м. Відстань між кущами 2 м. Чи зможе він посадити 7 кущів?

Розв'язання

Відповідь: зможе.

Варіант 3

Завдання 1–5 оцінюються трьома балами.

1. У прикладі $AA + AA = 1A8$ однаковими буквами позначено однакові цифри. Які саме?

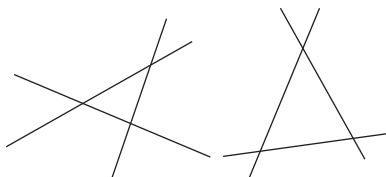
Розв'язання: $99 + 99 = 198$.

2. Хлопчики збирали у лісі гриби. Найбільше грибів знайшов Юрко. Про їх кількість він казав так: «Якщо це число грибів зменшити у 6 разів, а здобутий результат зменшити на 6, то дістанемо 6». Скільки грибів знайшов Юрко?

Відповідь: 72 гриби.

3. Незнайко накреслив три прямі лінії. На кожній з них він поставив по три точки. Коли Незнайко порахував усі точки, у нього їх вийшло 6. Як він це зробив?

Розв'язання

4. У бабусі двоє онуків — першокласник Тарас і дошкільник Ігор. Одного разу бабуся купила їм 16 ірисок, але сказала Тарасові, щоб він дав Ігореві на 2 іриски більше, ніж узяв собі. Як Тарас має розділити іриски?

Відповідь: 7 і 9.

5. Запишіть: двійку — трьома п'ятірками; четвірку — трьома п'ятірками.

Розв'язання

$$(5 + 5) : 5 = 2;$$

$$5 - (5 : 5) = 4.$$

Вариант 4

1. Загальна маса трьох дітей 72 кг. Наталя важить стільки, скільки два її молодших брати разом. Яка маса Наталі? (1 бал)

а) 18 кГ; в) 32 кГ;

б) 24 кг; г) 36 кг.

Відповідь: г.

2. Цукерки розклали у пакети по півкілограма. Андрійко придбав 4 пакети льодяників і 2 пакети шоколадних цукерок. Скільки цукерок купив Андрійко? (1 бал)

a) 4 кг; в) 3 кг;

б) 6 кг; г) багато.

Відповідь: в.

3. Запишіть у «віконечка» знаки дій так, щоб рівності були істинними. (3 бали)

$$3 \square 9 \square 3 \square 2 = 18 \qquad 39 \square 9 \square 3 \square 2 = 35$$

Відповідь: $3 + 9 + 3 \cdot 2 = 18$; $39 - 9 + 3 + 2 = 35$.

4. Знайти значення виразу: $60 - 45 : 5 \cdot 4 + 76 = \square$. (1 бал)

a) 88; б) 100; в) 96.

Відповідь: б.

5. Запишіть найбільше двоцифрове число, в якому число десятків на 3 більше числа одиниць. (1 бал)

Відповідь: 96.

6. Побудували декілька однакових квадратів зі стороною 2 см. Сума периметрів усіх квадратів 16 см. Скільки квадратів побудували? (2 бали)

a) 8; б) 4; в) 2.

Відповідь: в.

7. У якому рівнянні буде найбільша відповідь?

а) $56 : x = 7$; б) $56 - x = 7$; в) $x \cdot 7 = 56$.

Відповідь: б.

8. Обчисліть. (4 бали)

$$7 \text{ m} - 3 \text{ cm} = \square$$

$$40 \text{ дм} - 5 \text{ см} = \square$$

$$1 \text{ m } 70 \text{ cm} + 30 \text{ cm} = \boxed{}$$

$$2 \text{ дм} : 5 \text{ см} = \square$$

$$1 \text{ K}\Gamma - 5 \text{ }\Gamma = \boxed{}$$

$$1 \text{ ц} : 10 = \square$$

Розв'язання

$$7 \text{ M} - 3 \text{ CM} = 697 \text{ CM}$$

$$40 \text{ дм} - 5 \text{ см} = 39 \text{ дм } 5 \text{ см}$$

$$1 \text{ m } 70 \text{ cm} + 30 \text{ cm} = 2 \text{ m}$$

$$2 \text{ дм} : 5 \text{ см} = 4$$

$$1 \text{ кг} - 5 \text{ г} = 995 \text{ г}$$

$$1 \text{ II} : 10 = 10 \text{ КГ}$$

9. Виконайте перетворення (6 балів)

$2 \text{ дм } 7 \text{ см} = \square \text{ см}$

$409 \text{ см} = \square \text{ м } \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$5 \text{ дм } 8 \text{ см} = \square \text{ см}$

$3 \text{ дм } 3 \text{ см} = \square \text{ см}$

$5 \text{ ц } 3 \text{ кг} = \square \text{ кг}$

$4 \text{ м } 6 \text{ дм} = \square \text{ см}$

Розв'язання

$2 \text{ дм } 7 \text{ см} = 27 \text{ см}$

$409 \text{ см} = 4 \text{ м } 0 \text{ дм } 9 \text{ см}$

$5 \text{ дм } 8 \text{ см} = 58 \text{ см}$

$3 \text{ дм } 3 \text{ см} = 33 \text{ см}$

$5 \text{ ц } 3 \text{ кг} = 503 \text{ кг}$

$4 \text{ м } 6 \text{ дм} = 460 \text{ см}$

10. У двох сестер було 8 олівців. Коли одна сестра дала другій 2 олівці, то в обох стало порівну. Скільки олівців мала кожна спочатку? (4 бали)

а) 5 і 3;

б) 2 і 6;

в) 4 і 4.

Відповідь: б.

11. За квадратний стіл можуть сісти водночас 4 смішарики, по одному з кожної сторони. Для вечірки 7 таких столиків поставили в ряд (*щільно один до одного*). Скільки смішариків можуть сісти за отриманий довгий стіл? (4 бали)

а) 14;

г) 24;

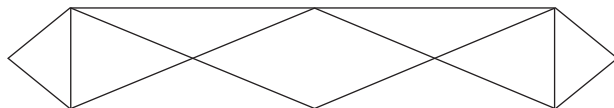
б) 16;

д) 28.

в) 21;

Відповідь: б.

12. Знайдіть і запишіть, скільки чотирикутників зображено на кресленні? (3 бали)

а) 10;

г) 12;

б) 8;

д) 14.

в) 4;

Відповідь: д.

Варіант 5

Кожне завдання оцінюється 1 балом.

1. Уставте пропущені знаки та дужки, щоб рівність була істинною.

$36 \div 4 = 9$

Розв'язання: $36 : (5 + 4) = 4$

2. У ряд виставлено 15 стовпців. Відстань між двома сусідніми 9 м. Яка відстань між крайніми стовпцями?

Розв'язання: $9 \cdot 14 = 126 \text{ (м)}$

3. Контрольну роботу з математики в класі на «9» не написав ніхто. Івась, Тарас та Оля отримали різні оцінки. Івась одержав не «10». Оля не «10» і не «12». Хто яку оцінку отримав?

Розв'язання

	І	Т	О
10	–	+	–
11	–	–	+
12	+	–	–

4. Маса манної крупи в столовій ложці 25 г, а в склянці — 200 г. Як за допомогою склянки і столової ложки відсипати 300 г манної крупи?

Розв'язання: $200 + 25 \cdot 4 = 300$

5. У змаганнях з бігу Іванко, Сашко й Микола посіли перших три місця (*перше, друге й третє*). Яке місце посів кожний з хлопців, якщо Сашко був не на другому й не на третьому місці, а Микола — не на третьому?

Розв'язання

	І	С	М
1	–	+	–
2	–	–	+
3	+	–	–

6. Туристи їхали у потязі. Скільки було вагонів, якщо п'ятий вагон, у якому їхали туристи, був посередині?

Відповідь: 9.

7. Поставте замість крапок математичні знаки таким чином, щоб рівність була істинною.

$$2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 2$$

$$2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 6$$

$$2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 10$$

Розв'язання

$$2 \cdot 2 \cdot 2 : 2 : 2 = 2$$

$$2 \cdot 2 + 2 \cdot 2 : 2 = 6$$

$$2 + 2 \cdot 2 + 2 + 2 = 10$$

8. Лелеки летіли в теплі краї. Утомилися, сіли на дерева перепочити. Як по двоє на дерево сядуть — одне дерево зайвим залишається. Як по одному сядуть — один лелека зайвий. Скільки було лелек і скільки дерев?

Відповідь: 3 дерева, 4 лелеки.

9. Дві сестри знайшли разом 82 гриби. Коли старша сестра віддала меншій 12 своїх, грибів у них стало порівну. Скільки грибів було в кожній сестри спочатку?

Розв'язання

- 1) $(82 - 12 \cdot 2) : 2 = 29$ (гр.) — було у молодшої сестри спочатку;
2) $82 - 29 = 53$ (гр.) — було у старшої сестри спочатку.

10. Половина периметра прямокутника — 30 см. Перша сторона — 21 см. На скільки сантиметрів довжина прямокутника більша, ніж його ширина?

Розв'язання: $21 - (30 - 21) = 12$ (см)

11. Відновіть у записі пропущені цифри.

$$\begin{array}{r} + 15^* \\ 2^*9 \\ \hline *36 \end{array}$$

Розв'язання

$$\begin{array}{r} + 157 \\ 279 \\ \hline 436 \end{array}$$

Варіант 6

1. У їдальню привезли картоплю, буряк, капусту і моркву. Картоплі було 46 кг, буряка — 30 кг, а капусти в 3 рази більше, ніж морква. Коли половину овочів витратили, залишилося ще 90 кг. Скільки кілограмів капусти привезли в їдальню? (2 бали)

Розв'язання

- 1) $46 + 30 = 76$ (кг) — картоплі і буряка;
2) $90 : 2 = 180$ (кг) — усього овочів;
3) $180 - 76 = 104$ (кг) — капуста і морква;
4) $1 + 3 = 4$ (частини) — усього капуста і морква;
5) $104 : 4 = 26$ (кг) — морква;
6) $26 \cdot 3 = 78$ (кг) — капуста.

Відповідь: 78 кг капусти.

2. Три клоуни — Бім, Бом і Бам — вийшли на арену цирку в зеленій, червоній і синій сорочках. Їх туфлі були тих самих трьох кольорів. У Біма кольори сорочки і туфель збігалися. У Бома ні туфлі, ні сорочка не були червоними. Бам був у зелених туфлях і в сорочці іншого кольору. Як були одягнені клоуни? (2 бали)

Розв'язання

Бім був в червоному, оскільки окрім нього, за умовою, ніхто не міг бути в червоних туфлях. Отже, Бам був у синій сорочці і зелених туфлях, а Бом — у зеленій сорочці і синіх туфлях.

3. Коли батькові було 31 рік, синові було 8 років, а тепер батько старше за сина удвічі. Скільки років синові тепер? (2 бали)

Розв'язання

Різниця між роками батька і сина дорівнює 23 рокам ($31 - 8 = 23$), отже, синові 23 роки.

4. Туристи пройшли шлях у 40 км за три дні. За перший день вони пройшли втричі більше, ніж за третій, а за другий день — стільки ж, скільки за перший і третій дні разом. Скільки кілометрів пройшли туристи за кожний з трьох днів? (3 бали)

Розв'язання

- 1) $40 : 2 = 20$ (км) — пройдено за другий день;
- 2) $40 - 20 = 20$ (км) — за перший і третій дні;
- 3) $3 + 1 = 4$ (частини) — шлях, пройдений за перший і третій дні;
- 4) $20 : 4 = 5$ (км) — в одній частині;
- 5) $5 \cdot 3 = 15$ (км) — пройдено за перший день.

Відповідь: 15 км, 20 км, 5 км.

5. До свята Попелюшка шила серветки. Кожна серветка розміром 25×25 см. За 8 днів Попелюшка витратила 3 м^2 тканини. Скільки серветок у день шила Попелюшка? (3 бали)

Розв'язання

- 1) $25 \cdot 25 = 625$ (см²) — площа однієї серветки;
- 2) $3 \cdot 10\,000 = 30\,000$ (см²) — міститься в 3 м^2 ;
- 3) $30\,000 : 625 = 48$ (серв.) — зшила Попелюшка за 8 днів;
- 4) $48 : 8 = 6$ (серв.) — шила в день.

Відповідь: по 6 серветок шила Попелюшка щодня.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ОЛІМПІАДИ

1. На скільки одиниць найбільше одноцифрове число менше найменшого двоцифрового числа?

Відповідь: $10 - 9 = 1$.

2. Дівчинку запитали, скільки у неї сестер. Вона відповіла, що у неї стільки сестер, скільки і братів. А її брат на це саме запитання відповів, що у нього сестер удвічі більше, ніж братів. Скільки в цій сім'ї хлопчиків і скільки дівчаток?

Відповідь: 4 дівчинки, 3 хлопчики.

3. Яке з чисел в ряду пропущено?
76; 72; 68; 64; ...; 56; 52.
Відповідь: 60.
4. Отримайте число 100, розставляючи знаки дій між поданими цифрами:
1 2 3 4 5 6 7.
Підказка: можна брати по одній і дві цифри.
Відповідь: $(1 + 2 \cdot 3) \cdot 4 + 5 + 67 = 100$.
5. Один учень виміряв ширину класної дошки і отримав 6 м 4 дм, а другий, вимірявши те саме, отримав 64 дм. Чому відповіді різняться?
Відповідь: 6 м 4 дм = 64 дм.
6. П'ятеро хлопчиків вишикувались у лінійку на зарядку. Вони встали на відстані 1 м один від одного. Скільки завдовжки складає ця «лінійка» із хлопчиків?
Відповідь: 4 м.
7. Як зручно знайти суму чисел: $36 + 79 + 64$?
Відповідь: $(36 + 64) + 79 = 179$.
8. Половина периметра прямокутника дорівнює 40 см, а одна зі сторін — 10 см. На скільки сантиметрів довжина прямокутника більша, ніж його ширина?
Розв'язання
1) $40 - 10 = 30$ (см) — друга сторона;
2) $30 - 10 = 20$ (см).
Відповідь: на 20 см.
9. Сторони прямокутника дорівнюють 15 та 9 см. Знайдіть сторону квадрата, периметр якого дорівнює периметру цього прямокутника.
Відповідь: $(15 + 9) \cdot 2 : 4 = 12$ (см).
10. Розставте дужки таким чином, щоб рівності були істинними.
 $4 + 6 \cdot 3 = 30$ $31 - 10 - 3 = 24$
 $18 : 6 \cdot 3 + 3 = 12$
Відповідь: $(4 + 6) \cdot 3 = 30$; $31 - (10 - 3) = 24$; $(18 : 6) \cdot 3 + 3 = 12$.
11. Запишіть усі трицифрові числа, використовуючи тільки цифри 0; 2; 5; 9. У кожному числі цифри мають різнитися.
Відповідь: 250; 290; 205; 209; 502; 902; 520; 920; 295; 259; 529; 592; 590; 509; 952; 950; 925; 905.
12. У виразі $6 + 4 \cdot 10 : 5 - 3$ розставте дужки таким чином, щоб його значення було найбільшим.
Відповідь: $(6 + 4) \cdot 10 : (5 - 3) = 50$.

13. У багатоповерховому будинку від поверху до поверху 20 сходинонок. Скільки сходинонок необхідно пройти, щоб піднятися на 6-й поверх, а потім опуститися на 3-й?
Відповідь: $20 \cdot 4 + 20 \cdot 3 = 140$ (сходинонок).
14. У коробці лежало 36 кольорових олівців. Коли Іринка дала братикові й сестричці стільки ж, скільки взяла сама, то в коробці їх залишилося 9. По скільки олівців отримала кожна дитина?
Відповідь: $(36 - 9) : 3 = 9$ (олівців).
15. Від смужки завширшки 2 см, відрізали прямокутник із периметром 20 см. Яким прямокутник є завдовжки?
Відповідь: $(20 : 2) - 2 = 8$ (см).
16. Напишіть семицифрове число, сума цифр якого дорівнює 2. (Існують кілька варіантів відповіді.)
Відповідь: 1 100 000; 1 010 000; 1 001 000; 1 000 100; 1 000 010; 1 000 001.
17. Доярки надоїли 90 л молока. 10 л залишилося телятам, а решту розлили порівну у 8 бідонів. Скільки літрів молока налили в 1 бідон?
Розв'язання
 $(90 - 10) : 8 = 10$ (л)
Відповідь: 10 л.
18. Порівняйте: 6 дм і 60 см, 60 см і 8 м, 36 см і 3 дм 2 см.
Відповідь: 6 дм = 60 см; 60 см < 8 м; 36 см > 3 дм 2 см.
19. Запишіть вирази та обчисліть їх.
а) Різницю чисел 42 і 41 збільшили у 6 разів;
б) частку чисел 24 і 6 збільшили на 8.
Відповідь: а) $(42 - 41) \cdot 6 = 6$; б) $24 : 6 + 8 = 12$.
20. Розв'яжіть рівняння: $x - 84 = 2$; $64 : x = 1$.
Відповідь: $x = 86$; $x = 64$.
21. Обчисліть і поставте знаки «<», «>» або «=».
 $72 : (16 + 20) \square 36 + 28 : 4 - 28$.
Відповідь: $72 : (16 + 20) < 36 + 28 : 4 - 28$.
22. З міста в село виїхав велосипедист, а назустріч йому вийшов пішохід. Відстань між містом і селом 20 км. Коли велосипедист і пішохід зустрілися, то виявилося, що велосипедист проїхав утричі більше, ніж пішохід. Хто з них перебував далі від міста і на скільки?
Відповідь: на однаковій відстані — 15 км від міста.

23. Запишіть двоцифрове число, цифра одиниць якого у сім разів менша від самого числа.

Відповідь: 35.

24. Слон, жирафа, мавпа і бегемот вирішили сфотографуватися. Вони весь час мінялися місцями. Скільки всього різних кадрів міг зробити фотограф?

Відповідь: сжмб, сжбм, смжб, смбж, сбжм, сбмж; жсмб, жсбм, жмсб, жмбс, жбсм, жбмс; бсжм, бсмж, бжмс, бжсм, бмсж, бмжс; мсжб, мсбж, мбжс, мбсж, мжсб, мжбс (24 способи).

25. За допомогою трьох п'ятирок, арифметичних дій і дужок запишіть числа 2; 4; 5; 0.

Розв'язання

$$2 = (5 + 5) : 5$$

$$5 = 5 + 5 - 5$$

$$4 = 5 - 5 : 5$$

$$0 = (5 - 5) : 5$$

26. Уявіть, що ви зустріли трьох дівчаток — Світланку, Катрусю і Марійку, але не знаєте, хто з них хто. Ми запитали, як їх звуть, і ось що вони відповіли. Перша дівчинка: друга — Марійка; друга дівчинка: перша — Катруся; третя дівчинка: друга — Катруся. Визначте, як звуть кожну дівчинку, якщо відомо, що всі три кажуть неправду.

Розв'язання

2 — Марійка

2 — не Марійка

1 — Катруся

1 — не Катруся

2 — Катруся

2 — не Катруся

Відповідь: 1 — Марійка, 2 — Світланка, 3 — Катруся.

27. Як, користуючись важелями без гир, розділити 24 кг цвяхів на дві групи: 9 кг і 15 кг?

Розв'язання

1-ше зважування: $24 : 2 = 12$ кг

2-ге зважування: $12 : 2 = 6$ кг

3-тє зважування: $6 : 2 = 3$ кг

$$9 \text{ кг} = 6 \text{ кг} + 3 \text{ кг}$$

$$15 \text{ кг} = 12 \text{ кг} + 3 \text{ кг}$$

28. На галявині гралися зайці. Усього у них 18 вух. 4 зайці сховалися. Скільки зайців залишилося? Скільки в них ніг?

Відповідь: залишилося 5 зайців; у них 20 ніг.

29. На прямій лінії 5 точок. Відстань між кожними двома сусідніми точками 1 см. Яка відстань між крайніми точками?

Відповідь: 4 см.

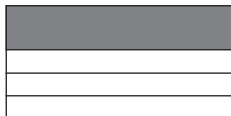
30. Сашко на 10 років молодший, ніж Ігор. Ігор на два роки старший, ніж Олег. Хто наймолодший?

Відповідь: Сашко.

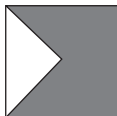
31. Один хлопчик збирає 1 ящик яблук за 10 хвилин. За скільки хвилин зберуть 6 ящиків яблук три хлопчики?

Відповідь: за 20 хв.

32. На якому кресленні заштриховано $\frac{2}{3}$ квадрата?

а

б

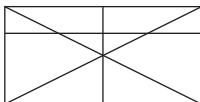

в

Відповідь: в.

33. Скільки геометричних фігур «сховалося» у прямокутнику?

а) Скільки трикутників; б) скільки чотирикутників; в) скільки прямокутників?

Відповідь: а) 16; б) 16; в) 9.

34. Матері й сину 43 роки, а матері й доньці 39 років. Вік обох дітей у сумі становить 16 років. Скільки років матері?

Розв'язання: $(43 + 39 - 16) : 2 = 33$ (роки).

35. Сім'я складається з трьох кроликів. Вони мають 73 морквини. Батько з'їв на п'ять штук більше, ніж мама. Син Боні з'їв 12 морквин. Скільки морквин з'їла мама?

Розв'язання: $(73 - 12 - 5) : 2 = 28$ (мор.).

36. На галявині були лише повністю червоні та повністю зелені дракони. Кожен червоний дракон мав 6 голів, 8 ніг і 2 хвости. Кожен зелений дракон мав 8 голів, 6 ніг і 4 хвости. Усі разом дракони мають 44 хвости. Також відомо, що зелених ніг на 6 менше, ніж червоних голів. Скільки червоних драконів було на галявині?

Відповідь: 8.

37. На селянському дворі жили гуси й поросята. Хазяїн і його син вийшли у двір. Син питає: «Батьку, скільки у нас гусей і скільки поросят?» Батько відповідає: «Здогадайся сам. Якщо лічити по головах, то у дворі 25 голів, а якщо по ногах, то 70 ніг». Скільки було гусей і скільки — поросят?

Відповідь: 15 гусей, 10 поросят.

38. Петро написав одноцифрове число, а потім дописав до нього справа ще одну цифру. Після того, як до отриманого числа Петро додав 19, він отримав 72. Яке число Петро написав спочатку?

а) 2; б) 5; в) 6; г) 7.

Відповідь: б.

39. Хто за ким біжить?

Сашко, Дмитрик, Ігор і Андрій йдуть один за одним однією лижнею. Відомо, що Андрій — не перший, він не біжить ані за Сашком, ані позаду Ігоря; Дмитрик і Ігор не йдуть один за одним; Сашко прибіжить раніше ніж Дмитрик, але пізніше від Ігоря.

Відповідь: Ігор, Сашко, Дмитрик, Андрій.

40. На трьох деревах сидить 60 пташок. Одночасно з першого дерева злетіло 6 пташок, з другого — 8 пташок, а з третього — 4 пташки. Після цього на всіх трьох деревах пташок залишилось порівну. Скільки пташок було спочатку на другому дереві?

а) 20; б) 21; в) 22; г) 24.

Відповідь: в.

41. У потязі їдуть троє: Сохатюк, Василенко і Бондаренко. Один із них — киянин, другий — харків'янин, третій — одесит. Одесит старший за Василенка, Сохатюк їде далі, ніж харків'янин, причому харків'янин — найстарший. У яких містах живуть Сохатюк, Василенко і Бондаренко?

Розв'язання

	киянин	харків'янин	одесит
Сохатюк	—	—	+
Василенко	+	—	—
Бондаренко	—	+	—

42. Павло, Кирило і Богдан мають прізвища Орлов, Соколов і Яструбов. Яке прізвище має кожен хлопчик, якщо Кирило, Богдан і Соколов — члени математичного гуртка, а Богдан і Яструбов займаються теквондо?

Розв'язання

	Орлов	Соколов	Яструбов
Павло	—	+	—
Кирило	—	—	+
Богдан	+	—	—

43. Коли Ліза, Руслана і Марійка запитали у вчительки, які оцінки вони отримали за контрольну роботу з математики, то вчителька відповіла: «Ви отримали оцінки високого рівня, у всіх трьох різні оцінки, причому в Лізи не 10, у Марійки не 10 і не 12». Яку оцінку отримала кожна з учениць?

Розв'язання

	10	11	12
Ліза	–	–	+
Руслана	+	–	–
Марійка	–	+	–

44. Три подруги вийшли погуляти. Одна з них була в білій, друга — в зеленій, а третя — в синій сукні. Їхні черевики були таких самих кольорів. Відомо, що у Ані колір сукні і черевиків збігаються. Ані сукня, ані черевики Варі не були білими. Тетянка була в зелених черевиках. Визначте колір сукні і черевиків кожної дівчинки.

Розв'язання

Сукня				Черевики		
Б	З	С		Б	З	С
+	–	–	А	+	–	–
–	–	+	В	–	–	+
–	+	–	Т	–	+	–

45. Спробуйте розставити числа від 1 до 9, яких бракує у порожніх клітинках квадратів, так, щоб сума чисел по стовпчиках, рядках і діагоналях дорівнювала 15.

		2
3	5	

	9	2
8		

	5	3
2		

Відповідь:

4	9	2
3	5	7
8	1	6

4	9	2
3	5	7
8	1	6

6	1	8
7	5	3
2	9	4

46. Троє друзів зустрілися на перехресті трьох вулиць. Одна з доріг могла привести на стадіон, друга — до кінотеатру, а третя — до парку розваг. Один із друзів сказав: «Я знаю, що дорога, яка іде прямо, не веде на стадіон». Другий з хлопчиків зазначив: «Я знаю, щоб прийти до кінотеатру, не треба йти прямо і не треба повертати ліворуч». Як визначити, куди веде кожна з доріг, якщо всі твердження хлопчиків були правильними?

Розв'язання

	Прямо	Ліворуч	Праворуч
С	—	+	—
К	—	—	+
П	+	—	—

47. Тая, Ярослава і Даринка відпочивали у таборі. До однієї з них приїхав дідусь. Відомо, що у цієї дівчинки немає брата, а в Таї нема сестри. Даринка старша від свого брата. Дівчинці, до якої приїхали, зранку телефонували батьки і сестра. До кого приїхав дідусь?

Відповідь: до Яринки.

48. На скільки сантиметр більший за міліметр?

Відповідь: на 9 мм.

49. Скільки діб у 48 годинах?

Відповідь: 2 доби.

50. Червона Шапочка йшла до бабусі в гості, несла їй 14 пиріжків: із м'ясом, грибами і капустою. З м'ясом було стільки, скільки з капустою, а з грибами — на 1 менше, ніж із м'ясом. Скільки пиріжків кожного виду несла Червона Шапочка?

Відповідь: Червона Шапочка несла до бабусі 5 пиріжків із м'ясом, 5 пиріжків із капустою, а з грибами — 4 пиріжки.
 $5 + 5 + 4 = 14$ (пиріжків).

51. Вінні-Пухові на день народження подарували діжку з медом масою 7 кг. Коли Вінні-Пух з'їв половину меду, то діжка почала важити 4 кг. Скільки кілограмів меду було в діжці спочатку?

Відповідь: у діжці спочатку було 6 кг меду. Мед, що залишився в діжці, мав масу $7 - 4 = 3$ кг. Отже, весь мед у діжці має масу $3 \cdot 2 = 6$ кг.

52. Півник Голосисте Горлечко напik 12 пиріжків. Виклав їх на столі.

А мишенята Круть і Верть уже тут як тут. І гукати їх не треба.

— Ох, і голодний я! — каже Круть.

— А я який голодний! — каже Верть. Так посідали до столу.

А Півник каже:

— Стривайте-но, стривайте! Ви мені перш скажіть, хто знайшов колосочок?

— Ти, — кажуть мишенята.

— А хто його обмолотив?

— Ти, — уже тихіше відказують Круть і Верть.

— А тісто хто місив? Піч топив? Пиріжків напik?

Отже, за свою працю я візьму половину пиріжків із маком, третину — із сиром, $\frac{1}{2}$ — з пшоном. А решта — ваші.

Мишенята поміркували трішки і, засмучені, вилізли з-за стола. Чому засмутилися Круть і Верть?

Відповідь: бо залишилися без пиріжків.

53. Мауглі попрохав п'ятьох мавпочок принести йому горіхів. Мавпочки набрали горіхів порівну і понесли Мауглі. Дорогою вони засперечались, і кожна мавпочка кинула в кожному горіхом. У результаті вони принесли горіхів удвічі менше, ніж зібрали. Скільки горіхів отримав Мауглі?

Відповідь: Мауглі отримав 20 горіхів. Мавпочки принесли стільки горіхів, скільки кинули одна в одну, а всього вони кинули $4 \cdot 5 = 20$ горіхів.

54. Двоє хлопчиків грали на гітарі, а один — на балалайці. На якому інструменті грав Юрко, якщо Михайлик із Петриком та Петрик з Юрком грали на різних інструментах?

Відповідь: Юрко грав на гітарі.

55. У коробці 7 червоних і 5 синіх олівців. Яку найменшу їх кількість необхідно взяти навмання, щоб серед них обов'язково було хоча б 2 червоних?

Відповідь: 7 олівців.

56. Визначте закономірність, за якою складено ряд чисел, і напишіть наступне число.

а) 1; 2; 4; 8, ...;

б) 1; 14; 27; 40; ...

Відповідь: а) 10; б) 53.

57. У двох хлопчиків є поштові листівки. Якщо перший подарує другому одну листівку, то в другого їх стане вдвічі більше, ніж у першого. Якщо другий подарує першому одну листівку, то листівок стане порівну. Скільки листівок у кожного хлопчика?

Відповідь: 5 і 7 листівок.

58. На скільки частин буде поділено відрізок, якщо на ньому розмістити 1 точку? 2 (3; 4...) точки?

Відповідь: на 2; 3; 4; 5... частин.

59. Скільки точок потрібно розмістити на відрізку, щоб поділити його на 2 (3; 4...) частини?

Відповідь: 1; 2; 3, ... точок.

60. Скільки потрібно зробити розпилювань, щоб розрізати семи-метрову колоду на півметрові частини?

Відповідь: 13 розпилювань.

61. Від шматка дроту завдовжки 19 м щодня відрізають по 1 м. На який день буде зроблено останній надріз?

Відповідь: на 18-й день.

62. У портфелі Тетянки 2 зошити в лінійку і 2 — у клітинку. Вона бере навмання 1 зошит. Яким він може бути? (*Або в лінійку, або в клітинку.*)

Якщо дівчинка візьме навмання 2 зошити, то якими вони можуть бути? (*Один у лінійку і один у клітинку; два у лінійку; або у клітинку.*)

Коли вона візьме навмання 3 зошити, то якими вони можуть бути? (*Два в клітинку і один у лінійку; два — в лінійку та один у клітинку.*)

63. У портфелі по 5 зошитів — у клітинку та в лінійку. Яку найменшу їх кількість потрібно вийняти, щоб серед них були принаймні:

- а) 3 зошити одного виду;
- б) 2 зошити різних видів?

Відповідь: а) 8 зошитів; б) 7 зошитів.

64. Метр шовку вдвічі дорожчий за метр сатину. Що дорожче: 8 м сатину чи 4 м шовку?

Відповідь: однаково.

УКРАЇНЬСЬКА МОВА

КЛАСНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. У кожному з цих слів «заховалося» інше. Знайдіть його.
Земляк, барвінок, Україна, розмова, музикант, трактор.
Відповідь: земля, вінок, країна, мова, музика, рак.
2. Прочитайте вірш. Випишіть назви птахів, розміщуючи їх в алфавітному порядку.

В теплі подались краї
Гуси, чаплі, солов'ї,
Журавель, зозуля, шпак,
Трясогузка, стриж і грак,
Жайворонок польовий,
Вивільга, деркач прудкий,
Конопляночка-співаночка,
Лебідь, ластівка і качка.

І. Величко

Відповідь: вивільга, грак, гуси, деркач, жайворонок, журавель, зозуля, качка, конопляночка, ластівка, лебідь, солов'ї, стриж, трясогузка, чаплі, шпак.

3. Прочитайте. Вставте, де потрібно, апостроф.
Бур..як, бур..ян, пір..я, пір..їна, подвір..я, гр...ядка, сім..я, л..юди, здоров..я, гар..ячий.
Відповідь: бур'як, бур'ян, пір'я, пір'їна, подвір'я, грядка, сім'я, люди, здоров'я, гарячий.
4. Поєднайте слово *калина* зі словами-«родичами».
Календула, калинка, квітуча, калиновий, струнка, калиночка, зеленолиста, калинонька.
Відповідь: калина, калинка, калиновий, калиночка, калинонька.
5. З розсіпанки складіть слова весняночки.
Літечко, принесла, житечко, вам, я, щоб, дівочки, ще, квіточки, щоб, родилося, червонії, квітчалися, й.
Відповідь:

Принесла я вам літечко,
Щоб родилося житечко,
Ще й червонії квіточки,
Щоб квітчалися дівочки.

Варіант 2

1. Укажіть словосполучення, у якому слово *білий* ужите у прямому значенні.

- а) Біла заздрість;
 - б) білий сніг;
 - в) білі мухи;
- Відповідь: б.

2. Позначте речення, що відповідає схемі:

_____ _____

- а) Застрибали сонячні промінчики по землі.
 - б) Розкинула тепла весна над землею блакитні небеса.
 - в) Повилазили сонні мурахи й взялися до роботи.
- Відповідь: б.

3. Доберіть до слів синоніми.

Абетка —	завдання —
незалежність —	урок —
учитель —	

Відповіді: алфавіт, вправа, свобода, предмет, викладач.

4. Доберіть до слів антоніми.

Активний —	втомлений —
сміливий —	щирий —

Відповідь: пасивний, бадьорий, боязкий, нещирий.

5. Визначте і напишіть у поданих словах кількість звуків та букв, якими вони позначаються.

Джерельце — ... зв., ... б.	В'ються — ... зв., ... б.
Щавель — ... зв., ... б.	Єдність — ... зв., ... б.
Бездоріжжя — ... зв., ... б.	

Відповідь:

Джерельце — 7 зв., 9 б.	В'ються — 6 зв., 6 б.
Щавель — 6 зв., 6 б.	Єдність — 7 зв., 7 б.
Бездоріжжя — 9 зв., 10 б.	

6. Установіть відповідність між першою та другою частинами прислів'я.

1. Краще нині горобець,...	а) а потім пусто.
2. Спочатку густо,...	б) ніж два кроки назад.
3. Краще один крок уперед,...	в) ніж завтра голубець.

Відповідь: 1 в; 2 а; 3 б.

7. Перекладіть слова українською мовою.

Насекомое —	муравей —
пчела —	стрекоза —
бабочка —	кузнечик —
божья коровка —	оса —

Відповіді: комаха, мурашка, бджола, бабка, метелик, коник, сонечко, оса.

8. Вставте пропущені орфограми.

Широкі, бе..краї простори! Ле..ке, м..яке повітря напоєне сонячним промін..ям. Воно ніби хв..люється, пер..л..вається ясною блакит..ю. П..янкий ар..мат ст..пових трав освіжає увесь простір. Біля нев..личкої водойми ..ел..очуть ..уси.

Відповідь: Широкі, безкраї простори! Легке, м'яке повітря напоєне сонячним промінням. Воно ніби хвилюється, переливається ясною блакиттю. П'яний аромат степових трав освіжає увесь простір. Біля невеличкої водойми гелг'очуть гуси.

9. Коли так кажуть?

Буде й на нашій вулиці свято —
 Переливати із пустого в порожнє —
 Ведмежа послуга —
 Як вареник у маслі —
 Душа в п'яти втекла —

Відповідь: переможемо; повторювати те саме; безглузда послуга; жити дуже добре; страшно.

Варіант 3

1. Доберіть три прикметники за схемою:

Відповідь: перелітний, безводний, розквітлий.

2. Складіть і запишіть два речення зі словом *добрий*, ужитим у прямому і переносному значенні.

Відповідь: Мій прадід був добрий. Катруся має добрий смак.

3. Змініть словосполучення синонімічним словом.

Шкільна сумка — ...; очний лікар — ...; дитячий лікар — ...; кімната для навчання — ...; пересувний цирк — ...; мамин батько — ...; шкільний стіл —

Відповідь: портфель, окуліст, педіатр, клас, шапіто, дідусь, парта.

4. Згадайте і запишіть два прислів'я про мову та два прислів'я про слово.
5. Складіть і запишіть твір-мініатюру на тему «Мое місто».

Варіант 4

1. Запишіть одним словом.
Сильна заметіль — ... Велике нещастя — ..
Великий дощ — ... Буря на морі — ...
Сніг, дощ, град — ...
Відповідь:
Сильна заметіль — завірюха. Велике нещастя — горе.
Великий дощ — злива. Буря на морі — шторм.
Сніг, дощ, град — опади.
2. Розділіть слова у реченнях і запишіть без помилок.
Безтерпіння немає у міння.
Книга вчить як на світі жить.
Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладай.
Робочі руки гори повернуть.
Видно майстра по роботі.
Без зірок немає небозводу, без мови немає народу.
Відповідь:
Без терпіння немає у міння.
Книга вчить як на світі жить.
Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладай.
Робочі руки гори повернуть.
Видно майстра по роботі.
Без зірок немає небозводу, без мови немає народу.
3. Продовжіть речення, визначивши головну думку.
Без зерна немає борошна. Без учнів немає Без книжок немає Без сонця немає Без мами немає Без води немає Без овочів немає
Відповідь:
Без учнів немає школи. Без книжок немає бібліотеки. Без сонця немає сонячних променів. Без мами немає дітей. Без води немає річки. Без овочів немає борщу.
4. Спишіть текст, доповніть речення однорідними членами речення.

НЕЗАБАРОМ ВЕСНА

Незабаром ліс одягнеться у листя. На узліссях зацвітуть пахуча черемха, ..., ..., ..., ... У зеленій траві з'являться фіалки,

..., ..., ..., ... Бджоли впізнають їх і загудуть серед них. Прилетять з теплих країв до нас лелеки, ..., ..., ..., ... (4 бали)
Відповідь:

НЕЗАБАРОМ ВЕСНА

Незабаром ліс одягнеться у листя. На узліссях зацвітуть пахуча черемха, пишний бузок, квітуча калина, білосніжні дикі груші та яблуні. У зеленій траві з'являться фіалки, проліски, ряст, медунка. Бджоли впізнають їх і загудуть серед них. Прилетять з теплих країв до нас лелеки, жайворонки, шпаки, солов'ї.

5. Складіть речення, щоб подані слова у ньому були звертаннями.

Мама, Україна, Київ, школа.

Відповідь:

Мамо, іде вже зима. Україно, рідний край! Як тебе не любити, Києве мій! Школо, я за тобою скучаю.

ШКІЛЬНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. У подані слова вставте пропущені букви.
М..даль, д..ржава, боро..ьба, во..зал, д..ректор, кал..ндар, кор...дор, т..л..фон, пш..ниця.
Відповідь: медаль, держава, боротьба, вокзал, директор, календар, коридор, телефон, пшениця.
2. Поясніть значення фразеологізмів.
Байдики бити —
Водити за ніс —
Тинятися з кутка в куток —
Тримати язик за зубами —
Відповідь: нічого не робити; обманювати; марно гаяти час; мовчати.
3. Випишіть слова, в яких звуків більше, ніж букв.
Саджаю, дощик, літає, пір'їна, ходжу, асфальт, читання, конвалія, з'являється, лінія.
Відповідь: дощик, літає, пір'їна, конвалія, з'являється, лінія.
4. Із поданих дієслів утворіть слова, що позначають назви професій.
Лікувати — лікар, літати — ..., шити — ..., друкувати — ..., продавати — ..., рибалити — ..., співати —

Відповідь: лікувати — лікар, літати — пілот, шити — швачка, друкувати — друкар, продавати — продавець, рибалити — рибалка, співати — співак.

5. Запишіть якнайбільше ознак до поданих слів.

Літо (*яке?*) ...

Кішка (*яка?*) ...

Відповідь:

Літо (*яке?*) жарке, барвисте, тепле, чудове, дощове, сонячне, бабине, раннє, пізнє, посушливе, довгоочікуване.

Кішка (*яка?*) ласкава, чорна, біла, смугаста, руда, пухнаста, грайлива, велика, мала, молода, стара, смілива, ляклива, обережна.

6. Складіть твір за поданим зачином.

Свою білочку я приніс з лісу. Вона швидко виросла й стала зовсім ручною. Одного разу...

Варіант 2

1. Замініть висловлювання одним словом.

1) Електронний пристрій для введення, збереження та обробки інформації — ...

2) Людина, яка керує школою — ...

3) Цитрусове дерево із запашними плодами жовтогарячого кольору, яке росте на півдні — ...

4) Установа, де зберігаються книги, журнали, газети для загального користування — ...

5) Споруда для обслуговування пасажирів — ...

Відповідь: комп'ютер, директор, апельсин, бібліотека, вокзал.

2. Доберіть синоніми до слова *хата*.

Відповідь: будинок, домівка, світлиця, господи, халупа, ма-занка...

3. До виділених слів доберіть антоніми.

Спокійний сон —

Спокійне море —

Спокійна людина —

Відповідь:

Спокійний сон — тривожний сон;

Спокійне море — бурхливе море;

Спокійна людина — збуджена людина.

4. Продовжте текст і придумайте до нього заголовок.

Виріс на гілці жолудь. Та налетів вітер і відірвав його від гілки. Полетів він...

Варіант 3

1. Уважно прочитайте речення. Знайдіть зашифровані назви дерев. Запишіть їх за алфавітом.
Зразок: Іду берегом річки. — Дуб.
У Лесі новий буквар. Упали папірці зі столу. Мама бере за руку синочка. Для Павлика штани купили. Літо поля за-квітчало.
Відповідь: бук, липа, береза, каштан, тополя.
2. Поділіть текст на речення. Запишіть його, правильно розставляючи розділові знаки.
Як хороше в лісі а скільки тут грибів он майнула білка куди вона сховалася де її хатка а ось летить павучок щасливої тобі дороги.
Відповідь:
Як хороше в лісі! А скільки тут грибів! Он майнула білка. Куди вона сховалася? Де її хатка? А ось летить павучок. Щасливої тобі дороги!
3. Серед поданих слів знайдіть протилежні за значенням і запишіть їх парами.
Похмурий, ледар, трудівник, лінь, ясний, низький, багатий, високий, біда, бідний
Відповідь: похмурий — ясний, ледар — трудівник, низький — високий, багатий — бідний.
4. Спишіть речення. Вставте пропущені букви.
У садочку гралися ..сип та Л..ня. Від син..го цвітіння л..ону здавалося, що то не поле, а море розкинулося перед ..го очима.
Відповідь:
У садочку гралися Йосип та Льоня. Від синього цвітіння льону здавалося, що то не поле, а море розкинулося перед його очима.
5. Складіть розповідь про свою сім'ю.
6. Перекладіть українською мовою.
Кто в пятницу скачет, тот в воскресенье плачет.
Сегодня целый день шёл дождь.
Слово — не воробей: вылетит — не поймаешь.
Відповідь:
Хто в п'ятницю скаче, той в неділю плаче.
Сьогодні цілий день йшов дощ.
Слово — не горобець: вилетить — не спіймаєш.

РАЙОННИЙ ЕТАП**Варіант 1**

1. Напишіть по 3 слова, у яких:

- а) кількість звуків більше, ніж букв;
- б) кількість звуків менше, ніж букв;
- в) звуків і букв однакова кількість.

Відповідь: а) ялинка, конвалія, щастя; б) радість, знання, джміль; в) райдуга, поле, мама.

2. Спишіть, вставляючи пропущені букви.

Абр .. кос, духм .. яний, зна .. я, пр .. з .. дент, лист .. я, за .. ць,
ш .. л .. стить, обли .. ч .. , ч .. тирнадцять, дж .. р .. ло, а .. рус,
д .. ректор, к .. шеня, бе .. порадний, во .. зал, п .. ріг, ро ..
казати, в .. лос .. пед.

Відповідь: абрикос, духмяний, знання, президент, листя,
заєць, шелестить, обличчя, чотирнадцять, джерело, агрус,
директор, кишень, безпорадний, вокзал, пиріг, розказати,
велосипед.

3. Розберіть за будовою слова: засніжений, садовий, лісок, озимина.

Відповідь: засніжений, садовий, лісок, озимина.

4. Дайте тлумачення виразів.

Набрати в рот води —

Як кіт наплакав —

Пекти раків —

Водити за носа —

Байдики бити —

Як сніг на голову —

Відповідь: мовчати; мало; червоніти; раптово.

5. Доберіть і запишіть спільнокореневі слова — різні частини мови — до слів: зима, радість. Позначте корінь.

Відповідь: зима — зимонька, зимовий, взимку, озимина,
озимий, зимівля, зимувати, перезимувати, зимка, зимній,
дозимувати; радість — радіти, радий, радощі, зрадіти, радо,
радісний, радісно.

6. У якому ряді записані споріднені слова?

- а) Спати, дрімати, куняти;
- б) земля, землею, землі;
- в) кіт, котик, кошачий.

Відповідь: в.

7. Які з груп слів розміщені у правильному порядку: прикметник, дієслово, іменник?

- а) Веселка, працює, дитина;
- б) щасливий, учень, ходить;
- в) зимова, займається, зірка.

Відповідь: в.

8. Запишіть слова у формі звертання.

Братик — ...

Максим — ...

Пташка — ...

земля — ...

Козак — ...

бабуся — ...

Відповідь: братику, Максиме, пташко, земле, козаچه, бабусю.

9. Доберіть до поданих слів такі спільнокореневі слова або їх форми, щоб у коренях відбулося чергування.

Пекти —

мести —

могти —

зоря —

нога —

дім —

Відповідь: пічка, мітла, може, зірка, ніжка, вдома.

10. Запишіть антоніми до поданих слів.

Темрява —

добро —

боягуз —

плач —

ворог —

верх —

Відповідь: світло, зло, сміливець, сміх, друг, низ.

11. Доберіть синоніми.

Мама —

аероплан —

дитина —

відвертий —

дорогий —

думаю —

Відповідь: ненька, літак, немовля, щирий, цінний, міркую.

12. Складіть речення за схемою.

|.... — ==

13. Перебудуйте розповідне речення на спонукальне.

Петрик опустив листа у скриньку.

Відповідь: Петрику, опусти листа у скриньку.

14. Укажіть словосполучення, в якому слово *білий* ужите в прямому значенні.

- а) Біла заздрість;
- б) білий сніг;
- в) білі мухи.

Відповідь: б.

15. Складіть твір на тему «Моє улюблене свято».

Варіант 2

1. Напишіть новорічне вітання своїй учительці.
2. Поділіть слова для переносу: гайок, від'їжджає, гудзик, сойка.
Відповідь: га-йок, від'-їж-джає, гу-дзик, сой-ка.
3. До поданих слів оберіть слова, близькі за значенням.
Ввічливий — копиця —
жара — хуртовина —
Відповідь: гречний, стіг, спека, заметіль.
4. Запишіть якомога більше слів ознак до поданих слів, складіть і запишіть одне речення, використавши одне із них.
Зима —
Гриби —
Відповідь: зима — сніжна, морозна, люта, холодна, чарівна, білокоса, білолиця, срібна, красива, похмура, білосніжна, казкова, чудова, сварлива, весела, сумна; гриби — їстівні, неїстівні, смажені, отруйні, мариновані, білі, смачні, свіжі, шапінкові, корисні.
5. З поданих слів складіть речення, підкресліть головні члени. В іменниках позначте закінчення.
Іній, дерева, вранці, сріблястий, на, з'явитися.
Відповідь: Вранці на деревах з'явився сріблястий іній ☐.
6. Перевірте текст, виправте помилки і запишіть його правильно. Доберіть заголовок.
Пришла зема. Випав сніх. Зимля вкрилася білим покревалом. Дирева і куці одяглися в лехкі снігові шуби. Багато птахів жеве взимовому лісі.
Відповідь:

ЗИМА НАСТАЛА

Прийшла зима. Випав сніг. Земля вкрилася білим покривалом. Древа і кущі одяглися в легкі снігові шуби. Багато птахів живе в зимовому лісі.

Варіант 3

1. До поданих словосполучень доберіть протилежні за значенням і запишіть.
 Нове взуття — Теплий день —
 Відповідь: нове взуття — старе взуття; теплий день — холодний день.

2. Випишіть слова, вжиті в переносному значенні.

Підморозило. Тоненька крига заклила річку й озеро. Це зима прийшла. Ходить вона по долинах і горах. Тихо ступає у великих валянках. Скрізь свою чарівну картину домальовує.

Відповідь: крига заклила, зима прийшла, ходить вона (*зима*), тихо ступає у великих валянках, картину домальовує.

3. Перебудуйте розповідне речення на питальне.

Без повітря не може бути життя на Землі.

Відповідь. Без чого не може бути життя на Землі?

4. Допишіть вірш.

Вчора дощик накрапав,
а сьогодні —
Сонечку радіють діти,
а в саду запахи....

Відповідь:

Вчора дощик накрапав,
а сьогодні — він пропав.
Сонечку радіють діти,
а в саду запахи квіти.

5. Продовжіть міркування.

Кропива — дуже корисна рослина...

Варіант 4

1. Підкресліть «зайві» слова.

Маленький, мала, малесенький, малий, малюнок, малюк.

Відповідь: малюнок.

2. Запишіть слово-звертання у відповідній формі.

— Я ж лагідно тебе тримаю, (*пташка*),
в своїх руках легеньких, як вітрець.

Відповідь:

— Я ж лагідно тебе тримаю, пташко,
в своїх руках легеньких, як вітрець.

3. Перебудуйте спонукальне речення на розповідне.

Бережіть книги — джерело знань!

Відповідь: Ми бережемо книги — джерело знань.

4. Допишіть вірш.

Захотілося нам з татом
трохи в лісі... .
Ми там... зустріли
і насінням... .

Відповідь:

Захотілося нам з татом
трохи в лісі погуляти.
Ми там білочку зустріли
і насінням пригостили.

5. Перебудуйте текст-розповідь на текст-міркування.

Птахи — наші друзі. Вони знищують шкідників лісу. А ще вони радують нас своїм співом. Бережіть птахів!

Птахів треба берегти...

Варіант 5

1. Спишіть, вставляючи, де потрібно, пропущені букви.

Зна..я, узбі..я, к..шеня, д..ректор, в..яне, а..томобіль,
в..л..сипед, во..зал, к..піти, к..р..дор, м..нулий, п..ріг,
пр..з..дент, тр..вога, г..р..зонт, бе..турботний, узлі..я,
ро..ташований, пос..литися, д..сц..пліна.

Відповідь: знання, узбіччя, кишень, директор, в'яне, автомобіль, велосипед, вокзал, кіпоти, коридор, минулий, піріг, президент, тривога, горизонт, безтурботний, узлісся, розташований, поселитися, дисципліна.

2. Дайте тлумачення виразів.

Воду лити —	Байдики бити —
З дорогою душею —	Яблуку ніде впасти —
Розбити глека —	Як у віночку —

Відповідь: вести беззмістовні розмови; нічого не робити; із задоволенням; людно; посваритися; красиво.

3. Розберіть слова за будовою.

Підводний, морозець, зернина, струмок.

Відповідь: підводний, морозець, зернина, струмок.

4. Доберіть і запишіть спільнокореневі слова — різні частини мови — до поданих слів.

Веселити —
печений —

Відповідь: веселити — весело, веселун, звеселяти, веселитися, веселий, розвеселити; печений — пекарня, печеня, запіканка, пекти, піч, запікати, печиво, запекти.

5. Знайдіть споріднені слова.

- а) Міркував, думав, мізкував;
- б) чудо, чудові, чудернацькі;
- в) мрія, мрією, мрії.

Відповідь: б.

6. Запишіть слова у формі звертання.

Ігор —	Іринка —
дощик —	подруга —
зоря —	земля —

Відповідь: Ігоре, Іринко, дощику, подруго, зоре, земле.

7. Спишіть речення, розкриваючи дужки.

Сонце, (с)хилившись (на) захід, (у)пало (в)сині хмари.

Відповідь: Сонце, схилившись на захід, упало в сині хмари.

8. До поданих словосполучень доберіть протилежні за значенням і запишіть.

Старі дерева —	Падає униз —
Зимовий ранок —	Маленька праця —

Відповідь:

Старі дерева — молоді дерева.

Падає униз — піднімається вгору.

Зимовий ранок — літній вечір.

Маленька праця — велике безділля.

9. До поданих слів запишіть синоніми.

Іти —	сім'я —
молодий —	дорога —
повільний —	танцювати —

Відповідь:

Іти — пересуватися.

Молодий — юний.

Повільний — нешвидкий.

Сім'я — родина.

Танцювати — підстрибувати.

Дорога — шлях.

10. Складіть речення за схемою.

|...—— ==

Відповідь: Ранкове сонце повільно виплило з темної діброви.

11. Перебудуйте розповідне речення на спонукальне.

Я люблю читати українські казки.

Відповідь: Читай українські казки.

12. Складіть твір на тему: «Моя улюблена пора року».**ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ОЛІМПІАДИ****1. Визначте кількість звуків і букв у словах.**

а) їжак;

б) ящірка.

Відповідь: а) їжак — 5 зв., 4 б.; б) ящірка — 7 зв., 6 б.

2. Перекладіть українською мовою.

Жизнь — Кустарник —

Дубрава — Уголь —

Опушка —

Відповідь: життя, чагарник, діброва, вугілля, узлісся.

3. Із поданих слів складіть прислів'я та запишіть його.

Не, того, роби, нікому, що, не, тобі, мило.

Відповідь: Не роби нікому того, що тобі не мило.

4. Складіть із окремих слів речення так, щоб підмет стояв на початку речення. Підкресліть підмет і присудок.

На, звила, куці, пташка, гніздо.

У, дзюрчить, канавках, вода.

Відповідь: Пташка звила гніздо на куці. Вода дзюрчить у канавках.

5. Визначте кількість звуків і букв у словах:

а) Заєць;

б) мільярд.

Відповідь: а) заєць — 5 зв., 5 б.; б) мільярд — 7 зв., 7 б.

6. Продовжте прислів'я.

З добрим здружись, ...

Пташка красна своїм пір'ям, ...

Відповідь: З добрим здружись, а лихого стережись. Пташка красна своїм пір'ям, а людина — знаннями.

7. Складіть текст. Доберіть заголовок.

Як тільки спаде надвечір'я, солов'ї тут змагаються співочим хистом.

Зійди у травні на Тарасову гору.

І слухають цю солов'їну хвалу Кобзареві Дніпро, українське широке поле і вся Україна.

І тебе зачарують співом солов'ї.

З кожного гаю лине своя полум'яна пісня.

Варіанти заголовків: «Солов'ї», «Тарасові солов'ї», «Навесні».

Відповідь:

ТАРАСОВІ СОЛОВ'І

Зійди у травні на Тарасову гору. І тебе зачарують співом солов'ї. Як тільки спаде надвечір'я, солов'ї тут змагаються співочим хистом. З кожного гаю лине своя полум'яна пісня.

І слухають цю солов'їну хвалу Кобзареві Дніпро, українське широке поле і вся Україна.

8. До слів — назв предметів доберіть слова — назви ознак.

Осінь —

Слово —

Відповідь:

Осінь — рання, щедра, золота, дощова, тепла, неповторна, холодна, пізня, прекрасна, примхлива.

Слово — добре, образливе, українське, рідне, влучне, ввічливе, тепле, щире, лагідне, привітне.

9. Відгадайте слово.

Перший звук у цьому слові — приголосний, його пара — звук [з].

Другий звук — у вимові наближається до [е].

Наступний звук — приголосний, він є у слові *пісня*.

Голосний указує на попередній м'який приголосний, він є у слові *біль*.

Приголосний, який завжди м'який.

Відповідь: синій.

10. Запишіть слова у два стовпчики: споріднені слова та слова у різних граматичних формах.

Білий, білого, побілка, білизна, білому, білити, біленький, білим.

Відповідь:

Білий, побілка, білизна, білити, біленький.

Білий, білого, білому, білим.

11. Миколка припустився помилок у своїх записах. Виправте їх і запишіть слова правильно.

Бирези, щедрый, зкинути, бесстрашный, лотчик, мор'як, льє, сидит, бібліотека.

Відповідь: берези, щедрий, скинути, безстрашний, льотчик, моряк, лє, сидить, бібліотека.

12. Прочитайте, запишіть речення так, щоб вийшов текст. Доберіть заголовок.

Мурашка хотіла напиться води. Вона кинула їй гілку. Набігла хвиля. Мурашка мало не втопилась. Мурашка вилізла на гілку і врятувалась. Голубка побачила це.

Відповідь:

ПОРЯТУНОК

Мурашка хотіла напиться води. Набігла хвиля. Мурашка мало не втопилась. Голубка побачила це. Вона кинула їй гілку. Мурашка вилізла на гілку і врятувалась.

13. Перебудуйте розповідне речення на питальне.

Липень — найтепліший серед літніх місяців.

Відповідь: Який місяць найтепліший серед літніх місяців?

14. Вставте пропущені букви.

Мамо, настала в..сна,
квітне в..рба запашна.
Річка в долині с..ніє.
Мамо, настала в..сна.

Відповідь:

Мамо, настала весна,
квітне верба запашна.
Річка в долині синіє.
Мамо, настала весна.

15. У наведених словах позначте корінь.

Лимонад, лимон, лимонний;
лисичка, лисиця, лис;
лікарня, лікар, ліки, лікувати.

Відповідь:

Лимонад, лимон, лимонний;
лисичка, лисиця, лис;
лікарня, лікар, ліки, лікувати.

16. Знайдіть і визначте в реченні основу, встановіть зв'язок слів.

Тихо розцвітають жоржини в саду.

Відповідь: розцвітають жоржини; розцвітають (як?) тихо; розцвітають (де?) в саду.

17. Упізнайте слово за діями, ознаками.

Впав, покотився, підскочив, закотився...

Вірний, чесний, надійний...

Відповідь: упав, покотився, підскочив, закотився — м'яч; вірний, чесний, надійний — товариш.

18. Спишіть, поставте наголос у словах.

Олень, вірші, множник, український, читання, забавка.

Відповідь: олень, вірші, мно́жник, украї́нський, чита́ння, за́бавка.

19. Замініть речення словосполученнями прикметника й іменника.

Вітер, який проникає до тіла через весь одяг — ...

Проміння, яке засліплює очі своїм сяйвом — ...

Чоловік, який надзвичайно високий — ...

Відповідь: пронизливий вітер; сліпуче проміння; височезний чоловік.

20. Поставте слова у формі звертання. З одним із них запишіть спонукальне речення.

Зіронька — ...

Марія Степанівна — ...

зимонька — ...

Відповідь: зіронько, зимонько, Маріє Степанівно.

21. Доповніть вірш влучними словами.

Люблю я... солов'їну, в пшеничнім золоті....

Люблю я... Україну — це батьківська й моя...!

Люблю я українську..., що розквітає на вустах,

Бо наймиліше — рідне..., воно із... пророста.

Відповідь:

Люблю я пісню солов'їну, в пшеничнім золоті поля.

Люблю я рідну Україну — це батьківська й моя земля!

Люблю я українську мову, що розквітає на вустах,

Бо наймиліше — рідне слово, воно із серця пророста.

22. Складіть текст-розповідь на одну з тем.

«Наш клас»; «Цікава екскурсія»; «Наші обереги».

23. Виконайте математичні дії та запишіть слово.

КОР – О + И + НИ + ЦКЯ – К

Відповідь: криниця.

24. Складіть ланцюжок слів (10 слів), де останній склад попереднього слова є першим складом наступного слова:

Калина —

Відповідь: калина — наказ, казка, кава, ваза, зала, лама, мапа, паркан, канва, вафлі.

25. Напишіть, хто (що) чим славиться:

Соловейко —

Колос —

Джерельце —

Сонце —

Відповідь: пісню; зерном; водою; світлом.

26. До виділених слів доберіть протилежні за значенням так, щоб похмура картина природи змінилася на протилежну. Доберіть заголовок.

Важкі чорні хмари пливли по небу.

Сердитий вітер гойдав віти дерев.

Жовте листя сумно тріпотіло од вітру.

Настала пізня осінь.

Відповідь:

Легкі білі хмарки пливли по небу.

Ласкавий вітер гойдав віти дерев.

Жовте листя весело тріпотіло од вітру.

Настала рання осінь.

27. Продовжіть міркування (6–8 речень).
Ліси треба охороняти, тому що...
28. Поставте наголос у словах.
Запитання, завдання, предмет, ознака, листопад, шофер, читання, виразно.
Відповідь: запитання, завдання, предмет, ознака, листопад, шофер, читання, виразно.
29. Доповніть речення, щоб кожне наступне речення було більше на одне слово.
Ми працюємо.
Відповідь:
Ми працюємо. Ми завзято працюємо. Ми завзято працюємо у школі. Ми завзято працюємо у рідній школі. Ми завзято працюємо на уроках у рідній школі. Ми завзято працюємо на всіх уроках у рідній школі.
30. До слів доберіть іменники.
Пливе —
Біжить —
Відповідь: пливе — людина, риба, крокодил, тріска, човен, сонце, хмара, пісня; біжить — час, людина, звір, тінь, струмок.
31. Вставте антоніми і запишіть текст.
У великої річки був брат ... струмок.
Близькі родичі, вони були, як рідні.
Струмок вузький, а річка...
Струмок швидко мчав з гори, а річка ... несла свої води.
Та все ж мілководний струмок і ... річка були вірними друзями.
Відповідь:
У великої річки був брат малий струмок.
Близькі родичі, вони були, як рідні.
Струмок вузький, а річка широка.
Струмок швидко мчав з гори, а річка повільно несла свої води.
Та все ж мілководний струмок і повноводна річка були вірними друзями.
32. Продовжіть прислів'я.
а) Не відкладай на завтра те, що...
б) За двома зайцями побіжиш — ...
в) Праця людину годує, а...
Відповідь:
а) Не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні.
б) За двома зайцями побіжиш, жодного не спіймаєш.
в) Праця людину годує, а лінь марнує.

33. Складіть твір-мініатюру (6–8 речень) на тему «Без книг не уявляю свого життя».
34. Замініть вислови одним словом-синонімом.
- Бити байдики —
Пекти раків —
Закарбовувати на носі —
Кивати п'ятами —
Тримати язик за зубами —
Як дві каплі води —
Відповідь: нічого не робити; соромитися; запам'ятати; втекти;
не розголошувати чогось; дуже схожі.
35. Допишіть казку. Придумайте заголовок.
- У прекрасної царівни Весни було три брати: Березень, Квітень, Травень. Березень був якийсь дивний. То веселий і теплий, із Сонечком дружить, то...
Середній брат Квітень був... А Травень...
36. До сполучення слів, ужитих у переносному значенні, доберіть сполучення слів у прямому значенні.
- Ліс дрімає —
Золота осінь —
Сонна пустеля —
Солодкі слова —
Срібний голос —
Суха мова —
Відповідь: дідусь дрімає; золота обручка; сонна дитина; солодкі тістечка; срібний ланцюжок; суха трава.
37. Запишіть прізвища в алфавітному порядку. Виберіть з кожного слова другу букву і запишіть вислів, що утворився.
- Гамалія, Чубинський, Заньковецька, Єжицький, Січинський, Кухаренко, Кальченко, Кметь, Івченко, Зюрчишин, Абраменок, Ухніцький, Опанасу, Мстиславець.
- Відповідь: Абраменок, Гамалія, Єжицький, Заньковецька, Зюрчишин, Івченко, Кальченко, Кметь, Кухаренко, Мстиславець, Опанасу, Січинський, Ухніцький, Чубинський. Бажаю вам успіху.
38. Напишіть твір-мініатюру (6–8 речень) на тему «Портрет моєї мами».
39. Утворіть нові слова із поданих, переставляючи букви.
- Фара — Салат —
Марія — Товар —
Відповідь: арфа, атлас, армія, автор.

40. Доберіть і запишіть протилежні за значенням слова.
Тихе читання —
Тихий голос —
Тиха вулиця —
Тихе море —
Тиха погода —
Відповідь: голосне; дзвінкий; гомінка; бурхливе; вітряна.
41. Утворіть нове слово, додавши одну букву (на початку, всередині або в кінці).
Ім'я, уха, сова, буря, порт, тир, метр.
Відповідь: сім'я, муха, слова, буряк, спорт, тигр, метро.
42. Викресліть «зайве» слово. Спробуйте дати пояснення.
а) Проспати, просити, пройти, просохнути;
б) будинок, побудувати, будильник, будова.
Відповідь: а) просити — *про-* — не префікс, а частина кореня;
б) будильник — корінь *буд-* не має значення *будувати*.
43. Замініть слово *іде* синонімом у кожному словосполученні.
Час іде; потяг іде; теплохід іде; сніг іде.
Відповідь: час минає; потяг їде; теплохід пливе; сніг сипле.
44. Знайдіть і з'єднайте частини приказок.
На чужий коровай	на людину, як робить.
Хочеш їсти калачі,	бо завтра люди будуть з тебе сміятися.
Не смійся з людей нині,	не сиди на печі.
На дерево дивись, як родить,	очей не поривай.
- Відповідь:
На чужий коровай очей не поривай.
Хочеш їсти калачі, не сиди на печі.
Не смійся з людей нині, бо завтра люди будуть з тебе сміятися.
На дерево дивись, як родить, на людину, як робить.
45. Складіть невеличку розповідь на тему «Мій друг».
46. Подані у звуковому записі слова напишіть буквами.
[л'убов'ю] [духм'ано] [св'ятий] [шчас'т'ам] [з'явивс'я] [бур'ак]
[б'йут']
Відповідь: любов'ю, духмяно, святий, щастям, з'явився, буряк, б'ють.
47. Утворіть нові слова.
Префікс від слова *пращід*, корінь від слова *лісник*.
Префікс від слова *задумав*, корінь від слова *в'язати*, суфікс від слова *книжка*, закінчення від слова *молотьба*.

Префікс від слова *посадка*, корінь від слова *з'їзд*, закінчення від слова *ліси*.

Префікс від слова *під'їхав*, корінь від слова *сніжок*, суфікс від слова *записник*, закінчення від слова *риби*.

Відповідь: праліс, зав'язка, потяги, підсніжники.

48. Дайте тлумачення виразам.

Як сніг на голову —

Зуб на зуб не попадає —

Тримати себе в руках —

Кліпати очима —

Брати під захист —

Вести боротьбу —

Поставити підпис —

Припуститися помилки —

Відповідь: несподівано; дуже холодно; бути врівноваженим; відчувати сором; брати когось під свою опіку; боротися; підписатися; помилитися.

49. Вставте пропущені букви.

Ст..повий х..жак, кл..новий л..сток, ч..тати кн...жки, хв...ляста в..рховина, ш..рстяний р..мінець, сп..кти у п..карні, низькі т..ни.

Відповідь: степовий хижак, кленовий листок, читати книжки, хвиляста верховина, шерстяний ремінець, спекти у пекарні, низькі тини.

50. Складіть текст-мініатюру на тему «Цікавий випадок».

51. Випишіть слова, у яких:

Кількість звуків та букв однакова	Звуків більше, ніж букв	Букв більше, ніж звуків

Льон, явір, вечір, в'юн, бджола, пісня.

Відповідь:

Кількість звуків та букв однакова	Звуків більше, ніж букв	Букв більше, ніж звуків
Вечір, пісня	Явір, в'юн	Льон, бджола

52. Знайдіть правильну відповідь та позначте її.

Вербний, вербовий, вербиченько, верба.

а) Синоніми;

в) антоніми;

б) форми слова;

г) спільнокореневі слова.

Відповідь: г.

53. Доберіть антоніми до прикметників у словосполученнях.
Старий дуб —
Старий друг —
Стара газета —
Відповідь: молодий; новий; свіжа.
54. Допишіть відсутнє прикінцеве речення.
Пташки полетіли у вирій. Діти збирають жолуді. Чому засувала синичка?
55. Доберіть заголовок до тексту.
Уже осінь. Білочка готується до зими. Упродовж дня вона носить горіхи, жолуді. Сушить і складає їх у своєму дуплі. З такими запасами не страшна звіряткові зима.
56. Чому природу потрібно охороняти? Напишіть про це текст-міркування (3–5 речень).
57. Чи любите ви читати книжки? Напишіть про це текст-міркування (3–5 речень).
58. Складіть розповідь про свою улюблену іграшку (3–5 речень).
59. Складіть розповідь про улюблену домашню тваринку (3–5 речень).
60. Складіть опис улюбленої іграшки (3–5 речень).
61. Складіть розповідь про дятла (3–5 речень).
62. Складіть і запишіть опис котика (3–5 речень).
63. Складіть текст-розповідь «Початок зими» (3–5 речень).
64. Складіть опис зайчика (3–5 речень).
65. Складіть опис лисички (3–5 речень).
66. Складіть розповідь «Прийшла зима» (3–5 речень).
67. Складіть опис куща калини (3–5 речень).
68. Складіть розповідь про свого друга (подругу) (3–5 речень).
69. Складіть розповідь «У лісі» (3–5 речень).
70. Складіть опис зимового парку (3–5 речень).
71. Складіть розповідь «У бібліотеці» (3–5 речень).
72. Складіть і запишіть розповідь про улюблену пору року (3–5 речень).

73. Складіть і запишіть опис собаки (3–5 речень).
 74. Напишіть твір-розповідь «У зимовому лісі» (3–5 речень).
 75. Якими висловами правого стовпчика можна замінити слово-сполучення в лівому? З'єднайте пари стрілками.

Дуже дружно
 привернути увагу
 дуже стомився
 цілодобово
 дуже переляканий
 напружено думати
 глибоко схвилювати
 вільний шлях

душа в душу
 збитися з ніг
 ні живий, ні мертвий
 ламати голову
 ні вдень, ні вночі
 зелена вулиця
 впадати в око
 зачепити за живе

Відповідь: Дуже дружно — душа в душу. Привернути увагу — впадати в око. Дуже стомився — збитися з ніг. Цілодобово — ні вдень, ні вночі. Дуже переляканий — ні живий, ні мертвий. Напружено думати — ламати голову. Глибоко схвилювати — зачепити за живе. Вільний шлях — зелена вулиця.

76. Замість крапок у прислів'ях вставте потрібні слова-антоніми. Занедбаєш науку в ..., пожалкуєш у старості. Радість красить, а ... палить. Ранні пташки росу п'ють, а... сльози ллють. Де багато слів, там ... діла. Добрий горщик, та ... борщик.
 Відповідь: Занедбаєш науку в молодості, пожалкуєш у старості. Радість красить, а печаль палить. Ранні пташки росу п'ють, а пізні сльози ллють. Де багато слів, там мало діла. Добрий горщик, та поганий борщик.

77. Назвіть звук, спільний для кожних чотирьох слів.

Дощ, число, речі, щастя — [];
 потяг, район, яшень, юнь — [].

Відповідь: [ч]; [й].

78. З якої тканини можна зробити набір географічних карт?

Відповідь: атлас.

79. До поданого слова доберіть якнайбільше синонімів (*enimetic*). Хліб — свіжий, м'який, запашний, смачний, житній, пшеничний, черствий, святій, білий, чорний, теплий, запашний, насущний, пахучий, духмяний, круглий, пухкий, український, ситний, селянський, хрумкий, чудовий.

Земля — рідна, українська, щедра, плодюча, рихла, суха, ви-снажена, батьківська, чорна, квітуча.

Людина — щаслива, чесна, добра, працьовита, здорова, багата, бідна, радісна, весела, сумна, ледача, хитра, щедра, щира, лагідна, вперта.

МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС ЗНАВЦІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІМ. ПЕТРА ЯЦИКА

ПРО МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС ЗНАВЦІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІМ. ПЕТРА ЯЦИКА

Петро Яцик, невтомна й енергійна людина, любив повторювати слова давньокитайського філософа Конфуція: «Замість того, щоб цілий вік нарікати на темряву, краще засвітити бодай одну свічку — й на світі стане менше темряви». Ці слова й були життєвим кредом мецената.

Петро Яцик народився 7 липня 1921 року в селі Верхнє Синьовидне, на Прикарпатті. Йому було 23 роки, коли він емігрував до Німеччини. 1944 року там закінчив Український технічно-господарський інститут. Через чотири роки виїхав до Канади. Селянський син з України зробив блискучу, неймовірну життєву кар'єру: на канадській землі став мільйонером.

Завдяки його фінансовій підтримці при Гарвардському університеті (США) почав діяти Український дослідний інститут. Коштом Петра Яцика народився Центр досліджень історії України при Альбертському університеті, спеціальний український відділ в Інституті Гаррімана при Колумбійському університеті, науководослідні та інформаційні центри при Торонтському та Лондонському університетах. Найбільшу ж славу меценатові принесла Освітня Фундація Петра Яцика, яка, зокрема, здійснює переклад і видання англійською мовою «Історії України-Русі» Михайла Грушевського — праця, що відкрила світові Україну.

Міжнародному конкурсу з української мови судилося стати лебединою піснею меценатства Петра Яцика.

Цей конкурс започатковано Міністерством освіти і науки України 24 липня 2000 року. Ініціатором конкурсу виступив почесний президент Ліги українських меценатів, відомий громадський діяч Петро Яцик.

Конкурс проводився (*і відтоді щорічно проводиться*) у чотири етапи: шкільний, районний, обласний та загальнонаціональний. Велика честь змагатися за звання кращого знавця української мови, виборювати винагороду. Окрім грошової винагороди, призи та лауреати конкурсу отримують бібліотечки книжок та цінні подарунки.

Щороку, 9 листопада, у День української мови та писемності, мовний марафон розпочинається у різних славних своєю історією містах і селах України.

ШКІЛЬНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Запишіть речення в такій послідовності, щоб утворився текст. Уставте на місці крапок пропущені літери. Придумайте та допишіть кінцівку тексту (з двох-трьох речень). Доберіть заголовок, запишіть його перед текстом. (12 балів)

Але люди поступово забруднювали їх. У стародавн..ому Ки..ві було багато чудових річок. Зн..кнуть річки, і збідніє наша прекрасна з..мля. І частина річок зникла або майже зникла.

Відповідь:

БЕРЕЖІТЬ РІЧКИ

У стародавньому Києві було багато чудових річок. Але люди поступово забруднювали їх. І частина річок зникла або майже зникла. Зникнуть річки, і збідніє наша прекрасна земля..

2. Об'єднайте спільнокореневі слова й розберіть їх за будовою. (5 балів)

Водити, водою, водиця, водій, вода, воджу, підводний.

Відповідь: Водити, водий, воджу; водиця, водий, водий.

3. Запишіть вислови у стовпчик. Доберіть і запишіть до кожного рівнозначне за значенням слово або словосполучення. (4 бали)

Зразок. Крутити носом — вередувати.

Намотати на вус —

Пекти раків —

Бити байдики —

Накивати п'ятами —

Відповідь:

Намотати на вус — запам'ятати.

Пекти раків — червоніти.

Бити байдики — нічого не робити.

Накивати п'ятами — втекти.

4. Вставте пропущені букви. Запишіть слова за алфавітом. Поставте наголос. (7 балів)

Чита..я, ап..льсин, б..нзин, к..шеня, во..зал, завда..я, гор..-зонт.

Відповідь: апельсін, бензін, вокзал, горизонт, завдання, кишенья, читання.

5. Складіть казку за поданим початком. (12 балів)

Завітала осінь у садок. Зупинилася біля яблуньки....

Варіант 2

1. Складіть і запишіть розповідь за поданим початком. (12 балів)

ВІРНА ПОДРУЖКА

Оленка та Іринка — подружки. Дівчатка живуть в одному будинку, вчаться в одному класі. Вони завжди разом граються, готують уроки. Якось Іринка захворіла...

2. Складіть два речення, у яких слово *добрий* ужите у прямому, а потім — у переносному значенні. (4 бали)

Відповідь: Добра людина ніколи не образить слабого. Добрий майстер вийшов з тебе, сину!

3. Згрупуйте споріднені (*спільнокореневі*) слова. Запишіть утворені групи. (3 бали)

Місто, місткий, місток, місточок, міст, вмістити, вміст, містечко, мостик.

Відповідь: місто, містечко; місткий, вмістити, вміст; місток, місточок, міст, мостик.

4. Запишіть слова за алфавітом, поставте наголос. (9 балів)

Джерельце, випадок, усмішка, разом, шофер, помилка, одинадцять, загадка, горіцвіт, соломинка, черговий, течія, донька, судно, джинсовий, обруч.

Відповідь: джерельце, випадок, усмішка, разом, шофер, помилка, одинадцять, загадка, горіцвіт, соломинка, черговий, течія, донька, судно, джинсовий, обруч.

5. Закінчіть прислів'я. (3 бали)

Шабля ранить голову, а слово ...

Життя прожити — ...

Зробив діло — ...

Відповідь:

Шабля ранить голову, а слово душу.

Життя прожити — не поле перейти.

Зробив діло — гуляй сміло.

Варіант 3

1. Запишіть речення, на місці крапок вставляючи пропущені букви. Випишіть виділене слово і позначте, скільки звуків і букв у ньому. Доберіть антонім до слова *важкий* і напишіть його через ризку. (10 балів)

Важкий *ячмін*.. м..довим вусом бджолу за лапку лоскотав.

Відповідь: Важкий ячмінь медовим вусом бджолу за лапку лоскотав.

Ячмінь — 6 б., 6 зв. Важкий — легкий.

2. Запишіть 5 імен, що починаються на А. (5 балів)

Відповідь: Артем, Аліна, Алла, Антон, Андрій.

3. Допишіть пропущені букви (з- чи с-).

..сунути, ..ціпити, ..підлоба, ..чистити, ..терти, ..фотографувати.

Відповідь: зсунути, зціпити, спідлоба, зчистити, стерти, сфотографувати.

4. Розберіть слова за будовою. До поданих слів доберіть споріднені. (8 балів)

Захмарений, морозний.

Відповідь: Захмарений — хмара, хмароньки, хмарно, хмарний, захмарити; морозний — морозець, мороз, заморозки, підморозило, морозиво.

5. Запишіть назви садової і лісової квітки, вживаючи подані букви. (4 бали)

Т Л О А Я Н Ь Ю П А К І Л Н В

Відповідь: тюльпан, конвалія.

Варіант 4

1. Спишіть. Вставте пропущені букви. Доберіть заголовок. (5 балів)

Який урочистий сто..ть ліс в осінн..му вбра..і. Дрімают.. д..рева під лагідним теплим промінням. Клен ніжно шепоче жовтим листям. У пишні шати вбралися вел..тні дуби.

Відповідь:

ОСІННІЙ ЛІС

Який урочистий стоїть ліс в осінньому вбранні. Дрімають дерева під лагідним теплим промінням. Клен ніжно шепоче жовтим листям. У пишні шати вбралися велетні дуби.

2. Допишіть два рядочки, щоб вийшли веселі вірші. (9 балів)

Раз цибуля вийшла з хати,
Хто їй стрівся, мусить чхати...

...

...

Джміль ромашці на вушко,
щось сказав і полетів...

Відповідь:

Раз цибуля вийшла з хати,
Хто їй стрівся, мусить чхати...

Тут назустріч раптом хрін —
Всім крутив у носі й він.
Одне одного зачули
І удвох, ого, як чхнули!..

Джміль дрімав під лопушком
Раптом пити захотів.
Джміль ромашці на вушко,
Щось сказав і полетів...

3. Доберіть до кожного фразеологізма відповідне слово. (5 балів)

Робити з мухи слона	мовчати
Байдики бити	втекти
Накивати п'ятами	перебільшувати
Тримати язик за зубами	ледарювати

Відповідь:

Робити з мухи слона — перебільшувати.

Байдики бити — ледарювати.

Накивати п'ятами — втекти.

Тримати язик за зубами — мовчати.

4. Закінчіть порівняння (допишіть назви тварин). (5 балів)

Злий, як...	Колюче, наче...
Полохливий, як...	Хитрий, як...
Відповідь:	
Злий, як вовк.	Колюче, наче їжак.
Полохливий, як заєць.	Хитрий, як лисиця.

Варіант 5

1. Запишіть текст, вставте пропущені букви. Доберіть заголовок до тексту. (4 бали)

У ліс завітала ч..рівниця з..ма. Одягла в..села чаклунка д..рева
в білі шу..ки. Позамітала пухнастим снігом усі сте..ки. Вим..-
стила чародійка сріблястий міст на лісовому оз..рі.

Відповідь:

ЧАРІВНИЦЯ ЗИМА

У ліс завітала чарівниця зима. Одягла весела чаклунка дерева
в білі шубки. Позамітала пухнастим снігом усі стежки. Вимо-
стила чародійка сріблястий міст на лісовому озері.

2. Подані словосполучення замініть близькими за значенням іменниками. (2 бали)

Сильна метелиця —	Велике нещастя —
Буря на морі —	Дощ із блискавкою —

Відповідь:

Сильна метелиця — завірюха.

Велике нещастя — горе.

Буря на морі — шторм.

Дощ із блискавкою — гроза.

3. Випишіть з вірша слова по одному прикладу, які складаються з:

а) кореня, суфікса і закінчення;

б) префікса, кореня, суфікса і закінчення;

в) кореня і закінчення.

Позначте будову цих слів. (3 бали)

Зелена земле, що мене
зростила й розуму навчила!
За цвіт, за плід, за все земне
тобі спасибі, мати мила!...

М. Рильський

Відповідь: а) земне; б) зростила; в) зелена.

4. Складіть і запишіть загадку у віршованій формі про їжачка або каштан, жолудь чи вітер. (5 балів)

Відповідь:

В золотий коробочок заховався дубочок.

5. Складіть твір на тему «Моя матуся». (12 балів)

Варіант 6

1. З поданих слів складіть і запишіть речення. Визначте граматичну основу речень. Вставте пропущені букви або апостроф. (5 балів)

Ро..кішний, бе..крайній, за, ро..кинувся, с...лом, степ. По, барвінок, подвір..ю, в..ється, з..лений, кучерявий.

Відповідь: За селом розкинувся розкішний безкрайній степ. По подвір'ю в'ється зелений кучерявий барвінок.

2. Спишіть текст. Виділені слова замініть на протилежні за значенням. Підкресліть у тексті споріднені слова. (7 балів)

Їжачок загубив яблучко і засмутився. Молода яблуня подарувала йому ще одне маленьке яблуко.

Відповідь: Їжачок знайшов яблучко і зрадів. Стара яблуня подарувала йому ще одне велике яблуко.

3. Складіть й запишіть твір-мініатюру «Ходить лісом листопад» (6–7 речень). Пам'ятайте про будову тексту. (12 балів)

РАЙОННИЙ ЕТАП**Варіант 1**

1. Напишіть твір на тему «Мої друзі». (12 балів)
2. Вставте, де слід, пропущені букви чи апостроф. (9 балів)
Св...ято, черв...як, шіс...на...ять, духм...яний, кал...ндар,
ч...р...вики, лист...я, Хар...ків, ..ринджоли, дзи...а, за...ць,
годин...к.
Відповідь: свято, черв'як, шістнадцять, духмяний, календар, че-
ревики, листя, Харків, ґринджоли, дзиґа, заєць, годинник.
3. Поясніть, що означають подані слова. (12 балів)
Барвінок, гречний, коваль, шухляда.
Відповідь: барвінок — трав'яниста рослина з вічнозеленим лис-
тям і голубуватими квітами; гречний — ввічливий, чемний;
коваль — майстер, що куванням обробляє метал, виготовляє
металеві предмети; шухляда — висувна коробка для зберіган-
ня дрібних речей в столі, шафі.
4. Знайдіть помилки та запишіть правильно. (10 балів)
Стіраю брюки; мию пол; рішив два приклада; намалював кіс-
точкою; закрив двері.
Відповіді: перу брюки; мию підлогу; розв'язав два приклади;
намалював пензликом; зачинив двері.
5. Складіть усний твір на тему «Моя мама». (12 балів)

Варіант 2

1. Напишіть твір на одну з тем:
 - «Моя Україна»;
 - «Рідна мова»;
 - «Мамині руки»;
 - «Бабусяна казка»;
 - «Пам'ятний день»;
 - «Тарасова гора»;
 - «Перлина України». (10 балів)
2. До поданих назв рослин доберіть найбільш влучні означення (прикметники). З одним словосполученням (на вибір) складіть речення.
Барвінок, мак, конвалія, чорнобривці, калина. (5 балів)
Відповідь: барвінок кучерявий, мак польовий, конвалія духмя-
на, чорнобривці яскраві, калина червона.

3. Утворіть словосполучення з поданих слів. (5 балів)

Подарунок, Микола, у руках, книжка, горох, в, сховати, осінь, до, пізня.

Відповідь: подарунок Миколі, книжка у руках, сховати в горосі, до пізньої осені.

4. Запишіть речення, вилучивши «зайві» слова. (5 балів)

У селі селяни закінчили осінні роботи.

У полі синіє польова волошка.

Відповідь: Селяни закінчили осінні роботи. У полі синіє волошка.

Варіант 3**1. Переставте рядки так, щоб утворилася віршована строфа. (2 бали)**

Загорнулася земля;
На ліси і на поля;
І летять, летять сніжинки;
В біле хутро козушинки.

Відповідь:

В біле хутро козушинки.
Загорнулася земля.
І летять, летять сніжинки
На ліси і на поля.

2. Доберіть якомога більше означень, порівнянь, виразів до слів. (4 бали)

Сніжинки (які?) —

Сніжинки (що роблять?) —

Відповідь:

Сніжинки (які?) — біленькі, малесенькі, пухнасті, сріблясті, паперові, новорічні, красиві.

Сніжинки (що роблять?) — летять, кружляють, сідають, танцюють, падають.

3. До поданих іменників доберіть антоніми, визначте їх рід. (4 бали)

День —

Холод —

Радість —

Вечір —

Відповідь:

День — ніч (ж. р.)

Холод — тепло (с. р.)

Радість — сум (ч. р.)

Вечір — ранок (ч. р.)

4. Додайте приголосний звук у кінці слова. Запишіть новоутворені слова. (3 бали)

Аптека, буря, гра, їжа, казка, буква.

Відповідь: аптекар, буряк, грак, їжак, казкар, буквар.

5. Складіть казку «Пригоди непосидючої краплинки». (12 балів)

Варіант 4

1. Замініть висловлювання одним словом. (5 балів)

Електронний пристрій для введення, збереження та обробки інформації — ...

Людина, яка керує школою — ...

Цитрусове дерево із запашними плодами жовтогарячого кольору, яке росте на півдні — ...

Установа, де зберігаються книги, журнали, газети для загального користування — ...

Споруда для обслуговування пасажирів — ...

Відповідь: комп'ютер, директор, апельсин, бібліотека, вокзал.

2. Розберіть слова за будовою. (2 бали)

Хмаринка, засніжений, мороз, вхід.

Відповідь: хмаринка, засніжений, мороз, вхід.

3. Доберіть кілька синонімів до слова *хата*. (2 бали)

Відповідь: дім, оселя, домівка, житло.

4. Відгадайте і запишіть слово. Доберіть до нього кілька ознак. (3 бали)

Корінь мій знаходиться в «ціні»,

Префікс дай від «оклику» мені,

Суфікс від «лінійки» чи від «зірки»,

Разом — результати перевірки.

Відповідь: оцінка.

Варіант 5

1. Доберіть і запишіть слова, які відрізняються від поданого лише одним голосним звуком. (4 бали)

Село — ...

ластівка — ...

лиман — ...

байка — ...

Відповідь: сіло, листівка, лимон, бійка.

2. Утворіть пари схожих за значенням фразеологізмів. (6 балів)

Байдики бити —

ні пари з вуст —

замилювати очі —

водити за ніс —

тинятися з кутка у куток —

тримати язик за зубами —

Відповідь: байдики бити — тинятися з кутка в куток; замилювати очі — водити за ніс; ні пари з вуст — тримати язик за зубами.

3. Удоскональте текст, використавши ознаки, подані у дужках. Запишіть утворений текст. (5 балів)

РАНОК

Ранок після ночі. Зірки пірнули у безодню неба. Піднімається туман. Тихо навкруги.

(Літній, зимовий, ясний; короткої довгої, холодної, теплої; яскраві, бліді; синю, темну; сивий, густий, блідий)

Відповідь:

Ясний літній ранок після короткої теплої ночі. Яскраві зірки пірнули у синю безодню неба. Піднімається блідий туман. Тихо навкруги.

4. Складіть казку «На балу у Снігової королеви», запишіть її. (12 балів)

Варіант 6

1. Вставте пропущені орфограми, запишіть в алфавітному порядку. (6 балів)

З..рно, кр..латий, шв..денько, кл..новий, зам..рзає, пл..ве, св..стити, ч..рвоний, ч..стенський, в..чірній, д..рев'яний, щ..бетати, ш..рокий, заст..ляє, м..жа, в..рхівка, гр..чаний, гл..бокий, т..пленько, в..ликий.

Відповідь: великий, верхівка, вечірній, глибокий, гречаний, дерев'яний, замерзає, застеляє, зерно, кленовий, крилатий, межа, пливе, свистіти, тепленько, червоний, чистенький, швиденько, широкий, щебетати.

2. Замініть окремі поняття одним загальним. (2 бали)

Червоний, чорний, білий —

Україна, Білорусь, Росія —

Київ, Мінськ, Москва —

Автобус, автомобіль, тролейбус —

Відповідь:

Червоний, чорний, білий — кольори.

Україна, Білорусь, Росія — країни.

Київ, Мінськ, Москва — міста.

Автобус, автомобіль, тролейбус — види транспорту.

3. Запишіть слова у два стовпчики.

1) Слова з наголосом на другому складі;

2) слова з наголосом на першому складі.

Письменник, голуб, рибалка, адреса, осінь, цибуля, двері, учень, ялинка, єдність.

Із перших літер кожного слова складіть частину народного прислів'я. Допишіть його. (3 бали)

... .., а

Відповідь: 1) Письменник, рибалка, адреса, цибуля, ялинка.

2) Голуб, осінь, двері, учень, єдність.

Праця годує, а лінь марнує.

4. Переставте букви так, щоб вийшло нове слово. Із двома новоутвореними словами складіть речення. (5 балів)

Осел, лісок, кіт, марка, кури, тіло, банка, нора, смола, качай.

Відповідь: село, сокіл, тік, рамка, руки, літо, кабан, рано, масло, чайка.

5. Складіть розповідь «Мій улюблений казковий (літературний) герой» (10 балів).

Варіант 7

1. Складіть якомога більше слів з букв слова *товариськість*. (2 бали)

Відповідь: товар, рись, рис, сир, тир, істота, віра, старість, тісто, корито, кора, тік, кіт, сік, іскра, іриска, риска.

2. Замініть вислови одним словом-синонімом. (3 бали)

Глек розбити — ...

І гадки не має — ...

Дав, як кіт наплакав — ...

В'ється в'юном — ...

Відповідь:

Глек розбити — посваритися.

І гадки не має — не думає про що-небудь.

Дав, як кіт наплакав — мало.

В'ється в'юном — хитрує.

3. Згрупуйте слова. Виділіть корінь. (5 балів)

Лікар, працівник, місто, ліки, праця, приміський, лікарняний, містечко, працьовитий.

Відповідь: лікар, ліки, лікарняний. Працівник, праця, працьовитий. Місто, приміський, містечко.

4. Запишіть слова за алфавітом, вставляючи пропущені букви. (5 балів)

Гор..зонт, к..рмо, адр..са, к..фір, оч..рет, ч..решня.

Відповідь: адреса, горизонт, кермо, кефір, очерет, черешня.

5. Складіть твір-опис на тему «Моя улюблена іграшка» (5–6 речень). (10 балів)

Відповідь:

ЧУДЕРНАЦЬКА ХМАРКА

Сонячний осінній день. Раптом у далині з-за лісу з'явилася хмарка. Вона насувалася швидко і зростала на очах. Це зовсім і не хмарка, а величезна зграя шпаків.

2. Запишіть слова за алфавітом, поставте наголос.

Завдання, ознака, заняття, олень, виразно, новий, посередині, фартух.

Відповідь: ви́разно, завда́ння, новий, озна́ка, о́лень, посере́дині, фарту́х.

3. Доберіть і запишіть до прикметників порівняння. (5 балів)

Неповороткий, наче... Полохливий, як...

Злий, як... Упертий, як...

Відповідь: Неповороткий, наче ведмідь. Полохливий, як заєць.

Злий, як вовк. Упертий, як осел.

4. Замініть вислови одним словом, це слово запишіть. Складіть і запишіть речення з одним із висловів. (5 балів)

Пекти раки — Точити теревені —

П'ятами накивати — Повісити носа —

Набрати води в рот —

Відповідь:

Пекти раки — червоніти.

Точити теревені — розмовляти.

П'ятами накивати — втекти.

Повісити носа — засмутитися.

Набрати води в рот — мовчати.

Варіант 10

1. Із поданих слів побудуйте речення, підкресліть головні та другорядні члени речення. Установіть зв'язок слів у цьому реченні. (5 балів)

Соловейко, крислатому, затьохкав, клені, увечері, на Хата, на, садку, ховається, горбку, розквітлому, у.

Відповідь: Увечері на крислатому клені затьохкав соловейко.

(Хто?) Соловейко;

соловейко (що зробив?) затьохкав;

затьохкав (коли?) увечері;

затьохкав (на чому?) на клені;

клені (якому?) крислатому.

На горбку у розквітлому садку ховається хата.

(Що?) Хата;

хата (що робить?) ховається;

ховається (де?) на горбку, у садку;

садку (якому?) розквітлому.

2. Виберіть стовпчик зі спільнокореновими словами. При його записі опустіть «зайве» слово. (5 балів)

бережливий	знаменитий	будинок	лісові
бережок	уславлений	будівельник	лісова
	легендарний	будувати	лісовий
		збуджений	

Відповідь: будинок, будівельник, будувати.

3. Знайдіть і випишіть з тексту слова-синоніми (1-ша група слів) та спільнокореневі слова (2-га група слів). (5 балів)

Київ. Скільки сонця і тепла випромінює це слово!

І ось я вперше в цьому чарівному місті. Наша столиця здалася мені незвичайною. Прекрасний у крилатих каштанах Хрещатик. Чудовий широкий Дніпро. Прикрашають місто-велетень архітектурні споруди-гіганти.

А у квітні розцвітають київські каштани.

Відповідь:

Синоніми: чарівному, незвичайною, прекрасний, чудовий.

Спільнокореневі: прекрасний, прикрашають

4. Побудуйте звукові моделі поданих слів: сузір'я, життя, синіє, європейська. (5 балів)

Відповідь:

—	○	=	ó	=	—	○
---	---	---	---	---	---	---

—	○	=	:	ó
---	---	---	---	---

—	○	=	ó	=	○
---	---	---	---	---	---

=	○	—	—	○	=	ó	=	—	○
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

5. Яке запитання можна поставити до тексту-опису?

Який предмет? Які враження від нього виникли? Що відбулося? Чому так сталося? Хто винен?

Відповідь: Який предмет?

6. Опишіть свою домашню тваринку-улюбленця. Придумайте доцільний цікавий заголовок. (Аналогічне завдання на вибір: «Моя улюблена осіння квітка».)

Відповідь:

КИЦЮНЯ ПУШИНКА

Пушинку люблю не тільки я, а й вся моя сім'я.

Кицюня — ласкава і ніжна тваринка. Тіло її вкрите пухнастою білою шерстю. Головка маленька. Вушка гостренькі. У неї цікаві очі. Одне око жовтого кольору, а друге — зеленого. Лапки в Пушинки короткі з м'якими подушечками і гострими кігтками. Хвостик у киці довгий.

Я і Пушинка — друзі.

Варіант 11

1. Опишіть улюблене зимове свято. (12 балів)
2. Об'єднайте спільнокореневі слова й розберіть їх за будовою. (5 балів)

Водити, водою, водиця, водій, водний, вода, воджу.

Відповідь: Водити, водий, воджу. Водиця, водний, вода.

3. Поясніть значення слів. (10 балів)

Квартирка, ґанок, ґедзь, ґречний, фіранка.

Відповідь: невеличкі заklenі дверцята у вікні; дерев'яні сходи; комаха-кровосос; ввічливий; занавіска.

4. Запишіть слова за алфавітом, вставляючи пропущені букви. Поставте наголос. (10 балів)

Спина, ап..льсин, б..нзин, к..шення, во..зал, завдання, добуток, гор..зонт, ґ..лґотати.

Відповідь: апельсін, бензін, вокзал, горизонт, гелґотати, добуток, завдання, кишення, спіна.

Варіант 12

1. Опишіть улюблену пору року. (12 балів)
2. Об'єднайте спільнокореневі слова. Починайте записувати кожен ряд споріднених слів зі слова, від якого утворилися інші споріднені слова. Кожен ряд записуйте з абзацу. Розберіть усі слова за будовою. (12 балів)

Гора, гіркий, горло, гордій, гіркота, горець, гірський, горіння, гордий, горіти, гірка.

Відповідь: гора, горець, гірський, гірка, гіркий, гіркота; гордій, гордий; горіння, горіти.

3. Поясніть значення слів. (8 балів)

Дзиґа, ґринджоли, ґава, серпанок.

Відповідь: іграшка, що обертається на вістрі; сани; ворона; тумана.

4. Запишіть слова за алфавітом. Поставте наголоси. (5 балів)

Спина, навчання, випадок, дочка, верба, ознака, чарівний, черствий, добуток, завдання.

Відповідь: верба́, ви́падок, добу́ток, дочка́, зава́дання, нава́чання, озна́ка, спіна, чари́вний, черсто́вий.

Варіант 13**1. Намалуйте словесний портрет квітки. Доберіть заголовок до тексту. (4 бали)**

Це ... красуня. У неї ... оченята, ... вії. Вона..., ... У неї ... стебло, ... листочки. Пелюстки схожі на ... Вони пахнуть ..., ...

Відповідь:

Це польова красуня. У неї сонячно-золоті оченята, білосніжні вії. Вона тендітна, гарна. У неї гнучке стебло, вирізьблені листочки. Пелюстки схожі на промінчики. Вони пахнуть медом, свіжістю.

2. Доберіть п'ять слів за схемою: префікс — корінь — суфікс. (6 балів)

Відповідь: учинок, узимку, уважність, сучасник, спадок.

3. Відповідайте так, щоб кожне слово починалося на букву м. (5 балів)

Антонім до слова «війна» —

Назва посуду —

Назва тварини —

Приладдя для фізкультури —

Назва продукту —

Ім'я дівчинки —

Назва українського міста —

Назва рослини —

Переправа через річку —

Назва засобу гігієни —

Відповідь: мир, миска, метелик, м'яч, молоко, Марина, Миколаїв, мак, міст, мило.

Варіант 14

1. Поміркуйте, про що можуть розповідати твори з такими заголовками. Напишіть твір за одним із заголовків. (12 балів)
Березнева пора у берізок
Береза і ялина
Чому сумує берізка?
Зимовий сон білокорої красуні
Як берізка листя роздаровувала
2. Відредагуйте текст, використовуючи синоніми. (5 балів)
Мишко любить ходити до дідуса в гості. Дідусь завжди з радістю зустрічає Мишка. Дідусь пригощає Мишка смачними яблуками, грушками, цілющим медом.
Мишко із задоволенням працює у дідусевому саду. Мишко може і води бджілкам-трудівницям налити і суху гілочку на яблуньці зрізати.
Радіє дідусь — славний помічник росте!
Відповідь:
Мишко любить ходити в гості до дідуса. Він завжди з радістю зустрічає Мишка. Дідусь пригощає онука смачними яблуками, грушками, цілющим медом.
Хлопчик із задоволенням працює у дідусевому саду. Мишко може і води бджілкам-трудівницям налити і суху гілочку на яблуньці зрізати. Радіє дідусь — славний помічник росте!
3. Доповніть ряд словами-ознаками. (5 балів)
Запашний, теплий, ... — хліб.
Затишний, просторий, ... — дім.
Ніжні, барвисті, ... — квіти.
Відповідь:
Запашний, теплий, смачний, рум'яний — хліб.
Затишний, просторий, світлий, чистий — дім.
Ніжні, барвисті, пахучі, красиві — квіти.
4. Запишіть слова в алфавітному порядку, вставляючи пропущені букви. (5 балів)
Д..путат, гор..зонт, ап..тит, к..піти, велос..пед, во..зал, д..ц..-метр, б..нзин, ас..альт, гр..міти, вогн..ще, д..ректор, ап..льсин, в..рблюд.
Відповідь: апельсин, апетит, асфальт, бензин, велосипед, верблюд, вогнище, вокзал, горизонт, гриміти, депутат, дециметр, директор, кипіти.

5. Запишіть кілька прислів'їв, у яких є слова-антоніми. (8 балів)

Відповідь:

Більше діла — менше слів.

Більше робити, а менше — говорити.

Балаканням роботи не почнеш і не закінчиш.

Говорить прямо, а робить криво.

Гірко поробиш — солодко з'їси.

Більше вір своїм очам, ніж чужим речам.

Бійся цапа спереду, коня ззаду, а хитрої людини з усіх боків.

Сухий березень, теплий квітень, мокрий май — буде хліба врожай!

Ластівка день починає, а соловей кінчає.

Варіант 15**1. Напишіть твір-розповідь за поданим початком і кінцівкою. (12 балів)**

Настали перші приморозки. Річка вкрилася кригою.

...

З того часу школярі добре запам'ятали, що на кризі треба бути обережним.

2. Запишіть слова в алфавітному порядку, вставляючи пропущені букви. (5 балів)

Д..путат, гор..зонт, к..піти, велос..пед, во..зал, д..ц..метр, б..нзин, ас..альт, гр..міти, вогн..ще, д..ректор, ап..льсин, в..рблюд, ап..тит.

Відповідь: апельсин, апетит, асфальт, бензин, велосипед, верблюд, вогнище, вокзал, горизонт, гриміти, депутат, дециметр, директор, кипіти.

3. Позначте правильну відповідь на запитання: «Які слова зігрівають людське серце?». З обраним словосполученням складіть і запишіть речення. Встановіть у ньому зв'язок слів за допомогою запитань. (5 балів)

а) Гарячі слова;

в) улесливі слова;

б) злі слова;

г) добрі слова.

Відповідь: г) Добрі слова зігрівають людське серце.

4. Позначте рядок, у якому всі прикметники мають однакову будову. (5 балів)

а) Лісовий, шкільний, класна;

б) милий, підводний, прибережний;

в) заводський, робочий, машинний.

Відповідь: а.

5. Запишіть 2–3 речення про те, як ви дотримujete правил дорожнього руху. (8 балів)

Відповідь:

Я уважно слідкую за сигналами світлофорів і переходжу дорогу лише у місцях, де є знак пішохідного переходу. Я ніколи не перебігаю дороги, тому що можна впасти, і автомобіль, який швидко наближатиметься, не зможе відразу зупинитися. Я також розумію, що навіть на пішохідному переході потрібно добре подивитися, чи всі транспортні засоби зупинилися. Слід дотримувати правил, щоб уберегтися від небезпек.

Варіант 16

1. Розгляньте схему слова.

Оберіть рядок, у якому слово відповідає поданій схемі. (1 бал)

- а) Щавель; б) щастя; в) щєбіт.

Відповідь: а.

2. Оберіть рядок, у якому всі слова в алфавітному порядку записано правильно. (1 бал)

- а) Комп'ютер, кукурудза, черешня, секунда, сантиметр;
б) комп'ютер, кукурудза, сантиметр, секунда, черешня;
в) кукурудза, комп'ютер, секунда, сантиметр, черешня.

Відповідь: б.

3. Прочитайте текст.

Ніхто вже не пам'ятає, відколи стоїть серед степу курінь. Хатка не хатка, бо немає ні стін, ні вікон, ані димаря. Одначе й стіжок не стіжок, бо двері є. А за дверима — холодний морок, грибами пахне та давнім дощем. Змайстрував курінь колись дядько Демид, гарний тесляр та столяр.

За Г. Тютюнником

Визначте стиль цього тексту. (1 бал)

- а) Художній; б) діловий; в) науковий.

Відповідь: а.

4. Прочитайте речення.

На вулицях починався веселий святковий карнавал.

Визначте, які слова становлять його граматичну основу. (1 бал)

- а) На вулицях починався;
б) святковий карнавал;
в) починався карнавал.

Відповідь: в.

5. Оберіть рядок, в якому в усіх словах після префіксів ставиться апостроф. (1 бал)

- а) Роз..їзд, об..їхав, з..єднати;
- б) при..їхати, об..ява, роз..яснити;
- в) з..явився, під..їхав, пере..їхав.

Відповідь: а.

6. Оберіть три спільнокореневих слова до слова *вода*. (3 бали)

а) Водичка;	г) підвода;	е) приводити;
б) завод;	г') заводити;	є) проводжати;
в) водити;	д) підводний;	ж) водойма.

Відповідь: а, д, ж.

7. Прочитайте слова.

Кр..ло, п..карня, п..тля, сл..вовий, р..бро, кр..жаний.

Розподіліть їх за двома групами і впишіть, вставивши пропущені літери, у відповідному місці.

1-ша група — ті, які пишуться з ненаголошеним [е] в корені.

2-га група — ті, які пишуться з ненаголошеним [и] в корені.

(2 бали)

Відповідь: пекарня, петля, ребро; крило, сливовий, крижаний.

8. Прочитайте речення.

Мовчи язичку дістанеш паляничку. (*Народна творчість*)

Поставте у ньому потрібні розділові знаки. (1 бал)

Відповідь: Мовчи, язичку, дістанеш паляничку.

9. Прочитайте речення.

Ходить бусол в окулярах

По лугах зеленоярих...

В. Бичко

Доберіть три синоніми до виділеного слова. Запишіть утворений синонімічний ряд. (3 бали)

Відповідь: ходить — хід, похід, похідний, походити, переходити, ходьба, перехід, сходить, заходить, виходить.

10. Відгадайте загадку.

Я найперша зацвітаю
Синім цвітом серед гаю.
Відгадайте, що за квітка,
Бо мене не буде влітку.

Запишіть слово-відгадку. Розберіть це слово за будовою. (2 бали)

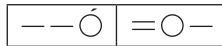
Відповідь: підсніжник □.

11. Складіть і запишіть лист, адресований другові, про подію, яка сталася у вашому класі. У зачині використовуйте звертання до адресата. Дотримуйте тричастинної структури висловлювання. Передбачайте абзаци. Розкрийте тему в змісті листа. Пишіть грамотно.

У разі потреби використовуйте чернетку. (5 балів)

Варіант 17

1. Розгляньте схему слова.

Оберіть рядок, у якому слово відповідає поданій схемі. (1 бал)

- а) Щастя; б) щавель; в) щєбіт.

Відповідь: в.

2. Оберіть рядок, у якому всі слова в алфавітному порядку записано правильно. (1 бал)

- а) Акваріум, апельсин, пшениця, президент, радіо;
б) апельсин, акваріум, радіо, президент, пшениця;
в) акваріум, апельсин, президент, пшениця, радіо.

Відповідь: в.

3. Прочитайте текст.

Найперша в країні бібліотека знаходилася у Києві, в Софійському соборі. Створив її князь Ярослав Мудрий. Книжки писались від руки, і було їх у бібліотеці дев'ятсот п'ятдесят.

З журналу «Барвінок»

Визначте стиль цього тексту. (1 бал)

- а) Художній; б) діловий; в) науковий.

Відповідь: в.

4. Прочитайте речення.

Джерельце під вербою виблискує прозорою водою.

Визначте, які слова становлять його граматичну основу. (1 бал)

- а) Джерельце виблискує;
б) джерельце під вербою;
в) виблискує водою.

Відповідь: а.

5. Оберіть рядок, у якому в усіх словах після префіксів ставиться апостроф. (1 бал)

- а) Роз..єднати, при..їхати, з..юрмитися;
б) об..єднати, з..явився, з..їв;
в) об..єднання, роз..яснення, по..їхав.

Відповідь: б.

6. Оберіть три спільнокореневих слова до слова *літо*. (3 бали)

а) Лігачок;	г) перелітні;	е) літати;
б) літечко;	г) приліт;	е) літак;
в) виліт;	д) літній;	ж) влітку.

Відповідь: б, д, ж.

7. Прочитайте слова.

Хв..лястий, кр..чав, ст..жинка, св..стіло, дз..ркальна, с..ло.

Розподіліть їх за двома групами і впишіть, вставивши пропущені літери, у відповідному місці.

1-ша група — ті, які пишуться з ненаголошеним [е] в корені.

2-га група — ті, які пишуться з ненаголошеним [и] в корені.

(2 бали)

Відповідь: стежинка, дзеркальна, село; хвилястий, кричав, свистіло.

8. Прочитайте речення.

Щасливі будьте люди на землі. (*В. Сосюра*)

Поставте у ньому потрібні розділові знаки. (1 бал)

Відповідь: Щасливі будьте, люди, на землі.

9. Прочитайте речення.

... *Промовила* бурулька:

— Від сонця я розтану...

Л. Компанієць

Доберіть три синоніми до виділеного слова. Запишіть утворений синонімічний ряд. (3 бали)

Відповідь: промовила — мова, промова, мовонька, відмова, відмовитись, мовний, розмова, розмовний, розмовляти, промовка, скоромовка, чистомовка.

10. Відгадайте загадку.

У зеленому гаю

Під березою стою.

Через те і маю я

Теж березове ім'я.

Запишіть слово-відгадку. Розберіть це слово за будовою. (2 бали)

Відповідь: Підберезник.

11. Складіть і запишіть лист, адресований другові, про подію, яка сталася у вашій сім'ї. У зачині використовуйте звертання до адресата. Дотримуйте тричастинної структури висловлювання. Передбачайте абзаци. Розкрийте тему у змісті листа. Пишіть грамотно.

У разі потреби використовуйте чернетку. (5 балів)

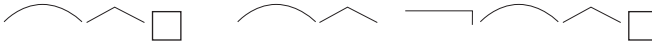
Варіант 18

1. Допоможіть скласти довідник міст, розташувавши назви поданих міст в алфавітному порядку. (3 бали)

Ялта, Київ, Алушта, Вінниця, Хмельницький, Городок, Славута, Шепетівка, Львів, Луцьк, Харків, Донецьк, Полтава, Дрогобич, Одеса, Херсон.

Відповіді: Алушта, Вінниця, Городок, Донецьк, Дрогобич, Київ, Луцьк, Львів, Одеса, Полтава, Славута, Харків, Херсон, Хмельницький, Шепетівка, Ялта.

2. Доберіть слова до поданих схем. (3 бали)

Відповідь: високий, дубок, перелітний.

3. Допоможіть учителю перевірити текст. Виправте помилки, запишіть і доберіть заголовок. (10 балів)

Пришла золота осінь. Дирева і кушчи стали барвистими. У беріз та верб ростріпались коси. Зимля вкрилася кольоровим покривалом. Повітря вохке. Багато птахів полетіло у теплі краї, а деякі залешились земувати у нас.

Відповідь:

ЗОЛОТА ОСІНЬ

Настала золота осінь. Дерев а і кушчі стали барвистими. У беріз та верб розтріпались коси. Земля вкрилася кольоровим покривалом. Повітря вогке. Багато птахів полетіло у теплі краї, а деякі залишились зимувати у нас.

4. Уявіть, що ви спілкуєтеся з іноземною делегацією. Допоможіть їм пригадати прислів'я з поданих слів. Запишіть їх. (6 балів)

а) Родить, як, а, на, дивись, як, людину, дерево, на, робить.

б) Голова, щоб, на, був, те, ній, розум, у.

Відповідь: а) На дерево дивись, як родить, а на людину — як робить! б) Голова на те, щоб розум у ній був.

5. Підпишіть конверт із повною адресою проживання свого друга. (5 балів)

ОБЛАСНИЙ ЕТАП**Варіант 1**

1. Напишіть казку на тему «Як Лисичка друзів шукала». (12 балів)

2. Випишіть слова, які мають закінчення. Розберіть їх за будовою. (12 балів)

Столик, засніжені, вороння, водій, тепер, вікно, метро, захід, пісок.

Відповідь: засніжені, вороння, вікно.

3. До поданих слів доберіть якомога більше слів, близьких за значенням. (10 балів)

Хуртовина —

Кричати —

Відповідь: хуртовина — завірюха, буран, заметіль, пурга, хуга, віхола, метелиця, хурделиця, сніговій, сніговійниця, сніговиця; кричати — репетувати, гвалтувати, горлати, голосити, лементувати, гримати, йойкати, здійсмати галас, піднімати гвалт, горло дерти.

4. Запишіть слова за алфавітом, вставляючи пропущені орфограми. (7 балів)

Кр..латий, кл..новий, зам..рзає, пл..ве, св..стіти, червоний, частенький, дерев'яний, щебетати, заст..ляє, м..жа, в..рхівка, гречаний, т..пленько, гл..бокий.

Відповідь: верхівка, глибокий, гречаний, дерев'яний, замерзає, застеляє, кленовий, крилатий, межа, пливе, свистіти, тепленько, частенько, червоний, щебетати.

Варіант 2

1. Складіть і запишіть твір «Моя улюблена книжка». (10 балів)

2. Спишіть, вставте пропущені букви. (5 балів)

Т..пліє, с..ніє, галуз..я, з..лений, узліс..я, б..резняк, волос..я, ст..блинки, ч..рвоний, лист..я, узбіч..я, бл..скучий, в..селка, пр..дмет, д..ректор.

Відповідь: тепліє, синіє, галуззя, зелений, узлісся, березняк, волосся, стеблинки, червоний, листя, узбіччя, блискучий, веселка, предмет, директор.

3. Використовуючи антоніми, запишіть текст із протилежним значенням. (6 балів)

Стояв похмурий осінній день. Небо низьке. Пливуть важкі чорні хмари. Сонце сховалося. Стає все холодніше і холодніше. День обіцяє бути сумним. Настрій препоганий.

Відповідь:

Стояв ясний осінній день. Небо високе. Пливуть легкі білі хмаринки. Сонце вийшло. Стає все тепліше і тепліше. День обіцяє бути веселим. Настрій прехороший.

4. Складіть і запишіть 2 речення зі звертанням. (3 бали)

Відповідь: Як ви, діти, провели канікули? Де ти, білочко, живеш?

5. До прикметників, ужитих у переносному значенні, доберіть прикметники у прямому значенні. (6 балів)

Глибокі знання —

сивий туман —

світла думка —

кам'яне серце —

гарячий привіт —

золоте волосся —

залізна воля —

свіжа газета —

Відповідь: глибокі — міцні, сивий — густий, світла — розумна, кам'яне — байдуже, гарячий — палкий, золоте — жовте, залізна — сильна, свіжа — сьогоднішня.

Варіант 3

1. Опишіть казковий зимовий ліс. (12 балів)

2. Розберіть слова за будовою.

Кінний, кіно, кінь, кінський, кінно (*верхи*). (5 балів)

Відповідь: Кінний, кіно, кінь, кінський, кінно.

3. Доберіть до кожного слова якомога більше синонімів. (10 балів)

Гречний —

Гава —

Сукня —

Хуртовина —

Відповіді: гречний — чемний, ввічливий, люб'язний, шанобливий; гава — гавря, ворона, роззява; сукня — плаття, пеньюар, спідниця; хуртовина — завірюха, буран, заметіль, пурга, хуга, віхола, метелиця, хурделиця, сніговий, сніговійниця, сніговиця.

4. Запишіть слова за алфавітом, вставляючи, де потрібно, пропущені букви чи знаки. (10 балів)

К..рмо, л..лека, д..ректор, дж..р..ло, гор..зонт, гр..нджолі, ні..ті, ч..рв..як, з..юрмилися, воло..ка, боро..ба, моркв..яний, річ..чка, вул..чка.

Відповідь: боротьба, волошка, вуличка, горизонт, грінджолі, джерело, директор, з'юрмилися, кермо, лелека, морквяний, нігті, річечка, черв'як.

Варіант 4

1. Опишіть бал у королеви Зими. (12 балів)

2. Випишіть слова, які мають закінчення. Розберіть їх за будовою. (12 балів)

Робітник, засніжений, колосся, водій, холодно, зараз, стіл, п'ять, за, кіно, місто, книг.

Відповідь: засніжений, колосся, місто.

3. Поставте слова в кличному відмінку (*форма звертання*) однини та запишіть їх. (9 балів)

Мама, дід, тато, Василь, Андрій, Ольга Іванівна, бабуся, Соня, Ілля.

Відповідь: мамо, діду, тато, Василю, Андрію, Ольго Іванівно, бабусю, Соню, Ілле.

4. Запишіть слова, вставляючи пропущені букви та апостроф. Поставте наголос. (6 балів)

Спина, духм..яний, ч..р..вики, с..р..да, моркв..яний, дочка, к..шеня, д..ц..метр, ознака, добуток, завдання, роз..ясн..ння.

Відповідь: спіна, духмяний, черевіки, середá, морквяний, дочка́, кишéня, дециме́тр, озна́ка, добу́ток, завда́ння, роз'я́снення.

ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Напишіть твір-опис за поданим початком. (12 балів)

А надворі зима. Вона цього року видалась сувора... Все заснуло; тільки з півночі наступало холодне повітря і вичувалося, що з ним прийде нарешті спізнена зима (У. Самчук).

У творі використайте опорні слова та епітети: зима — морозна, яскрава, сніжна, хмурочола, срібносніжна; зірка — мерехтлива, промениста, тріпотлива, світанкова, привітна, тиходзвінна, трепетно-ясна; сніг — іскристий, променистий, однокольоровий, сріблястий; ліс — безкрай, дрімучий, розкішний, сріблясто-блакитний, віковичний, мовчазний, насуплений, сонний, таємничий; небо — безмежне, низьке, багряноцвітне, зірчає, морозяне, замислене, притихле, безодньо-блакитне, зоряно-рясне, коструbate.

2. Доберіть якнайбільше спільнокореневих слів до слів *творити*, *сніг*. Виділіть у них префікси та суфікси (за наявності). (8 балів)

Відповідь: творити — твір, витвір, творч^ість, творч^ій, творіння, твір^ний; сніг — снігов^ій, снігов^ій, сніж^ок, сніж^инка, засніжений, засніжити.

3. Складіть речення, у яких слова *сонце*, *світлий*, *крила* виступали б у прямому, а потім — у переносному значенні. (6 балів)

Відповідь:

Земля обертається навколо Сонця. Сонце моє, — прошепотіла мама дитині. У всіх птахів є крила. Під крилами літака виднілося безмежне поле. Сьогодні світлий день. У Максима світла голова.

4. Запишіть слова за алфавітом, поставте наголос. (5 балів)

Джерельце, випадок, усмішка, разом, шофер, помилка, одинадцять, загадка, горицвіт, соломинка, кроїти, черговий,

течія, донька, судно, джинсовий, ремінь, текстовий, циган, обруч (поряд).

Відповідь: випадок, горіцвіт, джерельце, джінсовий, донька, загадка, крїти, обруч (*поряд*), одинадцять, помїлка, разом, ремінь, соломінка, судно, текстовий, течія, усмішка, цїган, черговий, шофєр.

Варіант 2

1. Запишіть речення в такій послідовності, щоб утворився текст. Доберіть заголовок і запишіть перед текстом. Допишіть ще 2–3 речення. (10 балів)

Дзвінко співають птахи, дзюркочуть попід деревами струмочки. Радісна, гомінка і пахуча весна. Теплий вітер пробігає у верховітті...

Відповідь.

НАСТАЛА ВЕСНА

Радісна, гомінка і пахуча весна. Дзвінко співають птахи, дзюркочуть попід деревами струмочки. Теплий вітер пробігає у верхів'ї. Земля ще холодна, а через залишки снігу пробиваються найперші квіти проліски. У лісі прокидаються від зимової сплячки звірі, вертаються після зимівлі птахи. Усі готуються до виведення потомства. Швидко набухають і лопаються бруньки, з яких з'являються ніжно-зелені листочки. Усюди відчувається пробудження природи.

- 2. Запишіть слова за алфавітом, поставте наголос. (5 балів)**

Зошит, ознака, виразно, запитання, новий, високо, одинадцять.
Відповідь: ви́разно, ви́соко, запитáння, зо́шит, новíй,
оди́на́дцять, о́зна́ка.

- 3. Поділіть слова для переносу. (5 балів)**

Підйом, ходжу, олівець, близький, кільце.

Відповідь: під-йом, хо-джу, олі-вець, близь-кий, кіль-це.

4. З поданих слів складіть речення, підкресліть головні члени.

Пташки, наповнить, гаї, незабаром, і, спів, сади. (5 балів)

Відповідь.

Незабаром спів пташок наповнить гаї і сади.

- 5. До поданих слів доберіть слова, близькі за значенням. (5 балів)**

Лагідний — говорити —

шлях — хата —

Відповідь: лагідний — сумирний, тихий, ніжний, ласкавий, доброзичливий, приязний, дружній; говорити — казати, мовити, висловлюватися, балакати, розмовляти, гомоніти; шлях — дорога, колія, шосе, траса, бруківка, кам'яниця, маршрут, курс,

відстань; хата — халупа, халабуда, хижа, мазанка, кімната, світлиця, домівка, дім, квартира, житло, хатина, хатинка, хатка.

Варіант 3

1. Поясніть, як ви розумієте прислів'я. (10 балів)

Не помиляється той, хто нічого не робить.

У чужому оці і порошинку бачить, а в своєму і пенька не помічає.

Відповідь:

Не помиляється той, хто нічого не робить.

Таке прислів'я використовуємо тоді, коли ми хочемо заступитися за того, хто припустився помилки. Але можемо пристосувати його і до того, хто зі страху, щоб не припуститися помилки, нічого не робить.

У чужому оці і порошинку бачить, а в своєму і пенька не помічає.

Таке прислів'я використовуємо тоді, коли хтось судить інших людей, сміється з їх помилок, тобто звертає увагу на чужі вади, але не бачить своїх.

2. До поданих слів допишіть слова, від яких вони утворилися.

Підкресліть чергування приголосних. (5 балів)

Французький, ладозький, поліський, запорізький, поволзький, ризький, дрогобицький, товариський.

Відповідь: французький — француз, ладозький — Ладога, поліський — Полісся, запорізький — Запоріжжя, поволзький — Поволжя, ризький — Рига, дрогобицький — Дрогобичь, товариський — товаришь.

3. Вставляючи пропущені букви, поставте слова у давальному відмінку однини.

Зразок: земля — землі.

Пл..че, в..чори, з..рно, кр..ло, п..ро, р..бро, ст..бло, в..сло, в..сна, с..стра, м..жа, кн..жки, с..рпи.

Побудуйте з поданими вище словами (на вибір) два речення за схемою. (5 балів)

- 1) | _____ i _____ .
 2) | _____ i _____ .

Відповідь: плече — плечу, вечори — вечорам, зерно — зерну, крило — крилу, перо — перу, ребро — ребру, стебло — стеблу, весло — веслу, весна — весні, сестра — сестрі, межа — межі, книжки — книжкам, серпи — серпам.

4. Випишіть іменники, які вживаються тільки у множині. Додайте до трьох слів можливі прикметники. (5 балів)

Канікули, горіхи, дріжджі, зими, гнізда, шахи, шашки, чайки, морози, ножиці, тополі, щипці, сани, зірниці, ковзани, споруди, береги.

Відповідь: веселі канікули, пивні дріжджі, шахи, шашки, гострі ножиці, щипці, дерев'яні сани, зірниці, швидкі ковзани.

Варіант 4

1. Складіть і запишіть розповідь про пригоду, яка трапилася із вашою родиною. (10 балів)

2. Знайдіть кінцівку прислів'я. (5 балів)

Куди голка, ...	малий дощ.
Коня кують, ...	до зайця.
З великої хмари...	туди й нитка.
Далеко куцому...	а жаба й собі ногу підставляє.

Відповідь:

Куди голка, туди й нитка. Коня кують, а жаба й собі ногу підставляє. З великої хмари малий дощ. Далеко куцому до зайця.

3. Запишіть слова за алфавітом, поставте наголос. (5 балів)

Випадок, простий, чотирнадцять, алфавіт, лінійка, календар, ознака.

Відповідь: алфавіт, випадок, лінійка, календар, ознака, простий, чотирнадцять.

4. Доберіть синоніми до слів. (5 балів)

Поле —	іти —
світлий —	близько —

Відповідь: поле — рівнина, степ, лан, нива, стадіон, ділянка; іти — йти, ходити, ступати, простувати, прямувати, крокувати, чимчикувати, рушати, брести, блукати, плентатися, волоктися, чвалати, чалапати, клигати, чапати, дибати, рухатися; світлий — чистий, прозорий, осяяний, ясний, розумний; близько — недалеко, поблизу, недалечко, неподалік, близенько, близесенько.

5. Зі слів складіть вірш та напишіть його автора. (5 балів)

Сердитий, стогне, та, Дніпр, гне, завива, верби, широкий, вітер, високі, горами, реве, підійма, хвилю, додолу.

Відповідь:

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

Тарас Шевченко

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КОНКУРСУ

1. Спишіть, вставляючи пропущені літери.

Дух..яний, зна...я, пр..з..дент, лист..я, за..ць, ш..л..стить,
обли..ч.., ч..тирнадцять, дж..р..ло, а..рус.

Відповідь: духмяний, знання, президент, листя, заєць, шелестить, обличчя, чотирнадцять, джерело, аґрус.

2. Розберіть слова за будовою.

Засніжений, садовий, лісок.

Відповідь: засніже^{ни}й, садов^{ий}, лісо^к.

3. Побудуйте слова за схемами.

Відповідь. Лісовий, підсніжники, моряк.

4. Доберіть і запишіть спільнокореневі слова до слова *футбол*.

Відповідь: футбольний, футболіст, зафутболити.

5. Спишіть, вставляючи пропущене слово.

Я все люблю в своїм краю;
Найбільше — матінку свою,
Ласкаву, радісну, єдину —
Люблю, як сонце,...

М. Сингаївський

Відповідь:

Я все люблю в своїм краю;
Найбільше — матінку свою,
Ласкаву, радісну, єдину —
Люблю, як сонце, Україну.

6. Опишіть квітку (за власним вибором).

Варіант відповіді:

ТРОЯНДА

Моя улюблена квітка — троянда. Трояндовий кущ приваблює моє око.

Троянда — тендітна, пахуча і красива квітка. На стеблі в неї містяться маленькі, але гострі колючки. Квіти бувають різного кольору, але мені до вподоби червоні троянди, бо вони — квіти любові.

7. Складіть твір на тему «Кожному відкрита дорога до знань».
Варіант відповіді:

КОЖНОМУ ВІДКРИТА ДОРОГА ДО ЗНАНЬ

Кожен школяр має право на освіту. Обов'язок учня — старанно і наполегливо вчитися. Щоб стати всебічно розвинуеною людиною, необхідно докласти багато зусиль для опанування знань.

Найбільш корисною для суспільства є людина, яка багато знає і вміє.

8. Напишіть твір на тему «Якби я був(ла) президентом».
Варіант відповіді:

ЯКБИ Я БУЛА ПРЕЗИДЕНТОМ

Мабуть, добре бути президентом країни, але дуже важко і відповідально. Якби я була президентом, то багато зробила б для навчання і відпочинку школярів. Наприклад, побудувала б більше ігрових і спортивних майданчиків. Обов'язково зробила б так, щоб було більше музеїв, парків, театрів, кінотеатрів, цирків, дитячих бібліотек, книжкових магазинів.

Якби я була президентом, то турбувалася б про розвиток освіти, дитячого спорту і дитячої творчості, тому що діти — це майбутнє країни. Я хочу, щоб наша Україна була сильною і розвинуеною державою.

9. Прочитайте початок тексту.

Жив на світі горобчик, він був самотнім, тому що ні з ким не дружив, усіх ображав, насміхався...

Пофантазуйте, що було далі. Розкажіть свою історію. Дайте їй заголовок.

Варіант відповіді:

ЯК ГОРОБЧИК НАВЧИВСЯ ДРУЖИТИ

Жив на світі горобчик, він був самотнім, тому що ні з ким не дружив, усіх ображав, насміхався.

Одного разу з горобчиком ледь не трапилося лихо. На нього напав великий голодний кіт. Непереливки довелося б нашому горобчикові, якби не його товариші горобці. Разом вони відбилися від злого kota.

Ця перемога стала можливою лише завдяки дружбі. І горбчик нарешті зрозумів, що таке надійні друзі. Більше він ніколи нікого не ображав, з усіма дружив та інших цього навчав.

10. Складіть твір на тему «Про що вночі шепочуть парти».

Варіант відповіді:

ПРО ЩО ВНОЧІ ШЕПОЧУТЬ ПАРТИ

Одного вечора, коли всі діти повернулися додому, а у класі було темно і тихо, дві парти почали розмовляти. Вони сперечалися, чий учень найкращий. Перша промовила:

— Мій хлопчик сильний, красивий, сміливий.

Друга відповіла:

— А мій розумний, культурний, захищає слабких.

Уранці до класу прийшли учні. За першу парту сів Сергійко, а згодом виліз на неї і почав стрибати. Порта зламалася. За другу парту сів Дмитрик. Побачив на парті плями і помив її. Потім допоміг Сергійкові відремонтувати його парту.

Наступної ночі парти не сперечалися, а вдвох хвалили Дмитрика.

11. Запишіть тлумачення виразів.

Правити теревені —	дерти горло —
на головах ходити —	розбити глека —
передати куті меду —	

Відповідь: перестаратися; посваритися; бешкетувати; базікати; кричати.

12. Розберіть слова за будовою.

Хмаринка, засніжений, мороз, вхід.

Відповідь: хмаринка, засніжений, мороз, вхід.

13. Поставте правильно наголоси у словах.

Випадо́к, подруга́, центне́р, дро́ва, закла́дка, шофе́р, виразно́, листопа́д, одина́дцять, украї́нський.

Відповідь: ви́падо́к, по́друга, це́нтне́р, дро́ва, закла́дка, шофе́р, вира́зно, листопа́д, одина́дцять, украї́нський.

14. Відгадайте і запишіть слово, доберіть до нього кілька ознак.

Корінь мій знаходиться в «ціні»,
 Префікс дай від «оклику» мені,
 Суфікс — від «лінійки» чи від «зірки»,
 Разом — результати перевірки.

Відповідь: оцінка — висока, заслужена, бажана.

15. Продовжте текст і придумайте до нього заголовок.

У лісі на галявині росли квіти: дзвіночок, ромашка, фіалка, мальва. Вони були дуже гарні та пахучі.

Варіант відповіді:

ЯКА КВІТКА НАЙКРАЩА

У лісі на галявині росли квіти: дзвіночок, ромашка, фіалка, мальва. Вони були дуже гарні та пахучі.

Одного разу квіти засперечалися, яка з них найкраща.

Ромашка промовила:

— Я найгарніша. У мене гарні білі пелюсточки.

А дзвіночок продзеленчав:

— Ні, я найкрасивіший. У мене крім вроди є сріблястий голосок.

Тут мальва відповіла:

— Ні, найвродливіша — я. У мене гарні квіти. Я висока і гнучка.

А маленька фіалка посміхнулася і сказала:

— Не сваріться. Ми всі красиві, особливі, вродливі та неповторні.

І квіточки помирилися.

16. Прочитайте початок і кінцівку тексту. Поміркуйте, про що ще необхідно написати. Доповніть текст і запишіть його.

СТЕЖИНКА

Якщо дружити зі стежинкою, то вона розповість багато цікавого. Тетянка вийшла на ґанок, а стежка неначе взяла її за руку і повела на город...

... Повернулася Тетянка стомлена, але задоволена.

Відповідь:

Якщо дружити зі стежинкою, вона розповість багато цікавого. Тетянка вийшла на ґанок, а стежка неначе взяла її за руку і повела на город.

Спочатку стежинка привела дівчинку до рядків зелененьких огірочків.

Тетянка побачила, що вони в'януть на палкому сонечку, і полила їх. Потім стежинка повернула праворуч. Там Тетянка підпушила землицю під кущами яскраво-червоних помідорів. Але стежинка повела дівчинку далі.

І тут вона побачила високе дерево, на гілках якого висіли духмяні плоди — абрикоси. Тетянка два з'їла, а решту поклала у фартушок. Стежка вже кликала її додому.

Повернулася Тетянка стомлена, але задоволена.

17. Замініть вислови одним словом-синонімом.

Байдики бити — викинути з голови —
 узяти ноги на плечі — крутитися під ногами —
 набрати в рот води —

Слова для довідок: заважати, побігти, лінуватися, забути, замовкнути.

Відповідь: байдики бити — лінуватися; викинути з голови — забути; узяти ноги на плечі — побігти; крутитися під ногами — заважати; набрати в рот води — замовкнути.

18. Складіть розповідь на тему «Друзі наші менші».**19. Складіть розповідь на тему «Мої улюблені книги, мультфільми».****20. Складіть розповідь на тему «Книга — мій найкращий друг».****21. Складіть розповідь на тему «Спортивні розваги у рідній школі».****22. З'єднайте синонімічні пари сталих поєднань слів.**

Тримати язик за зубами	Через пень колоду
Як кіт наплакав	Ні те, ні се
Тяп та ляп	З гулькин ніс
Ні риба, ні м'ясо	Ні пари з вуст

Відповідь. Тримати язик за зубами — ні пари з вуст; як кіт наплакав — з гулькин ніс; тяп та ляп — через пень колоду; ні риба, ні м'ясо — ні те, ні се.

23. Знайдіть помилки і запишіть правильно.

Велика победа, бистрий кінь, добрий мальчик, красний карандаш, красиві цвѐти, сегоднѐя праздник.

Відповідь: велика перемога, швидкий кінь, добрий хлопчик, червоний олівець, красиві квіти, сьогодні свято.

24. Складіть розповідь на тему «Мудрі люди кажуть: шануй рід — то основа щастя».**25. Визначте кількість букв та звуків у словах.**

Дош, дзвінок, чайка, їдальня, знання, синіє, пальма, лілія, польовий.

Відповідь: дош — 3 б., 4 зв.; дзвінок — 7 б., 6 зв.; чайка — 5 б., 5 зв.; їдальня — 7 б., 7 зв.; знання — 6 б., 5 зв.; синіє — 5 б., 6 зв.; пальма — 6 б., 5 зв.; лілія — 5 б., 6 зв.; польовий — 8 б., 7 зв.

26. Із поданих слів складіть прислів'я. Запишіть їх.

Борода, короткий, а, розум, довга.

З, великий, іскра, буває, малої, вогонь.

Відповідь:

Борода довга, а розум короткий.

З малої іскри великий вогонь буває.

27. До виділених слів доберіть синоніми з префіксом *без*.
Пустинний острів —
сумний день —
жорсткий учинок —
Відповідь:
Пустинний острів — безлюдний.
Сумний день — безрадісний.
Жорсткий учинок — безжалісний.
28. Допишіть кінцівку тексту.
Горобець побачив на березі шпаківню і зайняв її. Через тиж-
день прилетіли з півдня шпаки. Піднявся гамір...
29. Замініть словосполучення дієсловом, що має таке саме зна-
чення.
Насунули хмари — стало вечоріти —
дати слово — сходить сонце —
стати здоровим — весело сміятись —
Відповідь:
Насунули хмари — з'явилися;
стало вечоріти — смеркає;
дати слово — пообіцяти;
сходить сонце — світає;
стати здоровим — видужати;
весело сміятися — реготати.
30. Замініть вислови словами-синонімами.
Ходити на голові — брати на буксир —
ні пари з вуст — ні сіло, ні впало —
Відповідь:
Ходити на голові — дуже бешкетувати.
Брати на буксир — допомагати кому-небудь.
Ні пари з вуст — подовгу не розмовляти.
Ні сіло, ні впало — безпричинно.
31. Прочитайте словосполучення. У кожному з них замініть слово *говорить* різними синонімами.
Говорить казку, говорить слово, говорить новини, говорить про пригоду.
Відповідь: розказує казку, мовить слово, повідомляє новини, розповідає про пригоду.
32. Допишіть прислів'я. Підкресліть антоніми.
Правда солона, а... Умій сказати, умій...
Руки білі, а сумління... Далі покладеш, ближче...

Відповідь:

Правда *солона*, а брехня *солодка*.

Умій *сказати*, умій *змовчати*.

Руки *білі*, а сумління *чорні*.

Далі *покладеш*, ближче *візьмеш*.

33. Доберіть порівняння до слів і словосполучень, пов'язаних з осінню.

Віти беріз, мов...

Осінь, як...

Листочок клена, наче...

З листя падають росинки, ніби сонячні...

Відповідь:

Віти беріз, мов золоті стрічки.

Осінь, як золотокоса дівчина.

Листочок клена, наче долонька золота.

З листя падають росинки, ніби сонячні намистинки.

34. До поданих словосполучень доберіть словосполучення зі словами з переносним значенням.

Солодкий напій —

Гострий ніж —

Усміхається дитина —

Танцюють діти —

Залізний обруч —

Сумує матір —

Відповідь:

Солодкий напій — солодкі сни.

Гострий ніж — гостре слово.

Усміхається дитина — усміхається сонечко.

Танцюють діти — танцюють сонячні зайчики.

Залізний обруч — залізний характер.

Сумує матір — сумує синичка.

35. Поясніть значення поданих висловів.

Зуб на зуб не попадає —

Летіти стрілою —

Очі розбігаються —

Спіймати облизня —

Ляпати язиком —

Відповідь:

Зуб на зуб не попадає — дуже холодно.

Летіти стрілою — дуже швидко бігти.

Очі розбігаються — не може зосередити увагу на чомусь одному, дивиться то на одне, то на інше.

Спіймати облизня — потерпіти невдачу, залишитися ні з чим.

Ляпати язиком — говорити щось недоречно, нерозумне.

36. Складіть по два речення зі словами *золотий, кришталевий, дзвенить* так, щоб в одному реченні вони були вжиті в прямому значенні, а в іншому — в переносному.

Відповідь:

У тата і мами золоті обручки. Золоті зерна пшениці виблискували на сонці. На столі стоїть кришталева ваза з квітами. У джерельці смачна кришталева вода. Дзвенить шкільний дзвоник. Над школою пісня дзвенить.

37. Спишіть. У кожному рядку підкресліть «зайве» слово.

- а) Малюнок, мальований, малятко, маляр;
- б) сільниця, сільський, сіль, солоний;
- в) чайка, чайник, чай, чаювання;
- г) дубок, дубовий, дублер, дубняк;
- д) дощик, задоцило, дощовий, дощатий.

Відповідь: а) малятко; б) сільський; в) чайка; г) дублер; д) дощатий.

38. Закінчіть прислів'я.

Шабля ранить голову, а слово...

Життя прожити — ...

Зробив діло — ...

Слово не горобець — ...

Відповідь:

Шабля ранить голову, а слово душу.

Життя прожити — не поле перейти.

Зробив діло — гуляй сміло.

Слово — не горобець, вилетить — не спіймаєш.

39. Замініть фразеологізм дієсловом. Запишіть утворені пари.

Намилити шию —

Робити з мухи слона —

Зарубати на носі —

Відповідь:

Намилити шию — вилаяти.

Робити з мухи слона — перебільшувати.

Зарубати на носі — запам'ятати.

40. Замініть вислови синонімічними прислівниками. Запишіть утворені пари.

Шукати по гарячих слідах —

Надворі хоч в око стрільни —

Працює, як сонна муха —

Дав, як кіт наплакав —

Прийде, як рак свисне —

Відповідь:

Шукати по гарячих слідах — одразу.

Надворі хоч в око стрільни — темно.

Працює, як сонна муха — повільно.

Дав, як кіт наплакав — мало.

Прийде, як рак свисне — ніколи.

41. Прочитайте і відгадайте загадки. Доберіть до слів-відгадок якнайбільше порівнянь. Складіть свою загадку.

а) За горами, за лісами золотий кружок встає.

б) Голуба хустина, жовтий клубок:

По хустині качається, людям усміхається.

Відповідь: сонце — як велика золота діжа, як маленьке жовте блюдце, як сліпуча лампа, як золоте колесо.

42. Доберіть антоніми до поданих фразеологізмів. Запишіть утворені пари.

Бити байдики —

Гострий на язык —

Ляпати язиком —

Викинути з голови —

Як у воду опущений —

Відповідь:

Бити байдики (*ледарювати*) — гнути спину.

Гострий на язык — скупий на слова.

Ляпати язиком — води в рот набрав.

Викинути з голови — зарубати на носі.

Як у воду опущений — хвіст бубликом тримати.

43. Спишіть, вставляючи пропущені орфограми. В останньому реченні підкресліть граматичну основу.

Ш..рокі бе..краї простори. Ле..ке, м..яке повітря напоєне сонячними променями. Воно ніби хв..люється, перел..вається ясною блакит..ю. Аромат ст..пових трав освіжає увесь простір.

Відповідь:

Широкі безкраї простори. Легке, м'яке повітря напоєне сонячними променями. Воно ніби хвилюється, переливається ясною блакиттю. Аромат степових трав освіжає увесь простір.

44. Замініть слово в дужках словом з апострофом. Запишіть слово-сполучення.

Гаряче (*вогонь*) —

Холодна (*рослина*) —

Дружна (*родина*) —

Співучі (*птахи*) —

Гумовий (*іграшка*) —

Колючий (*будяк*) —

Відповідь: полум'я, м'ята, сім'я, солов'ї, м'яч, реп'ях.

45. Перевірте правильність написання слів. Запишіть правильно. Запишіть транскрипцію виділених слів.

Скубеця, сварятьця, поживиця, *будується*, зберуця, *вми-
ваєшся*, одягаєшся, смієся.

Відповідь: скубеться, сваряться, поживиться, зберуться, одяга-
ється, сміється; [будуйец':а], [умивайес':а].

46. Спишіть, вставляючи, де потрібно, пропущені букви. Спишіть, вставляючи з дужок слова так, щоб утворилося прислів'я. Слова щирого ... дорожчі за...

Маленька праця краща за велике...

Осінь щедра та багата встала до...

(Вітан...я, безділ...я, частуван...я, світан...я).

Відповідь:

Слова щирого вітання дорожчі за частування.

Маленька праця краща за велике безділля.

Осінь щедра та багата встала до світання.

47. Прочитайте слова у стовпчиках. Утворіть і запишіть три речення, поєднуючи слова зі стовпчиків. Підкресліть слова, в яких дві літери позначають один звук.

З-під землі	виросла	сердитий джміль
Над квітами	б'є	дзвінке джерело
У полі	кружляє	висока кукурудза

Відповідь:

З-під землі б'є дзвінке джерело. Над квітами кружляє серди-
тий джміль. У полі виросла висока кукурудза.

48. Вставте пропущені букви.

Осі..ій дощ, ни..ьке небо, зів..яла трава, б..резовий гай, ву..ька
сте..ка, м..яке пір..я, бе..крає небо, ш..рокий гор..зонт, повер-
тається з полява..я, шви..ке паді..я, соло..ке п..чиво, в..сокий
оч..рет.

Відповідь: осінній дощ, низьке небо, зів'яла трава, березовий
гай, вузька стежка, м'яке пір'я, безкрає небо, широкий го-
ризонт, повертається з полювання, швидко падіння, солодке
печиво, високий очерет.

49. Виправте допущені помилки у написанні слів. Запишіть в ал-
фавітному порядку.

Зирно, гриби, систра, клиновий, плеве, свистіти, чистенький,
вичірній, дерев'яний, широкий, застиляє, глибокий, тишень-
ко, вечоріє.

Відповідь: вечірній, вечоріє, глибокий, гриби, дерев'яний, за-
стиляє, зерно, кленовий, пліве, свистіти, сестра, тепленько,
чистенький, широкий.

50. виправте допущені помилки у написанні слів. Запишіть в алфавітному порядку.

Крилатий, замирзає, щибетати, чирвоний, межа, вирхівка, швиденький, гречаний, вилийкий, апильсин, горезонт, деректор, пшениця, лимон.

Відповідь: апельсин, великий, верхівка, горизонт, гречаний, директор, замерзає, крилатий, лимон, межа, пшениця, червоний, швиденький, щибетати.

51. Прочитайте речення. Запишіть назви міст в алфавітному порядку.

Дніпро — довга могутня річка. На його берегах розкинулися такі міста: Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Херсон, Черкаси, Кременчук, Канів.

Відповідь: Дніпропетровськ, Запоріжжя, Канів, Київ, Кременчук, Херсон, Черкаси.

52. Згадайте алфавіт, запишіть вислів.

15, 18, 11, 4, 1, — 6, 9, 7, 21, 7, 16, 19, 10, 18, 1, 18, 31.

Відповідь: Книга — джерело знань.

53. Запишіть слова, поставивши, де треба, апостроф. З одним зі слів на вибір складіть і запишіть речення з однорідними членами.

З..їхати, з..варити, з..єднати, без..зубий, без..язикий, без..межний, бур..як, бур..ян.

Відповідь: з'їхати, зварити, з'єднати, беззубий, без'язикий, безмежний, буряк, бур'ян.

54. Запишіть слова в алфавітному порядку, вставте пропущені букви.

Уч..тель, вер..сень, ч..рвоний, вул..ця, дят..л, яс..н, за..ць, ч..тання, в..дмідь.

Відповідь: ведмідь, вересень, вулиця, дятел, заєць, учитель, червоний, читання, ясен.

55. Вставте пропущені букви. Поставте наголос.

Д..ректор, пр..зидент, л..стопад, в..дмідь, ч..тання, в..селка, п..ріг, оч..рет.

Відповідь: дирéктор, президéнт, листопáд, ведмі́дь, чита́ння, весéлка, пирі́г, очерéт.

56. Вставте пропущені букви. Поставте наголос.

Ю..нат, пр..дмет, б..резень, вел..чина защ..бече, б..р..говий, д..р..в'яний, з..л..ніє.

Відповідь: юнна́т, предме́т, бе́резень, величина́, защебе́че, берегові́й, дерев'я́ний, зеле́ніє.

57. Запишіть арифметичні вирази словами.

$$65 - 30$$

$$11 + 14 = 25$$

$$78 - 54$$

$$50 + 20 = 70$$

$$50 - 31$$

Відповідь. Від шістдесяти п'яти відняти тридцять. До одинадцяти додати чотирнадцять буде двадцять п'ять. Від сімдесяти восьми відняти п'ятдесят чотири. До п'ятдесяти додати двадцять. Від п'ятдесяти відняти тридцять один.

58. Спишіть. Вставте, де потрібно, пропущені букви. Підкресліть слова, у яких букв більше, ніж звуків.

Ріл..я, колос..я, знан..я, зерн..я, взут..я, дит..я, корін..я, порос..я, щаст..я, приладд..я, Над..я, зіл..я, жит..я, вугіл..я, тел..я.

Відповідь: рілля, колосся, знання, зерня, взуття, дитя, коріння, порося, щастя, приладдя, Надя, зілля, життя, вугілля, теля.

59. Подані слова розмістіть за алфавітом, з останніх літер записаних слів складіть прислів'я.

Долото, форум, зуб, черепаха, шиє, заклад, верх, Ірина, олово, малює, мірт, гніт, тіні, рій.

Відповідь: верх, гніт, долото, заклад, зуб, Ірина, малює, мірт, олово, рій, тіні, форум, черепаха, шиє. Хто дбає, той і має.

60. Змініть слова в дужках так, щоб у них з'явився звук [ц'] або [с':].

Запишіть прислів'я. Запишіть транскрипцію дієслів *сіється* і *жнеться*.

Добре там (*жити*), де гуртом (*сіяти*) і (*жати*).

Чого (*вчитися*) — того за плечима не носити.

Хто рідної землі (*триматися*), той від неї сили (*набирається*).

Відповідь:

Добре там живеться, де гуртом сіється і жнеться.

Чого навчився — того за плечима не носити.

Хто рідної землі тримається, той від неї сили набирається.
[с'ієц':а], [жнец':а]

61. Розгадайте анаграми і запишіть слова. Доберіть до них протилежні за значенням.

Лосвіт, бродо, вовлі, зькони, дкосоло, лийбі, кийширо, сний-раді, кийлег.

Відповідь: світло — темрява, добро — зло, вліво — вправо, низько — високо, солодко — солоно, білий — чорний, широкий — вузький, радісний — сумний, легкий — важкий.

62. Запишіть слова, розподіливши їх у три стовпчики:

- 1 — кількість букв більша, ніж кількість звуків;
- 2 — кількість звуків більша, ніж кількість букв;
- 3 — кількість букв відповідає кількості звуків.

Тінь, погода, їжак, багаття, січень, береза, юнак, джем, ущелина, ящірка, рушник, джерело, біліє, єдність, заєць, олівець, Європа, ячмінь.

Відповідь: 1) тінь, багаття, січень, джем, джерело, олівець; 2) їжак, юнак, ущелина, ящірка, біліє, Європа; 3) погода, береза, рушник, єдність, заєць, ячмінь.

63. Запишіть слова в алфавітному порядку, поставивши, де потрібно, апостроф.

Бур..як, бур..ян, р..юкзак, кар..єр, матір..ю, духм..яний, св..ятковий, торф..яний, черв..як, мавп..ячий, хлоп..я, зів..ялий, пам..ять, радіст..ю, Мар..яна.

Відповідь: бур'як, бур'ян, духмяний, зів'ялий, кар'єр, матір'ю, мавпячий, Мар'яна, пам'ять, радістю, рюкзаки, святковий, торф'яний, хлоп'я, черв'як.

64. Запишіть у два стовпчика слова: 1 — власні назви; 2 — загальні назви. Із других букв кожного слова складіть і запишіть прислів'я.

(У, у)країна, (І, і)ндик, (К, к)рим, (З, з)ірка, (Н, н)аталка, (Ю, ю)щенко, (У, у)жгородці, (І, і)нженер, (Б, б)ерлін, (О, о)панас, (Н, н)імець, (У, у)країнець, (Н, н)ікітенко, (А, а)зія, (В, в)орона, (В, в)ласник, (А, а)нглія, (Р, р)оман, (Д, д)иректор.

Відповідь: 1) Україна, Крим, Наталка, Ющенко, Берлін, Опанас, Нікітенко, Азія, Англія, Роман; 2) індик, зірка, ужгородці, інженер, німець, українець, ворона, власник, директор.

Краще пізно, ніж ніколи.

65. Напишіть казку за початком.

ЯК ДЯТЛИК ПРОВЧИВ ЛЕДАЧОГО СИНКА

Жив собі у лісі дятлик із сім'єю. І були в нього два синочки. Кожного дня тато вчив їх, як дерева лікувати. Старший синок старанно вчився. А молодший...

66. Складіть ланцюжок слів (6 слів), де останній склад попереднього слова є першим складом наступного.

Малина, ..., ...

Відповідь: малина, надра, ракета, тарілка, катер, терни, нирки.

67. До поданих словосполучень доберіть словосполучення зі словами з прямим значенням.

Гарячий привіт — ...; світла думка — ...; глибока ніч — ...; залізна воля —

Відповідь: гарячий привіт — гарячий чай; світла думка — світла кімната; глибока ніч — глибока яма; залізна воля — залізна огорожа.

68. Допишіть рядочки вірша.

Небо сонечком сіяє,
... зігріває.
... радіють,
... зеленіють.

Відповідь:

Небо сонечком сіяє,
Все живе зігріває.
Птахи і звірі радіють,
Квіти й трави зеленіють.

69. Визначте та запишіть кількість звуків у кожному зі слів.

Жолудь —	Трое —
Насіння —	Дзюркіт —

Відповідь:

Жолудь — 5 зв.	Трое — 5 зв.
Насіння — 6 зв.	Дзюркіт — 6 зв.

70. Продовжте прислів'я.

Швидко казка мовиться...

Нема товариша — шукай, а...

На чорній землі...

Мудрий не все скаже, що знає, а дурень...

Відповідь:

Швидко казка мовиться, та не швидко діло робиться.

Нема товариша — шукай, а знайшов — бережи.

На чорній землі білий хліб родить.

Мудрий не все скаже, що знає, а дурень не все знає, що каже.

71. Поясніть значення українських народних висловів.

Закарбувати на носі — ...

Двох слів до купи не зв'яже — ...

Відповідь: запам'ятати; не вміє гарно говорити.

72. Назвіть одним словом.

Заклад, де виготовляють і продають ліки — ...

Сильний дощ — ...

Топлене сало — ...

Багато корів — ...

Суха трава — ...

Відповідь: аптека, злива, смалець, стадо, сіно.

73. Складіть текст за поданою кінцівкою.

Я дуже люблю і поважаю свою маму. Коли вона прочитає мій твір, то зрозуміє, як я її люблю, хоч дуже рідко кажу про це.

74. Складіть та запишіть речення зі словами: правіки, пергамент, осоння, веретенце.

Відповідь: Льодовик, невідомий і грізний, лежав од правіків. Пергамент у давнину служив матеріалом для книг. О дев'ятій на осонні вже стало жарко. Веретенце завжди в'ється тихо.

75. Утворіть словосполучення, з'єднавши слова за змістом.

табун	овець	стадо	коней
зграя	дітей	група	птахів
отара	бджіл	рій	корів

Відповідь: табун коней, стадо корів, зграя птахів, група дітей, отара овець, рій бджіл.

76. Складіть і запишіть розповідь за зачином і планом.

ЇДАЛЬНЯ ДЛЯ ПТАХІВ

Петрик протягом літа й осені збирав зернята. З'їсть яблуко, а насіння вибере і сховає в торбинку. Вибирив зернята із дині та гарбуза.

А взимку Петрик...

План

1. Заготівля зернята.
 2. Облаштування годівнички.
 3. Підгодівля пташок.
 4. Пташиний бенкет.
 5. Вдячні пташки.
77. Утворіть групу споріднених слів з коренем *-мол-*.
- Відповідь: молотьба, молотити, змолочене, перемолоти, змолоти.
78. Поясніть зміст фразеологізмів. Складіть речення з одним із них.

Як грім із ясного неба — ...

Обвести навколо пальця — ...

Сидіти як на голках — ...

Сім п'ятниць на тижні — ...

Відповідь: несподівано; перехитрити; бути схвильованим; легко змінює свої рішення.

79. Складіть фразеологізми із назвами тварин.

Заєць + душа — ...

вовчий + ... — ...

ведмежа + ... — ...

Відповідь: заяча душа, вовчий апетит, ведмежа послуга.

80. Складіть казку «Чому ялинка зелена?» за поданим початком і кінцівкою.

Завітала до подвір'я Зима. Вона побачила, що Осінь славно потрудилася. Спить березовий гайок, пташки замовкли. Тільки Ялинка не хоче скидати зелених хвоїнок. Розгнівалася Зима...

... А Ялинка і тепер стоїть зелена.

81. Напишіть твір за кінцівкою на тему «Нерозлучні друзі».

Якщо хочете їх побачити разом, прокиньтесь вранці. Вони завжди нерозлучні. Уночі відпочивають разом. А вдень Троянда ховає подругу у свої пелюстки, бо та боїться Сонця.

82. Складіть казку на тему «Що сниться Проліску під снігом».

83. Напишіть текст правильно, визначивши межі речень.

З бузком у нас пов'язані спогади про місяць травень тоді природа постає у всій своїй красі купці й дерева одягаються в пахучу зелень на луки вибігають яскраві квіти у лісі дзвінком щебечуть пташки тріпочуть крильцями метелики.

Відповідь:

З бузком у нас пов'язані спогади про місяць травень. Тоді природа постає у всій своїй красі. Купці й дерева одягаються в пахучу зелень. На луки вибігають яскраві квіти. У лісі дзвінком щебечуть пташки. Тріпочуть крильцями метелики.

84. Запишіть одним словом.

Ділянка землі, засіяна травою в парках, біля садиби — ...

Глиняна посудина для приготування їжі в печі — ...

Скляний посуд для вживання напоїв — ...

Приміщення у житловому будинку, де тримають хатні речі — ...

Електричний прилад для розрівнювання тканини — ...

Відповідь: газон, глечик, склянка, кімната, праска.

85. Поставте слова у формі звертання.

Друг — ...; Галя — ...; сусідка — ...; Тетяна Василівна — ...; бабуся — ...; Валерій Андрійович — ...; Дмитро — ...; Олег Ігорович — ...

Відповідь: друже, Галю, сусідко, Тетяно Василівно, бабуся, Валерію Андрійовичу, Дмитре, Олеже Ігоровичу.

86. Поясніть значення поданих слів.

Беручкий, затам, довкілля, рожа, свита, калита, цебро, діжа, дядько.

Відповідь: беручкий — дуже працьовитий, старанний; затам — запам'ятай, візьми до уваги; довкілля — навколишній світ; рожа — квітка мальва; свита — старовинний верхній одяг; калита — торба для грошей; цебро — велике відро; діжа — дерев'яна діжка, у якій готують тісто на хліб; дядько — брат батька або матері.

87. Напишіть невеличкий твір на тему «День, який мені найбільше запам'ятався».

88. Напишіть листа улюбленому літературному героєві.

89. До слова *говорити* словник подає 70 синонімів. А скільки ви зможете дібрати? Запишіть.

Говорити — ..., ..., ..., ...

Відповідь: казати, промовляти, балакати, мовити, вести мову, заводити мову, річ держати, теревені правити.

90. Складіть розповідні речення зі словами *біль, картатий, фіранка, ожина*.

Відповідь: картатий із чотирикутними візерунками, малюнками (*про тканину, одяг і т. ін.*); фіранка — занавіска.

Біль без язика, але каже, де болить. На Михайлику картата сорочка. На вікнах почеплено гарні фіранки. У лузі на калину плететься ожина.

91. Запишіть три улюблених прислів'я вашої сім'ї.

92. Складіть твір на тему «Моя улюблена казка».

93. Складіть розповідь на тему «Мое місто».

94. Складіть розповідь на тему «Моя улюблена тварина».

95. Складіть розповідь на тему «Наш клас».

96. Складіть розповідь на тему «Моя улюблена пора року».

97. Складіть розповідь на тему «Моя улюблена казка».

98. Складіть розповідь на тему «Книга — мій найкращий друг».

Відповідь:

У мене є друг, який завжди знаходиться зі мною, уміє мовчати, коли мені погано, уміє розрадити у скрутну хвилину, дає завжди потрібні поради, ніколи не зраджує.

Книга — коштовний скарб, в якому джерело мудрості, накопиченої віками.

Я вважаю, що мої перші книжки залишаться в пам'яті на все життя. Це вони допомагають мені стати людиною чесною, порядною, доброю.

99. Складіть діалог «У шкільній бібліотеці».

Відповідь:

- Доброго дня, Ольго Петрівно!
- Доброго дня, Ваню!
- Я хочу здати книгу.
- У якому стані ця книга!
- Пробачте. Я її не підклеїв. Будьте ласкаві, допоможіть мені полікувати книгу.
- Добре.
- Дякую.
- Хочеш отримати ще книгу?
- Звісно.
- Про що ти хочеш прочитати ще?
- Хочу прочитати ще казки Василя Сухомлинського.
- Будь ласка, візьми. Тільки бережливо поведься.
- Добре. Спасибі. До побачення.

ПРИРОДОЗНАВСТВО

КЛАСНИЙ ЕТАП

1. Назвіть 10 рослин, які мають їстівні плоди. (*Яблуня, абрикоса, слива, персик, вишня, черешня, груша, мандарин, апельсин, лимон*)
2. У чому полягає основна відмінність тварин від рослин? (*У способі живлення*)
3. Глухар за місяць з'їдає 6 кг хвої. Скільки хвої він з'їдає за літо? (*18 кг*)
4. Випишіть назви горючих корисних копалин. Опишіть якості однієї з них.
Торф, залізна руда, кам'яне вугілля, граніт, нафта, природний газ, вапняк, пісок, глина. (*Торф, кам'яне вугілля, нафта, природний газ.*)
5. Доповніть речення.
Рослини, які мають одне міцне дерев'янисте стебло,— це ...
Наведіть приклади цього виду рослин. (*Дерева*)

6. Укладіть ланцюги живлення.

- а) капуста, сонечко, попелиця (*капуста, попелиця, сонечко*);
 б) миша, зерно, лисиця (*зерно, миша, лисиця*).

7. Позначте умовними позначками погоду такого дня: «Небо весь день було вкрите хмарами, ішов дощ, дув холодний вітер». Для якої пори року властива така погода?

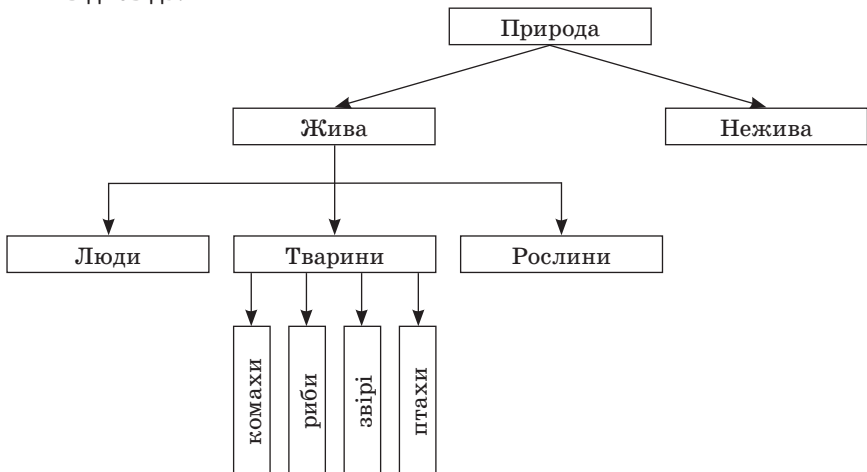
8. Що може статися з деревами, якщо в лісі буде мало птахів? (*Дерева загинуть від шкідників.*)

9. Щоб яр не збільшувався за розмірами, його засаджують деревами. 57 саджанців сосни посадила Оленка. Василько — на 7 саджанців менше, ніж Оленка, а Наталка — на 3 саджанці більше, ніж Василько. Скільки всього саджанців посадили діти? Якої шкоди завдають яри сільському господарству? (*160 саджанців*)

ШКІЛЬНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Укладіть схему «Природа», використовуючи слова: *людина, нежива, жива, тварини, комахи, рослини, риби, звірі, птахи*. Відповідь:

2. Запишіть назви 5 рослин, які мають їстівне листя. (*Кріп, петрушка, капуста, щавель, цибуля*)

3. Назвіть казки, героями яких є тварини. (*«Рукавичка», «Пан Коцький», «Лисичка та Журавель», «Колобок»*)

4. На скільки груп і за якими ознаками можна поділити ці рослини?

Яблуня, смородина, огірок, кропива, тополя, дуб, картопля.
(1. Яблуня, тополя, дуб; огірок, кропива, картопля. 2. Яблуня, смородина, огірок, картопля, кропива, тополя, дуб.)

5. Із поданих слів укладіть схему «Від залізної руди — до машини».

Машина, сталь, залізна руда. (Залізна руда, сталь, машина.)

6. Доведіть, що павук — не комаха. (8 лапок)

7. Чому потрібно оберегати не лише самих тварин, але й місця, де вони живуть? (У природі все взаємопов'язано.)

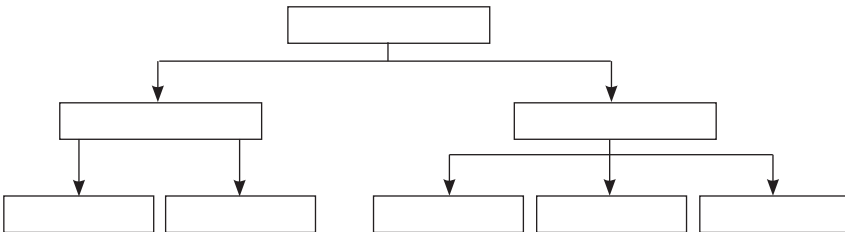
8. Довжина тулуба кажана 11 см, з них 4 см — хвіст. Якої довжини тулуб без хвоста? Кажан — це птах чи звір? Доведіть свою думку. (7 см. Звір, бо його тіло не вкрите пір'ям; не висиджує яйця.)

Варіант 2

1. Прочитайте подані слова.

клен	бузок	рослини
дерева	малина	сосна
смородина	кущі	

Упишіть їх у схему так, щоб вона відбивала класифікацію для рослин.

2. Запишіть по три назви.

- 1) Явища природи. (Грім, блискавка, райдуга)
- 2) Неживі тіла природи. (Сонце, повітря, вода)
- 3) Тіла, що складаються з однієї і тієї самої речовини. (Крейда, пісок, кам'яна сіль)

3. Серед чотирьох поданих слів три об'єднані загальною ознакою, четверте слово — «зайве». Знайдіть його і підкресліть.

Клен, бузок, ясен, дуб. (Бузок)

Корінь, стебло, пень, листя. (Пень)

Яблуко, шишка, слива, апельсин. (Шишка)

Конвалія, фіалка, кульбаба, ліщина (Ліщина)

4. Знайдіть у розповіді помилки і підкресліть їх.

Настала осінь. З усіх дерев опадає останнє листя. Тварини готуються до зими. Деякі птахи відлітають на південь. Це журавлі, зозулі, синиці, граки. Заєць, їжак, лисиця міняють шубки на тепліші і густіші. Білки і їжаки роблять запаси на зиму. Ведмідь і кріт засинають до весни.

Відповідь:

Настала осінь. З усіх дерев опадає останнє листя. Тварини готуються до зими. Деякі птахи відлітають на південь. Це журавлі, зозулі, синиці, граки. Заєць, їжак, лисиця міняють шубки на тепліші і густіші. Білки і їжаки роблять запаси на зиму. Ведмідь і кріт засинають до весни.

Варіант 3

1. Встановіть відповідність за допомогою стрілок.

повітря		ялинка
річка	жива природа	пісок
бактерія		мухомор
коник	нежива природа	будинок
зошит		соняшник
цукор	зроблено людиною	сонце
вовк		скло

Відповідь:

Жива природа: бактерія, коник, вовк, ялинка, мухомор, соняшник. Нежива природа: повітря, річка, пісок, сонце. Зроблено людиною: зошит, цукор, будинок, скло.

2. Газоподібні речовини, з яких складається повітря, це:

- а) пил; б) кисень; в) сажа; г) азот; ґ) вуглекислий газ; д) крейда.
Відповідь: б, г, ґ.

3. Заповніть таблицю.

Склянка, огірок, цукор, кисень, літак, лимонна кислота, залізо, крейда, олія, вода, залізний ключ.

Тіла	Речовини

Відповідь:

Тіла	Речовини
склянка	кисень
огірок	лимонна кислота
цукор	залізо
літак	крейда
залізний ключ	олія
	вода

4. Дайте відповіді на запитання.

Які бувають тіла? (*Тверді, рідкі, газоподібні*)

Які тіла зберігають свою форму? (*Тверді*)

Які тіла розтікаються? (*Рідкі*)

Яка речовина може бути і твердим тілом, і рідиною, і газом? (*Вода*)

Які тіла відчуваемо за запахом? (*Газоподібні*)

Яка рідина потрібна для життя всьому живому? (*Вода*)

5. Заповніть таблицю. Наведіть приклади.

Газоподібні тіла	Рідкі тіла	Тверді тіла
повітря	вода	залізний цвях
пара	молоко	огірок

6. Гра «Хрестики-нулики»

- ☐ Сонячні промені можуть пройти крізь предмет або обігнути його. (*Так*)
- ☐ За допомогою світла в листках рослин утворюються поживні речовини. (*Так*)
- ☐ У поживних речовинах рослини «запасують» сонячну енергію. (*Так*)
- ☐ Енергія Сонця потрібна людям, щоб виконувати фізичну і розумову роботу. (*Так*)
- ☐ Сонячне тепло вбирають тільки неживі предмети. (*Ні*)
- ☐ Всі промені однаково нагрівають поверхню Землі. (*Ні*)
- ☐ Якщо Сонце стоїть низько, то його промені віддають більше тепла. (*Ні*)
- ☐ Від сонячного тепла не залежить температура тіла тварин. (*Ні*)
- ☐ Без тепла не проростає насіння, не квітуть рослини, не досягають плоди. (*Так*)

- ☐ Виміряти температуру тіла людини, повітря: у кімнаті та на вулиці, води, ґрунту можна за допомогою термометра. (Так)

- ☐ Непрозорі тіла світло не пропускають. (Так)

7. Дайте відповіді на запитання.

Коли доба коротша — взимку чи улітку? (Однакова)

Якщо небо закрито хмарами, чи є за ними сонце? (Так)

Що дає Землі світло і тепло? (Сонце)

Коли сонце дужче гріє: опівдні, вранці чи ввечері? (Опівдні)

Які сонячні промені найбільше нагрівають земну поверхню? (Прямовисні)

8. Запишіть за допомогою умовних позначень.

Вісім градусів тепла — ... (+ 8°).

П'ятнадцять градусів вище нуля — ... (+ 15°).

Мінус сімнадцять градусів — ... (- 18°).

Вісім градусів морозу — ... (- 8°).

Плюс дванадцять градусів — ... (+ 12°).

Тринадцять градусів нижче нуля — ... (- 13°).

9. Чому зимою у сильні морози можуть руйнуватися водопровідні труби? (При сильному охолодженні вода розширюється.)

РАЙОННИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. За чисельністю населення Україна: (1 бал)

- а) є найбільшою в Європі;
- б) займає друге місце в Європі;
- в) займає п'яте місце в Європі.

Відповідь: в.

2. Яку назву має найголовніший документ нашої держави? (1 бал)

- а) Державний Гімн України;
- б) Указ Президента України;
- в) Конституція України.

Відповідь: в.

3. Позначте зимові свята. (1 бал)

- а) Трійця;
- б) Різдво Христове;
- в) Свято Миколая;
- г) Великдень.

Відповідь: б, в.

4. Запишіть назву хоч однієї риби, що має вуса. (1 бал)

Відповідь: сом.

5. Установіть відповідність за допомогою стрілок. (7 балів)

повітря		ялинка
річка	жива природа	пісок
бактерія		мухомор
коник	нежива природа	будинок
зошит		соняшник
цукор	зроблено людиною	сонце
вовк		скло

Відповідь:

Жива природа: бактерія, коник, вовк, ялинка, мухомор, соняшник. Нежива природа: повітря, річка, пісок, сонце. Зроблено людиною: зошит, цукор, будинок, скло.

6. Для чого людина створює заповідники? (1 бал)

- а) Для полювання на диких тварин;
- б) для заготівлі лікарських рослин;
- в) для збереження зникаючих видів рослин і тварин.

Відповідь: в.

7. З однієї речовини складаються такі тіла: (1 бал)

- а) вода; г) залізний цвях;
- б) повітря; г) соняшник;
- в) олія; д) крейда.

Відповідь: а, в, г, д.

8. У яких тілах відстані між молекулами найбільші? (1 бал)

- а) У твердих тілах;
- б) у рідких тілах;
- в) у газоподібних тілах.

Відповідь: а.

9. Вода переходить з газоподібного стану в рідкий під час: (1 бал)

- а) нагрівання;
- б) охолодження;
- в) замерзання.

Відповідь: б.

10. Газоподібні речовини, з яких складається повітря, — це: (1,5 бали)

- а) пил; г) азот;
- б) кисень; г) вуглекислий газ;
- в) сажа; д) дим.

Відповідь: б, г, г.

11. Властивості води у твердому стані: (2 бали)

- а) не має власної форми;
- б) при замерзанні розширюється;
- в) при замерзанні стискається;
- г) безбарвна;
- ґ) легша за воду-рідину;
- д) важча за воду-рідину.

Відповідь: б, ґ.

12. Позначте тільки розчинні у воді речовини. (1 бал)

- а) цукор;
- б) кисень;
- в) бензин;
- г) спирт;
- ґ) пісок;
- д) сода.

Відповідь: а, б, г, д.

13. Напишіть, з чого складається ґрунт. (3 бали)

- 1. ...
- 2. ...
- 3. ...
- 4. ...
- 5. ...
- 6. ...

Відповідь: повітря, вода, перегній, пісок, глина, мінеральні солі.

14. Які птахи годують пташенят пташиним молоком? (2 бали)

Відповідь: фламінго, голуби, шишкарі і пінгвіни.

15. Корисні копалини — це: (1 бал)

- а) тверді гірські породи;
- б) гірські породи, які люди видобувають у природі і використовують у своєму житті;
- в) усі ті речовини, які добувають з рослин чи тварин і використовують у промисловості.

Відповідь: б.

16. Позначте нерудні корисні копалини. (2,5 бали)

- а) торф;
- б) крейда;
- в) нафта;
- г) пісок;
- ґ) глина;
- д) графіт;
- е) алюмінієва руда;
- є) мармур.

Відповідь: крейда, пісок, глина, графіт, мармур.

17. Головна ознака ґрунту — це: (1 бал)

- а) пухкість;
- б) вологість;
- в) родючість.

Відповідь: в.

18. Для того, щоб у листках рослин утворилися цукор і крохмаль, потрібні: (1 бал)

а) кисень;	г) вода;
б) світло;	г) тепло;
в) вуглекислий газ;	д) темрява.

Відповідь: а, б.

19. Рослини поділяють на групи: (2,5 бали)

1. — хвойні;	3. — ...;	5. — ...;
2. — ...;	4. — ...;	6. — ...

Відповідь: листяні, культурні, дикорослі, однорічні, багаторічні.

20. Визначте умови росту і розвитку рослин. (2,5 бали)

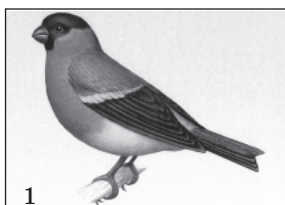
а) світло;	г) холод;	е) вітер;
б) темрява;	д) поживні речовини;	й) вода.
в) тепло;	е) повітря;	

Відповідь: а, й, д, в, е.

21. Чому взимку не побачиш слідів їжака? (1 бал)

Відповідь: він узимку спить.

22. Запишіть під кожною фотографією назву птаха. (3 бали)

Відповідь: 1. Снігур. 2. Зозуля. 3. Соловей. 4. Дятел. 5. Синиця.

23. Чому глину і пісок називають «дітьми» граніту, а тарілку і склянку — його «онуками»? (3 бали)

Відповідь: бо пісок і глина утворилися під час руйнування граніту; тарілку виготовляють із глини, а склянку — із піску.

24. Відгадайте загадки. (3 бали)

Якщо зустрінеш на дорозі,
То зав'язнуть сильно ноги.
А зробити миску або вазу —
Вона знадобиться відразу. (*Глина*)

Вона варилася довго
В доменній печі,
Щоб потім нам зробили
Ножиці, ключі. (*Сталь*)

- У воді родилось, а води боїться. (*Сіль*)
- Що росте на камені? (*Пісок*)
- Не горить, а гасити доводиться. (*Ванно*)
- Чорне, блискуче, всіх людей гріє. (*Вугілля*)
- Під землею вогонь горить, а на плиті обід кипить. (*Природний газ*)

Варіант 2

1. Прочитайте текст і запишіть, про яку тварину йдеться. (1 бал)
Пропускає через травну систему значну кількість ґрунту, збагачуючи його при цьому органічними речовинами; прискорює гниття органічних залишків; сприяє проникненню в ґрунт води й повітря. (*Дощовий черв'як*)
2. Прочитайте текст. Про кого у ньому йдеться? (1 бал)
Єдина серед звірів група тварин, що вміють добре літати; не птахи, але мають добре розвинуті крила; удень сплять, а вночі активні; приносять велику користь людям, знищують шкідників сільського господарства. (*Кажан*)
3. Запишіть назви рослин, що накопичують воду у своїх соковитих стеблах чи листках. (1 бал) (*Кактус, капуста, алое*)
4. Назви яких дерев часто згадуються в казках, легендах? (1 бал) (*Дуб, сосна, береза, калина*)
5. Які тварини можуть жити в солоній воді? (1 бал) (*Дельфін, акула, рак, морський коник*)
6. Який птах є найшвидшим? (1 бал) (*Стриж. Може розвивати швидкість до 170 км/год.*)
7. У якому випадку об воду можна порізати руку? (1 бал) (*Коли вода перетворилася на лід.*)
8. У підручнику з курсу «Я у світі» ви читали: «Безліч річок впадають у моря». Чому ж моря не переповняються і не заливають сушу? (2 бали) (*Бо з поверхні морів вода випаровується.*)

9. Ви читали, що повітря займає певний об'єм. Як можна довести це на самому собі без використання яких-небудь приладів? (2 бали) *(При кожному вдиху грудна клітка розширюється, а при видиху зменшується в об'ємі й опускається.)*
10. Доповніть речення. (5 балів)
Найвища на Земній кулі гірська вершина — ... *(Еверест)*. Найвища гірська вершина в Україні — ... *(Говерла)*. Найбільша кількість діючих вулканів — ... *(в Індонезії)*. Найвища гірська вершина в Криму — ... *(Роман-Кош)*. Найглибше озеро у світі — ... *(Байкал)*. Найглибше озеро в Україні — ... *(Свистязь)*. Найдовша ріка у світі — ... *(Амазонка)*. Найсолоніша водойма у світі — ... *(Мертве море)*. Найдовша ріка в Україні — ... *(Дніпро)*. Найбільш повноводна ріка у світі — ... *(Амазонка)*. Найглибший і найбільший океан — ... *(Тихий океан)*. Найближча до Сонця планета — ... *(Меркурій)*. Найвіддаленіша від Сонця планета — ... *(Нептун)*. Найбільша планета в Сонячній системі — ... *(Юпітер)*. Найбільшу кількість природних супутників має... *(Сатурн)*. Найдавніший знаменитий храм Неба знаходиться в... *(Китаї)*. Сторона горизонту, де Сонце знаходиться опівдні, це — ... *(південь)*. Прилад для визначення сторін горизонту — ... *(компас)*. Частина земної поверхні, яку ми можемо охопити оком, ... *(горизонт)*. Земля — ... *(планета)*. Частини океану, що вдаються в сушу, утворюють ... *(моря)*. Зеленим кольором на глобусі позначені — ... *(рівнини)*. Материк, що знаходиться в Західній і Східній півкулях, — ... *(Євразія)*. Материк, на якому немає річок, — ... *(Антарктида)*. Найбільший материк — ... *(Євразія)*. Материк, що омивається Індійським та Тихим океанами, — ... *(Австралія)*. Океан, найбільша глибина якого 5527 м, — ... *(Північний Льодовитий океан)*. Океан, що омиває Євразію, Африку й Австралію, — ... *(Індійський океан)*. Повний оберт навкруг осі Земля робить за... *(24 години)*. Повний оберт навкруг Сонця Земля робить за... *(365 днів)*. Шлях, по якому рухається Земля навкруг Сонця, називають — ... *(земною орбітою)*. Небесні тіла, що обертаються навколо планет, — ... *(супутники)*. Місяць — супутник планети — ... *(Земля)*. Голки хвойних дерев — це... *(видозмінені листи)*. У лісостепу переважають... ґрунти *(піщані)*.
11. Де на Землі панує вічний морок? (1 бал) *(В океанських глибинах.)*
12. Узимку на вулиці метал здається на дотик холоднішим від дерева. Якими здаватимуться на дотик метал та дерево у сорокоградусну спеку? (2 бали) *(Метал буде більш гарячим, ніж дерево, адже його теплопровідність більша, ніж у дерева.)*

7. Природа — це: (2 бали)
а) усе, що дихає, живиться, росте, розмножується і вмирає;
б) усе, що нас оточує.
Відповідь: б.
8. У яких тілах відстані між молекулами найбільші? (1 бал)
а) У твердих тілах;
б) у рідких тілах;
в) у газоподібних тілах.
Відповідь: а.
9. Як називають воду у газоподібному стані? (3 бали)
Відповідь: пара.
10. Гірська порода — це: (3 бали)
а) каміння, з якого утворюються гори;
б) тварини, які живуть у горах;
в) природні тіла, які знаходяться в землі або на її поверхні.
Відповідь: в.
11. Розташуйте шари земної поверхні, позначаючи їх цифрами.
(4 бали)
- ☐ глина
☐ пісок
☐ ґрунт
☐ каміння
- Відповідь: ґрунт (1), пісок (2), глина (3), каміння (4).
12. Головна ознака ґрунту — це: (3 бали)
а) пухкість;
б) вологість;
в) родючість.
Відповідь: в.
13. Доведіть, що гриби — живі організми. (5 балів)
Відповідь: вони дихають, живляться, ростуть, розмножуються і відмирають.
14. Назвіть 2–3 історичні пам'ятки України. (5 балів)
Відповідь: Києво-Печерська Лавра, Національний дендрологічний парк «Софіївка», Національний заповідник-острів «Хортиця», Херсонес Таврійський, Софія Київська.
15. Запишіть прізвища славетних українців — державних діячів, учених, діячів культури, військових. (6 балів)
Відповідь: Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, Григорій Сковорода, Ярослав Мудрий, Богдан Хмельницький, Михайло Грушевський, Володимир Великий, Олександр

Довженко, Соломія Крушельницька, Микола Лисенко, Сергій Корольов, Олег Антонов, Віталій Кличко, Андрій Шевченко, Яна Клочкова.

16. Опишіть довкілля яблуні. (4 бали)

Відповідь: сонце, повітря, ґрунт, дощ, комахи, птахи, звірі, люди.

17. Уночі температура повітря була -3°C . Удень збільшилася на 5°C . Якою стала температура повітря? (6 балів)

Відповідь: $+2^{\circ}\text{C}$.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ОЛІМПІАДИ

1. Тілом називають:

- а) все те, що зроблено руками людини;
- б) будь-який предмет, будь-яку живу істоту;
- в) будь-яку рослину, комаху, птаха або тварину.

Відповідь: б.

2. Явища природи — це:

- а) хмара і листопад;
- б) айсберг і водоспад;
- в) гроза і снігопад.

Відповідь: в.

3. Запишіть істотні ознаки живих істот.

Живі істоти... (дихають, розмножуються, вмирають, народжуються).

4. Властивостями повітря є:

- а) блакитного кольору, як небо, проводить звуки, пропускає сонячні промені, не має запаху;
- б) прозоре, безбарвне, без запаху, при нагріванні розширюється, а при охолодженні — стискається, погано проводить тепло;
- в) з вітром по повітрю проноситься пил, запах залежить від навколишніх предметів, при різкій зміні тепла і холоду утворюються вітри.

Відповідь: б.

5. Позначте ланцюжок перетворення води.

- а) Хмара — поверхня океанів, морів, річок і суші — крапельки води — водяна пара — хмара;
- б) хмара — водяна пара — поверхня океанів, морів, річок і суші — крапельки води — хмара;
- в) хмара — крапельки води — поверхня океанів, морів, річок і суші — випаровування води — водяна пара — хмара.

Відповідь: в.

6. При руйнуванні скель, каменів утворюється:

- а) пісок і глина;
- б) мармур і граніт;
- в) вода і газ.

Відповідь: а.

7. Для обігріву приміщення можуть бути використані такі корисні копалини, як:

а) глина;	г) пісок;
б) кам'яне вугілля;	д) газ;
в) граніт;	ж) торф;
г) нафта;	з) залізна руда.

Відповідь: б, д, ж.

8. Культурній рослині для життя потрібні:

а) світло;	г) глина;
б) тепло;	д) вода;
в) день;	ж) ґрунт;
г) повітря;	з) турбота людини.

Відповідь: а, б, г, д, ж, з.

9. Які частини рослин людина вживає в їжу?

Морква, ріпа, буряк, редис. (*Корінь*)

Салат, капуста білокачанна. (*Листя*)

Помідор, огірок, яблуко, слива. (*Плід*)

Горох, квасоля, боби. (*Насіння*)

Цвітна капуста. (*Суцвіття — квітка*)

10. Тварини — це:

- а) птахи, звіри, комахи, риби, ящірки, змії, жаби, рослини, гриби, мікроби;
- б) птахи, звіри, комахи, риби, ящірки, змії, черепахи, жаби, черв'яки;
- в) людина, птахи, звіри, комахи, риби, рослини, гриби, мікроби.

Відповідь: б.

11. Встановіть відповідність і з'єднайте стрілками правильні відповіді.

всеїдні тварини

хижаки

рослиноїдні тварини

їжак
яструб
щука
олень
ховрах
комар
кліщ
куниця

Відповідь:

Всеїдні: їжак.

Хижаки: яструб, щука, комар, кліщ, куниця.

Рослиноїдні тварини: олень, ховрах.

12. Без якого органа неможливо було б бачити, чути, відчувати запахи і смак?

- а) Без кишкового;
- б) без головного мозку;
- в) без селезінки.

Відповідь: б.

13. Сільськогосподарські професії — це:

- а) ткач, газозварювальник, геолог;
- б) комбайнер, овочівник, бавовнороб;
- в) інженер, механік, докер.

Відповідь: б.

14. Чому люди повинні за кожний вдих дякувати зеленим рослинам?

Відповідь: рослини збагачують повітря киснем.

15. Встановіть відповідність і з'єднайте стрілкою правильні відповіді.

жива природа

нежива природа

не природа

скеля
ромашка
вода
волошка
жук
ластівка
сопілка
повітря
кошик

Відповідь:

Жива природа: ромашка, волошка, жук, ластівка.

Нежива природа: скеля, вода, повітря.

Не природа: сопілка, кошик.

16. Речовини — це:

- а) залізо;
- б) алюмінієва каструля;
- в) залізна коцюба;
- г) крапля роси;
- г) мідний таз;
- д) алюміній;
- ж) шматок цукру;
- з) кристал солі;
- е) мідь;
- є) чорнила.

Відповідь: а, д, е.

17. Якою властивістю води ви користуєтесь, коли готуєте солодкий чай?

а) Розчинність;	в) безбарвність;
б) прозорість;	г) текучість.

Відповідь: а.

18. Прискорюють руйнування скель (*gir*):

- а) тварини;
- б) рослини;
- в) гриби і мікроби.

Відповідь: б, в.

19. Корисні копалини — це:

- а) скло, цвях, залізо, крейда;
- б) мармур, кам'яне вугілля, торф, глина;
- в) комахи, сухе листя, личинки.

Відповідь: б.

20. До прісних водойм відносять:

а) Чорне море;	д) озеро Синевир;
б) озеро Свитязь;	ж) Каховське водосховище;
в) річка Десна;	з) річка Дніпро;
г) Азовське море;	е) Тихий океан;
г) озеро Сіваш;	є) річка Сіверський Донець.

Відповідь: б, в, д, ж, з, є.

21. Напишіть назви рослин, які вам відомі.

Дерева:

Кущі:

Трави:

Відповідь: дуб, сосна, липа; бузок, шипшина, жасмин; звіробій, ромашка, пролісок.

22. Які тварини впадають у сплячку?

а) їжак;	д) вовк;
б) борсук;	ж) білка;
в) ведмідь;	з) соболю;
г) хом'як;	е) заєць;
г) лисиця;	є) миша.

Відповідь: а, б, в, г.

23. Якщо люди охоронятимуть у лісі ялини і сосни, то це допоможе таким тваринам, як:

- а) шишкар, білка, дятел;
- б) рябчик, лось, заєць;
- в) рись, ведмідь, яструб.

Відповідь: а.

24. Як треба охороняти повітря від забруднення?

- а) Фабрики і заводи повинні мати уловлювачі пилу і шкідливих речовин;
- б) зупинити всі фабрики і заводи, припинити заготівлю деревини;
- в) заборонити користуватися автотранспортом;
- г) перетворити Землю на один величезний заповідник;
- ґ) у містах і навколо них створювати пояси садів, парків, лісів;
- д) транспорт необхідно зробити екологічно безпечним.

Відповідь: а, ґ, д.

25. У Червону книгу занесені тварини:

- а) корова, кінь, гусак, півень;
- б) лелека чорний, їжак вухатий, тритон карпатський, метелик мертва голова;
- в) свиня, вівця, качка, індик.

Відповідь: б.

26. Отруйні гриби — це:

а) білий гриб;	г) несправжні опеньки;
б) мухомор;	ґ) підосичник;
в) бліда поганка;	д) сиріжка.

Відповідь: б, в, г.

27. Закресліть «зайве».

Ромашка, лінійка, машина, гори, шафа, глина, птах, хмари, книга, дерево, магазин — усе це природа

Відповідь: лінійка, машина, шафа, книга, магазин.

28. Позначте тільки тіла.

- а) Тарілка, цукор, чайник, кран, вода;
- б) парта, дошка, стіл, стілець, лампа;
- в) олівець, ручка, чорнило, пенал, сіль.

Відповідь: б.

29. Медузи відпливають далеко в море перед штормом чи перед гарною погодою? (Перед штормом, щоб хвиля не викинула їх на берег.)**30. Які птахи не вміють літати? (Пінгвіни, страуси)****31. Чи може черепаха покинути свій панцир за бажанням? (Ні, бо панцир — це розширені кістки її скелета.)****32. Яка тварина мешкає лише в Арктиці? (Морж)****33. Яка риба має очі на одному боці? (Камбала)****34. У яку пору року сіють озимину в полі? (Восени)**

35. Назвіть три основні відмінності звірів і птахів. (*У птахів передні кінцівки — крила, висиджують яйця, тіло вкрите пір'ям.*)
36. На яких деревах листя восени червоне? (*Клен, горобина*)
37. Який птах найменший у світі? (*Колібри*)
38. Яких комах можна назвати свійськими? (*Бджоли, шовкопряд*)
39. Що «зайве» у кожному рядку? Підкресліть.
Соняшник, сонце, білка, синиця, суниця.
Земля, вода, небо, літак, дощ.
Вода, олія, повітря, молоко, сік.
Відповідь: Сонце. Літак. Повітря.

4 клас

МАТЕМАТИКА

КЛАСНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Запишіть усі чотирицифрові числа, які можна скласти із цифр 0 та 1. (2 бали)
Відповідь: 1000; 1001; 1011; 1111; 1100; 1101; 1110.
2. Знайдіть А, Б — цифри, коли $A \cdot B = A + B = 10$. (3 бали)
Відповідь: А = 9, Б = 1.
3. У токарному цеху виточують деталі з металевих заготовок. З однієї заготовки виходить одна деталь. Під час виточування відходять ошурки. З ошурок, утворених при виготовленні 6 деталей, можна виплавити одну заготовку. Скільки вийде деталей із 36 заготовок? (3 бали)
Відповідь: 42 деталі.
4. Карлсон з'їв 800 г меду за 8 хв, Вінні-Пух з'їв його у 3 рази швидше. За скільки хвилин вони можуть з'їсти цей мед разом? (3 бали)
Відповідь: за 2 хв.
5. Мама принесла яблука двом синам. Перший син узяв половину яблук і пішов на прогулянку. Тим часом прийшов другий син і, не знаючи, що перший уже одержав частину яблук, узяв половину від решти. Після цього залишилося 4 яблука. Скільки яблук принесла мама? (3 бали)
Відповідь: 16 яблук.
6. Накресліть два відрізки так, щоб один був довший за другий на 2 см, а разом вони складали б відрізок завдовжки 14 см.
Відповідь: 6 см і 8 см.

Резерв

Є три хлопчики — Богдан, Олег і Денис, та одна дівчинка — Марічка. Скількома способами їх можна вишикувати в один ряд так, щоб Марічка не була крайньою? (3 бали)

Відповідь: 12 способів: БОМД, ОБМД, БМОД, БМДО, ВДМО, ОМБД, ОМДБ, ОДМБ, ДБМО, ДМБО, ДМОБ, ДОМБ.

Варіант 2

1. Обчисліть значення виразу. (2 бали)

$$(2 + 2) : 2 + (2 - 2) \cdot 2 + 2 \cdot 2 + 2 : 2$$

- а) 3; б) 4; в) 7; г) 6.

Відповідь: в.

2. У якого з наведених нижче чисел добуток цифр більший за їх суму? (2 бали)

- а) 112; б) 109; в) 302; г) 222.

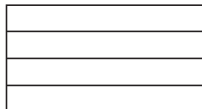
Відповідь: в.

3. Ціна половини батона на 18 копійок дорожча, ніж його чверть. Чому дорівнює ціна цілого батона? (3 бали)

- а) 36 к.; б) 54 к.; в) 72 к.; г) 90 к.

Відповідь: в.

4. Скільки прямокутників на кресленні? (3 бали)

- а) 10; г) 18;
б) 4; д) інша відповідь.
в) 16;

Відповідь: г.

5. Коли діти йшли до музею, їх поставили в колону по три. Валя, Таня та Іра, які стояли в одній шерензі, помітили, що їх шеренга сьома від початку колони і п'ята від кінця. Скільки дітей ходило до музею, якщо в кожній шерензі було по три учні? (4 бали)

- а) 24; б) 30; в) 33; г) 36

Відповідь: в.

6. Серед 101 кролика 56 мають пляму на лівому вусі, 58 — на правому, а 29 — не мають плям. Скільки кроликів мають плями на двох вухах? (4 бали)

- а) 0; б) 42; в) 43; г) 72.

Відповідь: б.

Резерв

У прикладі на додавання однаковими буквами позначено однакові цифри. Відновіть приклад.

$$\begin{array}{r} \text{АБВГ} \\ + \text{АБДГ} \\ \hline \text{ВГДАГ} \end{array}$$

Відповідь: А = 5, Б = 2, В = 1, Г = 0, Д = 4.

РАЙОННИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Як розставити дужки, щоб отримати істинну рівність? (3 бали)
 $333 - 222 \cdot 4 - 22 \cdot 2 + 2025 - 1425 = 1000$
Відповідь: $(333 - 222) \cdot 4 - 22 \cdot 2 + (2025 - 1425) = 1000$.
2. На подвір'ї ходили вівці й кури, всього 14 ніг. Скільки було овець і скільки курей, якщо разом було 5 голів? (3 бали)
Відповідь: курей — 3; овець — 2.
3. Між деякими цифрами у записі 1 2 3 4 5 поставте знаки арифметичних дій та дужки, щоб отримати число 40. (3 бали)
Відповідь: $(12 : 3 + 4) \cdot 5 = 40$.
4. Учень записав числа від 1 до 100. Скільки разів він писав цифру 7? (2 бали)
Відповідь: 11 разів.
5. Оленка намалювала 3 геометричних фігури — трикутники і квадрати. Усього вона налічила 11 вершин. Скільки трикутників і скільки квадратів намалювала дівчинка? (2 бали)
Відповідь: 2 квадрати та 1 трикутник.

Варіант 2

1. Дано прямокутник з периметром 28 см. Чи можна такий прямокутник перебудувати на квадрат? (2 бали)
а) Так; б) ні.
Відповідь: а.
2. Який знак треба поставити замість * між величинами? (2 бали)
 $30 \text{ т } 7 \text{ ц } * 40 \text{ ц } 70 \text{ кг}$
а) >; б) = ; в) <.
Відповідь: а.

3. Черепаха Тортила 5 годин повзла зі швидкістю c км/год. Усього їй треба проповзти d км. Яку відстань їй ще залишилося проповзти? (3 бали)

а) $c \cdot 5 - d$; б) $d - c \cdot 5$; в) $c \cdot 5 + d$.

Відповідь: б.

4. Кіт Матроскін задумав число, помножив його на 5 і до добутку додав 26. У результаті отримав число 66. Яке число задумав кіт Матроскін? (4 бали)

а) 12; б) 6; в) 8.

Відповідь: в.

5. Сума двох чисел — непарне число. Парний чи непарний добуток цих чисел? (2 бали)

а) Парний; б) непарний.

Відповідь: а.

6. Скільки трикутників зображено на кресленні?

Відповідь: 12.

7. На малюнку зображено дві множини. Позначте буквами А, Б, В, Г частину кола, що відповідає запитанням: (2 бали)

а) Чорний кіт Васько? в) Сірий кіт Васько?
б) Рудий кіт Мурзик? г) Чорний кіт Федір?

Відповідь:

8. Одне одноцифрове число написало себе двічі поспіль і перетворилося на двоцифрове. У скільки разів збільшилося хитре число? (2 бали)

Відповідь: в 11 разів.

9. Сума двох чисел — 20, різниця — 6. Знайдіть ці числа. (3 бали)

Відповідь: 13 і 7.

10. Поставте дужки так, щоб рівність стала правильною. (2 бали)

$$7 \cdot 9 + 12 : 3 - 2 = 23$$

Відповідь: $(7 \cdot 9 + 12) : 3 - 2 = 23$.

Варіант 3

1. Відновіть приклад, замінивши * цифрами. (2 бали)

$$\begin{array}{r} 3** \\ - *36 \\ \hline 201 \end{array}$$

- а) 358 – 336; в) 337 – 136;
б) 347 – 236; г) 388 – 136

Відповідь: в.

2. Давня задача. Один чоловік сказав своєму другові: «Дай мені 100 рупій (*монет*), тоді у нас буде грошей порівну». Скільки рупій було в кожного, якщо разом у них було 800 рупій? (2 бали)

- а) 500 та 400; в) 200 та 600;
б) 300 та 500; г) 350 та 350.

Відповідь: б.

3. Скільки кінців у двох з половиною палиць? (2 бали)

- а) 6; б) 3; в) 4; г) 5.

Відповідь: а.

4. Знайдіть найбільше і найменше чотирицифрове число, використавши тільки цифри 0; 1; 3; 5. (2 бали)

- а) 5130; 1350; в) 5031; 1530;
б) 5310; 1035; г) 5301; 1305.

Відповідь: б.

5. Зі шматка дроту зігнули квадрат зі стороною 6 см. Потім розігнули дріт та зігнули з нього трикутник з рівними сторонами. Яка довжина сторони трикутника? (3 бали)

- а) 10 см; б) 8 см; в) 6 см; г) 4 см.

Відповідь: б.

6. В Андрійка та Петрика разом 11 горіхів, у Андрійка та Миколи — 12 горіхів, у Петрика та Миколи — 13 горіхів. Скільки горіхів у Андрія, Петрика та Миколи разом? (3 бали)

- а) 24; б) 18; в) 16; г) 36.

Відповідь: б.

7. Було 9 аркушів паперу. Декілька з них розрізали на 3 частини. Усього стало 15 аркушів паперу. Скільки аркушів було розрізано? (3 бали)

- а) 5; б) 3; в) 4; г) 2.

Відповідь: б.

8. Три курки за 3 дні знесли 3 яйця. Скільки яєць знесуть 12 курей за 12 днів, якщо вони будуть нести таку саму кількість яєць за той самий час? (3 бали)

а) 24; б) 48; в) 36; г) 12.

Відповідь: б.

9. Малюк може з'їсти 600 грамів варення за 6 хв, а Карлсон — у 2 рази швидше. За який час вони з'їдять це варення разом? (4 бали)

а) 3; б) 2; в) 1; г) 4.

Відповідь: б.

10. Спробуйте розставити між цими цифрами знаки («+» та «-») лише у трьох місцях, щоб одержати число 100. (5 балів)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 = 100

Відповідь: $123 - 45 - 67 + 89 = 100$.

Варіант 4

1. Значення якого із виразів є максимальним? (2 бали)

а) $2 \cdot 0 \cdot 0 + 4$; г) $2 + 0 \cdot 0 + 4$;

б) $2 + 0 \cdot 0 \cdot 4$; д) $2 \cdot 0 + 0 \cdot 4$

в) $2 + 0 + 0 \cdot 4$;

Відповідь: г.

2. Лікар виписав Катрусі 3 пігулки і пояснив, що їх треба приймати через 20 хв. Через скільки хвилин Катруся прийме останню пігулку? (2 бали)

а) 60 хв; б) 40 хв; в) 20 хв.

Відповідь: б.

3. Яка з цих мір не включає 1000? (2 бали)

а) Кілометр; в) центнер;

б) кілограм; г) тонна

Відповідь: в.

4. Які 4 цифри необхідно викреслити із числа 4921508, щоб вишло найменше можливе трицифрове число? (3 бали)

а) 4; 9; 2; 1; г) 4; 9; 2; 5;

б) 4; 2; 1; 0; д) 4; 9; 5; 8.

в) 1; 5; 0; 8;

Відповідь: г.

5. Коли батькові було 36 років, синові виповнилося 8 років. Тепер батько вдвічі старший за сина. Скільки років синові? (3 бали)

а) 24; б) 28; в) 18; г) 23.

Відповідь: б.

6. У всіх 25 учнів на батьківські збори прийшли тата і мами. Мам було 20, татусів — 10. У скількох учнів на збори прийшли і тата, і мами? (3 бали)
- а) 10; б) 7; в) 2; г) 5.
- Відповідь: г.
7. Мауглі попрохав 5 мавпочок принести йому банани. Мавпочки набрали бананів порівну і понесли Мауглі. Дорогою вони посварилися, і кожна мавпочка кинула в кожну іншу мавпочку по 1 банану. У результаті вони принесли у 2 рази менше бананів, ніж зібрали. Скільки бананів одержав Мауглі? (4 бали)
- а) 25; б) 30; в) 20; г) 40.
- Відповідь: в.
8. Поки Катруся їсть дві порції морозива, Мишко з'їдає три такі порції. За одну годину діти з'їли 10 порцій морозива. Скільки порцій морозива з'їла Катруся? (3 бали)
- а) 3; б) 4; в) 5; г) 6.
- Відповідь: б.
9. По вертикальному стовбуру дерева заввишки 6 м повзе равлик. За день він піднімається на 4 м, а за ніч опускається на 3 м. Скільки днів йому необхідно, щоб дістатися вершини? (3 бали)
- а) 3; б) 4; в) 6; г) 2.
- Відповідь: а.
10. Між цифрами 1 2 3 4 5 поставте знаки математичних дій і дужки так, щоб у відповіді одержати 1. Запишіть вираз. (5 балів)
- Відповідь: $(1 + 23) : 4 - 5 = 1$; $1 \cdot 2 : (3 + 4 - 5) = 1$.

Варіант 5

1. Запишіть шестицифрове число, у якому число одиниць класу тисяч на 254 більше, ніж число одиниць класу одиниць. (1 бал)
- Відповідь: 386132.
2. Скільки квадратів зі стороною 15 см можна виготовити з дроту завдовжки 960 см? (2 бали)
- Відповідь: 64 квадрата.
3. Розв'яжіть рівняння $(3228 + 5148) : x = 4$. (3 бали)
- Відповідь: $x = 2094$.
4. Сторона рівностороннього трикутника дорівнює 8 см. Знайдіть площу квадрата, периметр якого дорівнює периметру цього трикутника. (5 балів)
- Відповідь: 36 см^2 .

5. Три дівчинки мали в руках квіти: васильки, ромашки, фіалки. Прізвища дівчинок: Волошко, Ромашко, Фіалко. Жодна дівчинка не тримала в руках квіти, від яких походить її прізвище. Ромашко дивилась на фіалки, які тримала її подруга. Які квіти тримала в руках кожна дівчинка? (3 бали)
Відповідь: Ромашко — волошка; Фіалко — ромашка; Волошко — фіалка.
6. Поміркуйте, парним чи непарним числом буде сума десяти послідовних чисел. (2 бали)
Відповідь: парним.
7. Запишіть розв'язання задачі виразом. Знайдіть значення цього виразу, якщо $a = 68$ км/год.
Автомобіль був у дорозі 4 год і їхав зі швидкістю a км/год. Йому залишилося ще проїхати 150 км. Яку відстань мав проїхати автомобіль, якщо $a = 68$? (4 бали)
Відповідь: $4a + 150 = 68 \cdot 4 + 150 = 422$ (км).
8. Складіть рівняння за задачею і розв'яжіть його.
Мальвіна задумала число. Збільшила його в 4 рази та отримала 2428. Яке число задумала Мальвіна? (2 бали)
Відповідь: $x \cdot 4 = 2428$; $x = 607$.
9. Екскурсія розпочалася о 9 год 30 хв і закінчилася об 11 год 20 хв. Скільки часу тривала екскурсія? (2 бали)
Відповідь: 1 год 50 хв.
10. Обчисліть значення виразу. (2 бали)
 $300\,020 - 28 \cdot (67245 : 15) + 7915$
Відповідь: 182 411.
11. Двом учням потрібно було поділити одне і те саме число. Першому — на 14, а другому — на 41. Перший отримав у частці 20, а в остачі 9. Яка відповідь у другого учня? (3 бали)
Відповідь: у частці 7, а в остачі 2.

Варіант 6

1. Дайте відповіді на запитання. (10 балів)
- Скільки прямих кутів у рівносторонньому трикутнику? (0)
 - Скільки рівних сторін у рівнобедреного трикутника? (2)
 - Чим відрізняється геометричне тіло від геометричної фігури? (Геометричне тіло — об'ємне, геометрична фігура — плоска.)
 - Який закон множення відповідає формулі $(a + b) \cdot c = a \cdot c + b \cdot c$? (Розподільний)
 - Як знайти центр круга, не користуючись циркулем, а маючи лише паперову модель? (Згорнути двічі навпіл.)

- Коли сума двох чисел буде парним числом? (Коли обидва числа або парні, або непарні.)
- Скільки десятків у числі 198? (XIX) Скільки кольорів у веселки? (VII) Яка тривалість футбольного матчу? (Підказка для дівчаток — 90 хв.) (XC)

Запишіть відповіді римськими цифрами.

- Семеро людей несли 3 хлібини. Діти — по чверті, жінки — по півхлібини, а чоловіки — по хлібині. Скільки було дітей, жінок, чоловіків? (Дітей — 4, жінок — 2, чоловіків — 1.)

2. Не розв'язуючи рівняння, знайдіть такі, в яких значення невідомого однакові. (Позначте у клітинці знаком «+».) (5 балів)

☐ $600 - (x + 20) = 200$

☐ $(600 - 20) - x = 200$

☐ $600 - x + 20 = 200$

☐ $600 - x - 20 = 200$

Поясніть свій вибір.

Відповідь:

$$600 - (x + 20) = 200;$$

$$600 - x - 20 = 200;$$

$$(600 - 20) - x = 200.$$

3. Складіть вираз та знайдіть його значення. (4 бали)

Частку суми чисел 3885 і 4051 та числа 32 збільшити у 47 разів.

$$\text{Відповідь: } (3885 + 4051) : 32 \cdot 47 = 11656.$$

4. До магазину завезли яблука. До обіду продали 20 кг яблук, що на 19 кг менше, ніж продали після обіду. Наприкінці робочого дня у магазині залишилося на 18 кг менше, ніж продали за цілий день. Скільки кілограмів яблук завезли до магазину? (6 балів)

Відповідь: 100 кг.

5. Довжина зали 12 м, а ширина становить $\frac{1}{3}$ довжини. На підлозі зали лежить килим квадратної форми із стороною завдовжки 3 м. Обчисліть площу підлоги, яку не вкрито килимом? (5 балів)

Відповідь: 39 м^2 .

6. Четверокласники однієї з київських шкіл о 9 год ранку вирушили на екскурсію до Запоріжжя метеором «Тарас Шевченко». Метеор рухався зі швидкістю 120 км/год. Відстань від Києва до Запоріжжя 600 км. Екскурсія містом тривала 1 год 15 хв, обід — 45 хв. З якою швидкістю повинен рухатися метеор у зворотньому напрямку, щоб прибути до Києва о 8 год вечора? (10 балів)

Відповідь: 150 км/год.

МІСЬКИЙ ЕТАП**Варіант 1**

1. Обчисліть значення виразу. (1 бал)

$$19 \cdot 0 + (13 - 8) : 5 \cdot 298 - 8 : 1$$

Відповідь: 290.

2. Запишіть речення у вигляді нерівності. (1 бал)

 n на 17 більше, ніж m .Відповідь: $n - m = 17$.

3. На якому із малюнків
- $\frac{2}{3}$
- усіх фігур — кружечки? (2 бали)

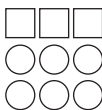
а)

б)

в)

г)

Відповідь: в.

4. На прямій позначені точки
- A, B, C, D
- .
- $AC = 20$
- м,
- $BD = 25$
- м,
- $AD = 40$
- м. Обчисліть довжину відрізка
- BC
- . (2 бали)

а) 5 м;

б) 5 дм;

в) 10 м;

г) 15 м.

Відповідь: а.

5. Розв'яжіть задачу.

На подвір'ї були кролі і кури, усього вони мали 10 голів і 32 ноги. Скільки було курей і скільки було кролів? (3 бали)

Відповідь: курей — 4, кролів — 6.

6. Розв'яжіть задачу.

Трицифрове число записане різними цифрами у порядку їх зростання, у його назві всі слова починаються з однієї букви. Інше трицифрове число складається з однакових цифр, а в його назві всі слова починаються з різних букв? (4 бали)

Відповідь: 147; 111.

Варіант 2

Завдання 1–5 оцінюються 1 балом.

1. У числі 37 241 закресліть дві цифри так, щоб число, яке утворилося рештою цифр, було:

а) найменшим;

б) найбільшим.

Порядок цифр не змінювати.

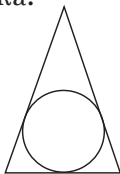
Відповідь: а) 241; б) 741.

2. Кожна з трьох дівчаток привітала листівкою кожного з чотирьох хлопців. Скільки було всього листівок?

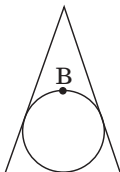
Ганна	Борис
Ірина	Василь
Олена	Гнат
	Денис

Відповідь: 12.

3. Позначте на малюнку точку B так, щоб вона була поза кругом, але всередині трикутника.

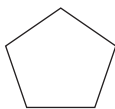
Відповідь:

4. Скільки серед чисел від 100 до 1000 таких, у запису яких зустрічається 3 однакові цифри? Напишіть їх.

Відповідь: 9 чисел — 111; 222; 333; 444; 555; 666; 777; 888; 999.

5. Поділіть п'ятикутник на три трикутники.

Відповідь:

Завдання 6–15 оцінюються 2 балами.

6. У рівняннях, розташованих нижче, кожна фігура — еліпс, трикутник, прямокутник — має своє числове значення. Знайдіть їх. Яка фігура має найбільше числове значення? Розв'язання запишіть.

$$\text{еліпс} + \triangle = 17$$

$$\text{еліпс} + \triangle + \square = 26$$

$$\square + \text{еліпс} = 4$$

Відповідь: еліпс — 5, трикутник — 12, прямокутник — 9.

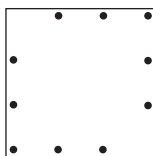
7. 8 деталей масою 1 кг, 2 кг, 3 кг, 4 кг, 5 кг, 6 кг, 7 кг, 8 кг потрібно розкласти у 4 ящики так, щоб у кожному ящику маса деталей була одна й та сама. Як це зробити? Розв'язання запишіть.
Відповідь: $1 + 8$; $2 + 7$; $3 + 6$; $4 + 5$.

8. 5 рибалок з'їли 5 щук за 5 днів. За скільки днів 10 рибалок з'їдять 10 щук, якщо апетит буде такий самий? Розв'язання запишіть.

Відповідь: за 5 днів.

9. Уздовж межі ділянки квадрат форми потрібно посадити 10 тополь, порівну вздовж кожної сторони. Як це зробити? Позначте точками на малюнку.

Відповідь:

10. Сума трьох чисел 20 813. Перший доданок — найбільше чотирицифрове число, другий доданок — найменше чотирицифрове число. Який третій доданок? Розв'язання запишіть.

Відповідь: $20813 - 9999 - 1000 = 9814$.

11. Заповніть усі клітинки таблиці числами від 1 до 4 так, щоб сума чисел в усіх рядках і стовпчиках була одна й та сама і дорівнювала 10.

1	2	3	4
2			
3			
4			

Відповідь:

1	2	3	4
2	3	4	1
3	4	1	2
4	1	2	3

12. Коли одну сторону прямокутника, довжина якої 9 см, збільшили на 3 см, його площа збільшилася на 18 см^2 . Яка була початкова площа прямокутника? Розв'язання запишіть.

Відповідь: 54 см^2 .

13. Замість зірочок доберіть цифри так, щоб дія була виконана правильно.

$$\begin{array}{r} \times \quad 39* \\ \quad 3* \\ \hline **8* \\ + \quad 1191 \\ \hline 1**98 \end{array}$$

Відповідь:

$$\begin{array}{r} \times \quad 397 \\ \quad 34 \\ \hline 1588 \\ + \quad 1191 \\ \hline 13498 \end{array}$$

14. Три дівчинки тримали в руках квіти: волошки, ромашки і фіалки. Прізвища дівчаток: Волошко, Ромашко, Фіалко. Жодна дівчина не тримала в руках квіти, від яких походить її прізвище. Ромашко милувалася фіалками, які тримала подруга. Які квіти тримала в руках кожна з дівчат?

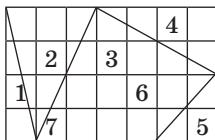
Відповідь: Ромашко — волошку; Фіалко — ромашку; Волошко — фіалку.

15. Один чоловік сказав своєму другові: «Дай мені 100 гривень, тоді в нас буде грошей порівну». Скільки грошей було в кожного, якщо разом у них було 800 гривень? Розв'язання запишіть.

Відповідь: 300 грн і 500 грн.

Завдання 16–20 оцінюються 3 балами.

16. П'ять маленьких кухарят вирішили розділити між собою велику прямокутну шоколадку. Але вона впала на підлогу і розбилася на 7 шматочків.

Микола з'їв найбільший шматок. Світлана і Марійка з'їли одну й ту саму кількість шоколаду, але Світлана з'їла три шматочки, а Марійка — тільки один. Бела з'їла $\frac{1}{7}$ частину цілої

шоколадки, і Катруся з'їла все, що залишилося. Який шматочок шоколадки дістався Катрусі? Розв'язання запишіть.

Відповідь: Микола — № 6; Світлана № 1, 5, 7; Марійка — № 3; Бела — № 4; Катруся — № 2.

17. Розв'яжіть задачу і запишіть розв'язання.

Гном розклав свої скарби в 3 скрині різного кольору, які стояли біля стіни: в одну — коштовності, в іншу — золоті монети, в третю — магичні книги. Він пам'ятає, що червона скриня знаходиться правіше, ніж коштовності, і що книги — правіше від червоної скрині. У якій скрині лежать книги, якщо зелена скриня стоїть лівіше від синьої?

Відповідь: книги лежать у синій скрині.

18. Розв'яжіть задачу і запишіть розв'язання.

Роман привітав Лесю з днем народження. Його запитали: «Скільки років Лесі?». Роман відповів так: «Через 3 роки Леся буде вдвічі старша ніж була 3 роки тому». Скільки років Лесі зараз? Розв'язання запишіть.

Відповідь: 3 роки.

19. Вовк хоче наздогнати зайця. Кожен крок зайця у два рази коротший за вовчий, але робить він кроки у три рази частіше, ніж вовк. Чи наздожене вовк зайця?

Відповідь: ні.

20. На званій вечері на честь дня народження Королеви зі столу зник шматок нарізаного пирога на той момент, коли гостей ще не запросили до столу.

Щоб убезпечити себе, один із запрошених Джон сказав: «Ті, хто заперечують, що я не їв пиріг, говорять неправду».

Чи з'їв Джон цей кусок пирога, якщо те, що він говорить — правда?

Відповідь: не їв.

Варіант 3**1. Поставте знаки дій і дужки, щоб рівність була істинною.**

$$9\ 9\ 9\ 9 = 10$$

$$\text{Відповідь: } (99 - 9) : 9 = 10.$$

2. Відстань між містами А і В — 46 км. Група туристів вийшла з міста А і рухалася зі швидкістю 5 км/год. Через 2 години з міста В назустріч першій групі вийшла друга група і рухалася зі швидкістю 4 км/год. Через скільки годин друга група зустріне з першою? (2 бали)

Відповідь: через 4 год.

3. У майстра була стрічка завдовжки 30 м. Кожного дня він відрізав від неї 1 м. Через скільки днів буде відрізана остання частина стрічки?

Відповідь: через 29 днів.

4. За 5 кг цукерок та 2 кг печива заплатили 13 грн. За 3 кг таких самих цукерок і 2 кг такого самого печива заплатили 9 грн. Скільки коштує 1 кг печива?

Відповідь: 1 грн 50 к.

5. Запишіть математичний вираз, знайдіть його значення. (2 бали)

Різницю добутку чисел шість тисяч вісімнадцять і два та числа п'ятсот сорок зменшити у шість раз.

Відповідь: $(6018 \cdot 2 - 540) : 6 = 1916$.

6. Відновіть приклад, у якому певна буква має одне і те саме значення. (5 балів)

$$\begin{array}{r} \text{АБВГ} \\ + \text{АБДГ} \\ \hline \text{ВГДАГ} \end{array}$$

Відповідь:

$$\begin{array}{r} 5210 \\ + 5240 \\ \hline 10450 \end{array}$$

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ОЛІМПІАДИ

1. На лаві сидить Маринка, її мама, бабуся і лялька. Бабуся сидить поряд із онукою, але не поряд із лялькою. Лялька не сидить поряд із мамою. Хто сидить поряд з мамою Маринки?

- а) Маринка; г) Маринка і лялька;
б) бабуся; г) бабуся і лялька.
в) Маринка і бабуся;

Розв'язання:

З бабусею, за умовою, сидить онучка; враховуючи, що лялька не може сидіти поряд із мамою, то лялька з мамою сидять по різні сторони від бабусі з онукою. Отже, бабуся сидить поряд із мамою.

Відповідь: б.

2. Троє друзів — Сергій, Сашко і Мишко — брали участь у шаховому турнірі. Кому з них дісталася перемога, якщо хлопчики про це сказали так:

Мишко: «Я не переміг. Сашко теж не переміг».

Сашко: «Мишко не переміг. Переміг Сергій».

Сергій: «Я не переміг. Переміг Мишко»?

Ще й додали, що один із них двічі сказав правду, другий — двічі неправду, а третій — сказав правду тільки наполовину.

Розв'язання:

Мишко — ні.

Сашко — ні.

Мишко — ні.

Сергій — так.

Сергій — ні.

Мишко — так.

Відповідь: переміг Мишко.

3. У чашці, склянці, глечикі і пляшці знаходяться молоко, лимонад, квас і вода. Відомо, що вода і молоко не в чашці, лимонад стоїть між глечиком і квасом, у пляшці не лимонад і не вода, а склянка стоїть між пляшкою і молоком. Що де?

Розв'язання:

	молоко	лимонад	квас	вода
чашка	—	+	—	—
склянка	—	—	—	+
глечик	+	—	—	—
пляшка	—	—	+	—

4. Іринка, Тетянка, Галинка і Даринка беруть участь у конкурсі талантів. Одна із них співає, друга — читає гуморески, третя — танцює, четверта — складає вірші. Іринка, Галинка та танцюристка — однокласниці. Іринка і Тетянка живуть в одному під'їзді, а співачка — у сусідньому. Поетеса не знайома ані з гумористкою, ані з танцюристкою. Хто до чого має хист?

Розв'язання:

	співає	читає гуморески	танцює	складає вірші
Іринка	—	+	—	—
Тетянка	—	—	—	+
Галинка	+	—	—	—
Даринка	—	—	+	—

5. У школі вчаться 4 хлопчики: Семеняга, Яцун, Брук і Воронін. Один з них — майбутній музикант, другий займається бальними танцями, третій — соліст хору хлопчиків, а четвертий — артист дитячого театру. Про них відомо наступне. Семеняга і Воронін були на концерті, де співав у хорі хлопчиків соліст. Яцун і музикант допомагали артистові роздавати запрошення на виставу. Музикант раніше дружив із Вороніним,

а тепер нерозлийвода із Семенягою. Воронін не знайомий з Яцуном, бо вони вчаться у різних класах.

Хто чим захоплюється?

Розв'язання:

	музикант	танцюрист	соліст хору	артист
Семеняга	–	–	–	+
Яцун	–	–	+	–
Брук	+	–	–	–
Воронін	–	+	–	–

6. Перед початком Малих Олімпійських ігор у школі учні 4-х класів обговорювали можливості своїх команд щодо призових місць. Ось як вони міркували:

4-А: «Якщо ми не посядемо першого місця, то 4-Б посяде четверте».

4-Б: «Якщо 4-В не поборе перше місце, то 4-А вийде на третє».

4-В: «У 4-А буде краще становище, ніж у 4-Г».

4-Г: «Всі ми займемо різні місця».

Припущення учнів були цілком виправдані. Який клас яке місце посів?

Розв'язання:

	1	2	3	4
4А	–	+	–	–
4Б	–	–	–	+
4В	+	–	–	–
4Г	–	–	+	–

7. Один із трьох братів-близнюків виграв у змаганнях з плавання. На питання однокласників, хто переміг, вони відповіли:

Руслан: «Роман не виграв. Виграв Богдан».

Роман: «Богдан не виграв. Виграв я».

Богдан: «Виграв Роман, а не Руслан».

Хто виграв у змаганнях, якщо відомо, що двоє хлопчиків двічі сказали правду, а один двічі збрехав?

Розв'язання:

Роман — ні.

Богдан — так.

Богдан — ні.

Роман — так.

Богдан — так.

Руслан — ні.

Відповідь: виграв Богдан.

8. Ярослава, Віка, Тая, Максимко і Михайлик колекціонують марки про тварин, рослин, спорт, мистецтво і космос. Визначте, хто які марки колекціонує, якщо відомо наступне:

- Якщо Тая не колекціонує марки про мистецтво, то Віка колекціонує марки про космос.
- Віка чи Михайлик колекціонують марки про тварин.
- Якщо Михайлик не колекціонує марки про рослини, то Ярослава колекціонує марки про тварин.
- Максимко колекціонує марки про мистецтво, або Ярослава колекціонує марки про космос.

Розв'язання:

Якщо Тая — не мистецтво, то Віка — космос.

Віка — тварини, чи Михайлик — тварини.

Якщо Михайлик — не рослини, то Ярослава — тварини.

Максимко — мистецтво, чи Ярослава — космос.

Відповідь: Тая колекціонує марки про мистецтво, Віка — про тварин, Михайлик — про рослини, Ярослава — про космос, а Максим — про спорт.

9. У трьох ящиках є апельсини, мандарини і лимони. На одному написано «мандарини», на другому «лимони», на третьому — «мандарини» або «апельсини». Що в якому ящику лежить, якщо всі написи переплутані?

Відповідь: 3 — лимони; 2 — мандарини; 1 — апельсини.

10. Учні однієї із сільських шкіл на канікулах приїхали до міста і побували на екскурсії у зоопарку, відвідали музей природи і переглянули виставу в цирку. У який день тижня приїжджали діти, якщо відомо, що зоопарк не працював у вівторок і середу, у музеї природи не було екскурсій у п'ятницю, а у цирку вистави бувають по понеділках, середах і п'ятницях?

Розв'язання:

	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт
Зоопарк	+	—	—	+	+
Музей природи	+	+	+	+	—
Цирк	+	—	+	—	+

Відповідь: у понеділок.

11. Три дівчинки — Настуся, Ганнуся і Віка — намалювали портрет, натюрморт і пейзаж. Коли їх запитали, хто що намалював, вони відповіли наступне:

- 1) «Настуся не намалювала портрет».
- 2) «Віка не намалювала натюрморт».

3) «Настуся намалювала натюрморт».

4) «Віка не намалювала портрет».

Що намалювала кожна дівчинка, якщо з чотирьох відповідей тільки одна істинна?

Розв'язання:

Настуся — не портрет.

Віка — не натюрморт.

Настуся — натюрморт.

Віка — не портрет.

Відповідь: Настуся — портрет, Віка — натюрморт, Ганнуся — пейзаж.

12. Іринка, Маринка, Даринка і Полінка вчаться в одній школі, але у різних класах: 4-А, 4-Б, 4-В, 4-Г — і живуть в одному чотириповерховому будинку, але на різних поверхах. Іринка вчиться у 4-А класі. Дитина, яка вчиться у 4-Б класі, мешкає на 1-му поверсі. Дівчинку, яка вчиться у 4-В класі, звати не Маринкою, а на 4-му поверсі проживає не Даринка. Квартира Іринки не на другому поверсі. Квартира Полінки не на 3-му поверсі, і вона не вчиться у 4-Б класі. Маринка не живе на першому поверсі. Квартира дівчинки, яка вчиться у 4-В класі, не на другому поверсі. Даринка ніколи не вчилася у 4-Г класі.

Визначте, у якому класі живе кожна з дівчаток, та поверх, на якому вона мешкає.

Розв'язання:

1	2	3	4		А	Б	В	Г
—	—	+	—	Іринка	+	—	—	—
—	+	—	—	Маринка	—	—	—	+
+	—	—	—	Даринка	—	+	—	—
—	—	—	+	Полінка	—	—	+	—

13. За дві груші дають 3 яблука, а за 6 яблук — півтора десятки слив. Скільки слив дадуть за 12 груш?

Розв'язання:

2 г. = 3 яб.

4 г. = 6 яб.

4 г. = 15 с.

12 г. = 45 с.

14. У батька двоє дорослих синів різного віку. На питання, скільки років кожному, вони відповіли:

Батько: «Мені разом із синами 150 років».

Старший син: «Я старший від брата на 10 років».

Молодший син: «Мені разом із батьком 100 років».

Скільки років старшому сину?

Розв'язання:

1) $150 - 100 = 50$

2) $100 = 40 + 60$

3) $40 + 10 = 50$

Відповідь: 50 років.

15. Андрій, Сергій, Сашко і Мишко приїхали у літній табір. Кожен із них міг грати тільки у дві з чотирьох спортивних ігор: теніс, футбол, баскетбол і волейбол. Але не було такої гри, в яку вони могли грати разом. Тільки троє хлопчиків могли грати в одну із зазначених ігор. Ніхто з них не грав у теніс і волейбол одночасно. Андрій не грав у футбол, але він давав поради, коли Сергій і Сашко вчили один одного грати. Сашко грав у теніс, але любив пограти у баскетбол з Мишком, бо той не грав у теніс. Андрій, Сергій і Мишко не могли грати втрьох в одну гру. Якими двома іграми володів кожен із хлопчиків?

Розв'язання:

	Теніс	Футбол	Баскетбол	Волейбол
Андрій	–	–	+	+
Сергій	–	+	–	+
Сашко	+	–	+	–
Мишко	–	+	+	–

16. В ящику лежать кольорові олівці: 10 червоних, 8 синіх, 8 зелених, 4 жовтих. Яку найменшу кількість олівців треба взяти, не зазираючи у ящик, щоб серед них було:

а) не менше 4 олівців одного кольору;

б) хоча б один олівець кожного кольору;

в) не менше 6 синіх олівців?

Розв'язання:

а) $3 \cdot 4 + 1 = 13$

б) $9 + 7 + 7 + 3 + 1 = 27$

в) $10 + 5 + 8 + 4 + 1 = 28$

17. В ящику 70 кольорових кульок: 20 червоних, 20 синіх, 15 зелених, 12 жовтих, 3 червоних. Яку найменшу кількість кульок треба взяти, не дивлячись на них, щоб серед них було не менше 10 кульок одного кольору?

Розв'язання: $9 + 9 + 9 + 9 + 1 + 3 = 40$

18. В ящику лежать 10 пар чорних рукавичок і 10 пар червоних. Скільки рукавичок треба вийняти із ящика навмання, щоб серед них були обов'язково:

- а) дві рукавички одного кольору?
- б) дві чорні (немає значення на яку руку)?

Розв'язання:

- а) $1 + 1 + 1 = 3$
- б) $20 + 2 = 22$

19. В одному будинку живуть 28 учнів, і всі вони вчаться в одній школі. У цій школі 27 класів. Доведіть, що хоча б два учні, які живуть у цьому будинку, вчаться в одному класі.

Розв'язання: $27 + 1 = 28$.

20. До магазину привезли 34 ящики з яблуками трьох сортів, причому в кожному ящику лежали яблука якогось одного сорту. Чи можна знайти 12 ящиків з яблуками одного сорту?

Розв'язання:

- 1) $11 + 11 + 11 = 33$
- 2) $33 + 1 = 34$

21. У класі 35 учнів. Кожен відвідує один з гуртків: фізкультурний, літературний, математичний. У спортивному займаються 17 дітей, у літературному — 30, в математичному — 13. Скільки учнів беруть участь у роботі тільки одного гуртка, якщо відомо, що у всіх трьох гуртках займаються 5 учнів?

Розв'язання:

- 1) $17 + 13 + 30 - 5 \cdot 3 = 45$ — не в трьох гуртках, а в одному чи двох, причому із них:
 $17 - 5 = 12$ — у спортивному;
 $13 - 5 = 8$ — у математичному;
 $30 - 5 = 25$ — у літературному;
- 2) $35 - 5 = 30$ — у класі не в трьох гуртках;
- 3) $45 - 30 = 15$ — у двох гуртках;
- 4) $30 - 15 = 15$ — в одному гуртку.

22. У коробці лежать різнокольорові олівці: 8 червоних, 4 зелених, 10 фіолетових, 7 жовтих, 4 оранжевих. Скільки олівців треба взяти із коробки, не дивлячись у неї, щоб серед них обов'язково були:

- а) 6 червоних олівців?
- б) по 3 олівці кожного кольору?
- в) 2 олівці одного якогось кольору?
- г) 7 олівців одного якогось кольору?

Розв'язання:

а) $6 + 4 + 10 + 7 + 4 = 31$

б) $8 + 4 + 10 + 7 + 3 = 32$

в) $1 \cdot 5 + 1 = 6$

г) $6 \cdot 3 + 4 \cdot 2 + 1 = 27$

23. У шафі для взуття лежать капці: 2 пари жовтих і 4 пари зелених. Скільки капців треба вибрати навмання, щоб серед них обов'язково були:

а) пара капців одного будь-якого кольору?

б) по одній парі капців кожного кольору?

Розв'язання:

а) $2 + 4 + 1 = 7$

б) $2 + 4 + 4 + 1 = 11$

24. В одному із класів школи 40 учнів. Доведіть, що в цьому класі знайдуться хоча б два учні, прізвища яких починаються з однієї і тієї самої букви.

Розв'язання.

1) $33 - 2 = 31$ (буква)

2) $40 > 31$

25. Під час опитування в одній зі шкіл виявилось, що із 800 учнів 430 читають журнал «Пізнайко», 220 читають журнал «Барвінок», а 180 читають ці обидва журнали. Скільки учнів школи не читають жодного з цих журналів?

Розв'язання:

1) $430 + 220 = 650$

2) $650 - 180 = 470$

3) $800 - 470 = 330$

26. Шестеро хлопчиків упіймали 20 карасів, причому кожний упіймав не менше одного карася. Доведіть, що принаймні два хлопчики упіймали однакову кількість карасів.

Розв'язання:

1) $1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 = 21$

2) $21 > 20$

27. У коробці лежать різнокольорові олівці: 9 жовтих, 8 блакитних, 5 чорних, 12 білих, 3 червоних і 13 синіх. Скільки олівців треба вибрати навмання із ящика, щоб серед них обов'язково були:

а) 6 олівців одного кольору?

б) по 3 олівці кожного кольору?

Розв'язання:

а) $5 \cdot 5 + 1 + 3 = 29$

б) $9 + 8 + 5 + 12 + 3 + 13 = 50$

28. Стопкою складені 8 монет. Чи є серед них дві монети однакової вартості?

Розв'язання: $7 < 8$

29. Три товариші змагалися з бігу. Один пробіг певну відстань за 15 с, другий — за 20 с, а третій — за 13 с. За скільки секунд пробіг цю відстань кожний хлопчик, якщо Петрик біг швидше за Сашка, а Сашко — швидше за Сергія?

Розв'язання:

Сергій — 13 с.

Сашко — 15 с.

Петрик — 20 с.

30. Я задумав число, збільшив його в 2 рази, до результату додав 4, отриману суму поділив на 6 і отримав 42. Яке число я задумав?

Розв'язання:

$$42 \cdot 6 = 252$$

$$252 - 4 = 248$$

$$248 : 2 = 124$$

31. Я задумав число, відняв від нього 16, помножив результат на 4, розділив на 7. Від 144 відняв отриману частку. 288 розділив на отриману різницю, додав 195, отримав 198. Яке число я задумав?

Розв'язання:

$$1) 198 - 195 = 3$$

$$4) 48 \cdot 7 = 336$$

$$2) 288 : 3 = 96$$

$$5) 336 : 4 = 84$$

$$3) 144 - 96 = 48$$

$$6) 84 + 16 = 100$$

32. У пакеті лежать однакові за формою цукерки двох сортів: 9 цукерок одного сорту і 6 цукерок другого. Я взяв навмання з пакету 8 цукерок.

а) Чи дістану я хоча б одну цукерку другого сорту?

б) Чи дістану хоча б 1 цукерку першого сорту?

в) Яку найменшу кількість цукерок треба взяти, щоб серед них була хоча б одна цукерка першого сорту?

Розв'язання:

$$а) 6 + 2 = 8, \text{ або } 8 = 8 \text{ — ні;}$$

б) так;

$$в) 6 + 1 = 7.$$

33. На трьох пальмах сиділо 27 мавп. Коли з першої пальми на другу перестрибнуло 5 мавп, а з другої на третю 8 мавп, то на всіх пальмах стало мавп порівну. Скільки мавп сиділо на кожній пальмі спочатку?

Розв'язання:

1-ша пальма	2-га пальма	3-тя пальма
9	9	9
9	17	1
14	12	1

- 34.** У двох братів-близнюків було 24 марки. Коли перший дав другому стільки марок, скільки у того було, а потім другий віддав першому стільки марок, скільки у першого залишилося, то в обох братів стало марок порівну. Скільки марок було в кожного брата спочатку?

Розв'язання:

1	2
12	12
6	18
15	9

- 35.** У ящику лежать 10 однакових катушок з нитками різного кольору: 3 червоних, 3 жовтих, 3 синіх і одна біла. Скільки катушок треба взяти навмання, щоб серед них було не менше 2 катушок з нитками одного кольору?

Розв'язання:

$$1 \cdot 4 + 1 = 5.$$

- 36.** Мама купила 2 кг яблук. До обіду вона взяла із них половину, і Катруся взяла ще одне яблуко. Увечері мама взяла половину яблук, що залишилися, і Петрик узяв ще 2 яблука для себе і сестри. Після цього залишилися тільки 2 яблука. Скільки яблук було в двох кілограмах?

Відповідь: 16 яблук.

- 37.** Четверо хлопчиків ловили рибу, і всі разом упіймали 7 окунів. Жоден хлопчик не упіймав більше 2 окунів. Чи є серед рибалок хоча б один, який не упіймав жодного окуня?

Розв'язання: $2 \cdot 3 = 6$; $7 > 6$.

Відповідь: ні.

- 38.** Друзі Дмитрик, Максимко і Богдан назбирали камінців на березі моря і вирішили поділитися один з одним так: кожний по черзі подарував двом іншим стільки камінців, скільки у кожного з них уже є. Як же зраділи хлопчики, коли після цього з'ясувалося, що у кожного з них виявилася однакова кількість

камінців — по 16. Скільки камінців мав кожний хлопчик спочатку?

Розв'язання:

Дмитрик	Максимко	Богдан
16	16	16
8	8	32
4	28	16
2	14	8

39. У коморі стоять 25 банок компоту. З них 10 банок абрикосового, 7 вишневого і 8 персикового. Скільки банок треба взяти навантаження, щоб серед них обов'язково були:

- а) 4 банки вишневого компоту?
- б) 5 банок одного якогось виду?
- в) по 2 банки кожного виду?

Розв'язання:

- а) $10 + 8 + 4 = 22$
- б) $4 \cdot 3 + 1 = 13$
- в) $10 + 8 + 2 = 20$

40. Іринка і Даринка розклали 24 льодяники у дві різні коробки. Після того, як з першої коробки переклали у другу стільки льодяників, скільки у цій другій було, а потім з другої переклали у першу стільки льодяників, скільки у першій залишилося, то в обох коробках льодяників стало порівну. Скільки льодяників було у кожній коробці спочатку?

Розв'язання:

I	II
12	12
18	6
15	9

Відповідь: у I — 15, у II — 9.

41. Бабуся напекла пиріжків: із сиром — 14, із капустою — 12, із вишнями — 10, із яблуками — 8. Усі вони були однакові за формою і розміром. Скільки пиріжків треба взяти, не розламуючи їх, щоб серед них обов'язково були:

- а) два пиріжки із вишнями?
- б) два пиріжки з однією будь-якою начинкою?
- в) по два пиріжки з кожною начинкою?

Розв'язання:

а) $14 + 12 + 8 + 2 = 36$

б) $1 \cdot 4 + 1 = 5$

в) $14 + 12 + 10 + 2 = 38$

42. У коробці лежать катушки з нитками різних кольорів: 8 червоних, 9 зелених, 7 жовтих та 12 чорних. Навмання беруть по одній катушці. Скільки треба вибрати катушок із коробки, щоб серед виїнятих обов'язково були 3 червоних, 4 жовтих і 5 зелених?

Розв'язання: $12 + 9 + 8 + 5 = 34$.

43. Є 4 валізи та 4 ключі до них. Але ключі переплутались. Скільки спроб треба зробити у найгіршому випадку, щоб дібрати до кожної валізи свій ключ?

Розв'язання: $3 + 2 + 1 = 6$.

44. Магазин продав першого дня половину сувою тканини та ще 4 м, другого — половину залишку та ще 3 м, третього — половину нового залишку та ще 2 м. Після цього в сувої залишилося 5 м. Скільки метрів тканини було в сувої спочатку?

Розв'язання:

1) $(5 + 2) \cdot 2 = 14$

2) $(14 + 3) \cdot 2 = 34$

3) $(34 + 4) \cdot 2 = 76$

Відповідь: 76.

45. У двох братів були марки. Коли старший дав молодшому стільки марок, скільки в молодшого було, а молодший дав старшому стільки, скільки в старшого залишилося, то в обох братів стало по 28. Скільки марок було у кожного брата спочатку?

Розв'язання:

Молодший	Старший
28	28
42	14
21	35

46. У столі лежать ручки однакової форми і розміру: 7 ручок з червоною ампулою, 10 ручок з чорною і 4 — із зеленою. Скільки ручок навмання треба взяти, щоб серед них обов'язково були:

а) 3 синіх ручки?

б) по 3 ручки кожного кольору?

в) 4 ручки однієї якоїсь назви?

Розв'язання:

а) $3 + 7 + 5 + 4 = 19$

б) $10 + 7 + 5 + 3 = 25$

в) $3 \cdot 4 + 1 = 13$

47. Зустрілися 6 товаришів і вирішили зіграти один з одним у шашки один раз. Скільки всього партій вони мають зіграти?

Розв'язання: $5 + 4 + 3 + 2 + 1 = 15$

48. У нашому провулку на кожній стороні по 5 будинків. Для гри у волейбол зібралися 12 дітей, які живуть тільки у нашому провулку. Чи можна стверджувати, що з певного будинку вийшло принаймні двоє дітей?

Розв'язання:

$$5 + 5 = 10$$

$$12 > 10 + 1$$

Відповідь: так.

49. Декілька приятелів під час зустрічі потиснули один одному руки. Скільки зустрілось приятелів, якщо рукостискань було 10?

Розв'язання:

$$2 \text{ п.} - 1 \text{ р.};$$

$$3 \text{ п.} - 2 + 1 = 3;$$

$$4 \text{ п.} - 3 + 2 + 1 = 6;$$

$$5 \text{ п.} - 4 + 3 + 2 + 1 = 10.$$

Відповідь: 5 приятелів.

50. Петрик розклав свої іграшки на 3 полиці. На першу поставив половину іграшок та ще 2. На другу — половину тих, що залишилися, та ще 2. На третю — половину решти та ще 2. Після цього в Петрика залишилося 5 іграшок. Скільки всього іграшок було у Петрика?

Відповідь: 68.

51. У коробці лежать ялинкові прикраси: 7 ліхтариків, 10 кульок, 11 будиночків і 12 шишок. Навмання беруть по одній іграшці. Скільки треба виїняти ялинкових прикрас, щоб серед них обов'язково були 5 шариків, 2 ліхтарики і 4 шишки?

Розв'язання: $12 + 11 + 10 + 2 = 35$

52. У ящику лежать рукавички різних кольорів: 4 пари чорних, 8 пар білих і 6 пар коричневих. Скільки рукавичок треба вибрати навмання із ящика, щоб серед них обов'язково виявилися:

а) одна пара білих?

б) одна пара будь-якого кольору?

в) по одній парі кожного кольору?

Розв'язання:

а) $4 + 4 + 6 + 6 + 8 + 1 = 29$

б) $4 + 8 + 6 + 1 = 19$

в) $8 + 8 + 6 + 6 + 4 + 1 = 33$

53. Листоноша розніс листи у три будинки. У перший будинок — половину всіх листів та ще 1, у другий — половину тих, що залишилися, та ще 2, а у третій — половину решти та ще 3. Після цього у листоноші листів не залишилося. Скільки листів було у листоноші спочатку?

Розв'язання: $((0 + 3) \cdot 2 + 2) \cdot 2 + 1) \cdot 2 = 34$

54. Розставте між цифрами знаки арифметичних дій і дужки, щоб рівності були істинними.

а) $5\ 5\ 5\ 5 = 3$;

в) $5\ 5\ 5\ 5 = 6$;

б) $5\ 5\ 5\ 5 = 4$;

г) $5\ 5\ 5\ 5 = 10$;

Відповідь:

а) $(5 + 5 + 5) : 5 = 3$;

в) $(55 : 5 - 5) = 6$;

б) $(5 \cdot 5 - 5) : 5 = 4$;

г) $(55 - 5) : 5 = 10$.

55. Анна, Мирослава, Настя і Валерія займаються різними видами спорту: плаванням, футболом, волейболом і тенісом. Анні не подобаються ігри з м'ячем. Тенісистка Мирослава часто відвідує футбольні матчі, щоб подивитися на гру подруги Валерії. Яке з цих тверджень є істинним?

А: Анна грає у волейбол.

Б: Мирослава грає у футбол.

В: Настя грає у волейбол.

Г: Валерія займається плаванням.

Д: Анна займається тенісом.

Розв'язання:

	Плавання	Футбол	Волейбол	Теніс
Анна	+	—	—	—
Мирослава	—	—	—	+
Настя	—	—	+	—
Валерія	—	+	—	—

56. У шухляді лежать 9 пар капців різних кольорів. Скільки капців треба вибрати Маринці навмання, щоб серед вибраних обов'язково були пара капців для неї і пара капців для бабусі?

Розв'язання: $9 + 2 = 11$.

57. Миколка задумав число. Павлик помножив його чи то на 5, чи то на 6. Дмитрик додав до Павликового результату чи то 5, чи то 6. Андрій відняв від Дмитрикового числа чи то 5, чи то 6. У результаті отримали число 73. Яке число задумав Миколка?

Розв'язання:

Андрій віднімав 5 або 6 від 78 чи 79. Тоді Дмитрик додавав 5 чи 6 до чисел 72; 73; 74. Але оскільки Павлик множив на 5 чи 6, то це число має бути кратним 5 чи 6. Це число 72. Отже, Микола задумав число $72 : 6 = 12$.

58. 4 подружки Маринка, Іринка, Кишинка і Веселинка пішли у ліс по ягоди. У кожної з них були черевички різного кольору: червоні, жовті, сині та зелені. Кишинка ніколи не взуває жовтих черевичок, а Веселинка — червоних. Маринка і та, хто в зелених черевиках, давно уже смакують солодку малину. Веселинка показує зібрані суниці тій, яка у жовтих черевиках. Та, що у зелених черевиках, гукає Кишинку і Веселинку, щоб показати їм гарний малинник. Хто в які черевики взутий?

Розв'язання:

	червоні	жовті	сині	зелені
Марина	—	+	—	—
Ірина	—	—	—	+
Кишинка	+	—	—	—
Василинка	—	—	+	—

59. Семеняга, Яцун, Репринцев працюють у банку на посаді бухгалтера, касира та економіста. Якщо Репринцев — економіст, то Яцун — бухгалтер. Якщо Яцун — не касир, то Семеняга — не економіст. Якщо Семеняга — бухгалтер, то Репринцев — економіст. Хто яку посаду займає?

Розв'язання:

Репринцев — економіст;

Яцун — бухгалтер;

Яцун — не касир;

Семеняга — не економіст;

Семеняга — не бухгалтер;

Репринцев — економіст.

Відповідь: Репринцев — економіст, Яцун — бухгалтер, Семеняга — касир.

60. У сім'ї 4 дітей. Їм 5; 8; 13 і 15 років. Звуть їх Тетянка, Юрчик, Світланка й Оленка. Скільки років кожному з них, якщо одна дівчинка ходить у дитячий садок, Тетянка старша, ніж Юра, а сума років Тетянки і Світланки ділиться на 3?

Розв'язання:

	5	8	13	15
Тетянка	–	–	+	–
Юрчик	–	+	–	–
Світланка	+	–	–	–
Оленка	–	–	–	+

61. У коробці лежать 120 кольорових олівців: 35 червоних, 23 зелених, 14 жовтих, 26 синіх і 11 чорних олівців. Скільки олівців треба взяти із коробки навмання, щоб серед них обов'язково були:

- а) 8 олівців одного кольору?
 б) по 8 олівців кожного кольору?
 в) 8 жовтих олівців?

Розв'язання:

- а) $7 \cdot 5 + 1 = 36$
 б) $35 + 23 + 14 + 26 + 8 = 106$
 в) $35 + 23 + 26 + 11 + 8 = 103$

62. У сім'ї четверо дітей: Данилко, Марічка, Лесик та Іринка. Їм 5; 7; 9 та 11 років. Скільки років кожному з них, якщо один із хлопчиків ходить до дитячого садка, Марічка молодша за Данилка, а сума років дівчаток ділиться на три?

Відповідь: Данилко — 9 років, Марічка — 7 років, Лесик — 5 років, Іринка — 11 років.

63. Троє пташок — дятел, сойка та зозуля — сидять на одному дереві на різних гілках: п'ятій, сьомій, восьмій знизу. Дятел сидить не нижче, а сойка — не вище за зозулю. Хто з пташок сидить на якій гілці?

Відповідь: дятел — на восьмій, сойка — на п'ятій, зозуля — на сьомій.

64. В Олесі було три ляльки: Барбі, Кен та Попелюшка. Кожна з них мешкала в одному з трьох будиночків. Перша хатка була з високим дахом і маленьким вікном. Друга хатка — з високим дахом і великим вікном, третя — з низьким дахом і великим вікном. Барбі й Кен мешкали в хатках із великим вікном, а Кен і Попелюшка — у хатках із високим дахом. У якій хатці мешкала кожна лялька.

Відповідь: Барбі — № 3, Кен — № 2, Попелюшка — № 1.

65. Одна білочка назбирала 9 сиріжок та 6 маслюків і поділилася із другою — дала їй 8 грибів. Яку найменшу кількість сиріжок могла отримати друга білочка?

Відповідь: 2 сиріжки.

66. Котигорошко у темряві знімає з мотузки шкарпетки. Їх дві пари. Кожна пара відрізняється кольором. Яке найменше число шкарпеток він повинен узяти, щоб бути впевненим, що серед них є принаймні одна пара одного кольору?

Відповідь: 3 шкарпетки.

67. У Баби Яги на столі лежало 24 мухомори, а блідих поганок — менше. Яка найбільша кількість отруйних грибів може бути у Баби Яги?

Відповідь: 47 грибів.

68. Зі скриньки, у якій лежить 5 срібних та 7 золотих монет, на вмання беруть монети. Яку найменшу кількість монет потрібно взяти, щоб серед них було не менше, ніж одна золота?

Відповідь: 6 монет.

69. На полиці у Петрика безладно лежали дитячі журнали: «Барвінок» — 12 штук, «Пізнайко» — 8 штук, «Стежинка» — 4 штуки, «Шрек» — 5 штук. Скільки журналів необхідно взяти з полицки, не розглядаючи їх, щоб серед них обов'язково були:

- а) 3 журнали «Барвінок»;
- б) по 3 різних журнали;
- в) 3 журнали одного якогось виду?

Відповідь: а) 20; б) 20; в) 20.

70. Як Круть і Верть зернятка ділили.

Круть і Верть знайшли зернятка, Круть і каже:

— Давай, друже, розділимо зернятка порівну.

— Давай! Але слабій я в математиці, поділи ти.

Кинув Круть другові 1 зернятко, а собі — 2.

— Ось тобі 1 насінинку, а мені — 2.

— Чи не дуже мало?!

— Слухай далі, не поспішай. Тобі 3 зернятка.

— Це добре!

— А мені 4, тобі 5, а мені 6, тобі 7...

— Це добре!

— А мені 4, тобі 5, а мені 6, тобі 7...

І так далі. Розділив Круть зернятка, щоразу збільшуючи собі на 1 зернятко. Останнього разу Круть кинув собі 20 зерняток, і на цьому зернятка закінчились. Задоволений Верть, вважаючи, що він отримав зерняток стільки ж, скільки і Круть,

побіг до нірки. Як ви вважаєте, хто більше отримав зерняток — Круть чи Верть і на скільки?

Відповідь: Круть отримав на 10 зерняток більше.

Круть	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19
Верть	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20

- 71.** Наловив дід риби повний віз. Риба — великі лящі. Їде додому і бачить: лисичка згорнулася клубочком, лежить на дорозі. Дід зліз із воза, підійшов, а лисичка і не ворухнеться. Дід вирішив, що вона мертва.

— От гарна знахідка! Буде моїй старенькій комір на шубу. Узяв він лисицю і поклав на віз, а сам пішов попереду.

А лисичка тим часом почала викидати потихеньку із воза все по рибиці, та по рибиці. Спочатку лисичка діяла обережно, а потім усе сміливіше. У першу хвилину вона викинула лише 1 ляща, у другу — 2 лящі, в третю хвилину — 4 лящі і тощо... За кожну наступну хвилину вона викидала вдвічі більше лящів. Через 7 хв лисичка викинула всю рибку і втекла з воза. Скільки лящів дісталася хитрій лисичці?

Відповідь: лисиці дісталася 127 лящів ($1 + 2 + 4 + 8 + 16 + 32 + 64 = 127$).

- 72.** Коник-стрибунець половину часу кожної доби спав, третю частину кожної доби їв, третю частину кожної доби танцював, шосту — співав. Решту часу він вирішив готуватися до зими. Скільки годин на добу коник-стрибунець готувався до зими?

Відповідь: не залишилося часу.

- 73.** Малюк може з'їсти 600 г варення за 6 хв, а Карлсон — удвічі швидше. За який час вони з'їдять це варення разом?

Розв'язання:

За 1 хв малюк з'їсть $600 : 6 = 100$ г.

Карлсон може з'їсти все варення за $6 : 2 = 3$ хв.

Отже, він за 1 хв з'їсть $600 : 3 = 200$ г.

Разом вони можуть за 1 хв з'їсти $100 + 200 = 300$ г.

Усе варення вони разом з'їдять за $600 : 300 = 2$ хв.

- 74.** Оберіть такий вираз, для знаходження значення якого вам доведеться виконати всі чотири арифметичні дії. Розв'яжіть його.

$$(2713 \cdot 65 + 2713 \cdot 35) - 2713 \cdot 100 = \square$$

$$864375 - 42054 : 42054 - 321 \cdot 67 = \square$$

$$(1923 - 671) \cdot 61 + 11984 : 214 = \square$$

Відповідь: $(1923 - 671) \cdot 61 + 11984 : 214 = 76372 + 56 = 76428$.

75. Поставили поспіль 8 мішків. Вага першого мішка — 88 кг, вага кожного наступного — на 8 кг менше попереднього. Знайдіть масу всіх мішків.

Відповідь: $88 + 80 + 72 + 64 + 56 + 48 + 40 + 32 = 120 \cdot 4 = 480$.

76. Відстань від міста *A* до міста *B* 32 км, а від *A* до *C* — 40 км, від *B* до *C* — 28 км. Виконайте креслення. Кур'єр знаходиться в місті *A*, але йому треба відвідати міста *B* і *C*, не повертаючись назад у місто *A*. Який найкоротший шлях йому вибрати?

Відповідь: *A*, *B*, *C*.

77. Накресліть квадрат такої самої площі, яку має прямокутник зі сторонами 2 см й 8 см. Знайдіть периметр квадрата.

Відповідь: $P = 4 \cdot 4 = 16$ см.

78. За допомогою цифр 3; 5; 7 запишіть всі двоцифрові числа, які можна скласти, за умови, що цифри в записі повторюватися не будуть. Перерахуйте всі ці числа, знайдіть суму раціональним способом.

Відповідь: $35 + 37 + 53 + 57 + 73 + 75 = (35 + 75) + (37 + 73) + (53 + 57) = 330$.

79. Чотири чоловіки потиснули один одному руки. Скільки було рукотискань?

Відповідь: 6.

80. Михайлик був на риболовлі. До річки він їхав на велосипеді, а назад повертався пішки, на весь шлях витратив 50 хв. Іншого разу він туди й назад їхав на велосипеді й витратив 24 хв. Скільки часу йому потрібно, щоб пройти весь шлях пішки?

Відповідь: 76 хв.

81. Катруся, Марія та Оксанка їли пиріг. Катруся з'їла $\frac{1}{6}$ пирога, Оксанка — $\frac{3}{6}$ пирога, Марія — $\frac{2}{6}$ пирога. Хто з дівчаток з'їв пирога найбільше?

а) Оксанка;

б) Марія;

в) Катруся.

Відповідь: а.

82. Прочитайте умову задачі.

Ширина городу a м, довжина на 8 м більша. Знайдіть площу городу, якщо $a = 15$ м.

Який буквенний вираз є розв'язанням задачі?

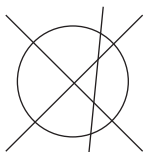
а) $a \cdot (a + 8)$;

б) $a \cdot 8$;

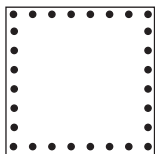
в) $(a + 8) \cdot 2$?

Відповідь: а; 345 м^2 .

83. Відгадайте число від 1 до 28, якщо до його запису не входять цифри 1; 5 і 7; окрім того, воно непарне і не ділиться на 3.
Відповідь: 23.
84. Серед чисел 7; 10; 12; 15; 18; 23; 27; 30 знайдіть такі три числа, сума яких дорівнює 50.
Відповідь: 12; 15; 23.
85. Площа прямокутника 84 см^2 , довжина — 12 см. Обчисліть периметр прямокутника.
Відповідь: 38 см.
86. Додайте два рівних числа. Яку частину від суми складає кожний доданок?
Відповідь: $1/2$.
87. У п'яти маленьких і двох великих коробках — 54 кольорові олівці. А у трьох маленьких і двох великих коробках — 42 олівці. Скільки олівців в одній маленькій і скільки — в одній великій коробках?
Відповідь: в одній маленькій — 6 ол., в одній великій — 12 ол.
88. Було 12 аркушів паперу. Деякі з них розділили на 3 частини. Усього стало 20 аркушів. Скільки аркушів розрізали на частини?
Відповідь: 4 аркуші.
89. Матері й сину 43 роки, а матері й доньці 39 років. Вік обох дітей у сумі становить 16 років. Скільки років матері?
Відповідь: 33 роки.
90. Намалуйте від руки круг і трьома прямими лініями розділіть його на 7 частин.
Відповідь:

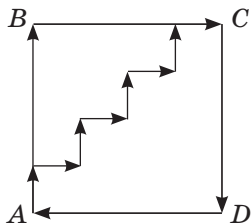

91. Щоб обгородити ділянку квадратної форми, потрібно вздовж кожної сторони встановити по 8 стовпів, причому по одному у вершинах квадрата. Скільки всього потрібно стовпів?
Відповідь: 28 стовпів.

92. Невідоме число зменшили у 6 разів, а різниця невідомого і отриманого дорівнює 60. Знайдіть невідоме число.
Відповідь: 72.
93. Ділянку прямокутної форми площею 3200 м^2 можна поділити на 2 однакові квадрати. Знайдіть довжину і ширину цієї ділянки.
Відповідь: 40 м і 80 м.
94. Розв'язати рівняння: $(x - 8) : 4 = 14$.
Відповідь: 64.
95. 2 кг яблук коштують узимку стільки ж, скільки 3 кг яблук восени. Восени ми заплатили за 5 кг яблук 16 гривень. Скільки коштує 1 кг яблук узимку?
Відповідь: 4 грн 80 к.
96. Червона Шапочка несла бабусі 14 пиріжків: із м'ясом, грибами і капустою. Пиріжків із капустою було найбільше. Їх було вдвічі більше, ніж пиріжків із м'ясом, а пиріжків із м'ясом було більше, ніж пиріжків із грибами. Скільки пиріжків із грибами несла Червона Шапочка?
Відповідь: 2 пиріжки.
97. Скільки двоцифрових чисел діляться одночасно на 2 і на 7?
Відповідь: 7 двоцифрових чисел: 14; 28; 42; 56; 70; 84; 98.
98. Сім'я складається з трьох кроликів. Вони мають 73 морквини. Батько з'їв на п'ять штук більше, ніж мама. Син Боні з'їв 12 морквин. Скільки морквин з'їла мама?
Відповідь: 28 морквин.
99. Вага 3 яблук і 2 апельсинів 255 г. Вага 2 яблук і 3 апельсинів — 285 г. Усі яблука важать однаково і всі апельсини теж важать однаково. Скільки важать одне яблука та один апельсин разом?
Відповідь: 108 г.
100. Маса коробки із зефіром 650 г. Після того, як з'їли половину зефіру, маса коробки стала 400 г. Яка маса порожньої коробки?
Відповідь: 150 г.
101. Добуток яких трьох чисел дорівнює їхній сумі?
Відповідь: 1; 2; 3.
102. На галявині були лише повністю червоні та повністю зелені дракони. Кожен червоний дракон мав 6 голів, 8 ніг і 2 хвости. Кожен зелений дракон мав 8 голів, 6 ніг і 4 хвости. Усі разом дракони мають 44 хвости. Також відомо, що зелених ніг на 6 менше, ніж червоних голів. Скільки червоних драконів було на галявині?
Відповідь: 8 червоних драконів.

103. Від точки A до точки C тіло може рухатися різними шляхами:
а) по сторонах прямокутника від A до B і від B до C ; по лама-
ній — від точки A спочатку вздовж AB , потім у напрямі BC ,
далі у напрямі AB і так далі до точки C (див. малюнок). Порів-
няйте довжини цих маршрутів і зробіть висновок.

Відповідь: довжини цих маршрутів однакові.

104. Скільки обертів зробить годинникова стрілка протягом січня;
хвилинна стрілка — протягом одного тижня?

Відповідь: 62 оберти зробить годинникова стрілка протягом січ-
ня. 10080 обертів зробить хвилинна стрілка протягом одного
тижня.

105. Скільки серед чисел від 100 до 1000 включно таких, у запису
яких зустрічаються три однакові цифри?

Відповідь: 10 чисел (111; 222; 333; 444; 555; 666; 777; 888; 999;
1000.)

106. Один рибалка розповідав, що він упіймав рибу, хвіст якої мав
масу 2 кг, тулуб — таку саму масу, як хвіст і голова разом,
а дві голови — таку, як тулуб і два хвости разом. Яка маса всієї
риби?

Відповідь: 16 кг.

107. Скільки квадратів із периметром 100 см міститься в 1м^2 ?

Відповідь: 16 квадратів.

108. На селянському дворі жили гуси й поросята. Хазяїн і його син
вийшли у двір. Син питає: «Батьку, скільки у нас гусей і скіль-
ки поросят?» Батько відповідає: «Здогадайся сам. Якщо лічити
по головах, то у дворі 25 голів, а якщо по ногах, то 70 ніг».
Скільки було гусей і скільки поросят?

Відповідь: 15 гусей, 10 поросят.

109. Лічильник автомобіля в місті A показував 12921 км. Через 2 год
у місті B на лічильнику з'явилося наступне число, яке в обох
напрямах читалося однаково. З якою швидкістю автомобіль
їхав з міста A у місто B ?

Розв'язання:

Швидкість автомобіля дізнаємося способом підбору. Припустимо, що швидкість автомобіля = 50 км/год, тоді $50 \text{ км/год} \times 2 \text{ год} = 100 \text{ км}$ — проїхав автомобіль за 2 год. Наступне число на лічильнику $12921 + 100 = 13021$, яке читається по-різному і не відповідає умові задачі. Припустимо, що швидкість автомобіля = 55 км/год, тоді $55 \text{ км/год} \cdot 2 \text{ год} = 110 \text{ км}$ — проїхав автомобіль за 2 год. Тоді наступне число на лічильнику $12921 + 110 = 13031$.

Відповідь: швидкість автомобіля = 55 км/год.

110. На трьох деревах сидить 60 пташок. Одночасно з першого дерева злетіло 6 пташок, з другого — 8 пташок, а з третього — 4 пташки. Після цього на всіх трьох деревах пташок залишилось порівну. Скільки пташок було спочатку на другому дереві?

Відповідь: 22 пташки.

111. Петро написав одноцифрове число, а потім дописав до нього справа ще одну цифру. Після того, як до отриманого числа Петро додав 19, він отримав 72. Яке число Петро написав спочатку?

а) 2; б) 5; в) 6; г) 7.

Відповідь: 6.

112. Хто за ким біжить?

Сашко, Дмитрик, Ігор і Андрій йдуть один за одним однією лижнею. Відомо, що Андрій — не перший, він не біжить ні за Сашком, ні позаду Ігоря; Дмитрик і Ігор не йдуть один за одним; Сашко прибіжить раніше ніж Дмитрик, але пізніше від Ігоря.

Відповідь: Ігор, Сашко, Дмитрик, Андрій.

113. На трьох ділянках посадили 57 000 кущів. На першій — 12 900 кущів, а на другій — у 4 рази більше, ніж на третій. На кожному квадратному метрі посадили по 3 кущі. Яку площу має друга ділянка?

Відповідь: 11760 м^2 .

114. Між деякими цифрами 12345 поставте знаки дій і дужки так, щоб результат дорівнював 1.

Відповідь: $(12 - 3 - 4) : 5 = 1$.

115. Учителька принесла до класу 111 зошитів і роздала їх дітям порівну. Дітей у класі було більше 20, але менше 40. Скільки дітей у класі?

Відповідь: 37 дітей.

116. Якщо периметр прямокутника 18 см, то завдовжки і завширшки він буде:

- а) 7 см і 2 см;
- б) 8 см і 3 см;
- в) 9 см і 4 см;
- г) 10 см і 5 см.

Відповідь: а.

117. Позначте число, яке під час лічби називають перед найменшим п'ятицифровим числом.

- а) 1000; б) 10001; в) 9999.

Відповідь: в.

118. Скільки нулів у числі, у якому 3 сотні тисяч, 2 десятки тисяч і 5 тисяч?

- а) Один нуль; б) два нулі; в) три нулі.

Відповідь: в.

119. У скільки разів збільшується число, якщо до нього праворуч дописати один нуль?

- а) У десять разів;
- б) у сто разів.
- в) взагалі не збільшиться.

Відповідь: а.

120. У якому прикладі неправильно визначено порядок виконання дій?

- а) $10\,000 - 986 : 34 \cdot 290$;
- б) $(13\,968 - 9758)^2 : 234$;
- в) $400\,000 - (537 + 163)^2 \cdot 1996$;
- г) $3\,499 + 1104 : 23 \cdot 75$.

Відповідь: г.

121. Який приклад розв'язано неправильно?

$$\begin{array}{r} 3\,34500 \\ - 300 \\ \hline 345 \\ - 300 \\ \hline 450 \\ - 450 \\ \hline 0 \end{array}$$

а)

$$\begin{array}{r} 3\,34500 \\ - 300 \\ \hline 345 \\ - 300 \\ \hline 450 \\ - 450 \\ \hline 0 \end{array}$$

б)

Відповідь: а.

122. Який приклад розв'язано правильно?

$$\begin{array}{r} \times 4207 \\ \times 12 \\ \hline 8434 \\ -4217 \\ \hline 50504 \end{array}$$

а)

$$\begin{array}{r} \times 4207 \\ \times 12 \\ \hline 8414 \\ -4207 \\ \hline 50484 \end{array}$$

б)

$$\begin{array}{r} \times 4270 \\ \times 12 \\ \hline 8414 \\ -4207 \\ \hline 50484 \end{array}$$

в)

Відповідь: б.

123. Площа дитячої кімнати 18 м^2 , завдовжки вона 6 м. У скільки разів кімната завдовжки більша, ніж завширшки?

а) Удвічі;

в) у 4 рази;

б) утричі;

г) у 6 разів.

в) у 4 рази;

Відповідь: а.

124. Яка нерівність правильна?

а) $\frac{4}{5} > 1$;

в) $\frac{4}{11} > \frac{5}{11}$;

б) $1 > \frac{7}{8}$;

г) $\frac{1}{6} > \frac{1}{6}$.

Відповідь: б.

125. Тарас Шевченко народився у 1814 році. У якому столітті жив письменник?

а) 19 ст.;

в) 18 ст.;

б) 17 ст.;

г) 20 ст.

Відповідь: а.

126. На птахофермі курей на 20 більше, ніж індиків, а качок на 30 менше, ніж курей. Якої птиці більше — качок чи індиків? На скільки?

Відповідь: індиків на 10 більше.

127. Є 4 коробки монет, в одній із них — фальшиві. За одне зважування на терезах із гирями необхідно визначити, у якій саме коробці монети фальшиві. Відомо, що маса справжньої монети 10 г, а фальшивої — 9 г. Розгляньте уважно початок розв'язання та спробуйте його завершити.

Щоб знайти відповідь, з першої коробки взяли 1 монету, з другої — 2, з третьої — 3 і з четвертої — 4. Шляхом зважування з'ясували, що маса цих монет — 97 г. У якій коробці були фальшиві монети? Чи змінилася б відповідь, якби маса монет була 99 г (98 г, 96 г)?

Відповідь: у третій; так: 99 г — у першій; 98 г — у другій; 96 г — у четвертій.

УКРАЇНСЬКА МОВА

КЛАСНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Допишіть вірш, римуючи рядочки.

Вже осипався...,
На травицю іній...
Я погрітися...,
А тим часом випав....

Відповідь:

Вже осипався горіх,
На травицю іній ліг.
Я погрітися побіг,
А тим часом випав сніг.

2. Спишіть. До яких частин мови належать виділені слова?

Мила дітвора. *Мила* руки. *Ніс* посинів. *Ніс* відро.

Відповідь: мила — прикметник; мила — дієслово; ніс — іменник; ніс — дієслово.

3. Від яких слів, що означають професії, не можна утворити іменники чоловічого роду?

Балерина, секретарка, прибиральниця, масажистка, танцюристка, друкарка, доярка, акторка, медсестра.

Відповідь: медсестра.

4. Спишіть. Поставте, де треба, розділові знаки.

Навесні слов'яни заготовляли соки — березовий та кленовий але не калиновий. На зиму квасили і капусту і яблука і журавлину з материнкою. Сушили різні ягоди гриби.

Відповідь:

Навесні слов'яни заготовляли соки — березовий та кленовий, але не калиновий. На зиму квасили і капусту, і яблука, і журавлину з материнкою. Сушили різні ягоди, гриби.

5. Поставте подані слова в орудному відмінку. З двома з них укладіть речення.

Товариш, сіть, тінь, хоробрість, обличчя, листя.

Відповідь: товаришем, сіттю, тінню, хоробрістю, обличчям, листям.

6. Запишіть речення, визначте їх граматичну основу. Визначте відмінок іменників.

В'ється, між, швидка, берегів, зелених, річка.

Голубі, сонце, у, світле, віконця, зазирає.

На, виблискували, самоцвітами, сонці, роси, краплі. Туман, золотій, срібний, землі, по, гуляє.

Відповідь:

Р.в. Н.в. Н.в.
Між зелених берегів в'ється річка. Світле сонце заглядає у го-

лубі віконця. Краплі роси виблискували на сонці самоцвітами.

Н.в. Д.в.
Срібний туман гуляє по золотій землі.

Варіант 2

1. Укажіть словосполучення, в якому слово *білий* ужите у прямому значенні.

а) Біла заздрість; б) білий сніг; в) білі мухи.

Відповідь: б.

2. Позначте речення, що відповідає схемі

_____

- а) Застрибали сонячні промінчики по землі.
б) Розкинула тепла весна над землею блакитні небеса.
в) Повилазили сонні мурахи й взялися до роботи.

Відповідь: б.

3. Доберіть до слів синоніми.

Абетка — завдання —

незалежність — урок —

учитель —

Відповідь:

Абетка — азбука завдання — вправа

незалежність — свобода урок — предмет

учитель — педагог

4. Доберіть до слів антоніми.

Активно — втомлено —

сміливо — щиро —

хоробро —

Відповідь:

Активно — пасивно втомлено — бадьоро

сміливо — нерішучо щиро — нещиро

хоробро — боязко

5. Визначте у поданих словах кількість звуків та букв, якими вони позначаються.

Джерельце —

В'ються —

Щавель —

Єдність —

Бездоріжжя —

Відповідь:

Джерельце — 7 зв., 9 б.

В'ються — 7 зв., 6 б.

Щавель — 6 зв., 6 б.

Єдність — 7 зв., 7 б.

Бездоріжжя — 8 зв., 9 б.

6. Встановіть відповідність між першою та другою частинами прислів'я.

1) Краще нині горобець,...

а) а потім пусто.

2) Спочатку густо,...

б) ніж два кроки назад.

3) Краще один крок уперед,...

в) ніж завтра голубець.

Відповідь:

1) Краще нині горобець, ніж завтра голубець.

2) Спочатку густо, а потім пусто.

3) Краще один крок уперед, ніж два кроки назад.

7. Перекладіть слова українською мовою.

Насекомое —

муравей —

пчела —

стрекоза —

бабочка —

кузнечик —

божья коровка —

оса —

Відповідь: комаха, мураха, бджола, бабка, метелик, коник, сонечко, оса.

8. Вставте пропущені орфограми.

Широкі, бе..краї простори! Ле..ке, м ..яке повітря напоєне сонячним промін..ям. Воно ніби хв..люється, пер..л..вається ясною блакит..ю. П..який ар..мат ст..пових трав освіжає весь простір. Біля нев..личкої водойми ..ел..очуть ..уси.

Відповідь:

Широкі, безкраї простори! Легке, м'яке повітря напоєне сонячним промінням. Воно ніби хвилюється, переливається ясною блакиттю. П'який аромат степових трав освіжає весь простір. Біля невеличкої водойми гелгочуть гуси.

9. Коли так кажуть?

Буде й на нашій вулиці свято —

Переливати із пустого в порожнє —

Ведмежа послуга —

Як вареник у маслі —

Душа в п'яти втекла —

Відповідь:

Буде й на нашій вулиці свято — про сподівання кращого майбутнього.

Переливати із пустого в порожнє — повторюватись, вести не потрібні розмови.

Ведмежа послуга — безглузда послуга.

Як вареник у маслі — жити дуже добре, безтурботно.

Душа в п'яти втекла — страх пройняв.

ШКІЛЬНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Відтворіть уривок вірша С. Воробкевича, вставляючи замість крапок букви, що позначають голосні звуки.

М..в.. р..дн.., сл..в.. р..дн..
Хт.. в..с з..б..в..
Т..й .. гр..д..х н.. с..рд..ньк..
Т..льк.. к..м..нь м....

Відповідь:

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Тільки камінь має.

2. Поясніть, як ви розумієте подані вислови.

Похнюпити носа —	Майстер на всі руки —
На вербі груші ростуть —	Слів на вітер не кидає —
Закарбувати на носі —	

Відповідь:

Журитися, засмучуватися. Це людина, яка багато вміє. Безглузда вигадка, нісенітниця. Говорить думаючи, дарма. Запам'ятати.

3. Перетворіть прикметники на іменники. Два з них провідміняйте.

Радий —	добрий —
тихий —	зелений —
сумний —	залізний —
хоробрий —	дубовий —

Відповідь: радість, тиша, сум, хоробрість, доброта, зелень, залізо, дуб.

4. Згрупуйте подані слова:

- а) як частини мови;
- б) як споріднені слова;
- в) як синоніми.

Звістка, хвороба, звати, закликати, виклик, хворіти, крик, примхливий, шуміти, кричати, шум, повідомити, шумний, викликати, повідомлення.

Відповідь:

Частини мови: звістка, звати; шум, шумний, шуміти; хвороба, хворіти; закликати, виклик; крик, кричати; повідомити, повідомлення.

Споріднені слова: звістка, звати; закликати, виклик, викликати; хвороба, хворіти; крик, кричати; повідомити, повідомлення.

Синоніми: шуміти, кричати; крик, шум.

5. Відтворіть текст. Запишіть його.**У СІЛІ**

раГно венасні в сілі. сіЛ вопний вузків. туСкають лідят. риК-
чать воліги. ріТцять росоки. І в жокному нізгдечку тапнята-
ше. ниВо щипать, жуї ропсять.

Відповідь:

У ЛІСІ

Гарно навесні в лісі. Ліс повний звуків. Стукають дятли. Кри-
чать іволги. Тріщать сороки. І в кожному гніздечку пташеня-
та. Вони пицять, їжу просять.

Резерв

Продовжте розповідь «Червона калина».

Споконвіку любили українці калину. Садили її коло хати,
в садку, на березі річки. У калини гарний білий цвіт, пахучий,
рясний...

Варіант 2**1. Прочитайте текст, визначте його стиль. (2 бали)**

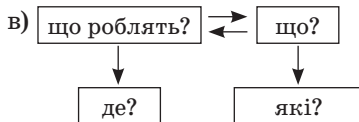
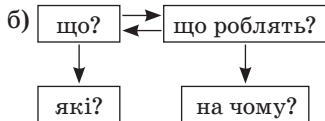
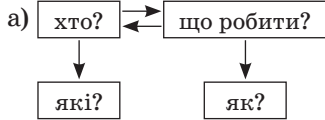
Сонце все нижче опускається над землею. Його промені погано нагрівають землю. З кожним днем стає холодніше. Холодне зем-
ля, холодне вода. Коротшають дні, довшають ночі. Небо частіше
вкривають темні хмари. Йдуть затяжні дощі.

- а) Науковий;
- б) художній.

Відповідь: б.

2. Яка зі схем відповідає поданому реченню? (2 бали)

Веселі струмочки дзвенять на дорогах.

Відповідь: б.

3. Визначте іменники, які є власними назвами. (2 бали)

Шевченко, місто, село, учень, Мар'янка, січень, Дніпро, місьяць, Карпати.

Відповідь: Шевченко, Мар'янка, Дніпро, Карпати.

4. Підкресліть словосполучення з числівниками. (3 бали)

- а) сердечна зустріч, друга зустріч;
 б) порядковий номер, четвертий номер;
 в) п'ятий клас, дружний клас.

Відповідь: друга зустріч; четвертий номер; п'ятий клас.

5. Побудуйте за схемою речення так, щоб і підмет, і другорядний член речення виражалися займенниками. (4 бали)

_____ ==

Відповідь:

Він йшов за ними.

6. У якому рядку записані дієслова тільки в неозначеній формі? (3 бали)

- а) Радіти, розв'язував, подорожує;
 б) множити, здобувати, думати;
 в) мити, почистив, знайде.

Відповідь: б.

7. Доберіть антоніми до слів. (3 бали)

Рано —

голосно —

Відповідь: пізно, тихо.

8. Апостроф ставиться перед *я, ю, є, ї* після букв:

а) *к, п, т, ф, х*;

б) *б, н, в, м, ф*, та *р*, що позначає м'який звук;

в) *б, н, в, м, ф*, та *р*, що позначає твердий звук.

Наведіть приклад слова з апострофом після букви *р*, запишіть це слово буквами та фонетичною транскрипцією (наприклад: *бур'ян* [бур'ян]). (3 бали)

Відповідь: в.

Варіант 3

1. Прочитайте текст. Доберіть і запишіть до нього заголовок. Сформулюйте одним реченням тему цього тексту. Складіть план поданого тексту. (7 балів)

У лісі жив жучок. З ранку до вечора літав він по лісу. Гріло сонце, співали пташки. Гарно було!

Настала осінь. З дерев опало листя, пов'яли квіти, пожовкла трава. Відлетіли у вирій пташки. Дні стояли холодні, похмурі.

Маленький жучок знайшов щілину в корі дуба, склав крильця і заснув на цілу зиму.

Відповідь: Як жучок зиму зустрів.

2. Розташуйте за алфавітом слова, беручи до уваги не тільки першу літеру. (3 бали)

Береза, осокір, сосна, липа, клен, акація, смерека, бук, осика, тополя.

Відповідь: акація, береза, бук, клен, липа, осика, осокір, смерека, сосна, тополя.

3. Запишіть слова, вставляючи пропущені літери. Поставте наголос. (2 бали)

Ліворуч, праворуч, навколо, д..ржава, вос..ни, нав..сні.

Відповідь: лівóруч, правóруч, навкóло, держáва, восéни, навесні.

4. Виділені слова замініть однорідними членами речення. (2 бали)

Двоє дітей допомагають мамі. Вони збирають урожай овочів.

Відповідь:

Андрійко та Наталка допомагають мамі. Вони збирають урожай помідорів і огірків.

5. Підкресліть головні члени речення. (4 бали)

Легкі хмари повільно плывуть над степом.

Відповідь: Легкі хмари повільно плывуть над степом.

6. Складіть з поданим словом два речення так, щоб це слово виступало різними частинами мови. (3 бали)

Поле

Відповідь: Перед нами розкинулося широке поле. Мама поле грядку.

7. Запишіть, як потрібно звернутися до такої особи. (2 бали)

Іван Миколайович —

Відповідь: Іване Миколайовичу.

8. Доберіть до поданих словосполучень протилежні за значенням слова. (3 бали)

Легке завдання — ...

Легкий пакунок — ...

Відповідь: Складне завдання. Важкий пакунок.

9. Подані словосполучення замініть близьким за значенням іменником. (2 бали)

Велике нещастя — ...

Сильний дощ — ...

Відповідь: горе, злива.

Варіант 4

1. Прочитайте текст. Доберіть і запишіть до нього заголовок. Сформулюйте одним реченням тему цього тексту. Складіть план поданого тексту. (7 балів)

У затінку, під валунцем, заглядев Мишко кущик пізніх пролісків. Ніжні синьоокі первістки заховалися в холодку від сонця. Хотів Мишко зірвати хоч одну квітку, та не піднялася рука. Такі вони чисті були і тендітні!

Обкопав хлопчик тріскою землю, обережно витяг пролісок з цибулькою. «Дома посаджу», — вирішив він і обліпив корінчики землею.

Відповідь: Не піднялася рука.

2. Поясніть коротко, як ви розумієте подані вислови. (2 бали)

Байдики бити — ...

Хоч в око стрель — ...

Відповідь: Бути без діла, весело проводити час. Темно.

3. Розташуйте за алфавітом слова, беручи до уваги не тільки першу літеру. (3 бали)

Лев, тигр, мавпа, зебра, фазан, крокодил, леопард, бегемот, кролик, лисиця, заєць.

Відповідь: бегемот, заєць, зебра, крокодил, кролик, лев, леопард, лисиця, мавпа, тигр, фазан.

4. Запишіть слова, вставляючи пропущені літери. Поставте наголос. (2 бали)
Ш..ренга, ч..рговий, кілометр, добуток, пр..дмет, виразно.
Відповідь: шерénга, черговíй, кіломе́тр, добу́ток, предме́т, вира́зно.
5. Виділені слова замініть однорідними членами речення. (2 бали)
З вирію повернулися *пташки*. Вони ремонтують свої гнізда на високих *деревах*.
Відповідь: З вирію повернулися граки і шпаки. Вони ремонтують свої гнізда на високих кленах та ясенах.
6. Підкресліть головні члени речення. (4 бали)
На далекому горизонті стомлено опускається сонце.
Відповідь: На далекому горизонті стомлено опускається сонце.
7. Складіть з поданим словом два речення так, щоб це слово виступало різними частинами мови. (3 бали)
Ніс
Відповідь: Ніс — це орган нюху. Василько ніс відро води.
8. Запишіть, як потрібно звернутися до такої особи. (2 бали)
Ярина Григорівна —
Відповідь: Ярино Григорівно.
9. Доберіть до поданих словосполучень протилежні за значенням слова. (3 бали)
Старий дуб — ...
Стара сорочка — ...
Відповідь: молодий дуб; нова сорочка.
10. Подані словосполучення замініть близьким за значенням іменником. (2 бали)
Буря на морі — ...
Дощ із блискавкою — ...
Відповідь: шторм, гроза.

Варіант 5

1. Запишіть слова. У кожному слові поставте наголос.
Черговий, урочистий, чарівний, дрова, корисний, випадок.
Відповідь: черговíй, урочи́стий, чари́вний, дро́ва, кори́сний, ви́падок.

2. Перетворіть прикметники на іменники.
Радий — тихий —
сумний — хоробрий —
добрий — зелений —
Відповідь: радість, тиша, сум, хоробрість, доброта, зелень.
3. Спишіть слова, доберіть до них синоніми.
Плекати — горизонт —
парубок — швидкий —
Відповідь: з любов'ю вирощувати; обрій; юнак; моторний.
4. До кожного іменника доберіть і запишіть по три прикметники.
Ніч — ...
Учениця — ...
Відповідь: темна, літня, тиха; старанна, охайна, творча.
5. Спишіть, поставте, де потрібно, розділові знаки.
Навесні слов'яни заготовляли соки — березовий та кленовий але не калиновий.
На зиму квасили і капусту і яблука і журавлину з материнкою.
Сушили різні ягоди гриби.
Відповідь:
Навесні слов'яни заготовляли соки — березовий та кленовий, але не калиновий.
На зиму квасили і капусту, і яблука, і журавлину з материнкою. Сушили різні ягоди, гриби.
6. Спишіть слова, поставте їх у форму місцевого відмінка.
Тайга — фабрика —
дядько — горох —
Марія — піч —
Відповідь: у тайзі, на фабриці, на дядькові, у горосі, у Марії, на печі.
7. Замініть кожен вислів одним словом.
Пальчики оближеш —
Закарбувати на носі —
Пустити червоного півня —
Відповідь: смачно; запам'ятати; підпалювати що-небудь.
8. З поданих слів складіть і запишіть речення, підкресліть у ньому граматичну основу.
Проміння, дає, берези, сонце, життя, щедre, білокорі.
Відповідь: Щедre проміння сонця дає життя білокорим березам.

9. Розмістіть речення так, щоб вийшов зв'язний текст. Доберіть заголовок і запишіть текст.

Температура тіла його знижується іноді до шести градусів тепла.

Але у великі морози їжачкові доводиться прокидатися й «зігріватися».

Згорнувшись у клубок, він спить усю зиму.

Восени їжак стягує у затишну місцину сухе листя і траву.

На це витрачаються запаси накопиченого за осінь жиру, а тому морозів він не боїться.

Відповідь:

ЯК ЗИМУЄ ЇЖАК

Восени їжак стягує у затишну місцину сухе листя і траву. Згорнувшись у клубок, він спить усю зиму. Температура тіла його знижується іноді до шести градусів тепла. Але у великі морози їжачкові доводиться прокидатися й «зігріватися». На це витрачаються запаси накопиченого за осінь жиру, а тому морозів він не боїться.

10. Напишіть в газету замітку про шкільне життя.

Відповідь:

НЕЗАБУТНЯ ЗУСТРІЧ З МАЙСТРОМ СЛОВА

На початку листопада в нашій школі відбулася зустріч із відомим українським письменником Дмитром Григоровичем Білоусом.

Щоб послухати гостя й поставити йому свої запитання, в актовому залі зібралися майже всі учні та вчителі. Дмитро Білоус надзвичайно цікаво розповів про місцевість, де він народився, країни, у яких побував, про свою творчу працю. Поет прочитав вірші з популярних збірок «Диво калинове» та «Чари барвінкові», у яких майстерно розкривається краса й багатство українського слова. А потім поезії Дмитра Білоуса читали учні. Навіть коли зустріч офіційно завершилася, діти ще довго спілкувалися з письменником, ставили безліч запитань, брали автографи на пам'ять.

Варіант 6

1. Спишіть слова, вставляючи потрібні букви чи знаки.

Пісн..ю, ніч..ю, задач..ю, меж..ю, любов..ю, радіс..ю.

Відповідь: піснею, ніччю, задачею, межею, любов'ю, радістю.

2. До поданих іменників доберіть і запишіть споріднені слова.

Мир — праця —

зелень — дружба —

Відповідь: перемир'я, мирний, миритися, мирно; працьовитий, працювати, працьовито; зеленка, зелений, зазеленіти, зелено; подруга, дружний, подружити, дружньо.

3. Складіть словосполучення, у яких слово *свіжий* уживалося б у прямому і переносному значенні.

Відповідь: Листоноша приніс свіжу газету. На столі лежить свіжий запашний хліб.

4. Доберіть кілька слів, будова яких відповідає схемі:

Відповідь: пролісок, записник, заметіль.

5. Запишіть речення, замінивши виділене слово однорідними членами речення.

Птахи відлітають у теплі краї.

Відповідь: Гуси, журавлі, качки відлітають у теплі краї.

6. Із поданих слів складіть і запишіть речення, визначте у ньому граматичну основу.

В'ється, між, швидка, береги, зелені, річка.

Відповідь: Між зелених берегів в'ється швидка річка.

7. Поясніть, як ви розумієте подані вислови.

Майстер на всі руки —

Слів на вітер не кидає —

На вербі груші ростуть —

Відповідь: людина, яка багато вміє; говорить думаючи, даремно; безглузда вигадка, нісенітниця.

8. Прочитайте текст. Визначте, який це текст — художній чи науковий? Чому? Доберіть і запишіть заголовок до тексту. Визначте тему тексту.

Польові цвіркуні вміють відважно захищати свій дім. Б'ються вони своєрідно. Спочатку повідомляють про свій напад звуковими сигналами.

Потім обидва противники починають штовхатися і намагаються вкусити один одного.

Нарешті хтось один перемагає. Він кусає того, хто зазнав поразки, і перекидає його на бік.

Відповідь: науковий.

9. Складіть і запишіть речення за схемою.

Відповідь: Уранці щаслива Тетянка йде у сад.

10. Складіть і запишіть твір-міркування за темою «Наше місто у майбутньому».

Варіант 7

1. Подані слова запишіть у формі давального відмінка.

Муха — татко —
поріг — Київ —

Відповідь: мусі, порогу, Києву.

2. Запишіть словосполучення, дописавши закінчення. Визначте рід прикметників.

Несподіван.. щастя, висок.. калина, надійн.. товариш.

Відповідь: несподіване щастя — с. р., висока калина — ж. р., надійний товариш — ч. р.

3. До виділених слів доберіть і запишіть антоніми.

Молодий чоловік — Суха мова —
Стара газета — Сухий одяг —

Відповідь: старий; барвіста; свіжа; мокрий.

4. Від поданих слів утворіть і запишіть дієслова в неозначеній формі.

Спів — гра —
синь — біг —
хвала — мир —

Відповідь: співати, грати, синіти, бігати, хвалити, мирити.

5. Доберіть і запишіть кілька слів, будова яких відповідає схемі.

Відповідь: порада, переходи, прикраса.

6. Спишіть вірш. Вставте пропущені букви. Позначте суфікси в іменниках та прикметниках.

Поблискують черешен..ки
в листі з...лен..кім,
Черешен..ки ваблять очі
діточкам маленьким.
Ой вишен..ки, черешен..ки
червонії, спілі!

Відповідь:

Поблискують черешеньки
в листі зелененькім,
Черешеньки ваблять очі
діточкам маленьким.
Ой вишеньки, черешеньки
червоніі, спілі!

7. Складіть і запишіть питальне речення із дієсловом минулого часу.

Відповідь: Що ти, білочко, робила взимку?

8. Спишіть, поділивши текст на окремі речення. Доберіть до нього заголовок.

Наше село розташоване на березі Дніпра літом по річці пливають великі й малі пароплави часто пробігають моторні рибальські човни легенький вітерець рябить воду за річкою видно дніпровські луки вони вкриті густою травою і квітами під час сінокосу на луках працюють сінокосарки чути голоси і сміх людей великі копиці сіна виростають там.

Відповідь:

ЖНИВА У СЕЛІ

Наше село розташоване на березі Дніпра. Літом по річці пливають великі й малі пароплави, часто пробігають моторні рибальські човни. Легенький вітерець рябить воду. За річкою видно дніпровські луки. Вони вкриті густою травою і квітами. Під час сінокосу на луках працюють сінокосарки, чути голоси і сміх людей. Великі копиці сіна виростають там.

9. Розташуйте рядки вірша в такому порядку, щоб вийшов зв'язний текст. Запишіть відновлений вірш.

ТВОЯ ЗЕМЛЯ

Розтанула зоря досвітня,
лежить навкіл твоя земля.
росою вкрилися поля.
Ласкава, щедра і привітна
Твоя це Мати-Батьківщина,
тобі лежать в широкий світ.
твій дім з малих дитячих літ.
Звідсіль дороги і стежини

Відповідь:

ТВОЯ ЗЕМЛЯ

Розтанула зоря досвітня,
росою вкрилися поля.

Ласкава, щедра і привітна
 лежить навкіл твоя земля.
 Звідсіль дороги і стежини
 тобі лежать в широкий світ.
 Твоя це Мати-Батьківщина,
 твій дім з малих дитячих літ.

10. Продовжте текст за поданим зачином.

ЧЕРВОНА КАЛИНА

Споконвіку любили українці калину. Садили її коло хати,
 в садку, на березі річки.

У калини гарний білий цвіт, пахучий, рясний...

Варіант 8

1. Спишіть слова, поставте наголос.

Попереду, ярина, кілометр, посередині, сантиметр, комбайнер.

Відповідь: попереду, ярина́, кіломе́тр, посере́дині, сантиме́тр, комба́йне́р.

2. Виписіть слова, в яких звуків більше, ніж букв.

Пам'ять, яблуко, насіння, Київ, подвір'я, щавель, Юлія.

Відповідь: яблуко, Київ, подвір'я, Юлія.

3. Подані слова запишіть у формі орудного відмінка.

Чесність — ніч —
 кров — груша —

Відповідь: чесністю, ніччю, кров'ю, грушею.

4. До поданих іменників доберіть і запишіть по три дієслова.

Дівчинка ...

Машина ...

Відповідь: біжить, співає, читає; їде, повертає, сигналізує.

5. Складіть два словосполучення, щоб слово *кипить* було вжито в прямому і переносному значенні.

Відповідь: Кипить чайник. Кипить робота.

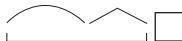
6. Доповніть речення порівняннями і запишіть його.

Тоненькі берізки взялися за руки і пішли в танок, наче...

Сонце ніжно голубило землю, як...

Відповідь: Тоненькі берізки взялися за руки і пішли в танок, наче подружки. Сонце ніжно голубило землю, як мати дитину.

7. Доберіть і запишіть кілька слів, будова яких відповідає поданій схемі.

Відповідь: берізки, тоненький, гірська.

8. Спишіть текст, розкриваючи дужки. Визначте відмінок іменників, поданих у дужках.

Сопілка — відомий в (Україна) музичний інструмент. Це дерев'яна трубка з (отвір) для (пальці) і свистком на (денце). Її можна зробити з (верба), (клен), (калина), (груша), (бузина).

Відповідь:

Сопілка — відомий в Україні музичний інструмент. Це дерев'яна трубка з отвіром для пальців і свистком на денці. Її можна зробити з верби, клена, калини, груші, бузини.

9. З поданих слів складіть і запишіть речення, змінюючи за необхідності закінчення.

Українські, здавна, гостинність, своєю, славилися, господині. Складене речення доповніть своїми словами, щоб у ньому були однорідні члени речення. Запишіть речення з однорідними членами.

Відповідь:

Українські господині здавна славилися своєю гостинністю, привітністю і щедрістю.

10. За поданим зачином і кінцівкою складіть і запишіть оповідання.

Доберіть до нього заголовок.

Хлопчики йшли лісовою стежкою. Вечоріло. Гарно в лісі: тиша, запахи трав, квітів!

...

Хлопчики щиро подякували лісникові за гостинність.

Варіант 9

1. Запишіть три слова, в яких після *р* перед *я* ставиться апостроф, і три слова, у яких після *р* перед *я* не ставиться апостроф.
Відповідь: подвір'я, пір'я, сузір'я; рясно, рядок, порядок.
2. Наведіть приклади слів до поданої звукової моделі.

--	--	--

Відповідь: школярі, країна, матуся.

3. До поданих слів доберіть і запишіть синоніми.

Ввічливий — веселий —
злий — зазирнути —

Відповідь: грічний, радісний, лихий, заглянути.

4. З поданих слів виписіть спільнокореневі. Позначте в них корінь.

Плавець, плавник, розплавлений, плавати, поплавок.

Відповідь: плавець, плавник, плавати, поплавок

5. З поданих слів виписіть тільки слова з ненаголошеними [е], [и] в корені, які перевіряються наголосом. Розберіть їх за будовою.

Диван, гречаники, ведмідь, диктант, селянин.

Відповідь: Гречаники, селянини.

6. Замініть одне зі слів речення однорідними членами. Запишіть речення з однорідними членами.

У вересні опадає листя з дерев. На уроках учні вчаться.

Відповідь:

У вересні опадає листя з осик, кленів, дубів. На уроках учні читають, пишуть, рахують, малюють.

7. Складіть і запишіть речення зі слів. Встановіть зв'язок між словами речення.

на, жив, хлопчик, далеко, маленький, планета.

Відповідь:

На далекій планеті жив маленький хлопчик.

Хлопчик (який?) маленький; жив (де?) на планеті; на планеті (якій?) далекій.

8. Зі слів кожного рядка складіть речення. Із речень складіть і запишіть текст. До тексту доберіть заголовок.

З, був, Дружок, хлопцями, собачка.

Хлопчики, білчєня, біля, знайшли, ялинки, малє.

Теплий, день, сонячний, був. Гарно, там, весело, було, і.

Так, день, хлопчики, провели.

Його, і, на, Василько, посадив, взяв, дерево.

Ліс, пішли, і, Василько, в, Петрик.

Відповідь:

ПРИГОДА У ЛІСІ

Був теплий сонячний день. Василько і Петрик пішли в ліс. Там було гарно і весело. З хлопцями був собачка Дружок. Біля ялинки хлопчики знайшли малє білчєня. Василько взяв його і посадив на дерево. Так хлопчики провели день.

9. За поданою кінцівкою складіть і запишіть оповідання.

...

Бабуся щиро подякувала дітям за допомогу.

РАЙОННИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Розташуйте слова в алфавітному порядку. Запишіть їх порядкові номери. (2 бали)

1) Ласунка; 2) бджола; 3) квасоля; 4) айстра; 5) дзвінок; 6) пиріг; 7) м'який; 8) заїхав; 9) жовтень; 10) їжак; 11) вівторок; 12) казка; 13) лід; 14) мед; 15) школа.

Відповідь: 4; 2; 11; 5; 9; 8; 10; 12; 3; 1; 13; 14; 7; 6; 15.

2. Запишіть приклади реченнями. (3 бали)

а) $16 - 9 = 7$

б) $50 + 20 = 70$

в) $900 : 300 = 3$

Відповідь:

Від шістнадцяти відняти дев'ять буде сім.

До п'ятдесяти додати двадцять буде сімдесят.

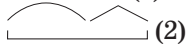
Дев'ятсот поділити на триста буде три.

3. З'єднайте стрілочкою слово з його моделлю. (2 бали)

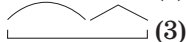
а) Кобзар;

б) веселий;

в) чисто.

Відповідь: а2, б1, в3.

4. У прислівниках *сумно*, *зранку*, *весело* підкреслено: (2 бали)

а) префікс; б) корінь; в) суфікс.

Відповідь: в.

5. Продовжіть речення. (3 бали)

Іменники змінюються...

Відповідь: за числами і відмінками.

6. Визначте кількість звуків і букв у словах. (3 бали)

а) Журавель;

г) їжак;

б) заєць;

д) ящірка.

в) мільярд;

Відповідь: а) 7 зв., 8 б; б) 4 зв., 5 б; в) 7 зв., 7 б; г) 5 зв., 4 б;

д) 7 зв., 6 б.

7. До виділених слів доберіть антоніми. (3 бали)

Спокійний сон —

Спокійне море —

Спокійна людина —

Відповідь: тривожний; бурхливе; збуджена.

8. Із поданих слів складіть речення та запишіть їх. (3 бали)

- а) Розуму купиш не за гроші позичиш не і;
б) нікому того не мило роби не тобі що.

Відповідь:

Розуму не позичиш і за гроші не купиш.

Нікому не роби того, що тобі не мило.

9. Замініть словосполучення одним прислівником. (3 бали)

Рукою подати —

На весь голос —

На віки вічні —

Як кіт наплакав —

Як сніг на голову —

Рухається, як черепаха —

Відповідь:

Рукою подати — близько.

На віки вічні — назавжди.

Як сніг на голову — раптово.

На весь голос — голосно.

Як кіт наплакав — мало.

Рухається, як черепаха — повільно.

- 10. Підкресліть слово з помилкою. (3 бали)**

Жовто-гарячий, яскраво-червоний, біло-рожевий.

Відповідь: жовто-гарячий (правильно — жовтогарячий).

- 11. До поданих дієслів доберіть дієслова-синоніми. (4 бали)**

Жартыю —

Бігаю —

Думаю —

Сміюся —

Відповідь:

Жартыю — шүткүю.

Бігаю — гасаю.

Думаю — міркую.

Сміюся — регочу.

12. Використовуючи подані слова, складіть п'ять речень, пов'язаних між собою за змістом. (4 бали)

Сонечко, струмок, птахи, весна.

Варіант 2

1. Знайдіть правильні відповіді, обведіть їх. (4 бали)

- 1) В українській мові голосних звуків:

- a) 7; б) 6; в) 10.

- 2) Слово не може існувати без:

- а) суфікса;
б) закінчення;
в) кореня.

Відповідь: 1б, 2в.

2. Позначте, яка зі схем відповідає поданому реченню.

Зашуміла буйним гіллям верба.

- а) _____ .
 б) _____ .
 в) _____ .

Відповідь: б.

3. Замініть словосполучення одним словом. (2 бали)

Викинути з голови — ...

- а) Замовкнути;
 б) забути;
 в) заважати.

Відповідь: б.

4. Розподіліть синоніми в порядку зростання ознаки. (3 бали)

1 — боязкий, 2 — несміливий, 3 — заяча душа, 4 — боягуз.

- а) 2; 3; 4; 1; б) 4; 1; 2; 3; в) 2; 1; 4; 3.

Відповідь: б.

5. Доберіть до дієслів відповідні іменники, з'єднайте лініями.

Йшов	кінь
летіла	черпаха
скакав	ракета
повзла	мандрівник

Розподіліть дієслова в порядку посилення дії (*руху*). (3 бали)

- а) 4; 1; 3; 2; б) 2; 4; 3; 1; в) 3; 2; 1; 4.

Відповідь: Йшов мандрівник, летіла ракета, скакав кінь, повзла черпаха; а.

6. Прочитайте текст.

Настав (*вечір, ранок, полудень*). Сонечко (*сховалося за обрій, стало серед неба, зійшло*). Дмитрик (*ліг у постіль, заснув, прокинувся*). Швидко вмився, (*пообідав, повечеряв, поснідав*) і пішов до школи.

Поміркуйте, які слова в дужках є зайвими? Викресліть їх.

Прочитайте, що залишилося. Про який час доби йдеться в оповіданні? (4 бали)

- а) Ранок; б) полудень; в) вечір.

Відповідь: Настав ранок. Сонечко зійшло. Дмитрик прокинувся.

Швидко вмився, поснідав і пішов до школи; а.

7. Користуючись алфавітом, запишіть вислів. (5 балів)

15; 18; 11; 4; 1 6; 9; 7; 21; 7; 16; 19 10; 18; 1; 18; 31.

Відповідь: Книга — джерело знань.

Варіант 3

1. Знайдіть слова, у яких кількість букв і звуків різняться. (2 бали)

а) Альбом;	г) журнал;
б) сорока;	д) акація.
в) їдальня;	

Відповідь: а, д.

2. Знайдіть серед слів іменники, що означають істоти. (2 бали)

а) Космонавт;	г) фіалка;
б) кукурудза;	д) ведмідь.
в) учениця;	

Відповідь: а, в, д.

3. Знайдіть дієслова теперішнього часу. (2 бали)

а) Виконав;	г) вкривати;
б) розуміє;	д) бачить.
в) матиме;	

Відповідь: б, д.

4. Знайдіть два особових займенники, які разом утворюють іменник, що псує шляхи. (2 бали)

а) Я, ми;	б) ти, ви;	в) він, вона.

Відповідь: а.

5. Знайдіть прикметники, що відповідають поданій схемі. (3 бали)

а) Мовний;	г) безмежний;
б) дзвінкий;	д) предобрий;
в) легенький;	е) наголошений.

Відповідь: г, д, е.

6. Подані іменники запишіть у формі місцевого відмінка однини. (3 бали)

Н. в.

М. в.

Вухо —

урок —

поріг —

Відповідь: на вусі, на уроці, на порозі.

7. Запишіть антоніми до слів. (3 бали)

Дзвінкий —

швидкий —

теплий —

Відповідь: глухий, повільний, холодний.

8. Замініть словосполучення іменником-синонімом. (4 бали)
Рідний край —
дзеркало душі —
вільний час —
джерело знань —
Відповідь: Батьківщина, очі, дозвілля, книга.
9. Складіть слова, запишіть і прочитайте прізвища видатних українських поетів. (4 бали)
К О Е Ш В Ч Е Н — О К Ф Н А Р —
Г О В І Л Б — У А К Р А Ї К Н —
Відповідь: Шевченко, Глібов, Франко, Українка.
10. Поширте речення прикметниками. (5 балів)
Скрізь лежить... сніг. Вся вулиця у... заматах.
Відповідь: Скрізь лежить пухнастий сніг. Вся вулиця у високих заматах.

МІСЬКИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Запишіть у дужках звук, спільний для кожної групи слів. (1 бал)
Дощ, число, речі, щастя — []
потяг, район, ясен, юнь — []
Відповідь: [ч], [й].
2. Запишіть власні іменники у формі кличного відмінка. (2 бали)
Марина — Сергійко —
Марія — Наталя —
Максим —
Відповідь: Марино, Сергійку, Маріє, Наталю, Максиме.
3. До поданих прикметників доберіть і запишіть синоніми. (2 бали)
Ясний — Веселий —
Тихий — Дружний —
Мудрий —
Відповідь:
Ясний — світлий, променистий, сонячний, яскравий, безхмарний, чистий.
Веселий — радісний, бадьорий, жвавий, жартівливий.
Тихий — спокійний, непомітний, беззвучний.
Дружний — згуртований, злагоджений.
Мудрий — розумний, досвідчений, розважливий.

4. Запишіть словами математичні вирази (*наведіть різні варіанти*). (2 бали)

$$60 + 40 = 100$$

$$75 - 33 = 42$$

Відповідь:

До шістдесяти додати сорок дорівнюватиме ста. Сума чисел шістдесяти і сорока — сто. Шістдесят збільшити на сорок дорівнює сто.

Від сімдесяти п'яти відняти тридцять три дорівнюватиме сорока двом. Сімдесят п'ять зменшити на тридцять три дорівнює сорок два.

5. Кожне словосполучення замініть відповідним дієсловом. (2 бали)

Брати під захист —

Вести боротьбу —

Поставити підпис —

Допустити помилку —

Відповідь: захищати, боротися, підписатися, помилитися.

6. Знайдіть правильну відповідь та обведіть її кружечком. (1 бал)

Вербний, вербовий, вербиченька, верба — це:

а) синоніми;

в) антоніми;

б) форми слова;

г) однокореневі слова.

Відповідь: г.

7. Складіть оповідання за поданим початком. (4 бали)

ПАРК НАВЕСНІ

Теплий сонячний день. Ми йдемо парком, і я його не впізнаю.
Яка мальовнича краса!

Варіант 2

1. Напишіть у клітинках номери слів за алфавітом. (3 бали)

Ласунка бджола квасоля айстра дзвінок

пиріг

м'який

заїхав

жовтень

їжак

вівторок

казка

лід

мед

школа

Відповідь: 10 — ласунка, 2 — бджола, 9 — квасоля, 1 — айстра, 4 — дзвінок, 14 — пиріг, 13 — м'який, 6 — заїхав, 5 — жовтень, 7 — їжак, 3 — вівторок, 8 — казка, 11 — лід, 12 — мед, 15 — школа.

2. Запишіть приклади реченнями (наведіть різні варіанти). (3 бали)

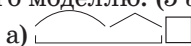
- а) $16 - 9 = 7$; б) $50 + 20 = 70$; в) $900 : 300 = 3$.

Відповідь:

- а) Від шістнадцяти відняти дев'ять дорівнює сім (семи). Різниця чисел шістнадцять і дев'ять дорівнює сім (семи).
б) До п'ятдесяти (п'ятдесятьох) додати двадцять дорівнює сімдесяти (сімдесятьом). Сума чисел п'ятдесят і двадцять дорівнює сімдесяти (сімдесятьом).
в) Дев'яност поділене на триста дорівнює трьом. Ділене дорівнює дев'ятистам, дільник дорівнює трьомстам, частка — трьом.

3. З'єднайте стрілочкою слово з його моделлю. (3 бали)

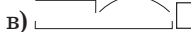
1) порада

2) дзвінкий

3) метро

Відповідь: 1в, 2а, 3б.

4. У прислівниках *сумно*, *зранку*, *весело* підкреслено: (2 бали)

- а) префікс; б) корінь; в) суфікс.

Відповідь: в.

5. Визначте правильну відповідь. (2 бали)

Іменники змінюються...

- а) за родами і числами;
б) за числами і відмінками;
в) за числами і відмінками.

Відповідь: в.

6. Визначте кількість звуків і букв у словах. (3 бали)

- а) Журавель — г) їжак —
б) заєць — д) ящірка —
в) мільярд —

Відповідь:

- а) журавель — 8 б., 7 зв. г) їжак — 4 б., 5 зв.
б) заєць — 5 б., 5 зв. д) ящірка — 6 б., 8 зв.
в) мільярд — 7 б., 7 зв.

7. До виділених слів доберіть антоніми. (3 бали)

Спокійний сон —
спокійне море —
спокійна людина —

Відповідь:

Спокійний сон — тривожний (*сон*),
спокійне море — бурхливе (*море*),
спокійна людина — енергійна (*людина*),

8. Із поданих слів складіть прислів'я та запишіть їх. (2 бали)

а) не, розуму, гроші, не, і, позичиш, купиш, за;

б) роби, тобі, не, того, нікому, що, мило, не.

Відповідь:

а) Розуму не позичиш і за гроші не купиш.

б) Нікому не роби того, що тобі не мило.

Варіант 3

1. Прочитайте прислів'я у транскрипції і запишіть його. (5 балів)
[ран'і пташки росу пйут', а п'ізн'і — сл'ози л'ут']

Відповідь: Ранні пташки росу п'ють, а пізні сльози ллють.

2. Виправте помилки і розставте потрібні розділові знаки. У третьому реченні підкресліть граматичну основу та визначте відмінок іменників. (8 балів)

Кто піклуєця про здорова дерев. Це робить дятел.

Дятел перелітає з дерева на дерево за глядає в кожную щілину. Від гострого дзйоба дятла не зховатися жодній шкідливий комахі.

Складіть і запишіть речення зі звертанням за змістом тексту.

Відповідь:

Хто піклується про здоров'я дерев? Це робить дятел. Дятел ^{Н.в.}
перелітає ^{Р.в.} з дерева ^{З.в.} на дерево, заглядає ^{З.в.} в кожную щілину. Від гострого дзйоба дятла не сховатися жодній шкідливий комасі.
Дякуємо тобі, дятле!

3. Поєднайте числівники з іменниками, запишіть утворені словосполучення. (6 балів)

11 (кінь) —

50 (день) —

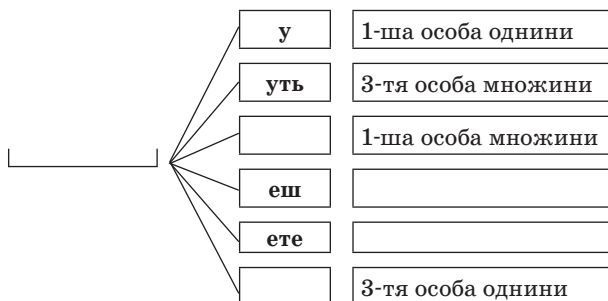
6 (вівця) —

9 (курча) —

З одним словосполученням складіть речення і запишіть його.

Відповідь: одинадцять коней, п'ятдесят днів, шість овець, дев'ять курчат.

4. Доповніть схему інформацією, якої бракує. (10 балів)

Запишіть 3 слова, основи яких можуть бути записані у цій схемі.

Що поєднує всі записані слова?

Відповідь: 1-ша особа множини — *-емо*; *-еш* — 2-га особа однини; *-ете* — 3-тя особа множини; *е* — 3-тя особа однини.

Живуть, можете, росту. Це дієслова.

5. Запишіть словосполучення, підкресліть у них прикметники, ужиті в переносному значенні. (6 балів)

Гострий (*слово, сокира, олівець, зуби, біль, суперечка*).

Відповідь: гостре слово, гострий біль, гостра суперечка.

6. Ви полюбляєте слухати цікаві історії? Найкращі розповідачі — це бабусі й дідусі! Яку дивовижну історію ви почули від них? Перекажіть її, поділіться з нами! (15 балів)

Оленка З., учениця 4 класу, своє оповідання розпочала так: «Якось приїхав до нас із села дідусь Назар. Такий спритний до цікавих історій! Увечері, коли всі зібралися біля столу, він розповів дивовижну історію. Ось послухайте...»

Варіант 4

1. Вставте пропущені орфограми. (3 бали)

Ле..ке, ш..рокий, ро..кішний, нав..сні, ..сунути, ..формувати, бур..як, в..яже.

Відповідь: легке, широкий, розкішний, навесні, зсунути, сформувати, буряк, в'яже.

2. За поданим початком складіть і запишіть текст-міркування. (6 балів)

ЛІСОВИЙ ЛІКАР

У зеленому гаю живе дятел.

3. Запишіть одним словом, що об'єднує подані слова у групах. (3 бали)

Бурулька, крига, лід, окріп, пара, роса, туман — ...

Вертеп, коляда, обжинки, обряд, Великдень, Пасха, Різдво — ...

Газета, Інтернет, радіо, комп'ютер, телефон, телебачення — ...

Відповідь: вода, свята, інформація.

4. Підкресліть займенники, визначте їх відмінок. (2 бали)

Хай робота тебе боїться, а не ти її.

Відповідь: тебе — 3. в., ти — Н. в., її — 3. в.

5. Поясніть вислови. (6 балів)

Завидючі очі —

Двох слів до купи не зв'яже —

В'ється в'юном —

В одне вухо входить, а в інше виходить —

Глек розбити —

П'яте колесо до воза —

Відповідь:

Завидючі очі — хтось дуже заздрісний, жадібний.

Двох слів до купи не зв'яже — так говорять про тих, хто не вміє гарно говорити.

В'ється в'юном — так говорять про того, хто викручується, хитрує.

В одне вухо входить, а в інше виходить — так говорять про неуважних людей.

Глек розбити — посваритися.

П'яте колесо до воза — щось непотрібне.

6. З поданих слів утворіть і запишіть прикметники. (6 балів)

Дружба —

бруд —

Сонливо —

радіти —

Чистота —

квітнуть —

Відповідь: дружний, брудний, сонливий, радісний, чистий, квітучий.

7. а) В іменнику, що означає пшеничний хліб, літеру *y* замініть на *i* — отримаєш іменник, що означає назву лісового звірка.

б) В іменнику, що означає назву дерева, перестав літери так, щоб вийшла назва приладу, необхідного шоферові чи велосипедисту. (4 бали)

Відповідь: а) Булка — білка; б) сосна — насос.

8. Напишіть твір на тему «Мій перший учитель». (10 балів)

Варіант 5

1. Напишіть твір-мініатюру на тему «Зимова казка» за поданим початком (6–8 речень).

Жила-була в лісі ялинка...

2. Розберіть слова за будовою, доберіть до них споріднені.

Озимина —

опеньок —

Відповідь: озимина, опеньок.

3. У кожному рядку підкресліть «зайве» слово.

- а) Малюнок, мальованийий, малятко, маляр;
- б) сільниця, сільський, сіль, солоний;
- в) чайка, чаїнка, чай, чаювання;
- г) дубок, дубовий, дублер, дубняк;
- д) дощик, задощило, дощовий, дощатий.

Відповідь: малятко, сільський, чайка, дублер, дощатий.

4. З поданих слів складіть і запишіть речення, підкресліть головні члени речення. Над кожним словом позначте частину мови. Поле, у, долині, при, прозоре, б'ється, джерельце.

Відповідь:

У (прийм.) полі (імен.) при (прийм.) долині (імен.) б'ється (дієсл.) прозоре (прикм.) джерельце (імен.).

5. Перевірте текст, виправте помилки і запишіть його правильно. Доберіть заголовок.

Коли вранці сходить сонце, снігові замети рожеві. це сонце забарвлює їх своїм промінням. Вилечаве сонце підіймаєцця надземлею, а сніг стає сліпучо-білим.

Відповідь:

ЗИМОВИЙ РАНОК

Коли вранці сходить сонце, снігові замети рожеві. Це сонце забарвлює їх своїм промінням. Величаве сонце піднімається над землею, а сніг стає сліпучо-білим.

6. Запишіть в алфавітному порядку подані слова, вставляючи пропущені букви.

Т..л..фон, д..ржава, т..л..грама, інж..нер, ш..ренга, ок..ан.

Відповідь: держава, інженер, океан, телеграма, телефон, шеренга.

7. Доберіть кілька слів до поданої моделі.

ПГПГП (П — приголосний, Г — голосний)

Відповідь: ранок, килим, ґанок, пиріг.

8. Запишіть словосполучення, поставивши іменники у формі родового відмінка множини.

Багато (вишня)

кілька (прізвище)

чимало (заповідь)

багато (соловей)

Відповідь: багато вишень, кілька прізвищ, чимало заповідей, багато солов'їв.

9. За допомогою префіксів і суфіксів утворіть нові слова від поданих.

Клей, колосся, мороз, мрія.

Відповідь: клей — приклей, переклей, наклейка, клейонка; колосся — заколоситися, колосок; мороз — заморозки, морозяний, морозець, морозити; мрія — мрійний, замріяний.

10. Запишіть речення, підкресліть головні та другорядні члени. Свіжий сніг сріблом сявав під блакитним наметом неба.

Відповідь:

Свіжий сніг сріблом сявав під блакитним наметом неба.

11. Складіть художній опис за темою «Хмуриться зимовий ранок».

12. Спишіть, вставте пропущені літери. Допишіть 3–4 речення, щоб утворився текст. Доберіть до тексту заголовок і запишіть його. Жовтий л..сточок на тонкій гілочці виглядав з-за дер..ва, як лев..ячий хвостик, і саме дер..во скидалося на лева, що заріс золотавою гривою...

Відповідь:

ЛЕВЕНЯ

Жовтий листочок на тонкій гілочці виглядав з-за дерева, як лев'ячий хвостик, і саме дерево скидалося на лева, що заріс золотавою гривою...

13. Запишіть слова за алфавітом, поставте наголос.

Вірші, дециметр, чарівний, цемент, центнер, довести, читання, український.

Відповідь: вірші́, дециме́тр, дове́сті, украї́нський, цеме́нт, це́нтнер, чарі́вний, чита́ння.

14. До висловів з лівого стовпчика доберіть антоніми з правого. Запишіть їх парами.

Хоч голки збирай

Рукою подати

Жити своїм розумом

Жити чужим розумом

За тридев'ять земель

Хоч око виколи

Відповідь:

Хоч голки збирай — хоч око виколи.

Жити своїм розумом — жити чужим розумом.

За тридев'ять земель — рукою подати.

15. Доберіть по два синоніми до поданих слів. З одним із синонімічних рядів складіть та запишіть речення.

Хоробрий — ...

говорити — ...

сміятися — ...

Відповідь:

Хоробрий — сміливий, відважний;
говорити — повідомляти, розповідати;
сміятися — реготати, веселитися.

Варіант 6

1. Визначте відмінки іменників. (1 бал)

Вишиванка — один із видів українського мистецтва. У народній вишивці втілено чудеса народної вигадки. На вишивці розміщені різні орнаменти. Праця над вишивкою радісна і копітка. Поряд з нею завжди пісня.

Відповідь: вишиванка (Н. в.), із видів (Р. в.), мистецтва (Р. в.), у вишивці (М. в.), чудеса (З. в.), вигадки (Р. в.), на вишивці (М. в.), орнаменти (Н. в.), праця (Н. в.), над вишивкою (О. в.), пісня (Н. в.).

2. Поедняйте фразеологізми з лівого стовпчика з відповідними синонімами з правого стовпчика. Виділіть суфікси в дієсловах неозначеної форми. (1 бал)

Накивати п'ятами —	вередувати
Варити воду —	покарати
Намилити шию —	перебільшувати
Пекти раків —	тікати
Робити з мухи слона —	червоніти

Відповідь: накивати п'ятами — тікати; варити воду — вередувати;
намилити шию — покарати; пекти раків — червоніти; робити
з мухи слона — перебільшувати.

3. Від неозначеної форми дієслів утворіть дієслова третьої особи однини теперішнього часу. (1 бал)

Писати —	Цвісти —
Лежати —	Бігти —
Бачити —	Робити —
Нести —	Полоти —

Відповідь:

Писати — пише.	Цвісти — цвіте.
Лежати — лежить.	Бігти — біжить.
Бачити — бачить.	Робити — робить.
Нести — несе.	Полоти — поле.

4. Яка частина мови використовується для назв ознак предметів? (1 бал)

а) Іменники; б) дієслова; в) прикметники.

Відповідь: в.

11. Перебудуйте подане речення на спонукальне. Запишіть утворене речення.

Хочете дізнатися про те, як засновано місто Харків?

Відповідь: Дізнайтеся про те, як засновано місто Харків.

12. Доберіть споріднені слова — різні частини мови — до поданих. (2 бали)

Дубовий —

Радість —

Відповідь: дубок, дубняк, дубочок, дубник; радощі, радіти, радо, радісний, радий.

13. У якому рядку всі слова пишуться з *ь*? (2 бали)

а) Фел..етон, б..юджет, біл..ярд, комп..ютер;

б) ал..батрос, міл..ярд, конференс..є, комп..ютер;

в) міл..йон, павіл..йон, бул..йон, філ..м.

Відповідь: в.

14. Визначте неправильне твердження. (2 бали)

а) Знаєте, притягують, вдаряє — це дієслова теперішнього часу.

б) Притягувати, виявляти, ставити — це неозначена форма дієслова.

в) Поцілить, виростуть, проникне — це дієслова минулого часу.

Відповідь: в.

15. До кожної пари слів, поданих ліворуч, доберіть пари слів, поданих праворуч, щоб прислівники мали протилежне значення. (2 бали)

Допоможу тепер...

повернувся звідти.

Пішов туди...

дивиться сумно.

Учора приїхав...

сідає низько.

Розмовляє весело...

відпочину потім.

Летить високо...

сьогодні від'їхав.

Відповідь: допоможу тепер, відпочину потім; пішов туди, повернувся звідти; учора приїхав, сьогодні від'їхав; розмовляє весело, дивиться сумно; летить високо, сідає низько.

16. Замініть у реченні числа числівниками. (3 бали)

2 березня 1943 року в боях за Харків 25 гвардійців взводу під командуванням лейтенанта П. Широніна прийняли бій з 1000 ворожих солдатів, 20 танками, 15 бронемашинами і 2 гарматами.

Відповідь: Другого березня тисяча дев'яtsel сорок третього року в боях за Харків двадцять п'ять гвардійців взводу під командуванням лейтенанта П. Широніна прийняли бій з тисячею ворожих солдатів, двадцятьма танками, п'ятнадцятьма бронемашинами і двома гарматами.

17. Прочитайте слова в транскрипції, запишіть їх, і навпаки.
(3 бали)

[вйуц':а] —

джміль —

[вкриєс'я] —

кущ —

[бад'ор'іс'т'] —

мрія —

Відповідь: в'ються, вкриєшся, бадьорість; [джм'іл], [кущч], [мр'іа].

18. Складіть два речення з поданим словом так, щоб воно виступало різними частинами мови: *коло*. (3 бали)

Відповідь:

Літак зробив велике коло над аеродромом. Коло кровообігу — замкнений шлях руху крові в організмі. Шумить млинове коло. Закінчилося перше коло спортивних змагань. Коло мого двору росте три тополі.

19. Перекладіть текст українською мовою. (3 бали)

Харьков — один из наиболее зелёных городов Украины и Европы. В нём есть такие островки царства растений, как Ботанический сад, Сокольники, Лесопарк, парк им. Шевченко и многие другие.

Відповідь:

Харків — одне з найбільш зелених міст України і Європи. У нім є такі острівці царства рослин, як Ботанічний сад, Сокольники, Лісопарк, парк ім. Шевченка та багато інших.

20. Напишіть твір-мініатюру на тему «Найулюбленіший куточок мого міста» за поданим початком (5–7 речень).

Моє місто дуже красиве. У ньому багато цікавих місць. Тому дуже складно визначитись, яке місце найулюбленіше.

Але найчастіше я люблю бувати...

Варіант 7

1. Доберіть до поданого тексту найбільш влучний заголовок.

На тополі розкрилися маленькі листочки. Перші розвідувальні вильоти роблять золоті бджілки. Вони дзижчать, кружляють над квітами. Зі стебельця на стебельце перелазять бджілки. Вони шукають квітку, не знаходять її. Потім перелітають далі. І все починається спочатку.

а) Весняна тополя;

б) Бджілки і тополя;

в) Бджілки-розвідниці.

Відповідь: в.

2. Підкресліть словосполучення, у якому слово *білий* ужите у прямому значенні.

- а) Біла заздрість;
- б) білий сніг;
- в) білі мухи.

Відповідь: б.

3. Позначте речення, що відповідає поданій схемі.

_____ .

- а) Застрибали сонячні промінчики по землі.
- б) Розкинула тепла весна над землею блакитні небеса.
- в) Повилазили сонні мурахи й взялися до роботи.

Відповідь: в.

4. Позначте ряд іменників, у яких при відмінюванні відбувається чергування приголосних.

- а) Вухо, подруга, берег;
- б) фабрика, година, карась;
- в) майдан, завірюха, річка.

Відповідь: а.

5. Позначте рядок, у якому є лише особові займенники, а слів інших частин мови немає.

- а) Вона, ти, воно, ми, нас;
- б) у, його, та, він, я;
- в) вони, вас, ніс, за, над.

Відповідь: а.

6. Позначте рядок, у якому записано дієслова І дієвідміни.

- а) Шити, тримати, копати;
- б) бачити, летіти, стелити;
- в) жити, ходити, пестити.

Відповідь: а.

7. Доберіть до слів синоніми.

Абетка —

Завдання —

Незалежність —

Урок —

Учитель —

Відповідь: абетка — азбука, алфавіт, букви, літери; завдання — задача, вправа, мета, розпорядження, наказ, призначення, відповідальність, зобов'язання, загадка; незалежність — свобода, воля, самостійність, суверенітет; урок — завдання, заняття, наука, мораль; учитель — наставник, викладач, вихователь, репетитор, педагог.

8. Доберіть до слів антоніми.

Активно —

Хоробро —

Щиро —

Сміливо —

Втомлено —

Відповідь: пасивно, боязливо, нещиро, нерішуче, бадьоро.

9. Вставте, де потрібно, апостроф.Під..їхати, св..ятий, в..юн, об..єднати, дев..ятий, роз..яснен-
ня, подвір..я, пір..їнка, мед..яний.Відповідь: під'їхати, святий, в'юн, об'єднати, дев'ятий,
роз'яснення, подвір'я, пір'їнка, медяний.**10. Позначте рядок, у якому всі подані дієслова змінюються за родами. Визначте дієвідміну цих дієслів.**

а) Малює, гуде, ходить;

б) купив, робила, кричав;

в) посвітлішає, обсохне, повернеться.

Відповідь: б, 2-га дієвідміна.

11. Визначте і запишіть кількість звуків та букв, якими вони позначаються.

Джерельце —

В'ються —

Щавель —

Єдність —

Бездоріжжя —

Дзьоб —

Відповідь:

Джерельце — 7 зв., 9 б.

В'ються — 6 зв., 6 б.

Щавель — 6 зв., 6 б.

Єдність — 7 зв., 7 б.

Бездоріжжя — 9 зв., 10 б.

Дзьоб — 3 зв., 5 б.

12. Позначте рядок, у якому подано лише іменники жіночого роду.

а) Матір, ненька, бабуся, матуся;

б) секунда, століття, п'ятниця, доба;

в) лисиця, собака, вівця, гуска.

Відповідь: а.

13. Встановіть відповідність між першою та другою частинами прислів'я.

1. Краще нині горобець,...	а) ... а потім пусто.
2. Спочатку густо,...	б) ... ніж два кроки назад.
3. Краще один крок уперед,...	в) ... ніж завтра голубець.

Відповідь: 1в; 2а; 3б.

14. Перекладіть слова українською мовою.

Насекомое —	муравей —
пчела —	стрекоза —
бабочка —	кузнечик —
божья коровка —	оса —

Відповідь: комаха, мураха, бджола, бабка, метелик, коник, сонечко, оса.

15. Встановіть відповідність між іменниками та відмінками. З одним зі словосполучень складіть складне речення.

1. Малює кольоровими олівцями	а) Місцевий
2. Малювали яскраве сонечко	б) Орудний
3. Сидять на зеленій гілці	в) Знахідний
	г) Називний

Відповідь: 1б; 2в; 3а.

16. Вставте пропущені орфограми.

Ш..роки, бе..краї простори! Ле..ке, м..яке повітр..я напоєне сонячним промі..ням. Воно ніби хв..люється, пер..л..вається ясною блакит..ю. П'який ар..мат ст..пових трав освіжає увесь простір. Біля нев..личкої водойми ..ел..очуть ..уси.

Відповідь:

Широкі, безкраї простори! Легке, м'яке повітря напоєне сонячним промінням.

Воно ніби хвилюється, переливається ясною блакиттю. П'який аромат степових трав освіжає увесь простір. Біля невеличкої водойми гелґочуть гуси.

17. Коли так кажуть?

- Буде й на нашій вулиці свято —
Переливати із пустого в порожнє —
Ведмежа послуга —
Як вареник у маслі —
Душа в п'яти втекла —

Відповідь: Буде й на нашій вулиці свято — сподівання на краще майбутнє; переливати із пустого в порожнє — повторювати те саме, ведучи непотрібні, пусті розмови; ведмежа послуга — безглузда послуга, яка, незважаючи на добрі наміри, замість

допомоги завдає великої шкоди, неприємності; як вареник у маслі — жити в достатках, розкошах; душа в п'яти втекла — дуже перелякався.

18. Складіть коротку розповідь про одне з поданих слів за вашим вибором.

Великдень, пролісок, підсніжник, веснянка, щастя, матуся, школа.

19. Напишіть листа своєму другу (*подрузі*), що живе в далекій Австралії, про себе та свою сім'ю.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ОЛІМПІАДИ

1. Визначте кількість звуків та букв у словах.

- 1) Знання, мрія, їжак, життя, площа.
- 2) Неділя, кінь, джерело, айстра, ялинка.
- 3) Боротьба, щука, їжа, п'ять, щастя.
- 4) Берізка, щавель, джміль, дзьоб, явір, в'юн.
- 5) Сосна, дзвоник, мільярд, вересень, льон.
- 6) Дощ, воїн, лист, армія, насіння.

Відповідь:

- 1) Знання — 6 б., 5 зв., мрія — 4 б., 5 зв., їжак — 4 б., 5 зв., життя — 5 б. 4 зв., площа — 5 б., 6 зв.
- 2) Неділя — 6 б., 6 зв., кінь — 4 б., 3 зв., джерело — 7 б., 6 зв., айстра — 6 б., 6 зв., ялинка — 6 б., 7 зв.
- 3) Боротьба — 7 б., 6 зв., щука — 4 б., 5 зв., їжа — 3 б., 4 зв., п'ять — 4 б., 4 зв., щастя — 5 б., 6 зв.
- 4) Берізка — 7 б., 7 зв., щавель — 6 б., 6 зв., джміль — 6 б., 4 зв., дзьоб — 5 б., 3 зв., явір — 4 б., 5 зв., в'юн — 3 б., 4 зв.
- 5) Сосна — 5 б., 5 зв., дзвоник — 7 б., 6 зв., мільярд — 7 б. 7 зв., вересень — 8 б., 7 зв., льон — 4 б., 3 зв.
- 6) Дощ — 3 б., 4 зв., воїн — 4 б., 5 зв., лист — 4 б., 4 зв., армія — 5 б., 6 зв., насіння — 7 б., 6 зв.

2. Поставте наголос у словах.

Верба, випадок, глибоко, завдання, помилка, читання, кулінарія, курятина, легкий, подруга.

Читання, фартух, ознака, вірші, помилка, байдуже, завдання, алфавіт, подруга, кропива.

Відповідь: верба́, ви́падок, гли́боко, за́вда́ння, по́милка, чи́тання, куліна́рія, ку́рятина, ле́гкий, по́друга; чи́тання, фарту́х, о́зна́ка, ві́рші, ба́йдуже, за́вда́ння, алфаві́т, кропи́ва.

3. Назвіть і запишіть у дужках звук, спільний для кожної групи слів.

Честь, плащ, щастя, ніч — [...]

Яма, бур'яни, ідея, край — [...]

Дощ, чай, щастя, качка — [...]

Район, яблуко, Юрко — [...]

Дощ, число, речі, щастя — [...]

Потяг, район, ясень, юнь — [...]

Відповідь:

Честь, плащ, щастя, ніч — [ч].

Яма, бур'яни, ідея, край — [й].

Дощ, чай, щастя, качка — [ч].

Район, яблуко, Юрко — [й].

Дощ, число, речі, щастя — [ч].

Потяг, район, ясень, юнь — [й].

4. Запишіть власні імена у кличному відмінку.

Сергій — Валерій —

Світлана — Катерина —

Надія — Марія —

Юрій — Віктор —

Дмитро — Іван —

Відповідь: Сергію, Світлано, Надіє, Юрію, Дмитре, Валерію, Катерино, Маріє, Вікторе, Іване.

5. Згрупуйте подані слова за стовпчиками.

М'яч, свято, щастя, дзвенить, щодня, день, синіє, квітець, лялька, весна, куц, зоря, пісня, гай, джерело.

Однакова кількість літер і звуків (1)	Звуків більше, ніж літер (2)	Звуків менше, ніж літер (3)

Відповідь: 1) свято, весна, зоря, пісня, гай; 2) м'яч, щастя, щодня, синіє, куц; 3) дзвенить, день, квітець, лялька, джерело.

6. Доберіть синоніми до прикметників.

Акуратний —

Красивий —

Відповідь: акуратний — чепурний, охайний, чистий, старанний, ретельний; красивий — гарний, хороший, красний, вродливий.

7. Узгодьте числівники з іменниками, записуючи числівники словами.

Автобус із 47 пасажирами; у матері 4 (син); у 56 хлопців; на 700 деревах; букет із 21 (квітка).

Відповідь: автобус із сорока сімома пасажирами; у матері чотири сини; у п'ятдесяти шести хлопців; на семистах деревах; букет із двадцяти однієї квітки.

8. Як визначити відмінок прикметника?

а) За числом; б) за дієсловом; в) за іменником.

Відповідь: в.

9. До виділених слів доберіть антоніми.

Спокійний сон — ... сон.

Спокійне море — ... море.

Спокійна людина — .. людина.

Відповідь:

Спокійний сон — тривожний сон.

Спокійне море — бурхливе море.

Спокійна людина — збуджена людина.

10. Користуючись алфавітом, запишіть прислів'я.

15; 18; 11; 4; 1—6; 9; 7; 21; 7; 16; 19; 10; 18; 1; 18; 31.

Відповідь: Книга — джерело знань.

11. До поданих слів доберіть іменники.

Ткати (що?) ...

Кроїти (що?) ...

Випікати (що?) ...

Вишивати (що?) ...

Садити (що?) ...

Відповідь:

Ткати (що?) килими.

Кроїти (що?) одяг.

Випікати (що?) хліб.

Вишивати (що?) рушник.

Садити (що?) квіти.

12. До поданих коренів допишіть закінчення та суфікси, щоб утворилися нові слова.

Сад

Ліс

сад ..

ліс ..

сад

ліс

сад

ліс

сад

ліс

Відповідь:

Сади

Ліси

садок

лісок

садити

лісник

садовочок

лісочок

13. Додайте приголосний звук: а) на початку слова; б) в середині слова; в) у кінці слова. Запишіть новоутворені слова.

- а) Лід, мак, рак, рай, хід;
б) борона, брати, весела, двері, задати;
в) аптека, башта, буква, буря, дія.

Відповідь: плід, смак, грак, край, вхід; борозна, братки, веселка, дверці, завдати; аптекар, баштан, буквар, буряк, діяч.

14. Замініть подані вислови синонімічними прислівниками.

Мчати, як вітер —

Лягати разом із курами —

Шукати по гарячих слідах —

Знати, як свої п'ять пальців —

На весь голос —

Як кіт наплакав —

Як сніг на голову —

Рухається, як черепаха —

Відповідь:

Мчати, як вітер — швидко.

Лягати разом із курами — рано.

Шукати по гарячих слідах — одразу.

Знати, як свої п'ять пальців — гарно.

На весь голос — голосно.

Як кіт наплакав — мало.

Як сніг на голову — раптово.

Рухається, як черепаха — повільно.

15. Запишіть словами математичні вирази, уживаючи прийменники *від, до*.

$$60 + 20$$

$$55 - 33$$

$$72 - 36$$

$$53 + 27$$

Відповідь: до шістдесяти додати двадцять; від п'ятдесяти п'яти відняти тридцять три; від сімдесяти двох відняти тридцять шість; до п'ятдесяти трьох додати двадцять сім.

16. Доберіть спільнокореневі слова.

Сонячний —

Добрий —

Молодий —

Небо —

Відповідь:

Сонячний — сонце, сонечко, соняшник, соняшникове, сонях, сонячно.

Добрий — добро, добренький, задобрити, доброта.

Молодий — молодість, молодіти, молодняк, молодод, змолоду, молодята.

Небо — небеса, небесний, піднебіння, небосхил, небокрай.

17. Напишіть слова за алфавітом.

1) Книга, товариш, місце, небо, кінь, море, батько, ніч, каштан, береза, аптека, донька.

2) Ласунка, бджола, квасоля, айстра, дзвінок, пиріг, м'який, заїхав, жовтень, їжак, вівторок, казка, лід, мед, школа.

Відповідь: 1) Аптека, батько, береза, донька, каштан, кінь, книга, місце, море, небо, ніч, товариш. 2) Айстра, бджола, вівторок, дзвінок, жовтень, заїхав, їжак, казка, квасоля, ласунка, лід, мед, м'який, пиріг, школа.

18. Знайдіть і закресліть «зайве» слово, визначте спільну граматичну ознаку, що об'єднує решту слів.

Вітер, холодно, зима, мороз — це...

Тигр, лев, жираф, слон — це...

Прочитав, читанка, книга, читати — це...

Море, небо, вікно, пісок — це...

Відповідь:

Вітер, зима, мороз — це іменники.

Тигр, лев, слон — це однокладові слова.

Прочитав, читанка, читати — це спільнокореневі слова.

Море, небо, вікно — це іменники жіночого роду.

19. Подані іменники поставте у формі давального відмінка.

Бджілка, казка, тривога, яблуко, стежка.

Відповідь: бджілці, казці, тривозі, яблуку, стежці.

20. Розберіть слова за будовою.

Придорожній, пролетіли, перевал, орлиний, сонечко, витирати, рука.

Відповідь: придорожній, пролетіли, перевал, орлиний, сонечко, витирати, рука.

21. Запишіть подані іменники в орудному відмінку однини.

Сталь, честь, любов, мужність, плащ, молодь, ніж, мати.

Відповідь: сталлю, честю, любов'ю, мужністю, плащем, молоддю, ножем, матір'ю.

22. Складіть речення зі словосполученнями.

Прекрасні квіти;

материнська любов;

найдобріші очі;

найласкавіші руки.

Відповідь:

Прекрасні, квіти вражають нас своєю красою, ніжністю та неповторністю ароматів. Немає нічого на світі ніжніше, сильніше і надійніше материнської любові. У моєї матусі найдобріші очі. У моєї бабусі найласкавіші руки.

23. Поставте іменники у формі родового та орудного відмінків.

Книга —	груша —
піч —	кінь —
радість —	

Відповідь: книги, книгою; груші, грушею; печі, піччю; коня, конем; радості, радістю.

24. Доберіть слова за змістом.

Хитрий, як...	Мовчазний, як...
Голодний, як...	Колючий, як...
Брудний, як...	Упертий, як...
Відповідь:	
Хитрий, як лисиця.	Мовчазний, як риба.
Голодний, як вовк.	Колючий, як їжак.
Брудний, як свиня.	Упертий, як осел.

25. До поданих іменників доберіть та запишіть дієслово за змістом.

Хліб, молоко, морозиво, кашу — ...
Сукню, сорочку, фартух, ранець — ...
Картину, малюнок, візерунок — ...
Казку, оповідання, вірш — ...

Відповідь:

Хліб, молоко, морозиво, кашу — їдять.
Сукню, сорочку, фартух, ранець — носять.
Картину, малюнок, візерунок — малюють.
Казку, оповідання, вірш — розказують.

26. Спишіть слова, вставляючи пропущені літери. Затранскрибуйте ці слова.

Духм...яний, пр...з...дент, лист...я.

Відповідь: духмяний — [духм'аний], президент — [призидент],
листя — [лис'т'а].

27. Як не можна говорити? Викресліть. Запишіть правильний варіант.

Красиво виглядаєш. Маєш гарний вигляд. Відказав. Відмовився. На слідуючий день. Наступного дня.

Відповідь: маєш гарний вигляд; відмовився; наступного дня.

28. Позначте граматичну основу поданого речення.

Білка сушить на гілках гриби.

- а) Гриби сушить;
- б) білка сушить;
- в) сушить на гілках.

Відповідь: б.

29. Визначте слова, що пишуться разом.

а) (Не)вивчив;	г) (нід)березник;
б) (за)селом;	д) (за)дивився;
в) (у)смішка;	е) (за)гадка.

Відповідь: в, г, д, е.

30. Визначте правильну відповідь.

Мова — це...

- а) засіб людського спілкування;
- б) група слів, що виражає закінчену думку;
- в) звукова система (звуки та літери).

Відповідь: а.

31. Якими висловами правого стовпчика можна замінити слово-сполучення в лівому? З'єднайте пари.

1. Дуже дружно	а) Душа в душу
2. Привернути увагу	б) Збитися з ніг
3. Дуже стомитися	в) Ані живий, ані мертвий
4. Цілодобово	г) Ламати голову
5. Дуже переляканий	д) Ані вдень, ані вночі
6. Напружено думати	е) Зелена вулиця
7. Глибоко схвилювати	є) Впадати в око
8. Вільний шлях	ж) Зачепити за живе

Відповідь: 1а, 2є, 3б, 4д, 5в, 6г, 7ж, 8е.

32. Доберіть по два означення до кожного слова.

Держава, апельсин, учитель, конкурс, друг.

Відповідь:

Держава — рідна, європейська.

Апельсин — солодкий, круглий.

Учитель — перший, вимогливий.

Конкурс — цікавий, дитячий.

Друг — надійний, старший.

33. Поясніть значення слів.

Бурулька, слухний.

Відповідь:

Бурулька — льодинка у вигляді загостреної палички, що утворюється під час стікання води.

Слухний — потрібний за певних обставин, придатний, відповідний.

34. Утворіть якомога більше похідних слів від запропонованих.

Сніг, дорога, рука, земля.

Відповідь:

Сніг — снігуронька, снігур, засніжений, сніжокат, засніжити.

41. Утворіть прикметник від слова *козак*. Оберіть правильну відповідь.
а) Козаківський;
б) козакський;
в) козацький.
Відповідь: в.
42. Визначте, у якому словосполученні прикметник записаний із помилкою.
а) На літніх канікулах;
б) на високих скелях;
в) на дере'яних лавочках.
Відповідь: в.
43. Утворіть форму кличного відмінка від поданих слів.
Максим, земля, друг, козак.
Відповідь: Максим — Максиме, земля — земле, друг — друже, козак — козаче.
44. Розберіть за будовою, доберіть споріднені слова.
Веселка
Прохолода
Відповідь: веселк^а — весілля, веселіший, розвеселитися;
прохолод^а — холод, холодильний, холодний, холодити.
45. До відповідних слів доберіть протилежні за значенням таким чином, щоб похмура картина природи змінилася на протилежну. Запишіть текст. Доберіть до нього заголовок.
Важкі чорні хмари пливли по небу.
Сердитий вітер гойдав гілки дерев.
Жовте листя сумно тріпотіло од вітру. Настала холодна осінь.
Відповідь:
ЗОЛОТА ОСІНЬ
Легкі білі хмари пливли по небу. Радісний вітерець погойдував гілки дерев. Жовте листя весело тріпотіло до вітру. Настала тепла осінь.
46. Розберіть слова за будовою, доберіть споріднені слова.
Кобзар
Скривдить
Відповідь: кобзар — кобза, кобзити, кобзареві; скривд^{ить} — кривда, скривджений, кривдити.
47. Замість пропусків у прислів'ях вставте потрібні слова-антоніми.
Зanedбаеш науку в ..., пожалкуеш у ... Радість красить, а ... палить. Ранні пташки росу п'ють, а ... сльози ллють. Де багато слів, там ... діла. Добрий горщик, та ... борщик.

Відповідь: Занедбаєш науку в молодості, пожалкуєш у старості. Радість красить, а горе палить. Ранні пташки росу п'ють, а пізні сльози ллють. Де багато слів, там мало діла. Добрий горщик, та поганий борщик.

48. Визначте частини мови та підкресліть однорідні члени речення. З писемних документів і книг, з усних оповідань, легенд, пісень, прислів'їв ми дізнаємося про життя людей у минулому. Відповідь: прийм., прикм., імен., спол., ім., прийм., прикм., ім., ім., ім., займ., дієсл., прийм., ім., ім., прийм., прикм.

З писемних документів і книг, з усних оповідань, легенд, пісень, прислів'їв ми дізнаємося про життя людей у минулому.

49. Визначте звук, спільний для кожного з чотирьох слів.

Дощ, число, речі, щастя;
потяг, район, ясень, юнь.

Відповідь: [ч], [й].

50. З якої тканини можна зробити набір географічних карт?

Відповідь: атлас — атлас.

51. Знайдіть і підкресліть у кожній парі речень слова, що вимовляються і пишуться однаково, але мають різне значення; надпишіть, якою частиною мови вони виражені.

а) Посієш вчасно, будеш мати рясно. Одна мати — вірна порада.

б) Лід міцний, хоч гармати коти. Два коти в одному мішку не помиряться.

Відповідь: а) Мати (дієсл.) — мати (іменник); б) коти (дієсл.) — коти (імен.).

52. Поставте подані іменники у форму множини.

Кінь — Інженер —

Майстер — Дочка —

Край — Дитина —

Відповідь: кінь — коні, інженер — інженери, майстер — майстри, дочка — дочки, край — краї, дитина — діти.

53. Замініть подані словосполучення одним словом.

Дати згоду —

надати допомогу —

зберігати мовчання —

Відповідь: дати згоду — погодитися; надати допомогу — допомогти; зберігати мовчання — мовчати.

54. До поданого слова доберіть якнайбільше синонімів (*enimetus*).

Хліб — свіжий,...

Земля — рідна,...

Людина — щаслива,...

Відповідь: хліб — свіжий, смачний, житній, черствий; земля — рідна, прекрасна, близька, далека; людина — щаслива, добра, щедра, справедлива, розумна.

55. З поданих слів складіть речення і напишіть твір на тему «У лісі».

Слова: співають, ростуть, зеленіють, шукають, кричать, бігають, ловлять, щебечуть, пурхають, співають, пахнуть.

56. Побудуйте міркування «Яку користь ми маємо з книг?».

57. Розкрийте дужки.

(Рання) весни в полі багато роботи. Дітлахи раділи (літнє) сонечку. У (сусідній) будинку мешкає мій товариш.

Відповідь: Ранньої весни в полі багато роботи. Дітлахи раділи літньому сонечку. У сусідньому будинку мешкає мій товариш.

58. Поставте займенники у потрібній формі.

Усміхнувся до (вона); дивитися на (ми); (я) прекрасний настрій.

Відповідь: усміхнувся до неї; дивитися на нас; у мене прекрасний настрій.

59. Прочитайте стовпчики слів, знайдіть пари близьких за значенням.

Огорожа	брама	тин	вогнище
багаття	хата	дім	мотив
будинок	паркан	наспів	веселити
ворота	радувати	бути	халупа
мелодія	існувати	живопліт	частокіл

Відповідь: огорожа, паркан, тин, живопліт, частокіл; багаття, вогнище; будинок, хата, дім, халупа; ворота, брама; мелодія, наспів, мотив; радувати, веселити; існувати, бути.

60. Прочитайте деформовані слова. Вилучте «зайве». Поясніть його лексичне значення.

Нийніж, каласвий, лийми, монли, розичдобвийли.

Відповідь: лимон — південне вічнозелене цитрусове дерево.

61. Спишіть текст, роз'єднуючи слова.

ЗакнязяВолодимираВеликогоукраїнськадержавабудадужевелика. КнязьмешкавуКиєві. ВолодимирВеликийбудувавцеркви, закладавшколи, допомагавбідним. Бувсуворийдлялихих, алелагіднийдлядобрих. ЗайогокнязюваннянашнародприйнявХристовувіру.

Відповідь:

За князя Володимира Великого українська держава була дуже велика. Князь мешкав у Києві. Володимир Великий будував

церкви, закладав школи, допомагав бідним. Був суворий для лихих, але лагідний для добрих. За його князювання наш народ прийняв Христову віру.

62. Вставте пропущені букви. Позначте, у якому словосполученні у слові *осінь* голосний [і] чергується з [е].

- а) Золота ос..нь;
- б) цієї ос..ні;
- в) зачарований ос..нню.

Відповідь: б.

63. Позначте рядок, в якому в усіх іменниках слід писати букву *е*.

- а) Д..рев'яний, ч..рвоний, бл..скучий;
- б) с..ло, оз..ро, з..мля, ст..пи.

Відповідь: б.

64. Спишіть, ставлячи іменники у потрібному відмінку.

В одному (*село*) жив вродливий парубок. Він любив ходити на берег (*річка*) і, схиливши (*голова*), дивитися у (*вода*) на свою вроду. Відповідь: В одному селі жив вродливий парубок. Він любив ходити на берег річки і, схиливши голову, дивитися у воду на свою вроду.

65. Позначте рядок, у якому всі іменники вживаються тільки у множині.

- а) Сталь, городина, цукор;
- б) батько, пісня, хліб;
- в) Карпати, Суми, Чернівці.

Відповідь: в.

66. Позначте ряд іменників, які вживаються лише в однині.

- а) Козацтво, молоко, солома, борошно, щастя;
- б) парфуми, дрова, вершки, дріжджі, прянощі;
- в) віник, дуб, квітка, око, фільм.

Відповідь: а.

67. Виберіть рядок, в якому всі прикметники у словосполученнях ужиті в переносному значенні.

- а) Залізна воля, гарячий привіт, багата мова;
- б) залізна лінійка, гарячий чай, багата сім'я;
- в) залізна труба, гарячий борщ, багата сестра.

Відповідь: а.

68. Вставте суфікси *-ськ-*, *-зьк-*, *-цьк-* у подані прикметники.

Прилу...ий, Житомир...ий, Київ...ий, Крим...ий, Запорі...ий, Гадя...ий, Доне...ий, Сум...ий.

Відповідь: Прилуцький, Житомирський, Київський, Кримський, Запорізький, Гадяцький, Донецький, Сумський.

69. Визначте, у якому рядку всі словосполучення містять прикметник.

- а) Листя берези, тихо шепоче, краса осені;
- б) березове листя, тихий шепіт, краса осені;
- в) березове листя, тихий шепіт, осіння краса.

Відповідь: в.

70. Виберіть рядок, усі слова якого є синонімами до слова *розмовляти*.

- а) Розмова, співрозмовник, розмовний;
- б) говорити, балакати, гомоніти;
- в) розмовляють, розмовляли, розмовлятимуть.

Відповідь: б.

71. Виберіть рядок, усі слова якого є антонімами до слова *сумний*.

- а) Радісний, веселий;
- б) журливий, тужливий;
- в) сумувати, сумно.

Відповідь: а.

72. Запишіть порівняння.

Мама лагідна, як...

Дівчинка працьовита, як...

Хлопець мовчазний, як...

Відповідь:

Мама лагідна, як весна.

Дівчинка працьовита, як бджілка.

Хлопець мовчазний, як риба.

73. Позначте рядок, у якому слова є антонімами до слова *жорстокість*.

- а) Сердечність, душевність, щирість;
- б) похмурність, смирність, лагідність;
- в) чіткість, ясність, виразність.

Відповідь: а.

74. До поданого слова доберіть синоніми.

Учень — ...

Відповідь: школяр, студент, лицеїст, гімназист, вихованець.

75. Поясніть фразеологізми.

За царя Гороха —

Носити камінь за пазухою —

Відповідь:

За царя Гороха — у далекому минулому.

Носити камінь за пазухою — приховувати ворожнечу, ненависть до кого-небудь; готувати помсту.

76. Позначте рядок, у якому записані синоніми.

- а) Товариш, однокласник, сусід;
- б) таємний, потайний, скритний.

Відповідь: б.

77. Позначте рядок слів-антонімів до слова *чистий*.

- а) Брудний, неохайний, замурзаний;
- б) ошатний, світлий, охайний;
- в) прозорий, ясний, гарний.

Відповідь: а.

78. Прочитайте текст. Визначте його тип.

Бджола, муха, сонечко, комар — це комахи. Тому що всі комахи мають голову, груди, черевце, шість ніг. У бджоли, мухи, сонечка, комара є голова, груди, черевце шість ніг. Отже, вони комахи.

- а) Текст-міркування;
- б) текст-опис.

Відповідь: а.

79. Творчі завдання.

- Як ти загартовуєш свій організм? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Як ти дбаєш про своє здоров'я? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- У які ігри ти любиш грати з друзями? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Кого ти вважаєш справжнім другом? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Які книжки ти любиш читати? Чому? Напиши про це текст-міркування. (5–7 речень)
- Які фільми чи телепередачі тобі подобаються? Чому? Напиши про це текст-міркування. (5–7 речень)
- Склади і запиши розповідь про маму чи тата. (5–7 речень)
- Склади і запиши розповідь про свою бабусю чи дідуся. (5–7 речень)
- Склади і запиши розповідь про своє місто чи село. (5–7 речень)
- Які уроки тобі подобаються найбільше? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Як у сім'ї святкують твій день народження? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Чи любиш ти читати книжки? Напиши про це текст-міркування. (5–7 речень)

- Чому природу потрібно охороняти? Напиши про це текст — міркування. (5–7 речень)
- Ким ти мрієш стати? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Напиши розповідь про домашнього улюбленця. (5–7 речень)
- Пригадай, яке добро робили тобі інші люди. Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Що ти знаєш про герб нашої держави? Де тобі його доводилося бачити? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Що ти знаєш про прапор нашої держави? Де тобі його доводилося бачити? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Як ти мрієш провести літні канікули? Напиши про це текст-розповідь. (5–7 речень)
- Склади твір-мініатюру «Ким я стану, коли виросту». (5–7 речень)
- Яка свійська тварина тобі найбільше подобається? Напиши про неї текст. (5–7 речень)
- Яка дика тварина тобі найбільше подобається? Напиши про неї текст. (5–7 речень)
- Чи подобається тобі весна? Чому? Напиши про це текст-міркування. (5–7 речень)
- Чи подобається тобі зима? Чому? Напиши про це текст-міркування. (5–7 речень)
- Поміркуй, чому люди тримають удома котів. Напиши про це текст-міркування. (5–7 речень)
- Поміркуй, чому собаку називають другом людини. Напиши про це текст-міркування. (5–7 речень)

МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС ЗНАВЦІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІМ. ПЕТРА ЯЦИКА

КЛАСНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. За поданим початком продовжіть казку. Доберіть заголовок. Одного дня, гуляючи в лісі, білка Пустунка почула, як хтось її кличе:
— Білочко, ріднесенька, допоможи!
Кинулася Пустунка на голос, перестрибнула через кущ і своїм очам не повірила...

2. Замініть словосполучення одним словом або словосполученням, близьким за значенням.

Зачепити за живе — ...; ламати голову — ...; душа в душу — ...; ні живий, ні мертвий —

Відповідь: зачепити за живе — дошкулити; ламати голову — напружено думати; душа в душу — жити дружно; ні живий, ні мертвий — приголомшений.

3. Складіть із кожної групи слів речення, ставлячи іменники жіночого роду у формі орудного відмінка.

Українські, славляться, і, гостинність, господині, привітність.

Щирість, з, гостей, і, доброта, вітають.

Хлібом, їх, сіль, й, зустрічають, з.

Радість, землю, і, гості, повага, з, згадують, українську.

Відповідь:

Українські господині славляться гостинністю і привітністю. Гостей вітають з добротою і щирістю. Зустрічають їх з хлібом й сіллю. Гості з повагою і радістю згадують українську землю.

4. Складіть і запишіть речення зі словосполученнями.

За царя Гороха; передав куті меду; задерти носа.

Відповідь:

Це було ще за царя Гороха. Максим здогадався, що передав куті меду. Той, хто задирає носа, зазнається.

5. Доповніть речення порівняннями.

На траві блищать росинки, мов...

Сонце ніжно голубило землю, як...

Озеро виблискує на сонці, наче...

Відповідь:

На траві блищать росинки, мов сріблясті намистинки. Сонце ніжно голубило землю, як мати дитину. Озеро виблискує на сонці, наче віконна шибка.

Варіант 2

1. Напишіть твір-казку за поданим початком, придумайте заголовок.

Подружилася бджілка з фіалкою. Фіалка в полі дивилася на світ своїми радісними фіолетовими очима. А бджілка жила у вулику. Багато разів на день прилітала бджілка до фіалки — брала пилок і нектар. Раділа фіалка своїй подрузі. Та ось прилетіла бджілка, дивиться, а фіалка закрила свою квітку....

2. Знайдіть і підкресліть у кожній парі речень слова, що вимовляються і пишуться однаково, але мають різне значення; вгорі напишіть, якою частиною мови вони виражені.
- а) Посієш вчасно, будеш мати рясно.
Одна мати — вірна порада.
- б) Лід міцний, хоч гармати коти.
Два коти в одному мішку не помиряться.
Відповідь:
- а) Мати — дієслово, іменник.
- б) Коти — дієслово, іменник.
3. Запишіть речення, поставивши іменники, подані в дужках, у потрібному відмінку.
Мама подарувала (Ольга) нову стрічку. Україна славиться багатою (рослинність).
Відповідь:
Мама подарувала Ользі нову стрічку. Україна славиться багатою рослинністю.
4. Підкресліть правильні словосполучення.
Вірна відповідь — правильна відповідь;
задавати питання — ставити питання;
ви правий — ви маєте рацію.
Відповідь: правильна відповідь; ставити питання; ви маєте рацію.
5. Запишіть, якими мовами розмовляють різні народи світу:
Українець — ...; чех — ...; росіянин — ...; болгарин — ...; словак — ...
Відповідь: українською, чеською, російською, болгарською, словацькою.

ШКІЛЬНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Напишіть твір на тему «Що мені подобається і що не подобається на шкільних уроках». (12 балів)
2. Уставте, де слід, пропущені букви чи апостроф. (9 балів)
Ап...тит, во..зал, гор..зонт, к..шеня, лист..я, моркв..ний, оч..рет, на гіл..ці, нен..ці, ..едзь, ві..зеркалює..я, ні..ті, лі..ба, цв..ях, ро..щедрився, с..рпанковий, ..цідити (що зробити?), ..шити (що зробити?), Ігор... (Н. відмінок).
Відповідь: апетит, вокзал, горизонт, кишення, листя, морквяний, очерет, на гілці, неньці, гедзь, віддзеркалюється, нігті, лічба, цвях, розщедрився, серпанковий, зцідити, зшити, Ігор.

3. Об'єднайте однакові або близькі за значеннями слова чи сталі поєднання слів і впишіть їх в окремі рядки, розділяючи комами. Між різними за значенням словами ставте крапки. (10 балів)

Розмовляти, говорун, мало, трохи, красний, сила-силенна, жовтогарячий, як на гріш маку, хоч греблю гати, на заячий скік, як кіт наплакав, просторіка, ледащо, баяндрасник, вишивати, торочити, балакати, балакун, вартий, хоч куди, багато, сильний, добрий, щебетун, точити яси, торохтій, навалом, по горло.

Відповіді: розмовляти, торочити, балакати, точити яси; говорун, просторіка, баяндрасник, балакун, щебетун, торохтій; мало, трохи, як на гріш маку, на заячий скік, як кіт наплакав; красний, жовтогарячий; сила-силенна, хоч греблю гати, багато, навалом, по горло.

4. Визначте частини слів. (12 балів)

Метро, пальто, низько, підсніжник.

Відповідь: Метро, пальто, низько, підсніжник.

5. Напишіть твір на тему «Для чого мені друзі». (12 балів)

Варіант 2

1. Напишіть казку за поданим зачином. (10 балів)

Жили-були собі на світі фарби. Кожна мала свій характер і вдачу...

2. Доберіть якнайбільше означень до слів. (5 балів)

Земля, струмок, сад, небо, друг.

Відповідь: земля щедра, ласкава, любя, рідна; струмок — весняний, швидкий, вузький, веселий; сад — квітучий, зелений, шкільний, колгоспний; небо — чисте, прозоре, високе, хмарне, безхмарне; друг — справжній, шкільний, надійний, мудрий.

3. Доберіть дієслова з переносним значенням до поданих слів. (7 балів)

Зима, весна, сонце, песик.

Відповідь: зима сердиться, весна настала, сонце піднялося, песик бреше.

4. Утворіть похідні слова від поданих слів. (5 балів)

Рік, ліс, рука, дощ, пісня.

Відповідь: річний, узлісся, ручка, дощить, пісенник.

5. Вставте пропущене слово. (5 балів)

Синиці голодом намлились —
Така зима, така зима!

Оце б у вирій полетіли —

Так... там нема.

Ліна Костенко

Відповідь: Батьківщини.

Варіант 3

1. З поданих словосполучень утворіть прикметники. (5 балів)

Багато років — ...;

п'ятий поверх — ...;

каре око — ...;

світле волосся —

Відповідь: багаторічний, п'ятиповерховий, кароокий, світло-волосий.

2. Замініть вислови одним словом. (5 балів)

Лягати разом з курми — ...

Завдання виконує п'яте через десяте — ...

Гості приїхали, як сніг на голову — ...

Відповіді:

Лягати разом з курми — рано.

Завдання виконує п'яте через десяте — недбало.

Гості приїхали, як сніг на голову — раптово.

3. Щоб добре запам'ятати порядок відмінків при відмінюванні, учні складають для себе примовки. (10 балів)

Н. —

Р. —

Д. —

З. —

О. —

М. —

Кл. —

Складіть власну примовку, яка б допомогла швидко згадати порядок відмінків при відмінюванні.

4. За поданою кінцівкою складіть і запишіть оповідання. Придумайте заголовок. (10 балів)

... Антон допоміг Володі наздогнати пропущений матеріал.

Хлопчики стали справжніми друзями.

Варіант 4

1. Змініть слово або доберіть спільнокореневе так, щоб у коренях відбулось чергування. Складіть речення з однією парою слів. (5 балів)

Козак — ...; село — ...; друг — ...; скакати —

Відповідь: козак — козацький, село — сільський, друг — дружити, скакати — скік.

2. Доповніть порівняння влучним словом. (5 балів)
Мовчить, як...; почервонів, як...; здоровий, як...; вимок, як...
Відповіді: мовчить, як риба; почервонів, як рак; здоровий, як бик; промок, як хлющ.
3. У наведеній групі синонімів розташуйте слова за порядком зростання міри якості: чудовий, гарний, прекрасний, красивий, найкрасивіший. (5 балів)
Відповідь: гарний, красивий, чудовий, прекрасний, найкрасивіший.
4. Складіть оповідання за поданим початком. Придумайте заголовок. (10 балів)
Жучка сумувала, її гарненький синочок Пухнастик підріс, і його віддали новому господарю. Господар у Пухнастика — добра людина, але Жучці тепер не було про кого дбати. Раптом з-за куців почулося жалібне нявчання...
5. Від іменників утворіть прикметники та запишіть їх у сполученні з іменником у чоловічому, жіночому, середньому родах. (5 балів)
Море — ...; мороз — ...; сонце —
Відповідь: морський вокзал, морська пісня, морське диво; морозний день, морозна ніч, морозне повітря; сонячний промінь, сонячна погода, сонячне коло.
6. Перебудуйте речення у тексті так, щоб текст складався зі спонукальних речень. (10 балів)
Люблять і оберігають ліси у нашій країні. Жодного дерева не вирубують без потреби. На місці вирубаних дерев насаджують молоді ділянки. У цьому школярі мають взяти активну участь.
Відповідь:
Любіть і оберігайте ліси у нашій країні! Жодного дерева не вирубуйте без потреби. На місці вирубаних дерев насаджуйте молоді ділянки. Школярі, візьміть активну участь у цьому!

Варіант 5

1. Запишіть ім'я, по батькові та прізвище п'ятьох українських письменників. (5 балів)
2. Відредагуйте текст, замінивши слова, подані в дужках, антонімами. (5 балів)
(Погано) прийнялися дерева у шкільному саду. (Лежать) (покривлені) кучеряві яблуньки, покриті ніжними листочками.

Вони (*голосно*) шелестять, ніби (*сварять*) за турботу. Школярі (*недбало*) доглядають їх, (*не поливають*), (*розмножують*) шкідників. І ось зараз (*мовчать*) молоді яблуньки великого саду.

Відповідь:

Добре прийнялися дерева у шкільному саду. Стоять стрункі кучеряві яблуньки, покриті ніжними листочками. Вони тихо шелестять, ніби хвалять за турботу. Школярі дбайливо доглядають їх, поливають, знищують шкідників. І ось зараз гомонять молоді яблуньки великого саду.

3. Поясніть значення слів. (5 балів)

Купава — ...

Криця — ...

Легіт — ...

Брунатний — ...

Відповідь: купава — латаття; криця — сталь; легіт — легкий приємний вітерець; брунатний — коричневий, темно-жовтий.

4. Буриме. Складіть чотири рядки вірша про осінь з поданими словами. (10 балів)

осінь

дарує

листочок

летить

просинь

чарує

струмочок

дзвенить

Відповідь:

Нині просинь нас чарує.

Осінь золото дарує.

Листочок калини летить,

Струмочок останній дзвенить.

5. Напишіть текст за поданим зачином. Доберіть заголовок. (10 балів)

Майже в усіх народів є улюблені рослини-символи. У канадців — клен, у росіян — берізка, а у нас в Україні — ...

РАЙОННИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Складіть художній опис за темою «Хмуриться зимовий ранок». (10 балів)

2. Перепишіть, вставте пропущені літери. Допишіть 3–4 речення, щоб утворився текст. Доберіть до тексту заголовок і запишіть його перед текстом. (5 балів)

Жовтий л..сточок на тонкій гілочці виглядав з-за дер..ва, як лев..ячий хвостик, і саме дер..во скидалося на лева, що заріс золотавою гривовою. ...

Відповідь:

ЛЕВЕНЯ

Жовтий листочок на тонкій гілочці виглядав з-за дерева, як лев'ячий хвостик, і саме дерево скидалося на лева, що заріс золотавою гривною. ...

3. Запишіть слова за алфавітом, поставте наголос. (5 балів)

Вірші, дециметр, чарівний, цемент, центнер, довести, читання, український.

Відповідь: вірші́, дециме́тр, дове́сті, украї́нський, цеме́нт, це́нтнер, ча́рівний, чита́ння.

4. До висловів з лівого стовпчика доберіть антоніми з правого. Запишіть їх парами.

Хоч голки збирай

Рукою подати

Жити своїм розумом

Жити чужим розумом

За тридев'ять земель

Хоч око виколи

Відповідь: хоч голки збирай — хоч око виколи; жити своїм розумом — жити чужим розумом; за тридев'ять земель — рукою подати.

5. Доберіть по два синоніми до поданих слів. З одним із синонімічних рядів складіть та запишіть речення. (5 балів)

Хоробрий — ...

Сміятися — ...

Говорити — ...

Відповідь: хоробрий — сміливий, відважний; говорити — розказувати, розповідати; сміятися — реготати, хихотати.

Варіант 2

1. Напишіть твір-опис за поданим початком. (12 балів)

Розбуджена першим промінням сонця цікава сунічка несміливо виглянула з-під зеленого листка і завмерла від здивування. Яка краса!..

2. Позначте рядки, у яких дієслова вжиті в переносному значенні. Складіть з ними речення і запишіть. В одному з речень установіть зв'язок слів за допомогою запитань. (5 балів)

а) Хмари плачуть;

г) зима прилетіла;

б) люди сплять;

д) плаче дитина;

в) земля спить;

е) птах прилетів.

Відповідь: а, в, г.

3. Випишіть фразеологізми. Поясніть їх значення, дібравши слова-синоніми. (8 балів)

Викинути з голови; як мокре горить; пробігти очима; викинути сміття; пробігти дорогою; як кіт наплакав; клювати

носом; на край світу; клювати зерно; пасти задніх; похнюпити носа.

Відповідь: Викинути з голови — перестати думати про що-небудь; як мокро горить — погано горить; пробігти очима — поверхово перечитати, передивитися; як кіт наплакав — мало; пасти задніх — відставати; похнюпити носа — журитися.

4. Запишіть подані іменники у формі орудного відмінка однини. Складіть і запишіть з ними два речення. (5 балів)

Плащ, задача, олівець, вежа, радість, медаль, гараж, ноша, любов, калач.

Відповідь: плащем, задачею, олівцем, вежею, радістю, медаллю, гаражем, ношею, любов'ю, калачем.

5. Відредагуйте текст, поділіть його на речення. Розставте розділові знаки. (5 балів)

Руда білка швидко стрибнула з ялинки на сніг і легко полинула по білій галявині ось білка завмерла перед пиньком, роздивилась побоках вона добігла досамой бирези, неквапно здерлась угору постовбуру звірятко перескочило на інше дерево лісова красуня сховалась у дуплі там у неї сховані горішки, насіння, гриби.

Відповідь:

Руда білка швидко зістрибнула з ялинки на сніг і легко полинула по білій галявині. Ось білка завмерла перед пеньком, роздивилась по боках. Вона добігла до самої берези, неквапно здерлась угору по стовбуру. Звірятко перескочило на інше дерево. Лісова красуня сховалась у дуплі. Там у неї сховані горішки, насіння, гриби.

Варіант 3

1. У кожному з поданих слів «заховалося» інше. Знайдіть його і запишіть. (6 балів)

Зразок: розмова — мова.

Земляк, барвінок, Україна, скарбничка, музикант, шахтар, прикордонник, трактор.

Розберіть виділене слово за будовою.

Відповідь: земля, вінок, країна, скарб, музика, шахта, кордон, актор; прикордонник.

2. Відгадайте загадку. Зі словом-відгадкою складіть 2 речення так, щоб у першому воно було головним членом речення, а в другому — другорядним. (5 балів)

Всі мене люблять, всі мене чекають, а хто подивиться, кожен скривиться.

Відповідь: Сонце — джерело світла і тепла на Землі. Я дивилася на сонце.

3. Випишіть фразеологізми. Поясніть їх значення, дібравши слова-синоніми. З трьома із них складіть речення. (12 балів)

Викинути з голови; як мокре горить; пробігти очима; викинути сміття; пробігти дорогою; як кіт наплакав; клювати носом; на край світу; клювати зерно; пасти задніх; похнюпити носа.

Відповідь: викинути з голови — перестати думати про щонебудь; як мокре горить — погано горить; пробігти очима — поверхово перечитати, передивитися; як кіт наплакав — мало; пасти задніх — відставати; похнюпити носа — журитися.

4. Поширте речення прикметниками. Доберіть заголовок до тексту. (5 балів)

Скрізь лежить ... сніг. Уся вулиця в ... заметах. Берізки у цьому ... царстві стоять, наче ... сад. Поряд зеленіють ... ялинки, наче прибрались до свята. Небо нависло По ньому величаво пропливають ... хмари. Повітря ... , Настала зима.

Відповідь:

Скрізь лежить пухнастий сніг. Уся вулиця в великих заметах. Берізки у цьому сніжному царстві стоять, наче дивний сад. Поряд зеленіють пишні ялинки, наче прибрались до свята. Небо нависло низьке. По ньому величаво пропливають білі хмари. Повітря свіже, морозне. Настала зима.

5. Поміркуйте, про що можуть розповідати твори з такими заголовками. Напишіть твір за одним із заголовків. (12 балів)

Березнева пора у берізок

Береза і ялина

Чому сумує берізка?

Зимовий сон білокорі красуні

Як берізка листя роздаровувала

Варіант 4

1. Напишіть твір на тему «Мій улюблений книжковий герой». (12 балів)

2. Яке із запропонованих слів не розташоване у словнику між словами *безневинний* та *безпритульний*? Випишіть його і розберіть за будовою.

Безпарний, безоглядно, безпомічний, безпровідний, безперестанку, безперспективний.

Відповідь: безпровідний.

3. Доберіть вислови-антоніми з другого стовпчика до висловів із першого стовпчика. Відповідь напишіть за зразком: 1а.

1. як на долоні	а) як бджіл у вулику
2. як свиня на коня	б) як камінь під гору котити
3. як у kota сліз	в) як у тумані
4. як Сірку муху з'їсти	г) од вітру валиться
5. кров із молоком	д) як дві краплі води

З одним із висловів складіть і запишіть речення, позначте його основу. (8 балів)

Відповідь: 1в, 2д, 3а, 4б, 5г.

4. Виписіть рядок, у якому всі слова написані без помилок.

- Ззаду, зпереду, знадвору, найтонший;
- прозьба, скрізь, подвір'я, мереживо;
- горезонт, комп'ютер, ательє, мільйон;
- похнюпитися, напам'ять, до побачення, схил.

У другому з виписаних слів визначте кількість звуків і букв. (5 балів)

Відповідь: похнюпитися, напам'ять (8 б., 8 зв.), до побачення, схил.

5. Зберіть групи спільнокореневих слів. Складіть речення із «зайвим» словом (*на вибір*) і визначте у ньому частини мови. (5 балів)
Липа, ніс, цирковий, налипло, носій, циркуль, липка, носик, липовий, носатий, цирк, липучий, циркач, налипнути.

Відповідь: липа, липка, липовий; ніс, носик, носатий; цирковий, цирк, циркач; налипло, липучий, налипнути.

Варіант 5

1. Напишіть казку за поданим зачином. Доберіть до неї заголовок. (12 балів)

Була собі лисичка. Дуже сумувала вона, бо не мала друзів...

2. Запишіть слова за алфавітом, вставляючи пропущені букви. Поставте наголос. (10 балів)

Гр..міти, в..лос..пед, ап..тит, ч..тання, в..дання, спина, ч..решня, пш..ниця, пр..з..дент, д..ржава, шіс..д..сят, ознака, моло..ба, ні..ті, ж..тло, ..жовклий.

Відповідь: апетит, велосипед, видання, гриміти, держава, житло, молотьба, нігті, ознака, пожовклий, президент, пшениця, спіна, черешня, читання, шістдесят.

3. Виберіть і запишіть слова, які складаються з кореня й закінчення. (5 балів)

Село, кіно, сад, тепло, пальто, Астрід Ліндгрен, Книш Іван.

Відповідь: село, пальто.

4. Запишіть усі речення, виправляючи помилки. (10 балів)
1) Серьожа, вимий пол. 2) Дежурний відкрив форточку. 3) На мапі України Наталя знайшла рідне селище. 4) Я вже рішив задачу і два приклада. 5) Мама випрала брюки, а я їх погладдила.

Відповідь: 1) Сергійку, вимий підлогу. 2) Черговий відчинив квартиру. 3) На мапі України Наталя знайшла рідне місто. 4) Я вже розв'язав задачу і два приклади. 5) Мама випрала брюки, а я їх випрасувала.

Варіант 6

1. Напишіть казку за поданим зачином. Доберіть до неї заголовок. (12 балів)

Був собі метелик...

2. Утворіть форму кличного відмінка і запишіть слова за алфавітом. (8 балів)

Батько, мама, Андрій, Василь Геннадійович, Ілля, Оля, Настя, бабуся, дідусь, друг, пані, пан професор, Марія Іллівна, люди, мати, тато.

Відповідь: Андрію, бабусю, батьку, Василю Геннадійовичу, дідусю, друже, Ілле, люди, мамо, Маріє Іллівно, мати, Насте, Олю, пане професоре, пані, тато.

3. Випишіть споріднені слова. Розберіть їх за будовою. (8 балів)
Гора, гірка, гордій, горобина, горобиний, гордовитий, гордість, горіти, гордий.

Відповідь: гора, гірка; гордій, гордовитий, гордість, гордий; горобина, горобиний.

4. Знайдіть антонімічні стійкі вислови та запишіть їх парами (через тире). (8 балів)

Поперед батька в пекло; на краю світу; тримати язик за зубами; у свинячий голос; повісити носа; під носом; води в рота набрати; бути на сьомому небі.

Відповідь: на краю світу — під носом; повісити носа — бути на сьомому небі.

Варіант 7

1. Напишіть твір-опис за поданим початком. (12 балів)

Маленький опеньок на тоненькій ніжці зібрався із силами і вибрався з-під дубового листка.

Грибочок зацікавлено подивився навкруги...

2. Випишіть фразеологізми. Поясніть їх значення, дібравши слова-синоніми. З трьома із них складіть речення. (8 балів)
Викинути з голови; як мокре горить; пробігти очима; викинути сміття; пробігти дорогою; як кіт наплакав; клювати носом; на край світу; клювати зерно; пасти задніх; похнюпити носа.

Відповідь: викинути з голови — забути; як мокре горить — погано; пробігти очима — поверхово перечитати; як кіт наплакав — мало; клювати носом — дрімати, сидючи спати; на край світу — дуже далеко; пасти задніх — бути позаду всіх; похнюпити носа — зажуритися.

3. Доповніть речення порівняннями. (5 балів)

По небу котяться хмарки, як...

Вода в озері була прозора, немов...

Ось-ось викотиться з-за обрію сонце, мовби...

Роси падають на квіти і блищать, як...

Відповідь:

По небу котяться хмарки, як химерні істоти.

Вода в озері була прозора, немов кришталь.

Ось-ось викотиться з-за обрію сонце, мовби великий оранжевий апельсин.

Роси падають на квіти і блищать, як коштовні перлини.

4. Встановіть зв'язок слів у реченні за допомогою запитань. (5 балів)

Плакуча верба біля ставу полоще сріблясте гілля.

Відповідь: верба (що робить?) полоще; верба (яка?) плакуча; полоще (де?) біля ставу; полоще (що?) гілля; гілля (яке?) сріблясте.

5. Відредагуйте текст, поділивши його на речення. Розставте розділові знаки. (5 балів)

Діти пішли вліс по гриби ось і ліс біліють молоді берези нахилилась від вітру осика суворо стоять міцні дуби коло пинька Сергійко знайшов перший гриб під березою Галинка побачила лисички все влісі цікавить дітей скільки років прожило оце зрізане дерево які пташки живуть у лісі.

Відповідь:

Діти пішли в ліс по гриби. Ось і ліс. Біліють молоді берези. Нахилилась від вітру осика. Суворо стоять міцні дуби. Коло пенька Сергійко знайшов перший гриб. Під березою Галинка побачила лисички. Усе в лісі цікавить дітей. Скільки років прожило оце зрізане дерево? Які пташки живуть у лісі?

Варіант 8

1. З поданих слів складіть і запишіть речення. Визначте число, рід і відмінки іменників. Підкресліть головні та другорядні члени речення. (5 балів)
Любов, дитинства, до, мови, починається, з, рідної, раннього.
Відповідь:
Любов до рідної мови починається з раннього дитинства.
2. Запишіть іменники у формі орудного відмінка однини. (5 балів)
День, радість, гілля, історія, зелень, любов, обрій, межа, група, ведмідь.
Відповідь: днем, радістю, гіллям, історією, зеленню, любов'ю, обрієм, межею, грушею, ведмедем.
3. Уявіть, що ви ведете переписку зі своїми ровесниками з інших областей України. Підпишіть конверт зі своєю повною адресою проживання. (5 балів)
4. Допоможіть скласти довідник міст, розташувавши назви поданих міст в алфавітному порядку. (5 балів)
Ялта, Київ, Алушта, Вінниця, Хмельницький, Деражня, Бар, Кам'янець-Подільський, Харків, Чернівці, Одеса, Шепетівка.
Відповідь: Алушта, Бар, Вінниця, Деражня, Кам'янець-Подільський, Київ, Одеса, Харків, Хмельницький, Чернівці, Шепетівка, Ялта.
5. Яке запитання можна поставити до тексту-розповіді? (5 балів)
 - а) Який предмет? Що нас вразило?
 - б) Що відбулося?
 - в) Чому так сталося?Відповідь: б.
6. Складіть твір-розповідь за поданим початком (5–7 речень). Придумайте захопливий заголовок. (10 балів)
 - а) Промені сонця ласкаво освітлювали лісок і озеро.
 - б) Улітку (в) канаві (за) селом я з мамою і сестричкою (з) найшли журавлика. Ніжки його були забруднені, а крильце підбите.

Варіант 9

1. Оберіть рядок, у якому головні члени речення визначено правильно. (1 бал)
 - а) Рум'яна осінь схилить квіти, горіхи змовкнуть на ліщині. (М. Стельмах)

_____ , _____ .

- б) Рум'яна осінь схилить квіти, горіхи змовкнуть на ліщині.
(М. Стельмах)

_____ , _____ .

- в) Рум'яна осінь схилить квіти, горіхи змовкнуть на ліщині.
(М. Стельмах)

_____ , _____ .

Відповідь: в.

2. Оберіть рядок, у якому розділові знаки при однорідних членах речення розставлено правильно. (1 бал)

- а) Рожі, мальви, і дзвіночки посаджу я в три рядочки.
б) Рожі мальви, і дзвіночки посаджу я в три рядочки.
в) Рожі, мальви і дзвіночки посаджу я в три рядочки.

Відповідь: в.

3. Оберіть рядок, у якому всі іменники в орудному відмінку однини записано правильно. (1 бал)

- а) Товаришем, героєм, межею, кручею;
б) товаришом, героєм, межею, кручею;
в) товаришем, героєм, межею, кручою.

Відповідь: а.

4. Прочитайте речення: Осінь дотрушує з старого клена останнє *листя*.

Визначте, у якому відмінку вжито виділений іменник. (1 бал)

- а) Знахідний;
б) давальний;
в) родовий.

Відповідь: а.

5. Виберіть вислів, який можна замінити словом *червоніти*. (1 бал)

- а) Їсти раків;
б) пекти раків;
в) ловити раків.

Відповідь: б.

6. Встановіть відповідність між дієсловами та їх часовими формами. (3 бали)

а) катається, зачинає	1) минулий
б) катався, зачиняла	2) майбутній
в) кататимусь, буду зачиняти	3) теперішній

Відповідь: а3, б1, в2.

7. Прочитайте речення.

Мала праця краща за велике безділля.

Підкресліть у цьому реченні прикметники-антоніми. (1 бал)

Відповідь: *Мала* праця краща за *велике* безділля.

8. Відгадайте загадку.

Зранку всіх людей розбудить,
Гріє, пестить і голубить.
А на нього дивишся
І ненавмисно скривився!

До слова-відгадки доберіть і запишіть три спільнокореневих слова. (3 бали)

Відповідь: сонце — сонячно, сонечко, сонячний.

9. Прочитайте текст.

При кожній зустрічі Антон Антонович називає нас по-іншому: орли, герої, халамидники, футболісти тощо. Я дуже поважав Антона Антоновича. Навіть більше. Я був від нього в захопленні. Лісник знав у лісі кожне дерево. Він також знав назви тварин і квітів, пташок і звірів, умів читати звірячі сліди, визначати вік дерева, передбачати погоду. Я дуже заздрихав йому і хотів після школи піти вчитися на лісника.

За І. Кирієм

Складіть і запишіть план до тексту, поділивши його на логічно завершені частини. (3 бали)

10. Складіть і запишіть текст-опис улюбленої тварини. Доберіть заголовок до свого тексту. Дотримуйтеся тричастинної структури висловлювання. Передбачайте абзаци. Пишіть грамотно. (7 балів)

Пам'ятайте, що будь-який опис повинен мати такі структурно-композиційні частини: загальне враження від описуваного; опис деталей, які підтверджують це враження та висновок, в якому розкривається власне ставлення до описуваного.

Варіант 10

1. Оберіть рядок, у якому головні члени речення визначено правильно. (1 бал)

- а) Соком повниться кожна зернина, кожна стежка біжить до Дніпра.

||| ——— , ——— |||.

- б) Соком повниться кожна зернина, кожна стежка біжить до Дніпра.

|_____ , _____.

- в) Соком повниться кожна зернина, кожна стежка біжить до Дніпра.

|_____ , _____.

Відповідь: а.

2. Оберіть рядок, у якому розділові знаки при однорідних членах речення розставлено правильно. (1 бал)

- а) Восени у вирій відлітають шпаки, ластівки та лелеки.
б) Восени у вирій відлітають шпаки, ластівки, та лелеки.
в) Восени у вирій відлітають шпаки ластівки, та лелеки.

Відповідь: а.

3. Оберіть рядок, у якому всі іменники в орудному відмінку однини записано правильно. (1 бал)

- а) Мишою, вдачею, прізвищом, звичаєм;
б) мишею, вдачою, прізвищем, звичаїм;
в) мишею, вдачею, прізвищем, звичаєм.

Відповідь: в.

4. Прочитайте речення: Повітря в лісі здається особливим.

Визначте, у якому відмінку вжито виділений іменник. (1 бал)

- а) Родовий;
б) давальний;
в) місцевий.

Відповідь: в.

5. Виберіть вислів, який можна замінити словом *запам'ятати*. (1 бал)

- а) Намотати на вус;
б) намотати на вухо;
в) намотати на палець.

Відповідь: а.

6. Установіть відповідність між дієсловами та їх часовими формами. (3 бали)

а) Допомогатиму, буду захоплюватися;	1) минулий
б) допоміг, захоплювалась;	2) майбутній
в) допомагає, захоплюється;	3) теперішній

Відповідь: а2, б1, в3.

7. Прочитайте речення.

Правда солона, а брехня солодка.

Підкресліть у цьому реченні прикметники-антоніми. (1 бал)

Відповідь: Правда *солона*, а брехня *солодка*.

8. Відгадайте загадку.

Хтось відкрив на небі душ,
Повно на землі калюж.
І на нас водиця летється.
Як це явище зоветься?

До слова-відгадки доберіть і запишіть три спільнокореневих слова. (3 бали)

Відповідь: дощ — задощило, дощик, дощовий.

9. Прочитайте текст.

Цікаво спостерігати за життям у зимовому лісі. Ось прилетів до старого дуба дятел. Цілий день працює. Довгим дзьобом шкідників винищує. З дерева на пеньок стрибнула білочка. У неї в лапках соснова шишка. Вилущує насіння із шишки білочка, на дятла позирає, слухає. А що воно там стрибає між кущами? То зайчисько пухнастий. Стрибнув зайчик до молоденької грушки, погриз трохи кори. Не знає заєць, що по його сліду лисиця вже давно йде і стежить за ним.

За В. Приходьком

Складіть і запишіть план до тексту, поділивши його на логічно завершені частини. (3 бали)

- 10.** Складіть і запишіть текст-опис улюбленої тварини. Доберіть заголовок до свого тексту. Дотримуйте тричастинної структури висловлювання. Передбачайте абзаци. Пишіть грамотно. (7 балів)
Пам'ятайте, що будь-який опис повинен мати такі структурно-композиційні частини: загальне враження від описуваного; опис деталей, які підтверджують це враження та висновок, в якому розкривається власне ставлення до описуваного.

Варіант 11

- 1.** Складіть і запишіть твір на тему «У бібліотеці». (10 балів)
2. Встановіть відповідність між фразеологізмом і його антонімом. Запишіть парами. (6 балів)
Вийти з себе.	Душа в душу.
Семимильні кроки.	Набратися терпіння.
Як кішка з собакою.	Черепаша хода.
Урвався терпець.	Опанувати себе.

Відповідь: вийти з себе — опанувати себе; семимильні кроки — черепаха хода; як кішка з собакою — душа в душу; урвався терпець — набратися терпіння.

3. Напишіть десять словникових слів, поставте наголос. (5 балів)

4. Побудуйте і запишіть речення за поданими схемами. (4 бали)

|.....і.....== —.....

|.....і.....==

Відповідь: Уранці і ввечері лягають тіні довгі. Дмитрик і Наталочка разом ходять до школи.

5. Накресліть звукові схеми поданих слів. (5 балів)

Життєвий, дзюркотів, ущелина.

Відповідь:

—○	=:ó	—○=	
=○—	—○	=ó—	
○	—ó	—○	—○

ОБЛАСНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Напишіть твір на тему «Новорічний бал на лісовій галявині». (12 балів)

2. Випишіть правильні форми слів, які вживаються для літературного оформлення звертання (форми кличного відмінка). (7 балів)

Тату, мама, Андріє, люди, Василю, Ілле, Олю, бабусе, дідусю, друг, пані, Маріє, місто, село, Любове Микитівно, Дмитрику, діти, дорогенька матусю.

Відповідь: люди, Василю, Ілле, Олю, дідусю, пані, Маріє, місто, село, Любове Микитівно, Дмитрику, діти, дорогенька матусю.

3. У кожному рядку знайдіть «зайве» слово. Кожен рядок слів запишіть без «зайвого» слова. Виділіть значущі частини. (8 балів)

- 1) Гора, гірка, горець, узгір'я.
- 2) Пір'я, перо, перина, переш.
- 3) Сніжок, пісок, лісок, дубок.
- 4) Синій, водій, гордій, носій.

Відповідь:

1) Гора, гірка, узгір'я.

2) Пір'я, перо, перина.

3) Сніжок, лісок, дубок.

4) Водій, гордій, носій.

4. Знайдіть синонімічні (близькі за значенням) стійкі вислови та запишіть їх групами, розділяючи комами. Кожен ряд близьких за значенням стійких висловів пишеться з нового рядка. (10 балів)

З'їсти собаку, важлива птиця, як з цапа молока, тримати язик за зубами, у свинячий голос, повісити носа, під носом, велика цяця, води в рота набрати, як у карася вовни, бути на сьомому небі, набити руку, аж іскри летять, до десятого поту.

Відповідь: з'їсти собаку — набити руку, важлива птиця — як велика цяця; з цапа молока — як у карася вовни; тримати язик за зубами — води в рота набрати.

5. Запишіть усі речення, виправляючи помилки. (9 балів)

1) Юра, ти підеш до театру?

2) Я по суботам хожу на тренівки.

3) Сергійко тебе подякував за допомогу?

4) Стоматологи — найкращі лікарства від зубної болі.

5) Оля, закрий, будь ласка, двері.

Відповідь: 1) Юро, ти підеш до театру? 2) Я щосуботи ходжу на тренування. 3) Сергійко тобі подякував за допомогу? 4) Стоматологи — найкращі ліки від зубного болю. 5) Олю, зачини, будь ласка, двері.

Варіант 2

1. Перепишіть речення. Складіть й допишіть ще 3–4 речення, щоб утворився текст. Доберіть заголовок, запишіть його перед текстом. (12 балів)

З нетерпінням я чекаю нині свята Миколая...

2. З'єднайте частини речень так, щоб утворилися загадки. Утворені загадки запишіть. Відгадайте їх, відгадки запишіть також. (4 бали)

Зразок. Зимую чорне, улітку зелене. (Ліс)

Зроду рук своїх не має, а... що схоче вкриє.

На небі біліє, світить, а... узори вишиває.

Малесеньке, білесеньке, а... не гріє.

Відповідь:

Зроду рук своїх не має, а узори вишиває. (*Мороз*) На небі біліє, світить, а не гріє. (*Зірка*) Малесеньке, білесеньке, а що схоче вкриє. (*Сніг*)

3. До кожного з поданих слів доберіть спільнокореневий іменник, прикметник і дієслово. Запишіть їх. (4 бали)

Зразок. Сніг — сніговик, сніговий, засніжити.

Зима — ..., ..., ...

Мороз — ..., ..., ...

Дружба — ..., ..., ...

Відповідь:

Зима — зимонька, зимовий, перезимувати.

Мороз — морозець, морозний, заморозити.

Дружба — подружка, дружний, дружити.

4. Доберіть з довідки тлумачення кожного з висловів. Запишіть вислови та їхні тлумачення парами. (4 бали)

Зразок. Накивати п'ятами — утекти.

Правити теревені —

Дерти горло —

На головах ходити —

Розбити глека —

Передати куті меду —

Довідка: перестаратись; посваритись; бешкетувати; базікати; кричати.

Відповідь:

Правити теревені — базікати.

Дерти горло — кричати.

На головах ходити — бешкетувати.

Розбити глека — посваритись.

Передати куті меду — перестаратись.

5. Запишіть слова за алфавітом. Поставте наголос. (6 балів)

Завдання, документ, колесо, шофер, кропива, фартух.

Відповідь: докуме́нт, завда́ння, ко́лесо, кропи́ва, фарту́х, шофе́р.

Варіант 3

1. Уявіть, що ви спілкуєтеся із ученим-мислителем. Складіть міркування за темою:

«Природа — це книга». (10 балів)

2. Уявіть, що ви спілкуєтеся з іноземною делегацією. Поясніть письмово значення словосполучень за зразком. (6 балів)

Зразок. Міцна людина — це людина, яка має хороше здоров'я, сильна, займається спортом.

Гостре слово —

Золоте серце —

Відповідь:

Гостре слово — це висловлена ким-небудь образа, щось дуже неприємне.

Золоте серце — так говорять про людину з добрим, лагідним характером.

3. Допоможіть учителеві підготувати до уроку класну дошку. Із поданих слів випишіть спочатку слова, у яких звуків більше, ніж букв, потім — ті, у яких їх кількість однакова. (4 бали)
Україна, єдність, дзеркало, духмянний, м'яч, гедзь, їжа, сьомий, історія, знає, щодня, близький, стоїть, земля, день, солов'ї, знання. (4 бали)

Відповідь: Україна, м'яч, їжа, історія, знає, щодня, солов'ї; єдність, духмянний, стоїть, земля.

4. Розберіть слова за будовою та доберіть до них споріднені слова.

Озима —

пеньок —

Відповідь: озимина — зима, взимку, зимовий, зимувати;

пеньок — пень, опеньки, пенючок.

5. Вам необхідно переслати електронне повідомлення, яке складається з двох речень із поданим словосполученням так, щоб в одному це словосполучення було у називному відмінку, а у другому — у знахідному відмінку. Запишіть ці речення. (4 бали)

Сильний вітер.

Відповідь:

Сильний вітер ламає білі квіти. Мені наснився сильний вітер.

ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Опишіть свою улюблену пору року. (10 балів)

2. Вставте пропущені букви. (5 балів)

Ол..нь, буз..на, ц..глина, кр..сляр, л..дачий, мізин..ць, гр...бок, д..сятий, в..падковий, д..ревце, гард..роб, с..лянин, гв..нтівка, ап..тит, б..тон, в..лос..пед, гор..зонт, д..ректор, кор...дор, пр..зидент.

Відповідь: олень, бузина, цеглина, кресляр, ледачий, мізинець, грибок, десятий, випадковий, деревце, гардероб, селянин, гвинтівка, апетит, бетон, велосипед, горизонт, директор, коридор, президент.

3. До вжитих у прямому значенні словосполучень доберіть словосполучення, які вжиті в переносному значенні. (5 балів)
- Крижана бурулька —
Світла кімната —
Тепла осінь —
Гострий ніж —
Відповідь:
Крижана бурулька — крижане серце.
Світла кімната — світла думка.
Тепла осінь — тепла зустріч.
Гострий ніж — гостре слово.
4. Утворіть нове слово, складіть та запишіть з ним речення.
- 1) Префікс від слова «проніс»,
Корінь від слова «лісник»,
Суфікс від слова «дубок».
- 2) Префікс від слова «роз'їзд»,
Корінь від слова «мова»,
Закінчення від слова «липа».
- 3) Префікс від слова «перенести»,
Корінь від слова «казка».
- Відповідь: пролісок, розмова, переказ.

Варіант 2

1. Складіть розповідь-спогад на тему: «Казка, розказана мамою (*татом, бабусяю, дідусем*)». (12 балів)
2. Утворіть форму кличного відмінка іменників, визначте закінчення. Із двома словами складіть речення. (8 балів)
- Син, друг, пісня, матуся, муха, Любов Павлівна, кобзар, вітер, козак, швець.
- Відповідь: сину, друже, пісне, матусю, мухо, Любове Павлівно, кобзарю, вітре, козаче, швече.
3. З поданих афоризмів випишіть антоніми та з'ясуйте, якою частиною мови вони є. (5 балів)
- 1) Ученість — це солодкий плід гіркого кореня (*Сократ*). 2) Нехай ми мовчимо, проте вчинки наші говорять (*Сенека*). 3) Хто собі друзів не шукає, той сам собі ворог (*III. Руставелі*). 4) Людині потрібно два роки, щоб навчитися говорити, і шістьдесят років, щоб навчатися тримати язик за зубами (*Л. Фейхтвангер*).
- Відповідь: солодкий — гіркого (*прикм.*); мовчимо — говорять (*дієсл.*); друзів — ворог (*імен.*); говорити — тримати (язик за зубами) (*дієсл.*).

4. Запишіть прислів'я і приказки про книги (не менше 5). (5 балів)

Відповідь:

З книгою подружишся, розуму наберешся.

З ручаїв — ріки, з книжок — знання.

Книга — твій друг, без неї, як без рук.

Книга в щасті прикрашає, а в нещасті утішає.

Книга вчить, як на світі жити.

Книга — не пряник, а дітей до себе манить.

Варіант 3

1. Поясніть зміст одного із прислів'їв. Напишіть міні-твір на тему цього прислів'я. (10 балів)

Знання — дерево, а діло — плоди.

Золота клітка солов'я не тішить.

2. Доберіть до поданих дієслів можливі синоніми. Побудуйте з дібраними словами словосполучення. (6 балів)

Уставати, збирати, розносити, отримати, говорити, бігти, дзеленькати, гудіти.

Відповідь: уставати — підводитися, підійматися, підноситися, схоплюватися; збирати — скупчувати, складати, зосереджувати; нагромаджувати, колекціонувати; розносити — носити; розповсюджувати, переносити; поширювати, передавати; отримати — одержати, здобути, дістати; говорити — казати, промовляти, балакати, мовити; бігти — мчати, летіти, гнати, тікати, утікати; дзеленькати — калатати, подзвонювати, тельленькати; гудіти — густи.

3. За допомогою префікса або суфікса утворіть нові слова від поданих. (5 балів)

Клей, хід, шелест, грім, сад, друг, мазь, колосся, гості, мороз, мова, кінець, світло, диво, море, мрія, золотий, дорога, будинок.

Відповідь: заклеїти, перехід, шелестіти, гриміти, садок, дружок, мазати, колоситися, гостинець, морозець, мовити, кінчик, світлячок, диwak, моряк, золотити, подорожник, будувати.

4. Виділіть закінчення в іменниках жіночого та середнього роду. Іменники чоловічого роду запишіть у формі орудного відмінка. (6 балів)

Ж. р.: математика, дорога, листоноша, ворона, айстра, зоря, жалість, доля.

Сер. р.: повітря, сонце, місто, дерево, сміття, село, джерело, лігво.

Ч. р.: майстер, стрілець, гусак, ворон, метелик, хлопець, гість, бик, палець.

Відповідь:

Ж. р.: математик[а], дорог[а], листонош[а], ворон[а], айстр[а], зор[я], жалість[ь], дол[я].

Сер. р.: повітр[я], сонце[є], міст[о], дерев[о], смітт[я], сел[о], джерел[о], лігв[о].

Ч. р.: майстром, стрільцем, гусаком, вороном, метеликом, хлопцем, гостем, биком, пальцем.

5. Перепишіть текст. З кожного речення виписіть дієслова і в дужках напишіть час, у якому вони вжиті. (5 балів)

Зразок: Іду (що роблю?) — теперішній час.

Іду лісом, зриваю голубі дзвіночки та дивлюся, чи не достигли на ліщинах горішки. Глянув на стежку, а там.... Ну, кроків за десять від мене стоїть лисичка. Мордочка в неї гостра, хвіст довгий, пухнастий. Така, як бачив намальовану в книжці. Я не злякався. Дивлюся на неї, а вона — на мене, ще й носиком нюхає. А тільки ступив до неї — вона плиг у кущі. Ото тільки й бачив...

За А. М'ястківським

Відповідь:

Зриваю (що роблю?) — теперішній час; дивлюся (що роблю?) — теперішній час; не достигли (що зробили?) — минулий час; глянув (що зробив?) — минулий час; стоїть (що робить?) — теперішній час; бачив (що робив?) — минулий час; не злякався (що зробив?) — минулий час; дивлюся (що роблю?) — теперішній час; нюхає (що робить?) — теперішній час; ступив (що зробив?) — минулий час; бачив (що робив?) — минулий час.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КОНКУРСУ

1. Напишіть розповідь за поданим зачином. Доберіть до нього заголовок.

Діточки обтрусили яблуньку. А одне яблучко залишилося.

Відповідь:

ПРО ЯБЛУЧКО

Діточки обтрусили яблуньку. А одне яблучко залишилося. І як всі не трусили бідолашну яблуньку, яблучко ніяк не падало. Через деякий час подув легенький вітерець, і яблучко саме впало на землю. Воно було таке солоденьке, смачне, медом переливалось на сонці. Це яблучко було найдобріше на дереві. І тут ми зрозуміли, що мудра яблунька не віддавала нам його тому, що тоді на гілочці воно було найслабкіше. А тепер дозріло, налилося соком. От йому вже і самому важко висіти на гілочці. Яблучко впало і порадувало нас.

2. Поясніть значення слів.

Бурулька, слухний.

Відповідь:

Бурулька — льодинка, що утворилася при стіканні рідини і має форму загостреної донизу палички.

Слушний — такий, що підходить у даному випадку, вдалий, відповідний.

3. Утворіть якомога більше похідних слів від поданих.

Сніг, дорога, рука, земля.

Відповідь:

Сніг — сніжний, сніжинка, сніжинонька, сніжиночка, сніжка, сніговик, засніжити, засніжений, сніжок, сніжокочок, сніговий, сніговій.

Дорога — придорожній, подорожувати, подорожник, дорожний, доріжка, доріженька, доріжечка, подорож.

Рука — рученька, ручище, ручка, ручний, наручний, підручний, підручник, поруки, рукоділля, рукодільниця, рукавиця, приручити.

Земля — земельний, заземлений, підземелля, земляний, землянин, земелька, земне.

4. Напишіть твір-міркування на тему «Навіщо я ходжу до школи?».**5. Випишіть синоніми.**

Балакун, безконечний, неозоримий, бити, батіг, торохтій, безмежний, сікти, чурхати, говорун, безкрай, безсердний, батожити, шмагати, незмірний, пустомеля, бичувати, маніжити, вигадка, неоглядний, патекало, хльостати, духопелити, базіка, гамселити, безграничний, колошматити, лупцювати, баяндрасник, чесати.

Відповідь: балакун, торохтій, говорун, пустомеля, патекало, базіка, баяндрасник; безконечний, неозоримий, безмежний, безкрай, незмірний, неоглядний, безграничний; бити, батожити, шмагати, бичувати, сікти, хльостати, гамселити, колошматити, лупцювати; чурхати, духопелити, чесати.

6. Розберіть слова за будовою.

Скривдити, шосе, пальто, ощадливий, вранці, незалежний, немало.

Відповідь: скривдити, шосе, пальто, ощадливий, вранці, незалежний, немало.

7. Напишіть твір на одну із обраних тем: «Цікавий випадок»; «Ким я хочу бути»; «Про що мені розповіла бурулька».

8. Спишіть, вставте пропущені букви. Доберіть заголовок.

Трави й бур..яни (*по*)сохли і від першого дотику ледь (*не*)ро..сипаю..ся на порошок. Здає..ся, все ж..ве шукає порятунку від спеки і (*не*)знаходить.

9. Доберіть синоніми. (5 балів)

Доказ, хронічний, спритний, догадливий, холонути.

Відповідь:

Доказ — аргумент, довід, підтвердження, демонстрація, показник, свідчення.

Хронічний — тривалий, затяжний, невиліковний.

Спритний — меткий, моторний, рухливий, вправний, умілий, досвідчений.

Догадливий — тямущий, здогадливий.

Холонути — холодіти, стигнути, застигати, охолоджуватися.

10. Поясніть значення фразеологізмів.

Знати, як свої п'ять пальців. На всі чотири сторони. Сім п'ятниць на тиждень. Зігнувся в три погібелі.

Відповідь:

Знати, як свої п'ять пальців — дуже добре знати.

На всі чотири сторони — кругом, в усі сторони.

Сім п'ятниць на тиждень — про тих, хто легко міняє свої рішення, не має ні про що сталої думки.

Зігнувся в три погібелі — дуже низько нахилився.

11. Розберіть слова за будовою.

Узлісся, правнук, вранішнє, затемнення, вдумливий, бездонний.

Відповідь:

Узлісся, правнук, вранішнє, затемнення, вдумливий, бездонний.

12. Складіть твір-фантазію за обраною темою: «Якби-то дерева говорили», «Політ на Марс», «Коли я стану дорослим...».

13. Наведіть чотири приклади слів, у яких:

а) кількість звуків більша, ніж букв;

б) кількість звуків менша, ніж букв;

в) кількість звуків і букв однакова.

Відповідь: а) юнак, лілія, потяг, єнот; б) радість, дзеркало, бджола, знання; в) школа, Батьківщина, дружба, заєць.

14. Розберіть слова за будовою, доберіть до них споріднені слова.

Кобзар, скривдить, веселка, прохолода.

Відповідь: кобзар, скривдить, веселка, прохолода.

15. Утворіть форму кличного відмінка від поданих слів.
Максим — Марічка —
Козак — Василь —
Земля — Микола —
Друг —
Відповідь: Максиме, Марічко, козаچه, Василю, земле, Миколо, друже.
16. Слова із дужок напишіть у потрібному відмінку, визначте відмінок.
Паслись на (луґ) —
Залити (кров) —
Летить над (круча) —
Відповідь: паслись на лузі (М. в.); залити кров'ю (О. в.); летить над кручею (О. в.).
17. Поставте іменники у формі орудного відмінка.
Радість любов
зелень ніч
повість
Відповідь: радістю, любов'ю, зеленню, ніччю, повістю.
18. Розберіть за членами речення, в іменниках визначте відмінок.
Проміння вечірнього сонця освітлювало соснові верхівки.
Відповідь: Проміння вечірнього сонця освітлювало соснові верхівки. Проміння — Н. в., сонця — Р. в., верхівки — З. в.
19. Прочитайте кінцівку казки. Складіть зачин, основну частину.
Доберіть заголовок. Запишіть.
Ведмеда так почастували бджоли, що він далеко обходив це місце.
20. Поясніть зміст прислів'я. Напишіть твір на тему цього прислів'я.
Чого Івась не навчиться, того Іван не буде знати.
21. Визначте, від яких слів утворені подані слова і за допомогою яких частин слова.
Підпис, пітьма, прибережний, ставок.
Відповідь: підпис, пітьма, прибережний, ставок.
22. Запишіть іменники у формі орудного відмінка однини.
Межа, тінь, Ілля, доля, Василь, кінь.
Відповідь: межею, тінню, Іллею, долею, Василем, конем.
23. Запишіть іменники у формі кличного відмінка.
Оля, Марія Іванівна, Дмитрик, Михась, Юрій.
Відповідь: Олю, Маріє Іванівно, Дмитрику, Михасю, Юрію.

24. Розберіть слова за будовою.

Кіно, садок, підписала, поштарка.

Відповідь: кіно, садок, підписала, поштарка.

25. Поясніть значення слів: *гудзик, краватка*.

Відповідь: гудзик — предмет, що служить застібкою в одязі або використовується як прикраса; краватка — зав'язана вузлом під коміром сорочки, блузки смужка тканини, яку носять як прикрасу.

26. Визначте, в яких рядках дієслова записані з помилкою. Запишіть правильно рядки слів. Виділіть особові закінчення дієслів.

Читаєте, пишете, мрієте.

Копаетш, садиш, доглядаєш, розкрийш.

Побачемо, поживемо, дізнаємося, знайдемо.

Відповідь: читаєте, пишете, мрієте; побачимо, поживемо, дізнаємося, знайдемо.

27. Складіть розповідь на тему «Моя найбільша мрія — це...».

28. Складіть текст-міркування на тему «Буду я природі другом».

29. Складіть невеликий твір «Моя вчителька», вживаючи такі слова: цікаво, захоплено, вранці, щодня, завжди, радісно, багато.

30. Складіть твір на тему «Людина, на яку я прагну бути схожим».

31. Складіть розповідь на тему «Без книг не уявляю свого життя».

32. Складіть твір «Моя улюблена справа».

33. Побудуйте міркування на тему «Чому до хліба треба ставитись бережливо?»

34. Продовжіть роздум.

Якби у мене була чарівна паличка, я б...

35. За поданим початком складіть оповідання. Доберіть заголовок.

Мені подарували цуценя. Воно було добре і лагідне. Цуценя з радістю простягувало мені лапку...

36. Подані іменники запишіть у множині. Запишіть транскрипцію виділених слів.

Троянда, передача, соловей, товариш, горобець, дерево, куш, стаття, площа, премія, струмок, суддя, вулик, вулиця, гора.

Відповідь: троянди, передачі, солов'ї, товариші, горобці, дерева, кущі, статті, площі, премії, струмки, судді, вулики, вулиці, гори; [тройанда], [кушч], [суд':а].

37. Прочитайте. Випишіть прикметники синоніми у рядок, розмістивши їх у порядку зростання ознаки.

У траві копошаться дрібні комахи. Тут і маленькі зелені коники-стрибунці, і крихітні жучки, і мікроскопічні мурашки.

Відповідь: мікроскопічні, крихітні, дрібні, маленькі.

38. Прочитайте іменники. Запишіть іменники, поділивши їх на дві групи.

I група — іменники, які вживаються тільки в однині;

II група — іменники, які вживаються тільки в множині.

Борошно, золото, масло, ножиці, олія, граблі, сало, сіль, дітвора, ворота, гроші, молодь, канікули, іменини, штани, читання, харчі, доброта, дрова, жнива.

Відповідь: *I група* — борошно, золото, масло, олія, сало, сіль, дітвора, молодь, читання, доброта, дрова, жнива; *II група* — ножиці, граблі, ворота, гроші, канікули, іменини, штани, харчі.

39. До поданих слів доберіть близькі за значенням слова з префіксами і запишіть їх. Складіть речення з одним з них.

Тихий —	бесіда —
сміливий —	паркан —
сумний —	слабкий —
жорстокий —	

Відповідь:

Тихий — безшумний.

Сміливий — безстрашний.

Сумний — безрадісний.

Жорстокий — бездушний.

Бесіда — розмова.

Паркан — огорожа.

Слабкий — безсилий.

40. Складіть і запишіть якомога більше слів, які однаково читаються як зліва направо, так і справа наліво.

Відповідь: ага, Ада, Аза, Алла, біб, дід, зараз, корок, еге, тут, ого, око, пуп, піп, сос, Пилип, шалаш, комок, потоп..

41. До прикметників доберіть синоніми з префіксом *без-*.

Засушливе літо — Пустинний острів —

Сумний день — Жорстокий учинок —

Відповіді: бездощове, безлюдний, безрадісний, бездушний.

42. Випишіть окремими групами іменники, прикметники, числівники та дієслова, вставивши, де потрібно, у словах буквospолучення -йo-, -bo-.

Дз..б, ..рж, пен..к, трет..го, ра..ни, зна..мий, прац..виті, т..хкає, л..н, сер..зний, мал..вничий, Мурав..в, під..мний.
Відповідь: дзьоб, йорж, пеньок, райони, льон, Муравйов; знайомий, працюючі, серйозний, мальовничий; третього; тьохкає.

43. Прочитайте текст. Знайдіть у ньому недоліки. Поміркуйте, як їх можна усунути. Запишіть удосконалений текст.

Одного разу Юрко побачив на дереві синичку. Синичка сиділа на гілці, не ворущається, і Юрко подумав, що синичка спить. А потім він побачив синичку на снігу. Здавалося, синичка замерзла. Хлопчик взяв синичку, відігрів, нагодував і випустив.

Відповідь:

Одного разу Юрко побачив на дереві синичку. Пташка сиділа на гілці, не ворущається, і Юрко подумав, що вона спить. А потім хлопчик побачив синичку на снігу. Здавалося, бідолашка замерзла. Юрко взяв пташку, відігрів, нагодував і випустив.

44. Спишіть текст, ставлячи потрібні розділові знаки в кінці речення.

Молода берізка вибігла на узлісся і зупинилась чого це вона так відірвалася від своїх подруг мабуть, зрозуміла, що тут більше простору і сонячного проміння ось чому вона і вища і кучерявіша від інших беріз рости, берізка, звеселяй землю своєю красою

Відповідь:

Молода берізка вибігла на узлісся і зупинилась. Чого це вона так відірвалася від своїх подруг? Мабуть, зрозуміла, що тут більше простору і сонячного проміння. Ось чому вона і вища, і кучерявіша від інших беріз! Рости, берізка, звеселяй землю своєю красою!

45. Прочитайте текст. Знайдіть у ньому недоліки. Виправте їх. Запишіть удосконалений текст.

ПІД ЯЛИНКОЮ

Новий рік. Центр міста. У центрі міста сяє різнобарвними вогнями висока ялинка. Під ялинкою грає музика. Музика легка, негучна.

Злегка надлітає сніжок, і нечутно осідає сніжок на плечі, на руки, на обличчя. І тут же сніжок зникає від теплого подиху, зникає від доторку гарячих долонь. Усе, як у казці. Все гарно, спокійно, чарівно.

Відповідь:

ПІД ЯЛИНКОЮ

Новий рік. У центрі міста сяє різнобарвними вогнями висока ялинка. Грає легка, негучна музика. Злегка надлітає сніжок, і нечутно осідає на плечі, на руки, на обличчя. І тут же зникає від теплого подиху, від доторку гарячих долонь. Усе, як у казці. Гарно, спокійно, чарівно.

46. Складіть і запишіть текст з деформованих речень.

ВЕРБИЧКА

на, цвіте, галявині, сміливець-незнайомець;
на ньому, видно, не, листя;
гілки, серпанок, окутує, а, рожевий;
то, вербичка, китиці, розпушила;
зірвав, вітерець, кілька, по, пушинок, поніс, галявині;
розсипає, верба, своє, це, насіння, всюди.

За Є. Шморгуном

Відповідь:

ВЕРБИЧКА

Цвіте на галявині сміливець-незнайомець. Не видно на ньому листя. А гілки окутує рожевий серпанок. То вербичка китиці розпушила. Зірвав вітерець кілька пушинок, поніс по галявині. Це верба розсипає всюди своє насіння.

47. Продовжіть текст, побудувавши речення з наведених нижче слів, доберіть заголовок. Текст запишіть.

Маленький опеньок, на тоненькій ніжці зібрався із силами і вибрався з-під шорсткого дубового листка. Грибочок зацікавлено зиркнув направо, потім наліво і побачив таку картину...

- а) Що він побачив, ти дізнаєшся, коли правильно побудуєш наступні речення:

галявину, боків, оточили, з, могутні, усіх, дуби;
намістом, зліва, калина, червоним, пишалася;
справа, кущ, туманом, немов, терну, їжачився, синюватим, повитий.

48. Складіть і запишіть речення про Т. Г. Шевченка:

- а) розповідне;
- б) питальне;
- в) спонукальне.

Визначте у них граматичну основу.

Відповідь:

Тарас Григорович Шевченко — відомий український поет і художник. Де народився Тарас Григорович Шевченко? Вивчіть напам'ять три вірша Тараса Григоровича Шевченка.

49. Спишіть текст, добираючи з довідки слова, що найбільше відповідають змісту. Підкресліть слова, вжиті в переносному значенні. У другому реченні встановіть зв'язок між словами за допомогою питань.

НА НИВІ

Гарячою зеленою барвою горить на сонці... Широко стелиться... зеленого вівса. Далі темніє... Між зеленими килимами біліє... І над усім тим розкинулося блакитне...

Слова для довідок: килим, гречка, просо, небо, ячмінь.

Відповідь:

НА НИВІ

Гарячою зеленою барвою горить на сонці ячмінь. Широко стелиться килим зеленого вівса. Далі темніє гречка. Між зеленими килимами біліє просо. І над усім тим розкинулося блакитне небо.

50. Складіть і запишіть речення, визначте їх граматичну основу.

- в'ється, між, швидка, берегів, зелених, річка;
голубі, сонце, віконця, у, світле, зазирає;
на, виблискували, самоцвітами, сонці, роси, краплі;
туман, золотій, срібний, землі, по, гуляє.

Відповідь:

Між зелених берегів в'ється швидка річка. У голубі віконця зазирає світле сонце. Краплі роси виблискували на сонці самоцвітами. Срібний туман гуляє по золотій землі.

51. Відредагуйте текст, спишіть речення. Підкресліть однорідні члени речення. Накресліть схему 3-го речення.

У мішаних лісах водяться вовки, водяться лисиці, водяться зайці, водяться ведмеді. У зоні лісостепу ростуть дуби, ростуть граби, ростуть берези. Мавпи дуже бояться удавів, дуже бояться кобр, дуже бояться гадюк.

Відповідь:

У мішаних лісах водяться вовки, лисиці, зайці, ведмеді. У зоні лісостепу ростуть дуби, граби, берези. Мавпи дуже бояться удавів, кобр, гадюк.

52. Виправте помилки. Запишіть текст.

Незабаром літні канікули. Школярі будуть відпочивати. Оленка з мамою поїде до бабуски в село. Дениско з дедушкою буде на дачі. Семен з Катрусею залишаються в городі. Но всі ми знову зустрінемося першого сентября.

Відповідь:

Незабаром літні канікули. Школярі будуть відпочивати. Оленка з мамою поїде до бабусі в село. Дениско з дідусем буде на дачі. Семен з Катрусею залишаються в місті. Але всі ми знову зустрінемося першого вересня.

53. Прочитайте текст. Запишіть його, уникаючи повторів.

Ти, звичайно, знаєш свою адресу і можеш сказати, в якому місті ти живеш, на якій вулиці ти живеш і в якому домі ти живеш. А де знаходиться твоє місто чи село? Звісно, в нашій країні — Україні. А де знаходиться Україна? Відомо всім: у Європі, на планеті Земля.

Відповідь:

Ти, звичайно, знаєш свою адресу і можеш сказати, в якому місті ти живеш, на якій вулиці і в якому будинку. А де знаходиться твоє місто чи село? Звісно, в нашій країні — Україні. А де знаходиться Україна? Відомо всім: у Європі, на планеті Земля.

54. Доповніть речення порівняннями.

У високому небі народилися сніжинки. І летять вони на землю в гості, мов... Усе вкрите снігом, мов... У сонному ліску закружляють у танку ці маленькі сніжинки, мов...

Відповідь:

У високому небі народилися сніжинки. І летять вони на землю в гості, мов білесенькі пір'їнки. Усе вкрите снігом, мов ковдрою. У сонному ліску закружляли у танку ці маленькі сніжинки, мов дівчатка-балеринки.

55. Подуміркуйте, який звук може позначатися аж п'ятьма буквами? Запишіть по одному слову з цими буквами.

Відповідь: звук [й] може позначатися буквами *я, ю, є, ї, й*; *якір, юнга, єнот, їжа, рій*.

56. Прочитайте словосполучення. До прикметників, ужитих у переносному значенні, доберіть прикметники з прямим значенням. Складіть і запишіть речення з будь-якою парою словосполучень.

Гарячий привіт —

Залізна воля —

Глибока ніч —

Кам'яне серце —

Світла думка —

Відповідь:

Гарячий привіт — гарячий чай.

Залізна воля — залізний цвях.

Глибока ніч — глибока річка.

Кам'яне серце — кам'яна фортеця.

Світла думка — світле волосся.

57. Замініть словосполучення дієсловом, що має таке саме значення.

Насунули хмари —

стало вечоріти —

дати слово —

сходить сонце —

стати здоровим —

весело сміятись —

Відповідь:

Насунули хмари — захмарило.

Стало вечоріти — темніє.

Дати слово — пообіцяти.

Сходить сонце — світає.

Стати здоровим — видужати.

Весело сміятись — реготати.

58. До поданих словосполучень доберіть словосполучення, в які входять слова з переносним значенням.

Солодкий напій —

Гострий ніж —

Усміхається дитина —

Танцюють діти —

Залізний обруч —

Сумує матір —

Відповідь:

Солодкий напій — солодкий сон.

Гострий ніж — гостре слово.

Усміхається дитина — усміхається сонечко.

Танцюють діти — танцюють сніжинки.

Залізний обруч — залізна воля.

Сумує матір — сумує синичка.

59. Поясніть значення поданих висловів.

Зуб на зуб не попадає — Очі розбігаються —

Зарубати на носі — Спіймати облизня —

Летіти стрілою —

Відповідь:

Зуб на зуб не попадає — дуже холодно.

Зарубати на носі — запам'ятати.

Летіти стрілою — дуже швидко бігти, їхати.

Очі розбігаються — хтось не може зосередити увагу на чомусь одному.

Спіймати облизня — потерпіти невдачу, залишитися ні з чим.

60. Складіть по два речення зі словами *золотий, кришталевий, дзвенить* так, щоб в одному реченні вони були вжиті в прямому значенні, а в іншому — в переносному.

Відповідь:

Золотий годинник — це подарунок дідуся. Золотий колос виблискує на сонці.

На столі стояли кришталеві бокали. Видзвонювали на травах кришталеві роси.

Я чую, як дзвенить трамвай. Послухай, як струмок дзвенить.

61. Замініть фразеологізм дієсловом. Запишіть утворені пари.

Накивати п'ятами —

Намилити шию —

Пекти раків —

Робити з мухи слона —

Відповідь:

Накивати п'ятами — втекти.

Намилити шию — насварити.

Пекти раків — червоніти.

Робити з мухи слона — перебільшувати.

62. Замініть вислови синонімічними прислівниками. Запишіть утворені пари.

Шукати по гарячих слідах —

Надворі хоч в око стрільни —

Працює, як сонна муха —

Дав, як кіт наплакав —

Прийде, як рак свисне —

Відповідь:

Шукати по гарячих слідах — одразу.

Надворі хоч в око стрільни — темно.

Працює, як сонна муха — повільно.

Дав, як кіт наплакав — мало.

Прийде, як рак свисне — нескоро.

63. Вставте пропущені букви.

Осі..ій дощ, ни..ьке небо, зів..яла трава, б..резовий гай, ву..ька сте..ка, м..яке пір..я, бе..крає небо, ш..рокий гор..зонт, повертається з полюва..я, шви..ке паді..я, соло..ке п..чиво, в..сокий оч..рет.

Відповідь: осінній дощ, низьке небо, зів'яла трава, березовий гай, вузька стежка, м'яке пір'я, безкрає небо, широкий горизонт, повертається з полювання, швидко падіння, солодке печиво, високий очерет.

ПРИРОДОЗНАВСТВО

КЛАСНИЙ ЕТАП

Завдання 1–12 оцінюються в 1 бал.

1. Назвіть місяці зими за порядком.

Відповідь: грудень, січень, лютий.

2. Назвіть місяці весни за порядком.

Відповідь: березень, квітень, травень.

3. Назвіть місяці літа за порядком.

Відповідь: червень, липень, серпень.

4. Назвіть місяці осені за порядком.

Відповідь: вересень, жовтень, листопад.

5. Зберіть розсіпані зимові прикмети.

Багато снігу — на сильний вітер.

Вечірній зорепад — багато хліба.

Грім узимку — на мороз.

Відповідь: Багато снігу — багато хліба. Вечірній зорепад — на мороз. Грім узимку — на сильний вітер.

6. Чому відбувається зміна пір року?

Відповідь: через обертання Землі навколо Сонця.

7. Чому відбувається зміна дня й ночі?
Відповідь: через обертання Землі навколо своєї осі.
8. Які птахи прилітають до нас навесні найраніше?
Відповідь: граки, шпаки, жайворонки.
9. Яка тварина змінює зуби протягом життя 40 разів?
Відповідь: крокодил.
10. З'єднайте назви тварин, занесених до Червоної книги.
Ропуха —	карпатський
Кіт —	очеретяна
Тритон —	лісовий
- Відповідь: ропуха очеретяна; кіт лісовий; тритон карпатський.
11. Який день року найкоротший?
Відповідь: 22 грудня.
12. Який день року найдовший?
Відповідь: 22 червня.

ШКІЛЬНИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Найбільший і найглибший океан нашої планети:
а) Тихий; б) Атлантичний; в) Індійський.
Відповідь: а.
2. Найдовша річка у світі:
а) Амазонка; б) Ніл; в) Волга.
Відповідь: а.
3. Найменша планета Сонячної системи:
а) Венера; б) Сатурн; в) Меркурій.
Відповідь: в.
4. Сонце — це:
а) зірка; б) планета; в) комета.
Відповідь: а.
5. Яка з планет не має атмосфери?
а) Меркурій; б) Марс; в) Венера.
Відповідь: а.
6. Найбільша риба планети:
а) кит; б) китова акула; в) дельфін.
Відповідь: б.
7. Найдовший вік життя серед птахів має:
а) сокіл; б) орел; в) горобець.
Відповідь: б.

8. Найшвидша тварина планети:

- а) жирафа; б) гепард; в) пантера.

Відповідь: б.

9. Скільки органів чуття має людина?

- а) 3; б) 4; в) 5.

Відповідь: в.

10. «Побудуйте» систему травлення.

Глотка, стравохід, рот, пряма кишка, шлунок, тонкий кишковик, товстий кишковик.

Відповідь: рот, глотка, стравохід, шлунок, тонкий кишковик, товстий кишковик, пряма кишка.

11. Лінії на мапі згори донизу, які показують напрямок «північ — південь», — це:

- а) паралелі; б) меридіани; в) екватор.

Відповідь: б.

12. Експедиція якого мореплавця підтвердила, що Земля — куля?

- а) Америго Веспуччі;
б) Магеллана;
в) Христофора Колумба.

Відповідь: б.

13. Від чого залежить зміна пір року?

- а) Від того, що ось Землі не вертикальна, а похила;
б) від того, що Земля рухається навколо Сонця;
в) від того, що Земля рухається навкруги своєї осі.

Відповідь: б.

14. Які країни мають спільні з Україною кордони? Назвіть їх.

Відповідь: Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова, Росія і Білорусь.

Варіант 2

1. До складу України входять:

- а) 24 області і Республіка Крим;
б) 25 областей, міста Київ та Сімферополь;
в) 23 області та Республіка Крим.

Відповідь: а.

2. Початковий меридіан поділяє Землю на дві півкулі:

- а) Північну і Південну;
б) Східну і Західну;
в) Праву і ліву.

Відповідь: б.

3. Найбільші притоки Дніпра:

- а) Прип'ять, Десна;
- б) Ворскла, Псел;
- в) Південний Буг, Тетерев.

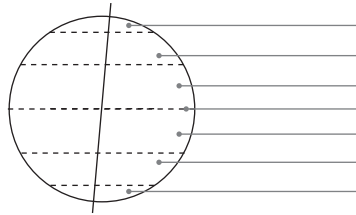
Відповідь: а.

4. Визначте правильну кількість та порядок розміщення планет Сонячної системи.

- а) 8: Меркурій, Венера, Земля, Марс, Юпітер, Сатурн, Уран, Нептун;
- б) 9: Меркурій, Венера, Марс, Земля, Юпітер, Сатурн, Уран, Нептун, Плутон;
- в) 9: Меркурій, Венера, Земля, Марс, Юпітер, Сатурн, Уран, Плутон, Нептун.

Відповідь: а.

5. Кожне місце на Землі має тільки один клімат. Підпишіть кліматичні пояси.

Відповідь:

6. Побудуйте ланцюги живлення за зразком.

Гриби → білка → куниця

- Сойка, яструб, жолудь;
- жук-короїд, дуб, дятел;
- журавель сірий, жаба, коник-стрибунець;
- лелека білий, вуж звичайний, ящірка.

Відповідь: жолудь → сойка → яструб; дуб → жук-короїд → дятел; коник-стрибунець → жаба → журавель сірий; вуж звичайний → ящірка → лелека білий.

7. З поданих нижче слів виберіть та запишіть слова, що вказують на функції органів в організмі людини.

Наприклад: комп'ютер — мозок.

Печінка —

Легені —

Нирки —

Вуха —

Серце —

М'язи —

Мозок —

Шлунок —

Слова для довідок: кухня, двигун, пічка організму, дихальний апарат, комп'ютер, каналізація, тягачі-силачі, локатори. Відповідь: 1) пічка організму; 2) дихальний апарат; 3) каналізація; 4) локатори; 5) двигун; 6) тягачі-силачі; 7) комп'ютер; 8) кухня.

8. Намалуйте умовні позначки плану місцевості.

Стежка. Річка. Мішаний ліс. Ґрунтова дорога. Озеро.

Відповідь:

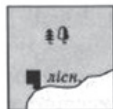
- 1) Стежка. Криниця

- 2) Річка. Напрямок течії

- 3) Мішаний ліс. Будиночок лісника

- 4) Ґрунтова дорога. Дерев'яний міст

- 5) Озеро. Позначка урізу води. Болото

9. Уявіть, що ви виступаєте на засіданні Міжнародної організації «ГРІНПІС», що бореться за збереження лісів, океанів, рослин, тварин на Землі. Надайте три пропозиції щодо охорони природи на планеті Земля?

Відповідь:

Щоб люди подолали лінощі і сортували сміття хоча б на органіку і неорганіку, от у Японії сміття розподіляють

на 34 контейнери, в Німеччині — на п'ять. Ставити вітряки, щоби брати енергію, виробляти газ зі сміття, гною, відходів, солярку із рип'яка чи дизельне паливо — з рапсової олії. Виготовляти екологічно чисті будівельні матеріали, меблі, вітряки, автономні очищувальні резервуари, сонячні батареї.

РАЙОННИЙ ЕТАП

Варіант 1

1. Розподіліть культурні рослини по групах, позначаючи відповідь знаком «+». (1 бал)

	Зернові	Технічні	Овочеві
Жито			
Помідори			
Льон			
Соняшник			
Картопля			

Відповідь:

	Зернові	Технічні	Овочеві
Жито	+		
Помідори			+
Льон		+	
Соняшник		+	
Картопля			+

2. Ландшафтний парк — це:
- зелений масив з природними або штучними насадженнями, призначений для масового відпочинку;
 - це територія, на якій охороняється природний об'єкт;
 - велика територія, на якій відпочивають люди й водночас дотримуються правил охорони природного об'єкта. (1 бал)
- Відповідь: в.

3. Запишіть назви рослин, що накопичують воду у своїх соковитих стеблах чи листках. (1 бал)

Відповідь: кактус, капуста, алое.

4. Визначте послідовність природних зон в Європі, пронумерувавши кружечки. (1 бал)

Мішані ліси	стеги	тундра	лісостеп
☐	☐	☐	☐
пустелі	тайга	листяні ліси	
☐	☐	☐	

Відповідь: тундра, тайга, мішані ліси, ліси, листяні ліси, лісостеп, стеги, пустелі.

5. Про яку тварину йдеться? (1 бал)

Єдина серед звірів група тварин, що вміють добре літати. Хоч не птахи, а мають добре розвинені крила. Удень — сплять, уночі — активні. Приносять велику користь людям, знищують шкідників сільського господарства.

Відповідь: кажани.

6. Доповніть речення. (2 бали)

Харків розташований на пагорбах між річками...

Місто Харків поділяється на ... адміністративних районів.

Сім чудес Харкова — це пам'ятник Тарасові Шевченку, фонтан «Дзеркальний струмінь», Покровський собор, Благовіщенський собор, Успенський собор, ..., житловий будинок зі шпилем.

Офіційний логотип міста Харкова до Євро-2012 — це образ фонтану ...

Харків — ..., тому що з 1919 по 1934 роки це місто було столицею Української Соціалістичної Радянської Республіки.

Найбільша площа міста Харкова — це площа...

Харківський зоопарк розташований в парку...

Харків звільнили від німецько-фашистських окупантів у... році.

Відповідь: Харків та Лопань; 9; Держпром; Дзеркальний струмінь; Перша столиця; Свободи; імені Шевченка; 1943.

7. Викресліть зайве. (2 бали)

Азія, Європа, Франція, Америка, Австралія, Канада, Африка, Антарктида.

Атлантичний океан, Індійський океан, Чорноморський океан, Тихий океан, Північно-Льодовитий океан.

Крим, Сахалін, Камчатка, Нова Земля, Ямал, Кольський.

Відповідь: Франція, Канада; Чорноморський океан; Сахалін.

8. «Розселить» нижченаведені рослини у відповідні угруповання: осока, тонконіг, тимофіївка, мітлиця, журавлина, костриця, очерет, королиця, калюжниця. (2 бали)

Болото: ...

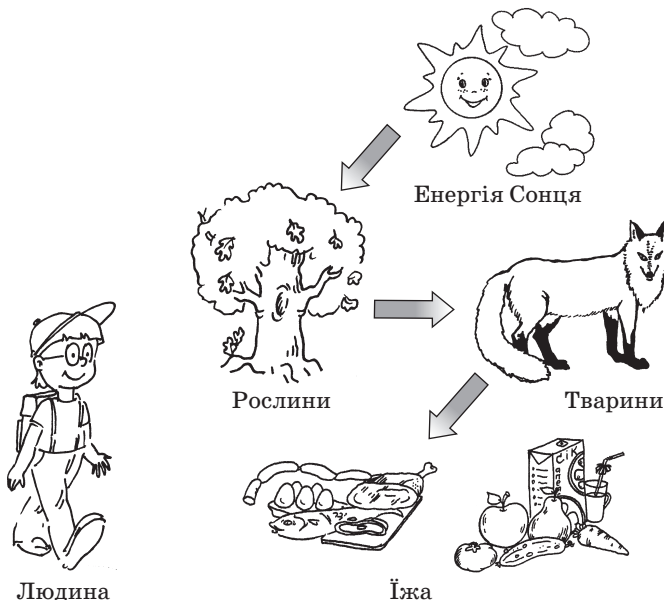
Луг: ...

Відповідь:

Болото: осока, журавлина, очерет, калюжниця.

Луг: тонконіг, тимофіївка, мітлиця, костриця, королиця.

9. За допомогою схеми спробуйте пояснити, звідки організм людини отримує енергію, необхідну для життя? (2 бали)

Відповідь: джерелом енергії, необхідної для життя, є поживні речовини, які поступають в організм з рослинною і тваринною їжею, з енергією сонячного світла.

10. Поєднайте назви тварин та їх стадії розвитку. (2 бали)

Комахи

ікра

пуголовок

Земноводні

мальок

яйця

Риби

личинка

лялечка

Відповідь: комахи — яйце — личинка — лялечка; земноводні — яйце (ікра) — пуголовок; риби — ікринка — мальок.

11. Чи все, що зазначено про кукурудзу, є правдою? Якщо ні — викресліть зайве. (2 бали)

- Привезена до Європи з Америки;
- нагромаджує в тканинах золото;
- з неї готують бануш;
- з неї виробляють борошно, крупу, крохмаль, олію і т. ін.;
- є кукурудза перлова і рисова;
- моряки Колумба, вперше побачивши кукурудзу, вирішили, що це і є золото, за яким вони приїхали.

Відповідь: усе — правда.

12. Доповніть речення. (2 бали)

Гриби — особливі живі організми, бо ... від рослин і від тварин. Гриби живляться, як ..., але ростуть, як Розмножуються гриби ... Маленькі ... спори утворюються в ...

Зі спори виростає ... на якій з'являється ...

Відповідь: відрізняються; рослини; тварини; спорами; ґрунті; грибниця; гриб.

13. Якою має бути перша допомога при ушкодженні шкіри? Поєднайте стрілочками слова з лівого стовпчика та відповідні поради з правого. (2 бали)

Удар	промити чистою водою, намастити шкіру навколо йодом або зеленкою.
Маленька ранка	помити холодною водою.
Опік	розтерти сухою рукавичкою, хустинкою або рукою.
Обмороження	прикласти щось холодне.

Відповідь: удар — прикласти щось холодне; маленька ранка — промити чистою водою, намастити шкіру навколо йодом або зеленкою; опік — помити холодною водою; обмороження — розтерти сухою рукавичкою, хустинкою або рукою.

14. Допишіть, куди виносяться кров'ю:

- 1) вуглекислий газ;
- 2) поживні речовини;
- 3) зайва вода і солі;
- 4) зайве тепло. (2 бали)

Відповідь: 1) до органів дихання; 2) до органів травлення; 3) до органів виділення; 4) по всьому тілу.

15. Складіть коротку розповідь про значення рослин у природі та житті людини, використовуючи допоміжні слова: *джерело вітамінів, продукти харчування, сировина для промисловості, добриво для ґрунту, джерело кисню, лікування.* (3 бали)
16. Запишіть у два стовпчики, що зміцнює ваше здоров'я, а що — руйнує. (3 бали)
Відповідь:

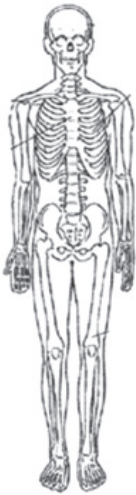
Зміцнює:	Руйнує:
здорова їжа спорт ігри на свіжому повітрі режим дня загартовування фізична праця	лінощі захоплення комп'ютером малорухливий спосіб життя переїдання зловживання солодощами поганий настрій

17. Уявіть, що ви мандруєте Сонячною системою. Які найяскравіші об'єкти можна побачити з Плутона? (3 бали)
а) Юпітер;
б) Харон;
в) Нептун.
Відповідь: в.

18. Знайдіть на малюнку назви окремих кісток і частин скелета. Вкажіть стрілочками, для чого вони потрібні. (3 бали)
Відповідь:

Кістки
черепа
Хребці
Ключиця
Плеche
Рєбра
Кістки
перед-
пліччя
Кістки
кисті
Стегно

Кістки
гомілки

череп ← захищає головний мозок
плечовий пояс ← створює опору всьому скелету
грудна клітка ← здійснює міцне і рухоме з'єднання рук з тулубом
хребет ← захищає серце, легені
тазовий пояс ← дає опору внутрішнім органам
скелет ноги ← забезпечує міцність і рухомість ноги

19. Розгляньте малюнок лісу як природного угруповання. Назвіть організми лісу, які є:

- 1) виробниками; 2) споживачами, 3) перетворювачами. (3 бали)
Відповідь: 1) береза, калина, дуб, квіти; 2) білка, дятел, заєць, кабан; 3) гриби, хробаки, бактерії, жуки-мертвоїди.

Варіант 2

1. Позначте умовними позначками погоду доби.

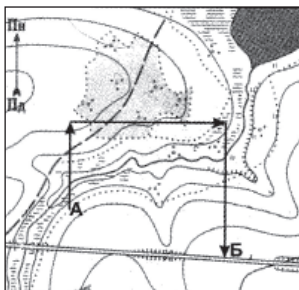
Небо весь день було вкрито хмарами..., ішов дощ ..., дув північний вітер..., було холодно, термометр за вікном показував ... А вночі пішов сніг ..., температура повітря сягнула позначки ...

Відповідь: ☁, ☂, ☐, 0°C, ❄, -3°C.

2. На карті зображено маршрут шукачів скарбу. Що показував компас, коли група вирушила з пункту А у пункт Б? (2 бали)

- а) Зх-Пн-Сх;
б) Пн-Пд-Сх;
в) Пд-Пн-Зх;
г) Пн-Сх-Пд;
д) Пд-Зх-Пн;

Відповідь: г.

3. Дайте відповіді на запитання. (7 балів)

- Яка спільна ознака всіх комах?
- Що то за трава, що й сліпий знає?
- Яку воду ми називаємо мінеральною?
- Який із вапняків допомагає вам навчатися?
- Звідки береться вода, якою поновлюються річки?
- Яка буде погода, якщо жабенята тримаються поверхні води, а жаби голосно кумкають?
- На якому шарі землі затримується вода, коли вона просочується вглиб землі?

Відповідь: 6 лапок; кропива; цілющу; крейда; дощ, сніг, високі гірні сніги і льодовики та підземні води; буде дощ; на глині.

4. Доповніть речення. (5 балів)

- а) Найвища на Земній кулі гірська вершина — ..., а в Україні ...
- б) Найближча до Сонця планета ...
- в) Місяць — супутник планети ...
- г) Океан, що омиває Євразію, Африку й Австралію...

Відповідь: Еверест; Говерла; Нептун; Земля; Індійський.

5. Пронумеруйте, в якій послідовності розташовуються природні зони України з півночі на південь. (2 бали)

- ☐ Зона лісостепу
- ☐ Південний берег Криму
- ☐ Зона степів
- ☐ Зона мішаних лісів

6. Доведіть, що кристалики марганцю складаються з молекул. Поясніть, чому кристалики стали невидимими, а вода — роживою. (3 бали)

Відповідь: марганець розчиняється у воді.

7. Улітку нам усім дошкуляють комахи. А що трапиться, якщо їх усіх знищити? (2 бали)

Відповідь: загинуть птахи.

8. Уявіть, що вам на рукав куртки упали дві сніжинки. Яка з них упала з більшої, а яка — з меншої висоти? Доведіть свою думку.

Відповідь: перша — з меншої, друга — з більшої, бо в неї більша кількість кристаликів.

9. Наведіть приклади пристосування організмів до умов проживання, що виникли в процесі еволюції. (6 балів)

Відповідь:

Біле забарвлення зайця-біляка в зимовий період; зелене забарвлення попелиці на тлі зеленого листа капусти; риби, що живуть в заростях водної рослинності, мають смугасте забарвлення (*щука*); комахи, які за формою нагадують уламки стебел рослин маскуються; є комахи, що мають листоподібну форму; яскраве забарвлення, що попереджає про небезпеку, у сонечок, бджіл, ос, джмелів.

10. З'єднайте назви лісів з їх визначенням. (4 бали)

Діброва —	дрімучий, одвічний ліс.
Пуща —	хвойний ліс.
Бір —	листяний ліс.
Праліс —	непрохідний ліс.

Відповідь: діброва — листяний ліс; пуща — непрохідний ліс; бір — хвойний ліс; праліс — дрімучий, одвічний ліс.

11. Прочитайте назви рослин.

1) Тюльпани;	5) нарциси;
2) хризантеми;	6) георгіни;
3) сон-трава;	7) айстри.
4) чорнобривці;	

Випишіть цифри, якими позначені рослини, що цвітуть навесні; восени.

Відповідь: навесні — 1; 3; 5; восени — 2; 4; 6; 7.

12. До складу повітря належать:

- а) азот, вуглекислий газ і домішки;
 - б) кисень, азот, водяна пара, дим;
 - в) азот, вуглекислий газ, кисень, пил, сажа, дим, водяна пара.
- (2 бали)

Відповідь: в.

13. Серед наведених приладів виберіть «зайвий», поясніть свій вибір. (4 бали)

Термометр, барометр, ваги, компас.

Відповідь: ваги (для вимірювання маси).

14. Назвіть міжнародні природоохоронні організації, що спрямовують свої зусилля на боротьбу із забрудненням середовища і на збереження зникаючих видів тварин і рослин. (4 бали)

Відповідь: МСОП (Міжнародна спілка охорони природи, природних ресурсів), ВФДП (Всесвітній фонд дикої природи) (WWF), Римський клуб, Greenpeace (Зелений світ).

15. Відомо, що автомобіль за 1000 км з'їдає стільки кисню, скільки потребує одна доросла людина на рік. А щоб зацвіла конвалія з моменту, коли насіння потрапить у ґрунт, потрібно майже 10 років. А скільки секунд, щоб її зірвати?

Що ви можете зробити, щоб зберегти природу рідного краю?
(6 балів)

Відповідь:

Кожна людина може внести свій вклад у збереження природи на нашій планеті. Особисто я стараюся не смітити на вулиці, не кидаю у водойми непотріб. З настанням весни любоватимуся первоцвітами у лісі, а не у вазі вдома. Навесні я можу також висаджувати квіти та дерева, адже відомо, що рослини — це легені нашої планети! Я можу переконувати тих, хто палить, не робити цього, адже дим із сигарет теж забруднює повітря. Чисте повітря — це також частина природи. Його забруднюють викиди заводів та фабрик, вихлопні гази машин. Не спалюючи листя восени, ми також зберігаємо природу. Цього треба навчати з дитинства. Кожен з нас повинен щодня докладати зусиль для збереження природи!

Варіант 3

1. Державними символами країни є:

- а) герб, прапор, гімн;
- б) герб, прапор, президент;
- в) президент, військо, народ. (1 бал)

Відповідь: а.

2. У Загальній декларації прав людини першим названо:

- а) право на свободу;
- б) право на захист;
- в) право на освіту;
- г) право на життя.

Відповідь: г.

3. Встановіть відповідність між містами та пам'ятками архітектури, що їх символізують. (4 бали)

1) Київ;	а) Ейфелева вежа;
2) Париж;	б) Колізей;
3) Лондон	в) Біг-Бен;
4) Рим.	г) Софійський собор.

Відповідь: Київ — Софійський собор. Париж — Ейфелева вежа.
Лондон — Біг-Бен. Рим — Колізей.

4. Встановіть відповідність між державними святами України та датами, коли вони відзначаються. (4 бали)

1) День незалежності України;	а) 8 березня;
2) Міжнародний жіночий день;	б) за церковним календарем;
3) Великдень;	в) 28 червня;
4) День Конституції України.	г) 24 серпня.

Відповідь: 1г, 2а, 3б, 4в.

5. Назвіть природні зони України. (5 балів)

Відповідь: мішані ліси, лісостеви, степи, Південний берег Криму.

6. Що є причиною зміни дня і ночі? (1 бал)

- а) Обертання Землі навколо своєї осі;
- б) обертання Землі навколо Сонця;
- в) обертання Місяця навколо Землі.

Відповідь: а.

7. Доповніть твердження. (3 бали)

Знання про довкілля мені потрібні для того, щоб...

Відповідь: ... зберегти природу і вміти користуватися її дарами.

8. На які групи розподіляються тварини? (1 бал)

Відповідь: дикі і свійські; хижі, рослиноїдні та всеїдні.

9. Назвіть материки земної кулі. На якому материку розміщена Україна? (3 бали)

Відповідь: Африка, Антарктида, Австралія, Євразія, Південна Америка, Північна Америка; Україна — на материку Євразія.

10. Який заповідник створено в зоні степів? (1 бал)

- а) Поліський;
- б) Карпатський;
- в) Асканія-Нова.

Відповідь: в.

Варіант 4

1. Компас — це: (2 бали)

- а) намагнічена голка;
- б) прилад для визначення сторін горизонту;
- в) підручник;
- г) план місцевості.

Відповідь: б.

2. Як називається сторона горизонту, де сонце знаходиться опівдні? (2 бали)
а) Північ; в) захід;
б) південь; г) схід.
Відповідь: б.
3. Скільки полюсів має Земля? (2 бали)
а) 1; б) 4; в) 2.
Відповідь: в.
4. Які материки знаходяться в західній півкулі? (3 бали)
а) Африка; г) Північна Америка;
б) Євразія; д) Південна Америка;
в) Австралія; е) Антарктида.
Відповідь: г, д.
5. У високосному році: (2 бали)
а) 365 днів; б) 366 днів; в) 368 днів.
Відповідь: б.
6. Чи правильним є твердження: чим вище підніматися в гори, тим стає холодніше? (2 бали)
Відповідь: так.
7. У якому місяці трав'янисті рослини цвітуть удруге? (2 бали)
а) Листопад; б) жовтень; в) вересень.
Відповідь: в.
8. При якій температурі буває (обвести): (2 бали)
тепліше -6°C ; 0°C ; $+3^{\circ}\text{C}$?
холодніше 0°C ; $+5^{\circ}\text{C}$; $+8^{\circ}\text{C}$?
Відповідь: $+3^{\circ}\text{C}$; 0°C .
9. Як називається наука про рослини? (2 бали)
а) Астрономія; б) ботаніка; в) екологія.
Відповідь: б.
10. Які органи належать до дихальної системи? (3 бали)
а) Артерії; г) легені;
б) носоглотка; д) м'язи.
в) бронхи;
Відповідь: б; в; г.

Варіант 5

1. Які з цих рослин цвітуть навесні? (2 бали)
а) Тюльпани; г) нарциси;
б) хризантеми; д) айстри.
в) георгіни;
Відповідь: а, г.

Варіант 6

1. Доповніть речення. (1 бал)

- Україна — незалежна ...
- Державними символами України є: ...
- Через Україну протікає велика ріка ...
- На півдні Україна омивається морями: ...

Відповідь: держава; герб, прапор, гімн; Дніпро; Чорним і Азовським.

2. Що таке горизонт? (1 бал)

- а) Це лінія, яка з'єднує небо з землею;
- б) частина земної поверхні, яку можна охопити оком.

Відповідь: а.

3. Що показує масштаб? (1 бал)

- Число, у скільки разів зменшено дійсні відстані на плані;
- число, у скільки разів збільшено дійсні відстані на плані;
- число, у скільки разів зменшено або збільшено дійсні відстані на плані.

Відповідь: в.

4. Яку форму має Земля? (1 бал)

- а) Круглу; в) плоского круга;
б) овальну; г) кулясту.

Відповідь: г.

5. Назвіть найбільший океан. (1 бал)

- а) Атлантичний;
- б) Тихий;
- в) Індійський;
- г) Північно-Льодовитий.

Відповідь: б.

6. Чого на Землі найбільше? (1 бал)

- а) Води; б) суші; в) порівну суші й води.

Відповідь: а.

7. Назвіть найбільший материк. (1 бал)

- а) Північна Америка; в) Євразія;
б) Африка; г) Антарктида.

Відповідь: в.

8. Причини зміни пір року:

- а) обертання Землі навколо своєї осі;
б) обертання Землі навколо Сонця. (1 бал)

Відповідь: б.

9. Що входить до Сонячної системи? (1 бал)

- а) Місяць, Земля, Сонце;
- б) 10 планет;
- в) Сонце і 9 планет.

Відповідь: в.

10. Найближча планета до Сонця: (1 бал)

- а) Венера; б) Меркурій; в) Уран.

Відповідь: б.

11. На території України розташовані природні зони:

- а) мішані ліси, лісостеп, степ;
- б) тундра, тайга, листяні ліси;
- в) пустині, лісостеп, Карпати. (1 бал)

Відповідь: а.

12. У степу ростуть:

- а) конвалія, шипшина, дуб, ліщина;
- б) перекотиполе, волошки, миколайчики, ковила, шавлія;
- в) жасмин, горобина, суничне дерево, купальниця. (1 бал)

Відповідь: б.

13. Де протікають ріки Черемош, Тиса? (1 бал)

- а) У зоні лісостепу; в) у Карпатах;
- б) в Криму; г) у зоні мішаних лісів.

Відповідь: в.

14. З яких органів складається тіло людини? (1 бал)

- а) З рук, ніг, серця, нирок, голови, шкіри, печінки, легень, шлунку;
- б) З серця, легень, печінки, нирок, шлунку, шкіри.

Відповідь: б.

15. Скільки органів чуття є в людини? (1 бал)

- а) 5; б) 4; в) 6; г) 3.

Відповідь: а.

16. Де відбувається розрізнення смаку їжі? (1 бал)

- а) У роті;
- б) в органах травлення;
- в) у головному мозку після передачі подразнення.

Відповідь: а.

17. Як називаються найтонші судини? (1 бал)

- а) Вени; б) капіляри; в) артерії.

Відповідь: б.

18. Який птах не має свого гнізда? (1 бал)

- а) ластівка; б) лелека; в) зозуля.

Відповідь: в.

19. Дощовий черв'як — тварина: (1 бал)

- а) корисна; б) шкідлива.

Відповідь: б.

20. Поставте цифри у тій послідовності, у якій здійснюється ланцюжок живлення. (1 бал)

- а) Сосна, дятел, жук-короїд;
б) сова, жито, миша.

Відповідь: а) 1; 3; 2; б) 3; 1; 2.

Варіант 7

1. Сліди якої тварини не знайдеш узимку? (2 бали)

- а) Лисиці; г) їжака;
б) білки; д) вовка.
в) зайця;

Відповідь: г.

2. Яка з цих рослин занесена до Червоної книги? (2 бали)

- а) Кульбаба; в) ромашка;
б) пролісок; г) роза.

Відповідь: б.

3. Повний оберт Землі навколо Сонця ми називаємо: (2 бали)

- а) добою; в) місяцем;
б) роком; г) тижнем.

Відповідь: б.

4. Сонце — це:

- а) планета; в) зірка;
б) комета; г) супутник. (2 бали)

Відповідь: в.

5. Який день року найдовший? (3 бали)

- а) 22 грудня; г) 23 березня;
б) 22 квітня; д) 1 вересня.
в) 22 червня;

Відповідь: в.

6. Скільки ребер у людини? (3 бали)

- а) 11; б) 12; в) 14; г) 10; д) 13.

Відповідь: б.

7. У якій природній зоні розташована Харківська область? (3 бали)

- а) Степ; г) хвойні ліси;
б) лісостеп; д) листяні ліси.
в) мішані ліси;

Відповідь: а, б.

8. У якої планети немає супутника? (4 бали)

- а) Сатурн;
- б) Земля;
- в) Венера;
- г) Юпітер.

Відповідь: в.

9. Де знаходиться озеро Свитязь? (4 бали)

- а) У Криму;
- б) у Карпатах;
- в) у Поліссі.

Відповідь: б.

10. Доповніть народну прикмету. (5 балів)

Грім узимку — ...

- а) на сильний вітер;
- б) на мороз;
- в) на тепло.

Відповідь: а.

МІСЬКИЙ ЕТАП

1. Укажіть причини змін пір року. (2 бали)

- а) Обертання Землі навколо своєї осі;
- б) нахил земної осі, обертання Землі навколо своєї осі і навколо Сонця;
- в) обертання Землі навколо Сонця.

Відповідь: в.

2. Який материк знаходиться в західній і східній півкулях? (2 бали)

- а) Євразія;
- б) Австралія;
- в) Північна Америка;
- г) Антарктида.

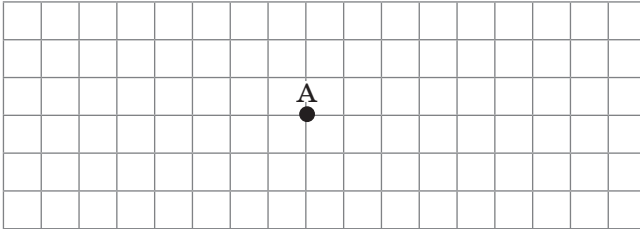
Відповідь: а, г.

3. Орієнтуватися на місцевості можна:

- а) за допомогою флюгера;
- б) за допомогою компаса;
- в) за сонцем;
- г) за квітами;
- д) за деревами. (2 бали)

Відповідь: б; в; д.

4. Туристи вийшли з точки А. Спочатку вони йшли на північ, потім — на захід, потім — на південний схід. Накресліть маршрут, яким пройшли туристи.

Напишіть, у якому напрямку рухатимуться туристи, щоб повернутися в точку А, якщо ітимуть тим самим маршрутом. (3 бали)

5. Пронумеруйте, в якій послідовності розташовані природні зони України з півночі на південь. (3 бали)

- ☐ Зона лісостепів;
☐ південний берег Криму;
☐ зона степів;
☐ зона мішаних лісів.

Відповідь: 2; 4; 3; 1.

6. Упишіть у кружечки слова, які означають об'єкти Всесвіту (від найбільшого до найменшого).

- а) Галактика; б) планета; в) Сонячна система.

Напишіть, що входить до складу Сонячної системи. (4 бали)

7. Із наведених нижче слів виберіть і запишіть ті, що вказують на функції органів в організмі людини. Наприклад, мозок — комп'ютер. (6 балів)

Печінка —	Легені —
Нирки —	Вуха —
Серце —	М'язи —
Мозок —	Шлунок —

Кухня, двигун, піч організму, дихальний апарат, комп'ютер, каналізація, тягачі-силачі, локатори.

Відповідь: печінка — піч організму; легені — дихальний апарат; нирки — каналізація; вуха — локатори; серце — двигун; м'язи — тягачі-силачі; мозок — комп'ютер; шлунок — кухня.

9. Як Земля рухається навколо своєї осі?
- а) Із заходу на схід;
 - б) зі сходу на захід;
 - в) із півночі на південь.
- Відповідь: а.
10. Чому планета Земля у небезпеці та як її захистити? Напишіть.
11. Підкресліть назви океанів.
Африка, Атлантичний, Україна, Тихий, Північна Америка, Північно-Льодовитий, Євразія, Індійський, Антарктида.
- Відповідь: Атлантичний, Тихий, Північно-Льодовитий, Індійський.
12. Україна межує з:
- а) 7 державами.
 - б) 4 державами;
 - в) 10 державами;
- Відповідь: а.
13. Низовини позначені на фізичній карті:
- а) синім кольором;
 - б) коричневим кольором;
 - в) жовтим кольором;
 - г) зеленим кольором.
- Відповідь: г.
14. Пронумеруйте, у якій послідовності розташовані природні зони в Україні з півдня на північ.
- а) Зона лісостепу;
 - б) зона степів;
 - в) південний берег Криму;
 - г) зона мішаних лісів.
- Відповідь: в, б, а, г.
15. Чому відбувається зміна пір року?
- а) Тому що Сонце рухається навколо Землі;
 - б) тому що Земля рухається навколо своєї осі;
 - в) тому що Земля рухається навколо Сонця.
- Відповідь: в.
16. Орієнтуватися на місцевості означає вміти:
- а) визначати лінію горизонту;
 - б) визначати масштаб;
 - в) визначати сторони горизонту;
 - г) визначати дорогу додому.
- Відповідь: в.

26. Який материк розташований одночасно у двох півкулях — східній і західній?

- а) Америка;
- б) Євразія;
- в) Антарктида.

Відповідь: в.

27. Зміна пір року буває, бо:

- а) стає то холодніше, то тепліше;
- б) Земля обертається навколо Сонця;
- в) Земля обертається навколо своєї осі;
- г) земна вісь нахилена до площини орбіти Землі.

Відповідь: б.

28. В Україні є такі природні зони:

- а) арктична, тайга, степ;
- б) тайга, степ, пустеля;
- в) мішані ліси, лісостепа, степи.

Відповідь: в.

29. Позначте правильну кінцівку речення.

Лінію горизонту добре видно...

- а) у селі;
- б) у полі;
- в) у лісі.

Відповідь: б.

30. Ми вивчаємо свій організм для того, щоб:

- а) зробити своє життя радісним;
- б) подовжити своє життя;
- в) зуміти зберегти своє здоров'я.

Відповідь: в.

31. На планеті Земля є:

- а) 4 материки;
- б) 6 материків;
- в) 5 материків.

Відповідь: б.

32. Місце, де починається річка, називається:

- а) руслом;
- б) притокою;
- в) витокком.

Відповідь: в.

33. Найважливіше значення лісу — це те, що він...

Відповідь: очищує повітря.

34. У якій частині України знаходиться твоє місто (село):

- а) на півночі;
- б) на сході;
- в) на заході;
- г) на півдні.

Відповідь: в.

46. Планети — це:

- а) великі зорі;
- б) холодні космічні тіла;
- в) розпечені космічні тіла;
- г) газоподібні тіла.

Відповідь: а.

47. Час, за який Земля робить повний оберт навколо осі, називають:

- а) зоряним роком;
- б) добою;
- в) календарним роком;
- г) світловим роком.

Відповідь: б.

48. Перший космонавт у світі:

- а) Леонід Каденюк;
- б) Олексій Леонов;
- в) Юрій Гагарін;
- г) Валентина Терешкова.

Відповідь: в.

49. Земна вісь — це:

- а) уявна лінія, навколо якої обертається Земля;
- б) уявна лінія, яка проходить на однаковій відстані від полюсів;
- в) уявна лінія, яка з'єднує полюси і проходить через екватор;
- г) уявне коло, яке оперізує Землю.

Відповідь: а.

50. Україна знаходиться на материку:

- а) Африка;
- б) Євразія;
- в) Австралія;
- г) Антарктида.

Відповідь: б.

51. Рівнини поділяються на:

- а) низовини і височини;
- б) яри і височини;
- в) низовини і гори;
- г) балки та яри.

Відповідь: а.

52. Ряд гір називають:

- а) гірською шеренгою;
- б) гірським хребтом;
- в) гірськими ребрами;
- г) гірськими смугами.

Відповідь: б.

53. Озеро — це:

- а) місце, де на поверхню землі витікає підземна вода;
- б) водойма, яка виникає у природних заглибинах на поверхні Землі;
- в) частина океану, яка врізається в сушу;
- г) широка річка.

Відповідь: б.

54. Ділянки Землі називають:

- а) природними полюсами;
- б) природними територіями;
- в) природними зонами;
- г) природними площами.

Відповідь: в.

55. Територія, на якій чергуються ділянки лісу і степу, називається...

Відповідь: лісостеп.

56. Найближча до Землі зірка:

- а) Місяць;
- б) Полярна зірка;
- в) Сонце;
- г) Марс.

Відповідь: в.

57. Сонце — це:

- а) найбільша зірка;
- б) найменша зірка;
- в) зоря середньої величини;
- г) найвіддаленіша зірка.

Відповідь: в.

58. Шлях, яким рухається планета навколо Сонця, називається:

- а) орбітою;
- б) трасою;
- в) дорогою;
- г) екватором.

Відповідь: а.

59. Час, за який Земля робить повний оберт навколо Сонця, називають:

- а) роком;
- б) добою;
- в) годиною;
- г) порою року.

Відповідь: а.

60. Планета Земля — це:

- а) непрозоре космічне тіло;
- б) непрозоре газоподібне тіло;
- в) непрозора космічна зоря;
- г) прозора космічна куля.

Відповідь: а.

61. Яр — це:

- а) велике заглиблення з крутими схилами на поверхні Землі;
- б) заглиблення з пологими схилами на поверхні Землі;
- в) ущелина;
- г) впадина.

Відповідь: а.

62. Карпатські гори простяглися:

- а) на півночі України;
- б) на півдні України;
- в) на заході України;
- г) на сході України.

Відповідь: в.

63. Україну омивають:

- а) Чорне і Азовське моря;
- б) Каспійське і Чорне моря;
- в) Чорне і Біле моря;
- г) Азовське і Балтійське моря.

Відповідь: а.

64. Скільки ярусів утворили рослини в лісі?

- а) 2;
- б) 4;
- в) 3;
- г) 5.

Відповідь: в.

65. Територія, на якій охороняється певний природний об'єкт, називається...

Відповідь: заказник.

66. Повітряна оболонка, яка оточує нашу планету, називається:

- а) гідросфера;
- б) біосфера;
- в) атмосфера;
- г) літосфера.

Відповідь: а.

67. Низовини позначені на фізичній карті:

- а) синім кольором;
- б) коричневим кольором;
- в) жовтим кольором;
- г) зеленим кольором.

Відповідь: г.

68. Водойми, які виникли у природі, називаються:

- а) підземними;
- б) природними;
- в) штучними;
- г) тимчасовими.

Відповідь: б.

69. Зоря — це:

- а) метеорит;
- б) велетенська розпечена куля;
- в) велетенська планета;
- г) астероїд.

Відповідь: б.

70. Планета Земля має:

- а) 1 природний супутник;
- б) 3 природних супутники;
- в) 2 природних супутники;
- г) не має супутників.

Відповідь: а.

71. Точне відтворення Землі, зменшеної у десятки мільйонів разів, — це:

- а) план;
- б) глобус;
- в) фізична карта;
- г) фотографія.

Відповідь: б.

72. Великі ділянки суші, оточені з усіх сторін водою, називаються:

- а) півостровами;
- б) об'єктами;
- в) материками;
- г) державами.

Відповідь: в.

73. Географічна карта — це:

- а) схема автомобільних доріг;
- б) зменшене у багато разів зображення на площині всієї поверхні Землі або її частини;
- в) зображення поверхні всієї Землі або її частини з космосу;
- г) точне креслення місцевості.

Відповідь: б.

74. Свійських тварин розводять там, де їх можна забезпечити...

Відповідь: кормом.

75. Способи визначення сторін горизонту:

- а) за водою;
- б) за компасом;
- в) за сонцем;

Відповідь: б.

76. Які форми земної поверхні зустрічаються на території твого краю?

- а) Горби;
- б) яри;
- в) рівнини;
- г) височини;
- д) балки;
- е) низовини;
- є) гори.

Відповідь: а, б, в, г, д, е.

77. Джерельна вода:

- а) холодна і чиста;
- б) тепла і чиста;
- в) холодна і мутна;
- г) прозора і тепла.

Відповідь: а.

78. Групи зірок називаються:

- а) букетами;
- б) стожарами;
- в) сузір'ями;
- г) командами.

Відповідь: в.

79. Сонце і космічні тіла утворюють:

- а) Космічну систему;
- б) Всесвітню систему;
- в) Сонячну систему;
- г) Галактичну систему.

Відповідь: в.

80. Планета Земля має:

- а) один полюс;
- б) три полюси;
- в) два полюси;
- г) чотири полюси.

Відповідь: в.

81. Вода в океанах:

- а) прісна;
- б) солоня;
- в) солодка;
- г) кисла.

Відповідь: б.

82. Масштаб указує:

- а) у скільки разів зменшено (або збільшено) реальні розміри предметів;
- б) на скільки більші (або менші) відстані між предметами;
- в) як розміщені об'єкти на плані чи карті.

Відповідь: а.

83. Компас — це прилад для визначення:

- а) сторін горизонту;
- б) полюсів;
- в) температури повітря;
- г) часу.

Відповідь: а.

84. Основним кормом для свійських птахів є...

Відповідь: рослини.

85. Мала Ведмедиця, Велика Ведмедиця, Рак, Риби — це:

- а) рідкісні тварини;
- б) сузір'я;
- в) іграшки;
- г) планети.

Відповідь: б.

86. Планети здаються нам яскравими зорями тому, що вони:

- а) світяться відбитим сонячним світлом;
- б) розпечені вогняні тіла;
- в) відбивають місячне світло.

Відповідь: а.

87. Найбільше природних супутників (18) має:

- а) Земля;
- б) Юпітер;
- в) Марс;
- г) Сатурн.

Відповідь: б.

88. Здавна в Україні Молочний шлях називають:

- а) Вогняна Дорога;
- б) Чумацький шлях;
- в) Мілкі Вей;
- г) Небесна Дорога.

Відповідь: б.

89. Найдовший кордон України з:

а) Молдовою;	в) Росією;
б) Польщею;	г) Угорщиною.

Відповідь: в.

90. На рівнинах є:

а) горби, гори, балки;	в) горби, яри, балки;
б) гори, яри, балки;	г) яри, горби, гори.

Відповідь: в.

91. Найвища вершина Карпатських гір:

а) Говерла;	в) Роман-Кош;
б) Синяк;	г) Драгобрат.

Відповідь: а.

92. Ділянки надмірно зволоженої земної поверхні називаються:

а) нетрями;	в) хащами;
б) басейнами;	г) болотами.

Відповідь: г.

93. Доба триває ... годин.

Відповідь: 24 години.

94. Повний оберт навколо Сонця Земля робить за ... рік.

Відповідь: один.

95. Найбільші міста України — ...

Відповідь: Київ, Харків, Львів, Одеса, Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Кривий Ріг, Миколаїв, Маріуполь.

96. Термометр — це прилад для:

- а) визначення сторін горизонту;
- б) вимірювання температури;
- в) визначення сили вітру.

Відповідь: б.

97. Найбільший материк Землі:

- а) Євразія;
- б) Африка;
- в) Америка.

Відповідь: а.

98. Найбільше сонця і тепла отримує:

- а) холодний пояс;
- б) жаркий пояс;
- в) помірний пояс.

Відповідь: б.

99. Оберіть правильне твердження.

- а) Земля рухається навколо Сонця по екватору;
- б) Земля рухається навколо Сонця по орбіті;
- в) Земля рухається навколо Сонця по колу.

Відповідь: б.

100. Область, у якій ти живеш, називається... Її обласний центр — місто...

101. Лінії на глобусі, які з'єднують Північний та Південний полюси, проведені згори вниз, — це:

- а) паралелі;
- б) екватори;
- в) меридіани;
- г) вісь.

Відповідь: в.

102. Найродючіший ґрунт — це...

Відповідь: чорнозем.

103. Обертання Землі навколо Сонця зумовлює:

- а) зміну пір року;
- б) зміну дня і ночі;
- в) зміну погоди.

Відповідь: а.

104. Зону мішаних лісів називають:

- а) Українськими Карпатами;
- б) Українським Поділлям;
- в) Українським Поліссям;
- г) Українською Буковиною.

Відповідь: в.

105. Яке значення має Сонце для життя на Землі?

- а) Посилає тепло;
- б) дає вологу;
- в) поширює світло.

Відповідь: а.

106. Скільки океанів входять до складу Світового океану?

- а) 6; б) 4; в) 5.

Відповідь: 4.

107. Найхолодніший материк Землі — це:

- а) Північна Америка;
- б) Австралія;
- в) Антарктида.

Відповідь: в.

108. До природних водойм України належать:

- а) море, річка, болото, водосховище;
- б) ставок, озеро, джерело, канали;
- в) річки, озера, болота, джерела, моря.

Відповідь: в.

109. Українські Карпати — це гори:

- а) низькі; б) високі; в) середні.

Відповідь: в.

110. На фабриках легкої промисловості виготовляють...

Відповідь: товари народного споживання — тканини, одяг, взуття, іграшки, парфумерію.

111. Полісся — це:

- а) безлісі простори;
- б) степ;
- в) мішані ліси.

Відповідь: в.

112. Планом предмета називається:

- а) точне креслення вигляду згори;
- б) його малюнок.

Відповідь: а.

113. Україну омивають:

- а) Чорне море;
- б) Балтійське море;
- в) Азовське море.

Відповідь: а, в.

114. У якій частині Євразії знаходиться Україна?

- а) Азія;
- б) Європа.

Відповідь: б.

115. Першими довели, що Земля має круглу форму кулі:

- а) Христофор Колумб;
- б) іспанці-мореплавці під командуванням Магеллана;
- в) експедиція Васко да Гами.

Відповідь: б.

116. Земля рухається навколо своєї осі:

- а) із заходу на схід;
- б) зі сходу на захід;
- в) з півночі на південь.

Відповідь: а.

117. Орієнтуватися на місцевості означає:

- а) уміти визначати основні сторони горизонту;
- б) дізнатися, у якій півкулі знаходимося;
- в) знаходити найкоротший шлях.

Відповідь: а.

118. Карти, на яких зображено земну поверхню, називають:

- а) політичними картами;
- б) фізичними картами;
- в) планами місцевості.

Відповідь: б.

119. Частиною океану є:

- а) річка;
- б) озеро;
- в) море.

Відповідь: в.

120. Які материки знаходяться у східній півкулі?

- а) Євразія;
- б) Південна Америка;
- в) Австралія;
- г) Антарктида.

Відповідь: а, в, г.

121. На території України є такі форми земної поверхні:

- а) рівнини і гори;
- б) низовини і височини;
- в) височини і рівнини.

Відповідь: а.

122. До природних водойм належать:

- а) море, річка, болото, водосховище;
- б) ставок, озеро, джерело, канали;
- в) річка, озеро, болото, джерело, море.

Відповідь: в.

123. Які заповідники є на території України?

- а) Карпатський;
- б) Подільський;
- в) Асканія-Нова;
- г) Поліський;
- д) Медобори;
- е) Київський.

Відповідь: а, в, г, д.

124. Найближча до Сонця планета...

Відповідь: Меркурій.

125. Найбільший і найглибший океан нашої планети...

Відповідь: Тихий.

126. Найбільший на землі острів — це...

Відповідь: Гренландія.

- 127.** Хто є першим українським космонавтом?
Відповідь: Леонід Каденюк.
- 128.** З якої сторони дерев мурахи будують свої мурашники?
Відповідь: на південній стороні дерев.
- 129.** З якої сторони дерев ростуть гриби?
Відповідь: на північній стороні дерев.
- 130.** Яка тварина нашої місцевості вважається найкращим ко-
пачем?
Відповідь: кріт.
- 131.** Скільки органів чуття має людина?
Відповідь: 5.
- 132.** Який птах несе найбільші у світі яйця?
Відповідь: страус.
- 133.** Яка тварина найвища у світі?
Відповідь: жираф.
- 134.** Яка з планет не має атмосфери?
а) Меркурій;
б) Марс;
в) Венера.
Відповідь: а.
- 135.** Найбільша риба планети — це...
Відповідь: китова акула.
- 136.** Наша галактика називається...
Відповідь: Чумацький Шлях.
- 137.** Зі скількох областей складається Україна?
Відповідь: 24.
- 138.** З'єднайте цифри і літери — отримаєте повну відповідь.
- 1) Чим далі південь, тим частіше мішані ліси чергуються з без-
лісими ділянками...
 - 2) Між зонами мішаних лісів і степу...
 - 3) Багато рослин пристосувалось до життя в умовах степу...
 - 4) Більшість тварин пристосувалися у степу...
- а) набуло забарвлення сухої трави, тож вони менше помітні;
б) одні з них мають довге коріння, щоб діставати воду з глибини,
деякі ростуть навесні, коли достатньо вологи в ґрунті;
в) простяглась перехідна зона лісостепу;
г) які переходять у безкраї рівнинні простори-степи.
- Відповідь: 1г, 2в, 3б, 4а.

139. Який колір шкіри у основного населення цих країн? З'єднайте стрілочками.

- 1) Біла шкіра
- 2) Жовта шкіра
- 3) Чорна шкіра

- а) Індія, Японія, Китай
- б) Конго, Нігерія, Єгипет
- в) Україна, Велика Британія, Росія

Відповідь: 1в, 2а, 3б.

140. Розподіліть рослини лісу за ярусами.

Ліщина, дуб, яблуня, дика осика, шипшина, конвалія, подорожник, мохи.

1 ярус:	2 ярус:
3 ярус:	4 ярус:

Відповідь:

1 ярус: дуб, яблуня, дика осика	2 ярус: ліщина, шипшина
3 ярус: конвалія, подорожник	4 ярус: мохи

141. Побудуйте ланцюжки живлення і поясніть, до яких природних угруповань вони належать.

- а) Щука, водорості, карась;
- б) рослина, птах, комахи, лисиця, хижий птах.

Відповідь: а) водорості, карась, щука; б) рослина, комахи, птах, хижий птах, лисиця.

142. Розподіліть заповідники за природними зонами, позначаючи відповідні клітинки знаком «+».

Відповідь:

Назва заповідника	Природні зони				
	Мішані ліси	Степ	Кримські гори	Карпатські гори	Південний берег Криму
Асканія-Нова		+			
Карпатський				+	
Український степовий		+			
Поліський	+				
Ялтинський					+
Луганський		+			
Кримський			+		
Мис Март'ян			+		

153. Вода в твердому стані — це:

- а) дощ; б) сніг; в) водяна пара.

Відповідь: б.

154. Яка природоохоронна робота проводиться у нашій державі?

- а) Створено Червону книгу України;
б) створено заповідники;
в) вирубують ліси.

Відповідь: б.

155. Підкресліть «зайве» слово.

- Юпітер, Сатурн, глобус, Земля.
- Стрілець, Місяць, Мала Ведмедиця, Риби.
- Юрій Гагарін, Леонід Каденюк, Андрій Шевченко.

Відповідь: глобус; Місяць; Андрій Шевченко.

156. На плані ділянка має такі розміри: завдовжки 6 см, завширшки — 4 см. Масштаб плану: 1 см — 15 м. Обчисліть справжні розміри цієї ділянки.

Відповідь: 90 м, 60 м.

157. Зазначте стрілками, які слова другого стовпчика відповідають кожному слову першого стовпчика.

1. Холодний пояс	а) Жива природа бідна.
2. Помірний пояс	б) Не буває зими.
3. Жаркий пояс	в) Узимку холодно, улітку тепло.
	г) Багато світла і тепла.
	д) Водяться різні тварини.
	е) Кілька місяців триває полярна ніч.

Відповідь: 1а, е; 2в, д; 2б, г.

158. Поміркуйте. Запишіть своє міркування.

На екскурсію до парку учні йшли спочатку на південь, потім — на захід, далі — на південний захід. У яких напрямках вони повертатимуться?

Відповідь: пн-сх, сх, пн.

159. У степу ростуть:

- а) конвалія, шипшина, дуб, ліщина;
б) перекотиполе, волошки, миколайчики, ковила, шавлія;
в) жасмин, горобина, суничне дерево, купальниця.

Відповідь: б.

160. Де протікають ріки Дністер, Черемош, Тиса?

- а) У зоні лісостепу; в) у Карпатах;
б) у Криму; г) у зоні мішаних лісів.

Відповідь: в.

161. Заповніть таблицю.

Ялпуг, Свитязь, Південний Буг, Кагул, Дунай, Сасик, Сиваш, Дніпро, Десна, Дністер, Чорне, Сіверський Донець, Азовське.

Річки	Моря	Озера

Відповідь:

Річки	Моря	Озера
Південний Буг, Дунай, Дніпро, Десна, Дністер, Сіверський Донець	Чорне, Азовське	Ялпуг, Свитязь, Кагул, Сасик, Сиваш

162. Підкресліть помилки.

Улітку я подорожував Південним берегом Криму, його степами, пустелями, горами, лісостепами. Цей край багатий на родючий ґрунт. На ньому вирощують зернові культури, дуб, виноград, кукурудзу, цукрові буряки, озиму пшеницю. У цій місцевості замало птахів, звірів, комах. Літо не дуже холодне, малосніжне, а зима спекотна і волога. Тому багато дерев. Восени зацвітають тюльпани, фіалки, магнолії. Рослини цвітуть одночасно. Тваринний світ дуже бідний. Комах немає. Є гарні морські птахи: зозулі, чайки, горобці. Значну користь приносять господарству ховрахи. Вони поїдають багато рослин і роблять великі запаси. Цей край багатий на корисні копалини. Природу цього краю охороняти не потрібно.

Відповідь:

Улітку я подорожував Південним берегом Криму, його степами, пустелями, горами, лісостепами. Цей край багатий на родючий ґрунт. На ньому вирощують зернові культури, дуб, виноград, кукурудзу, цукрові буряки, озиму пшеницю. У цій місцевості замало птахів, звірів, комах. Літо не дуже холодне, малосніжне, а зима спекотна і волога. Тому багато дерев. Восени зацвітають тюльпани, фіалки, магнолії. Рослини цвітуть одночасно. Тваринний світ дуже бідний. Комах немає. Є гарні морські птахи: зозулі, чайки, горобці. Значну користь приносять господарству ховрахи. Вони поїдають багато рослин і роблять великі запаси. Цей край багатий на корисні копалини. Природу цього краю охороняти не потрібно.

163. Підкресліть назви тварин і рослин, що є у Карпатах.

Кіт лісовий, дуб, бук, липа, ялиця, кипарис, куниця, змієїд, ведмідь бурий, лелека чорний, тетерук, лавр, ковила, брусниця, смерека, саламандра плямиста, баклан, олень, чайка, магнолія, модрина, гадюка степова, дрофа, береза, зубр, журавель степовий, полоз леопардовий.

Відповідь:

Кіт лісовий, дуб, бук, липа, ялиця, кипарис, куниця, змієїд, ведмідь бурий, лелека чорний, тетерук, лавр, ковила, брусниця, смерека, саламандра плямиста, баклан, олень, чайка, магнолія, модрина, гадюка степова, дрофа, береза, зубр, журавель степовий, полоз леопардовий.

Література

1. *Богданович М. В.* Математична олімпіада молодших школярів : Метод. посіб. для вчителя.— К. : Махаон-Україна, 2001.— 48 с.
2. *Друзь Б. Г.* Творчі вправи з математики для початкових класів : Посібник для вчителів.— К. : Рад. шк., 1998.— 144 с.
3. *Крутецкий В. А.* Психология математических способностей школьников.— М. : Просвещение, 1968.— 432 с.
4. *Олімпіадні завдання з основних дисциплін. 1–4 класи.* / упоряд. Іванова Г. Ж.— Х. : Вид. група «Основа», 2010.— 208 с.
5. *Подгорная Н. И., Бибик Н. М., Скрипченко Н. Ф.* Дидактические игры и познавательные задания в 1 классе четырехлетней начальной школы: Пособие для учителей.— К. : Рад. шк., 1988.— 63 с.
6. *Савченко О. Я.* Сучасний урок у початкових класах.— К. : Магістр, 1997.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

7. Вчитель — вчителю. <http://teacher.at.ua>
8. Super-klass. Сайт вчителя. <http://myklass.com.ua>
9. Издательский дом «Первое сентября». <http://www.1september.ru>

ДЛЯ НОТАТОК

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Навчальне видання

**ВОЛОДАРСЬКА Марина Олександрівна
ОХРІЙ Людмила Іванівна**

ОЛІМПІАДИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Завдання, розв'язання, відповіді

Головний редактор *Ю. С. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *О. В. Лебедєва*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 20.08.14 . Формат 60×90/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 22,0. Замовлення № 14-08/18-05.

ТОВ «Видавнича група “Основа”»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66

тел. (057) 731-96-33

e-mail: officeosnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 2911 від 25.07.2007 р.